أبوالأعلىٰ المودُودي

ئسلامنىڭ ئاساسى پرىنسىپلىرى

(بەدەلسىز تارقىتىلىدۇ)

www.uyghurkitap.com

ئەبۇلئالا مەۋدۇدي (1903—1979)

پاكىستانلىق بۈيۈك ئىسلام ئالىمى ھەيدەرئاباد دەككەن شەھرىدە ئاتاغلىق «چۇشتى» تەرىقەت كاتتىلىرىدىن مەۋدۇدي ئائىلىسىدە دۇنياغا كەلگەن. ئوقۇشنى ئائىلىسىدە دادىسىدىن دەرس ئېلىپ ئوقۇدى. ئەرەپ، پارس ۋە ئىنگلىز تىللىرىنى مەخسۇس دەرس ئېلىپ ئۆگەندى ۋە ئىنستىتۇتقا كىردى. ئېغىر ئىقتىسادىي قىيىنچىلىقلار ئاستىدا ئوقۇشنى پۈتتۈردى.

دەسلەپكى ئوقۇش يىللىرىدا «مەدىنە» دېگەن بىر ژورنالدا ماقالە يېزىشقا باشلىدى«ئىسلامدا جىھاد» دېگەن ئەسەرى بىر گېزىتتە ماقالە شەكلىدە چىقتى ۋە كېيىنچە بىر كىتاپ قىلىنىپ نەشىر قىلىندى. بۇچاغدا مەۋدۇدي 24 ياشقا كىرگەن ئىدى.

1933- يىلى «ھىندىستان ئۆلىمالىرى جەمئىيىتىنى» قۇرۇپ چىقتى ۋە ئورگان نەشرى بولغان «ئىلىم» ژورنىلىنى چىقاردى. ھىندىستاندىكى ئىسلامي ھەرىكەتنىڭ رەھبەرلىرىدىن مەۋلانا كىفايىتۇللا بىلەن تونۇشتى ۋە بىرلىكتە ئىش ئېلىپ باردى. ئاتاغلىق ئىسلام ئالىملىرىدىن، مەھزۇن ئەلئۇماني، ئەھسەن ئەل ئىسلامي، ۋە مەسئۇد ئەل نەدەۋي قاتارلىقلار بىلەن تونۇشتى. شۇيىللىرى ئاتاغلىق مۇتەپەككۇر مۇھەممەد ئىقبال بىلەن بىرلىشىپ، كەلگۈسىدىكى پاكىستان ئىسلام دۆلىتىنىڭ ئاساسى قانۇنىنى تۈزۈش خىزمىتىنى ئىشلىدى.

1941- يىلى «جەمائەتۇل - ئىسلامي» (ئىسلام جامائىتى) تەشكىلاتىنى قۇردى. بۇتەشكىلات ئارقىلىق پائالىيەت دائىرىسىنى تېخىمۇ كېڭەيتتى. ئۇستاد مەۋدۇدي پۈتۈن ھاياتى داۋامىدا بۈيۈك تىرىشچانلىق ۋە قەتئىي ئىرادە بىلەن ئىسلامغا دەۋەت قىلىپ كىشىلەرنىڭ قەلبىنى ئىسلام نۇرى بىلەن ئايدىڭلاتتى. ئىسلامنىڭ تەلىم - تەربىيە مېتودىنى ئىزچىللاشتۇرۇپ ياشلارنى ئىسلام تەربىيىسى بىلەن يېتىشتۈردى. ئۇلارنى ﷲ يولىدا جىھاتقا ھازىرلىدى. مەۋدۇدي 1973- يىلى يىلىغا قەدەر بۇتەشكىلاتنىڭ رەئىسى بولۇپ ئىشلىدى. بۇتەشكىلات، بىرقىسىم ئۆزگىرىشلارنى باشتىن كەچۈرگەن بولسىمۇ، ھازىرمۇ پاكىستاندا مەۋدۇدىينىڭ يولىدا مېڭىپ، ئۆز پائالىيەتلىرىنى داۋام قىلماقتا. ئىمپېرىيالىستلار يېتىشتۈرگەن «قادىيانىلىك»، پەيغەمبەرىمىزنىڭ سۈننەتلىرىنى ئىنكارقىلىش ۋە غەرپكە قارغۇلارچە چوقۇنۇش قاتارلىق ئىسلامغا قارشى ئاشكارا،

ئۇيغۇر كىتاب تورى بېكىتى
www.uyghurkitap.com

يوشۇرۇن ئېقىملار ۋە ئىچكى تاشقى ئىسلام دۈشمەنلىرىگە قارشى مۇشەققەتلىك كۈرەشلارگە رەھبەرلىك قىلدى.

يېڭى پاكىستان دۆلىتى قۇرۇلغاندىن كېيىن، مەۋدۇدي بۇ دۆلەتنىڭ ئۇ ئارزۇ قىلغان، قۇرۇلۇشى ئۈچۈن مۇشەققەتلىك كۈرەش ئېلىپ بارغان، بىر ئىسلامىي دۆلەت بولۇپ قۇرۇلمىغانلىقىنى سەزدى. شۇنىڭ ئۈچۈن مەۋدۇدي، جەمائەتۇل - ئىسلامىي تەشكىلاتىنى ھەرىكەتكە كەلتۈرۈپ ، ھۆكۈمەت دائىرىلىرىنىڭ، كۆرنۈشتە ئىسلامىي پرىنسىپلىرىنى كۆرسىتىپ، ئەمەلىيەتتە غەرپ پەرەستلىك تۈزۈمنى ئىجرا قىلىۋاتقانلىقىنى پاش قىلدى ۋە قارشى كۈرەش ئېلىپ باردى.

ھۆكۈمەتتە مۇھىم ئورۇنلارنى قولغا كەلتۈرۈۋالغان قادىيانىلار ئۇنىڭغا قارشى سۇيىقەست پىلانلىدى، بۆھتان چاپلاپ بىر قانچە قېتىم تۈرمىگە ئالدى. جەمائەتۇل - ئىسلامىنى قانۇنسىز سىياسى پارتىيە دەپ ئېلان قىلىپ پائالىيەتلىرىنى مەنئى قىلدى. ھەتتا، مەۋدۇدىگە ئۆلۈم جازاسى بەرمەكچى بولدى.لېكىن، پاكىستان ۋە پۈتۈن دۇنيادىكى مۇسۇلمانلارنىڭ قاتتىق نارازىلىقى نەتىجىسىدە ئەمەلگەئاشۇرالمىدى. بۇلاردىن ھېچبىرى ئۇنى، كۈرەش ئىرادىسىدىن قايتۇرالمىدى. مەۋدۇدي ئەركىنلىككە ئېرىشكەندىن كېيىن، يەنە كۈرەشكە ئاتلاندى.

سەئۇدى ھۆكۈمىتىنىڭ تەلەپ قىلىشى بىلەن، مەدىنە دىكى «ئىسلام ئېنىستىتۇت» نى قۇرۇش خىزمىتىگە رەھبەرلىك قىلدى. ئۇندىن كېيىن، مىسىر دىكى «جامىي - ئەزھەر» نىڭ تەلىم ئىسلاھاتى خىزمىتىگە قاتناشتى.ئىسلامنى تەبلىغ قىلىش، تارقىتىش ۋە قوغداش ئۈچۈن يۇقىرىقىلاردىن باشقا، ھازىرغىچە پۈتۈن دۇنيا تىللىرىغا دىگۇدەك تەرجىمە قىلىنىپ بىر مىليون نۇسخىدىن كۆپرەك نەشىر قىلىنغان ئاتمىشتىن ئارتۇق ئىلمى ئەسەر يازدى. بۇلاردىن بەزىلىرى كىچىك ھەجىملىك قوللانما شەكلىدە ئەمما، دۇنيا مۇسۇلمانلىرى ئارىسىدا ناھايىتى چوڭ تەسىر كۆرسەتكەن ئەسەرلەر، بەزىلىرى بىر قانچەتوملۇق ئىسلامىي پەلەسەپە ئەسەر لەر دىن ئىبارەت. ئاتاغلىق ئىسلام ئالىملىرىدىن «سەييىد قۇتۇپ» يازغان قۇرئان كەرىم تەپسىرىنى، « مەۋدۇدىنىڭ **قۇرئان غا كۆرە تۆت ئېرمىن**، ئىسىملىك كىتابىنى كۆرگەندىن كېيىن، باشقىدىن كۆزدىن

كۆچۈرۈپ چىقتىم» دېگەن سۆزى، مەۋدۇدىنىڭ بۇ كىچىك ھەجىملىك ئەسەرىنىڭ چوڭ ئەھمىيىتىنى كۆرسىتىدۇ.

ئۇستاد مەۋدۇدىنىڭ ھازىر پۈتۈن دۇنيادا ناھايىتى ئىشتىياق ۋە زوق بىلەن ئوقۇلۇۋاتقان، مەشھۇر ئەسەرلىرىدىن بەزىلىرى تۆۋەندىكىچە:

«قۇرئانغا كۆرە تۆت تېرمىن»، «تەفھىمۇل - قۇرئان» (قۇرئان چۈشەنچىسى)، «ئىسلامدا ھۆكۈمەت»، «خىلاپەت ۋە سەلتەنەت»، «ئىسلامدا جىھاد»، «ئىسلامي ھەرىكەتنىڭ ئەخلاقىي پرىنسىپلىرى»، «ھەزرىتى محمد نىڭ ھاياتى»، «قادىيانىلىك»، «ئىسلامنى تەبلىغ قىلغۇچىلارغە»، «جازانىخورلۇق»، «تۇغۇت كونتۇرولى (پىلانلىق تۇغۇش)»، «ئىسلام نىزامى»، «ئىسلامدا ئېھيا (يېڭىدىن گۈللەندۈرۈش) ھەرىكىتى»، مەسىلىلەر ۋە ھەل قىلىش چارىلىرى»، «سۈننەتنىڭ ھوقۇقىي ئەھمىيىتى»، «پەتىۋالار»..........

ئۇستاد مەۋدۇدىنىڭ بۇ ئەسەرلىرى نىڭ ئالاھىدىلىكى، ئۇنىڭ ئامما- باب بولۇشىدىن باشقا، ئۇنىڭدا ئىسلامنىڭ ئاساسى پرىنسىپلىرى چوڭقۇر تەھلىل قىلىنىپ ئەتراپلىق چۈشەندۈرۈلگەن. بىرقانچە ئاتىست ۋە غەرپلىك ئىلمي تەتقىقاتچىلىرى، مەۋدۇدىنىڭ بۇ ئەسەرىنى ئوقۇغاندىن كېيىن، بۇرۇنقى ئېتىقاد يوللىرىدىن ۋاز كىچىپ، ئىسلام دىنىنى قوبۇل قىلغانلىقلىرىنى بايان قىلىدۇ. مەن بۇ ئۇيغۇرچە تەرجىمە نۇسخىسىدا، باشقا تىللەردىكى پۈتۈن نەشىرلىرىدە، مەز كۇر ئالىملارنىڭ يازغان تەسىراتلىرى ھەققىدە بېرىلگەن دېپنوت، ئىزاھات ۋە قوشۇمچە بايانلارنى قىسقارتتىم.

تەرجىمە ۋە نەشر قىلغۇچىدىن

www.uyghurkitap.com

تەرجىمە ۋە نەشر قىلغۇچىنىڭ ئىزاھاتى:

ئەبۇلئالا مەۋدۇدىي نىڭ بۇ ئەسەرىنى، مەن بىرىنچى قېتىم 1947 - يىلى ھىندىستاندا(ھازىرقى پاكىستاندا) تولۇق ئوتتۇرا مەكتەپتە ئوقۇۋاتقان چېغىمدا ئوقۇش پۇرسىتىگە ئىگە بولۇپ چوڭقۇر تەسىرات ئالغان ئىدىم. يىللاردىن بىرى، بۇ ئەسەرنى ئۆز ئانا تىلىمغا تەرجىمە قىلسام، بۇنىڭدىن ۋەتىنىمدىكى ياش زىيالىلارمۇ پايدىلانسا دېگەن ئارزۇيۇم بار ئىدى. چۈنكى، ئۇستاد مەۋدۇدىي بۇ ئەسەرنى خۇسۇسەن تولۇق ئوتتۇرا مەكتەپنىڭ ئاخىرقى سىنىپىدا ۋە ئالى مەكتەپلەرنىڭ بىرىنچى يىللىق سىنىپىدا ئوقۇۋاتقان ئوقۇغۇچىلارنىڭ پايدىلىنىشى ئۈچۈن يازغانلىقىنى تەكتلەيدۇ. ھەقىقەتەن، ھازىرقى ماددىپەرەستلىكنىڭ قاراڭغۇ زۇلمىتىدىن چىقىپ ئىسلامنىڭ نۇرلۇق يولىغا ئىنتىلىۋاتقانلار(بولۇپمۇ ياش زىيالىلار)بۇ ئايدىڭلاتقۇچى ئەسەرگە بەكمۇ مۇھتاج. بۇنى مەن، ئىمام نەۋەۋي يازغان «قىرق ھەدىس ۋە شەرھى» نىڭ ئۇيغۇرچە تەرجىمىسىنى بېسىپ تارقاتقىنىمدىن كېيىن، تېخىمۇ چوڭقۇر ھىس قىلغىلى باشلىدىم. بۇ كىتاپ يېتىپ بارغان دۇنيانىڭ ھەرقايسى جايلىرىدىكى كىتاپخانلار دىن ماڭا كەلگەن يۈزلارچە تەسىرلىك خەتلەر بۇنى ئىسپاتلايدۇ. شۇڭا مەنىۋي ئوزۇققا ئىنتىلگەن ياش نەسلىمىزنىڭ پايدىلىنىشى ئۈچۈن بۇ ئەسەرنى ئۇيغۇرچە، «ئىسلام نىڭ ئاساسى پرىنسىپلىرى» ئىسمىدا تەرجىمە قىلىپ بەدەلسىز تارقاتتىم. بۇنىڭ ساۋابىنى، مىنى بۇ ئېتىقاد بىلەن يېتىشتۈرگەن ئاتا - ئانامغا بېغىشلايمەن: جەنابى ئاللاھ قوبۇل قىلسۇن. ئامىن .

بۇ كىتاب 1937- يىلى ئوردۇ تىلىدا«رىسالە دىنىيات» يەنى، دىني ئېلىملار قوللانمىسى دېگەن ئىسىم بىلەن بىرىنچى قېتىم نەشر دىن چىقتى.قولىڭىزدىكى بۇ ئۇيغۇرچە نۇسخىسىنى1960- يىلى ئوردۇچە«دىنىيات» ئىسمى بىلەن نەشر قىلىنغان 23- نەشرىگە ئاساسەن تەرجىمە قىلدىم. ئۇندىن باشقا، ئەنگىلىزچەTowards Understanding Islam ۋە تۈركچە،Islama Ilkadim (ئىسلامنى چۈشىنىشكە قاراپ تاشلانغان بىرىنچى قەدەم دېگەن مەنىدا) دەپ تەرجىمە قىلىنغان نۇسخىلىرىدىنمۇ پايدىلاندىم.

ئۇستاد مەۋدۇدي نىڭ بۇ مەشھۇرئەسەرى، ئەرەپچە«مُبادى الاسلام» ئىسمى بىلەن ۋە بۇلاردىن باشقا پارسچە، فرانسۇز چە، ئىتاليانچە، نېمىسچە، بورتىگالچە، ياپۇنچە، ساۋاھىلچە، ھىندۇچە، مالاياچە، تامىلچە پەشتۇچە، بىنگالچە، گۇرجىچە، سىندىچە، ئالبانىيەچە ۋە بوشناقچە تىللىرىغا تەرجىمە قىلىنىپ بىر مىليوندىن ئارتۇق بېسىلىپ چىقتى. مۇئەللىپ ھەربىر يېڭى نەشرده ئەسەرىنى يىڭىۋاشتىن كۆز دىن كەچۈرۈپ، ئالدىنقىلىرىغا كۆرە يېڭى مەزمۇنلار بىلەن تولۇقلاپ چىققان.

دوختۇر مۇھەممەد ياقۇب بۇغرا

تەرجىمە ۋە نەشر قىلغۇچى

1966ــ ئەنقەرە

بۇ كىتاپنى تەلەپ قىلىشنى ئارزۇقىلغانلارنىڭ تۆۋەندىكى ئادرىسلەردىن ئېلىشلىرىنى سورايمەن.

توركيە ۋە باشقا جايلاردىكى كىتابخانلار ئۈچۈن:

Dr.M.Yakub BUGRA
Mesrut'yet Caddes' Konur Sokak 27/5
Kizilay/ 06640 ANKARA. TURKEY

ئوتتۇرا ئاسيا جۇمھۇرىيەتلىرىدىكى كىتابخانلار ئۈچۈن:

КАЗАКСТАН
Г.АЛМАТА 480075
Држба Абая . Линина Дом 63
АТАУЛЛА АБДУГАНИ

ئۇيغۇر كىتاب تورى
www.uyghurkitap.com

مۇندەرىجە

تەرجىمە ۋە نەشر قىلغۇچىدىن

مۇقەددىمە..(1)

بىرىنچى باب ـ **ئىسلام**..(3)

ئىسلامنىڭ مەنىسى، ئىسلامنىڭ ماھىيىتى، كۇفۇرنىڭ ماھىيىتى، كۇفۇرنىڭ زىيىنى، ئىسلامنىڭ نېمەتلىرى.

ئىككىنچى باب ـ **ئىمان ۋە ئىبادەت**..(18)

ئىتائەت ئۈچۈن ئىلىم ۋە ئىشەنچنىڭ لازىملىقى، ئىمان نىڭ تەرىپى، ئىلىم ھاسىل قىلىشنىڭ يوللىرى، غەيىپكە ئىشىنىش.

ئۈچىنچى باب ـ **پەيغەمبەرلىك**..(26)

پەيغەمبەرلىكنىڭ ماھىيىتى، پەيغەمبەرگە ئىتائەت، پەيغەمبەرگە ئىمان ئېيتىشنىڭ زۆرۈرلىكى، پەيغەمبەرلىكنىڭ قىسقىچە تارىخى، محمدعليەالسلام نىڭ پەيغەمبەرلىكى، محمدعليەالسلام نىڭ پەيغەمبەرلىكىنىڭ ئىسپاتلىرى، پەيغەمبەرلىكنىڭ ئاياغلاشقانلىقى، پەيغەمبەرلىكنىڭ ئاياغلاشقانلىقىنىڭ دەلىللىرى.

تۆتىنچى باب ـ **ئىماننىڭ ئاساسلىرى**..(59)

«تەۋھىد» اللّٰە نى بىر دەپ بىلىپ ئىمان ئېيتىش، كەلىمە تەۋھىد نىڭ مەنىسى، تەۋھىد ئەقىدىسىنىڭ ئىنسان ھاياتىغا بولغان تەسىرى، اللّٰە نىڭ پەرىشتىلىرىگەئىمان كەلتۈرۈش، اللّٰە نىڭ كىتاپلىرىگە ئىمان كەلتۈرۈش، اللّٰە نىڭ

پەيغەمبەرلىرىگە ئىمان كەلتۈرۈش،

ئاخىرەتكە ئىمان كەلتۈرۈش، ئاخىرەت ئەقىدىسىگە راتسىئونال بىر قاراش.

بەشىنچى باب ـ **ئىبادەت**...(91)

ئىبادەتنىڭ ئۇقۇمى، ناماز، روزا، زاكات، ھەج، ئىسلامنى قوغداش

ئالتىنچى باب ـ **دىن ۋە شەرىئەت**....................................(107)

دىن بىلەن شەرىئەت، ئوتتۇرىسىدىكى پەرق، شەرىئەت ئەھكاملىرىنى ئۆگىنىشنىڭ مەنبەسى، فىقھي، تەسەۋۋۇپ.

يەتتىنچى باب ـ **شەرىئەت پرىنسىپلىرى**..............................(113)

شەرىئەتنىڭ تەرىپى ۋە ماھىيىتى، شەرىئەتكە كۆرە تۆت خىل ھەقلەر، ئاللە نىڭ ھەققى، نەپسىنىڭ ھەققى، باشقا ئىنسانلارنىڭ ھەققى، پۈتۈن مەخلۇقاتلارنىڭ ھەققى، شەرىئەت ئالەمشۇل ۋە ئەبەدي بىر قانۇن دۇر.

1

مۇقەددىمە

بۇ قىسقا رىسالە (قوللانما) خۇسۇسەن، تولۇق ئوتتۇرا مەكتەپنىڭ ئاخىرقى سىنىپىدا ۋە ئالىي مەكتەپلەرنىڭ بىرىنچى يىللىق سىنىپلىرىدا ئوقۇۋاتقان ياشلار ئۈچۈن يېزىلدى. شۇنداقلا، باشقا كىتاپخانلارمۇ پايدىلىنالايدۇ.

بۇ كىتابنىڭ بىرىنچى نەشرى مىلادى مىڭ توققۇز يۈز ئوتتۇز يەتتىنچى يىلى بېسىلغان ۋە ھىندىستاننىڭ كۆپلىگەن مەدرىسەلىرىدە ۋە پاكىستان قۇرۇلغاندىن كېيىن، پاكىستاننىڭمۇ كۆپلىگەن مەكتەپلىرىدە رەسمىي دەرسلىك كىتابى قىلىپ بېكىتىلدى. بۇيىگىرمە ئالتە يىل ئىچىدە، ھازىرىغىچە ئۈچىنچى قېتىم نەشىردىن چىقىۋاتىدۇ. بۈگۈنگىچە خەلقئارادا بەش خىل تىل بىلەن يۈزمىڭ دانە بېسىلىپ تارقىتىلدى.

بىزدە بۈگۈنگىچە، دىنىي تەلىمدىكى پۈتۈن ئۆلچەملەر ئۇمۇمەن مۇنداق بولۇپ كەلدى: — ئوقۇغۇچىلارگە كۆپىنچە فىقھى مەسىلىلىرىنى ئوقۇتۇش. بۇنىڭدا ناماز، روزا ۋە تاھارەت قاتارلىق مەزمۇنلارنىڭ تەپسىلاتىنى ئۆزئىچىگە ئالىدۇ. ئەمما ئاقائىدلار توغرىسىدا تەلىم بېرىش نىسبەتەن ئاز بولدى. بۇ ئۇسۇلنىڭ نەتىجىسىمۇ دېگەندەك ئۈنۈملۈك بولمىغان. ئوقۇغۇچى بولسا، ئوقۇشنىڭ ئاخىرىغىچە ئىسلام دېگەن نېمە؟ بىزدىن نېمىنى تەلەپ قىلىدۇ ۋە نېمىشقا؟ ئىسلام ئەقىدىلىرىنىڭ ئىنسان ھاياتى بىلەن قانداق مۇناسىۋىتى بار؟ ئەگەر بۇ ئەقىدىلەرگە بويسۇنۇپ ئەمەل قىلىسا قانداق پايدىسى بار؟ ئەمەل قىلمىغاندا قانداق زىيانلىرى بار؟ ئىسلام پەقەت، بۇيرۇق بىلەن بۇئەقىدىلەرگە بويسۇنۇشنى تەلەپ قىلامدۇ؟ ياكى بۇلارنىڭ توغرى ۋە ھەق ئىكەنلىكىگە دەلىل-ئىسبات كۆرسۈتەمدۇ؟ مەنا بۇلارنىڭ ھەممىسى دىنىنى بىلىش ۋە ئېتىقادىنى مۇستەھكەملەش ئۈچۈن ناھايىتى مۇھىم. بۇلارنى زېھنىگە ئوبدان يەرلەشتۈرۈۋالمىغاندا، فىقھىنى ئۆگىنىشنىڭ ھېچ پايدىسى يوق. چۈنكى، ئىمان بولمىسا ئەھكاملارغا ئىتائەت قىلىشتىن سۆز ئاچقىلى بولمايدۇ. شۇنداقلا، ئىمان قائىدىلەرنى تولۇق چۈشەنگەندىلا ئاندىن مۇستەھكەملىنىدۇ.

شۇنىڭغا ئوخشاش، ناماز، روزا توغرىسىدىكى ئەھكاملارنى سۆزلەشتىن، ئىبادەت ۋە شەرىئەت ھۆكۈملىرىدىكى ھېكمەتنى چۈشەندۈرۈش تېخىمۇ مۇھىمراق. شۇنداق قىلغاندىلا، ئوقۇغۇچى چىن قەلبى بىلەن دىنىي ئەھكاملارغا بويسۇنۇپ ئۇلارنى ئورۇنلاشقا تەييارلىنىدۇ. ناماز ئوقۇش تەرتىپلىرىنى ئۆگۈتۈش بولسا،

ئالدى بىلەن ناماز ئۇقۇشنى خالىغان كىشى ئۈچۈن پايدىلىقراق بولىدۇ.

ئەگەر بىر كىشى ئەزەلدىن نامازئوقۇشقا ھازىر، بولمىسا، ئۇكىشىگە نامازئوقۇ
شىنىڭ تەرتىپلىرىنى ئۆگىنىشنىڭ نېمە پايدىسى؟ شۇ نىڭ ئۈچۈن، ناماز ئەھكام
لىرىنى بايان قىلىشتىن بۇرۇن ئوقۇغۇچىلار غا ناماز دېگەن نېمە؟ بۇ سىزگە نېمە
ئۈچۈن پەرز قىلىنىدى؟ ناماز نىڭ پايدىسى نېمە؟ ۋە ناماز نى تەرك قىلغانىنىڭ
زىيانلىرى نېمىلەر؟ ۋە شۇنىڭغا ئوخشاش باشقا مەسىلىلەرنى ئالدى بىلەن قە-
لبىگە ئورۇنلاشتۇرۇش لازىم. ئۇندىن كېيىن تەپسىلاتلىرىنى بايان قىلىنغاندا
پايدىسى بولىدۇ. بۇ قوللانمىنى يۇقىرىقى ئېھتىياجنى كۆزدە تۇتۇپ يازدىم. شۇ
نىڭ بىلەن دىنىي تەلىم ئىشلىرىدا يېڭى بىر ئۇسۇل قوللىنىشقا تىرىشتىم. مېنىڭچە
بۇ ئۇسۇل كونا ئۇسۇللىرىمىزغا ئوخشىمايدۇ. بولۇپمۇ، ھازىرقى زامان ئەھۋالىغا
قارىغاندا بۇئۇسۇلنىڭ پايدىسى تېخىمۇ كۆپ. بۇ ئەسىرىمدە قۇرئان كەرىم كۆر-
سەتكەن يول بىلەن مېڭىپ ئۇنىڭ تەلىماتلىرىنىڭ بىرخۇلاسەسىنى تەقدىم قىلدىم.
خۇدا دىن بۇ ئىشىمدا مەقسىدىمگە يەتكۈزۈشنى تىلەيمەن. بۇ رىسالە ئارقىلىق
دىنىي تەلىم تەربىيە ساھەسىدە تېخىمۇ پايدىلىق يېڭى بىر يول ئېچىلىدۇ دەپ
ئىشىنىمەن.

أبوالأعلىٰ المودُودي

(مىلادىيىنىڭ مىڭ توققۇزيۈزئاتمىشىنچى يىلى — لاھور)

ئۇيغۇر كىتاب تورى بېكىتى
www.uyghurkitap.com

بىرىنچى باب

ئىسلام

دۇنيادىكى پۈتۈن باشقا دىنلار شۇ دىنىنىڭ قۇرغۇچىسىنىڭ ياكى شۇ دىنغا ئېتىقاد قىلغان خەلق ۋە ياكى مىللەتلەر نىڭ ئىسمى بىلەن ئاتالغان. مەسىلەن، خرىستىيانلىق(ئىسائىيەت) ھەزرىتى ئىسا(خرىيست) نىڭ ئىسمى بىلەن ئاتىلدۇ. بۇددا دىنى بولسا قۇرغۇچىسى "گوتۇما بۇددا" نىڭ ئىسمى بىلەن ئاتالغان. زەردەشت دىنىمۇ، بۇ دىنى قۇرۇپ چىققان "زەردۇشت" دېگەن كىشىنىڭ ئىسمى دىن كېلىپ چىققان. شۇنداقلا يەھۇدى مەزھىبى "يەھۇدا" ئىسىملىك بىر قەبىلە دە راۋاجلانلىقتىن بۇ دىن «يەھۇدىلىك» دەپ ئاتالغان. ئىسلام دىنىدىن باشقا پۈتۈن دىنلەردە ئەھۋال شۇنداق.

ئىسلام دىنىنىڭ ئالاھىدىلىگى، ئۇ نىڭ ھەرقانداغ بىر شەخسى ۋە ياكى بىر قەۋمگە مەنسۇپ بولمىغانلىقىدىن ئىبارەتتۇر. دىنىمىز نىڭ ئىسمى «ئىسلام» دېگەن ئاتالغۇ نىڭ مەنىسىدىن كېلىپ چىققان بىر ئالاھىدە سۈپەتنى كۆرسۇتۇپ بېرىدۇ. بۇ ئىسىمنىڭ ئۆزىدىنلا، بۇ نىڭ بىر شەخس ئىجاد قىلىپ چىققان دىن ئەمەسلىكى، شۇنداقلا، بۇ ئىسىمنىڭ قانداقتۇر بىرقەبىلە ۋە يا بىر يۇرتقا مەنسۇپ ئەمەسلىكى ئېنىق بۇ دىنىنىڭ بىر لا مەقسىدى ئىنسانلار ئارىسىدا "ئىسلام" نىڭ سۈپىتىنى پەيدا قىلىشتىن ئىبارەت.

ئۆتمۈشتە، ھەرقايسى دەۋىرلەردە ياشىغان قەۋملارئىچىدىكى راستچىل ۋە توغرا نىيەتلىك كىشىلەر ئارىسىدا بۇ سۈپەتلەرگە ئىگە بولغانلار، قايسى ئىرقىقا مەنسۇپ، قايسى مەملىكەت ۋە ياكى قەۋمدىن بولۇشىدىن قەتئىي نەزەر، ئۇ لار "مۇسلىم" (ئىسلام سۈپىتىگە ئىگە بولغۇچىلار ـ ت) بولۇپ مۇسۇلمان ئىدى.

«ئىسلام» ئاتالغۇسىنىڭ مەنىسى :

«ئىسلام» ئاتالغۇسى ئەرەپچە سۆز بولۇپ، بويۇن ئەگمەك، تەسلىم بولماق ۋە ئىتائەت قىلماق دېگەن مەنىلارنى بىلدۈرىدۇ.

دىنىمىزنىڭ ئاساسى اللە غا بويسۇنۇش ۋە قەتئىي ئىتائەت قىلىش ئۈستىگە قۇرۇلغانلىقتىن ئۇنىڭغا «ئىسلام» دەپ نام بېرىلگەن.

ھەممىمىز كۆرۈپ تۇرۇپتىمىزكى، كائىناتتىكى پۈتۈن شەيئىلەر بىر تۈزۈم ۋە

ئۆزگەرمەس قانۇنىيەتكە ئىگە. ئاي ۋە يۇلتۇزلار مۇكەممەل، ئۇلۇغ بىر قانۇنىيەت
سىستېمىسى بىلەن بىر-بىرىگە باغلانغان بولۇپ، بۇنىڭغا زەررىچىمۇ زىتلىق يۈز
بەرمەيدۇ. كۈن، ئاي ۋە يەرشارى ئۆزىگە مەخسۇس بىر سۈرئەتتە، مۇئەييەن بىر
سىزىق ۋە نىشان بويىچە قىلچىمۇ خاتاسىز ھالدا ئايلىنىپ تۇرىدۇ.

بەلگۈلەنگەن ۋاختى-سائەتى قىلچىمۇ ئىلگىرى ئاخىر بولۇپ قالمايدۇ. سۇ، ھاۋا،
يورۇقلۇق، ئىسسىق-سوغۇق بۇلارنىڭ ھەممىسى بىر قائىدىگە بويسۇنۇدۇ. پۈتۈن
ئۆسۈملىكلەر ۋە جانلىقلار، ماددە ۋە ئېنېرگىيەلەر نىڭ ھەممىسى ئۆزلىرىگە مە-
خسۇس بەلگۈلەنگەن قانۇنىيەت بويىچە پەيدا بولۇدۇ، ئۆزۈرايدۇ، قىسقىرايدۇ، يا-
شايدۇ ۋە ئۆلىدۇ. ئىنسانغا نەزەر سېلىپ ئويلاپ كۆرگىنىمىزدىمۇ ئەھۋال يەنە
يوقىرىقىدەك، ئىنساننىڭ تۇغۇلۇشى، ئۆسۈپ يېتىلىش، تەرەققى قىلىش باسقۇ-
چلىرى بەلگۈلەنگەن تەبىئەت قانۇنىيىتىگە باغلىق. نەپەس ئېلىشى، ئوزۇقلىنىشى،
ئىسسىغلىق يوروغلۇقتىن پايدىلىنىشى، يۈرەك ھەركىتى، قان ئايلىنىشى قاتار-
لىقلار، بۇ تۈزۈمگە ئاساسەن بىر رىتىم بىلەن داۋام قىلىدۇ.

ئىنساننىڭ مېڭىسى، ئۆپكىسى، كۆزلىرى، قول پۇتلىرى ۋە پۈتۈن نېرۋىلىرى
يەنى بەدەندىكى كىچىك بىر ھۈجەيرىدىن تارتىپ بىر پۈتۈن ئورگانىزىمغا قەدەر،
ئۇلارغا ئالدىن بەلگۈلەپ بېرىلگەن قانۇن بويىچە ئىدارە قىلىنىدۇ.

قىسقىسى، كائىناتىمىز ئىلاھىي قانۇنلار بىلەن ئىدارە قىلىنغان بىر ئالەمدىن
ئىبارەت بولۇپ، ئىچىدىكى ھەر نەرسە ئۆزىگە بېرىلگەن بويرۇق بەلگۈلەپ بەرگەن
يولنى بويلاپ ئىلگىرلەيدۇ.

يەر يۈزىدىكى كىچىك بىر زەررە تۇپراقتىن تارتىپ، ئالەم بوشلۇغىدىكى
ئەڭچوڭ گالاكسى (سەييارەلەر، ئاسمان جىسىملىرى-ت) دىن تەركىپ تاپقان كائىنا-
تنى باشقۇرۇدىغان بەكمۇ قۇدرەتلىك ۋە ھەر يەرگە ھاكىم بۇ قانۇن كائىناتنىڭ
ياراتقۇچىسى الله نىڭ بىكىتكەن قانۇنىدۇر. كائىناتتىكى ھەممە نەرسەلەر بۇ قانۇن
غا تەۋە ۋە بويسۇنغان ھالدا مەجۇت بولۇپ تۇرىدۇ. مانا بۇ جەھەتتىن ئېيتقاندا
پۈتۈن ئالەمنىڭ مەزھىبى «ئىسلام» دەپ ئېيتىمىز. چۈنكى يۇقارىدا ئېيتىپ ئۆت-
كىنىمىزدەك خوداغا تەسلىم بولۇشنىڭ، ئىتائەت قىلىشنىڭ ئۆزى ئىسلام دېمە-
كتۇر. كۈن، ئاي، زېمىن ۋە پۈتۈن ئاسمان جىسىملىرى بۇ نۇقتىدىن ئېيتقاندا
«مۇسۇلمان». ھاۋا، سۇ، تاش-تۇپراق، ئىسسىغلىق، دەل-دەرەخلەر ۋە ھايۋانلار
مۇ بۇلارغا ئوخشاش. شۇنداقلا خودانى تونۇمىغان بىر ئىنسان خودانى ئىنكار
قىلىدۇ، خودا دىن باشقىسىغا چوقۇنۇدۇ ۋە خوداغا شېرىك كەلتۈرىدۇ، بۇ ئىنسان

ئۆزىنىڭ يارىتىلىشى، ئۆسۈپ يېتىلىشى، ھاياتتا قېلىشى ۋە ئۆلۈشى قاتارلىق جەريانلاردا ئاللاھنىڭ قانۇنىغا بويسۇنغان ھالدا داۋام قىلىدۇ. يەنى، بۇلار تەبىئىي ھالدا "مۇسلىم" چۈنكى، ئىنسانىنىڭ بەدەنى ئانا قوسقىدا تۆرەلگەندىن باشلاپ ئۆلۈپ، تۇزۇپ تۇپراققا ئايلىنىپ كەتكەنچە بولغان ئارىلىقتىكى پۈتۈن ھاتى پائالىيەتلىرى، مۇسكۇللىرىنىڭ ھەربىر توقۇلمىسى، ۋۇجۇدىنىڭ ھەر ئەزاسى خۇدا بەلگۈلىگەن قانۇنىغا شەرتسىز بويسۇنغان بولىدۇ. نادانلىق بىلەن كۇپۇرسۆزلىگەن ۋە مۇشرىككلىك پىكىرلىرى بايان قىلغان تىلىمۇ ئەسلىدە يارىتىلىشىدىنلا مۇسۇلماندۇر. خۇدادىن باشقىسىغا سەجدە قىلىشقا مەجبۇر قىلىغان بېشىمۇ تۇغۇلۇشىدىنلا مۇسۇلماندۇر. ئۇنىڭ بىلىمسىزلىكتىن، ياراتقان ئاللادىن باشقا كىشىنى ھۆرمەت ۋە ئىززەتكە ئەڭ لايىق دېگەن يۈرىكىمۇ، تەبىئىي مۇسۇلماندۇر. چۈنكى، يۇقىرىدىكىلەرنىڭ ھەممىسى ئىلاھىي قانۇنىيەتكە بويسۇنىدۇ. ئۇلارنىڭ زەررىچە بىر تەۋرىنىشىمۇ ئاللانىڭ قانۇنى ئاساسىدا ۋۇجۇتقا كېلىدۇ.

ئەندى مەسىلىنى باشقا بىر تەرەپتىن تەھلىل قىلىپ باقايلى:

ئىنسان، ھاياتى ۋە پائالىيىتى جەريانىدا بىر-بىرىگە قارىمۇ- قارشى ئىككى خىل مەيدانغا ئىگە قىلىپ يارىتىلغان.

بىرىنچىسى؛ ئۇنىڭ پۈتۈن پائالىيەتلىرى ئىلاھىي قانۇنىيەتلەرگە چەمبەرچاس باغلانغان بولۇپ، ئۇ بۇ قانۇن ۋە تۈزۈملەرنىڭ سىرتىغا چىقىپ كېتەلمەيدۇ ۋە ئۇلاردىن قېچىپ قۇتۇلالمايدۇ، ئۇلارمۇ، باشقا مەخلۇقاتلارغا ئوخشاش پۈتۈنلەي تەبىئەتنىڭ قانۇن — ھۆكۈملىرىگە بويسۇنۇشقا مەجبۇردۇر.

ئىككىنچىسى؛ ئىنسان ئەقىل ۋە ئىدراككە ئىگە قىلىپ يارىتىلغان ئويلاش، چۈشۈنۈش، مۇھاكىمە قىلىش، تاللاش، قوبۇل قىلىش، رەت قىلىش، خالاش ۋە يا خالىماسلىققا ئوخشاش ئالاھىدىلىككە ئىگە. ھاياتتا خالىغان تۇرمۇش شەكلىنى ئۆزلەشتۈرۈش ئەركىنلىكىگە ئىگە. خالىغان بىر چۈشەنچىنى، ئىدىيەنى قوبۇل قىلىپ، بۇنىڭغا ئاساسەن ھايات شەكلىنى ۋە تۈزۈمىنى تۈزۈپ چىقالايدۇ، باشقىلارنىڭ تۈزۈم ۋە پرىنسىپلىرىنى خالاپ قوبۇل قىلالايدۇ. مانا بۇ جەھەتلەردە باشقا مەخلۇقاتلارغا قارىغاندا ئۇلارغا مۇستەقىل ئويلاش، تاللاش ۋە ھەرىكەت قىلىش ئەركىنلىكى بېرىلگەندۇر. دېمەك ئىنساندا يۇقىرىقىدەك بىر- بىرىگە زىت ئىككى تەرەپ بىرلىكتە مەۋجۇتتۇر.

بىرىنچىسى بولسا، دۇنيادا يارىتىلغان باشقا شەيئىلەرگە ئوخشاش يارىتىلىشى

جەھەتتە " مۇسۇلمان " .الله نىڭ قانۇنلىرىغا بويسۇنودۇ ۋە بويسۇنۇشقا مەجبۇر. بۇلارنى بىز يۇقىرىدا سۆزلەپ ئۆتتۇق.

ئىككىنجىسى : مۇسۇلمان بولۇش ياكى بولماسلىق يەنى ،ئىسلامنى قوبۇل قىلىش ياكى رەت قىلىش ئىنساننىڭ ئەركىنلىكىدۇر .شۇنداقلا ،بۇ ئەركىنلىك ئاساسىدا ئىنسانلار مۆمىنلەر ۋە كاپىرلار دەپ ئىككى خىلغا بۆلىنىدۇ .ياراتقۇچىسىنى تونۇپ ئۇنى مۇتلەق ھاكىم دەپ ئېتىراپ قىلىغان ،ئۇنىڭ قانۇن ۋە ئەمىر پەرمانلىرىغا چىن كۆڭلىدىن ۋە كەم-كۇتىسىز ئەمەل قىلىپ بويسۇنىغان ،خۇسۇسى ۋە ئىجتىمائى ھاياتىدا ئىنسانلار غا تەبلىغ قىلىنىغان پىرىنسىپلارغا رىئايە قىلىغان كىشى تولۇق " مۇسۇلمان بولغان كىشى ،ئۇ نىڭ "ئىسلام"ى تولۇقلانىغان بولىدى .بۇئىنسان ئۆزى ئىگە بولغان ،ئەركىن ئىرادە ۋە تاللاش ھەققىنى ئاڭلىق ئاساستا ئىشلىتىپ ،الله غا ئىتائەت قىلىشقا قارار قىلغانلىقى ئۈچۈن ئىسلامنىڭ مۇكەممەللەشكەن باسقۇچىغا ئېرىشىدۇ .چۈنكى ،ئۇنىڭ پۈتۈن ھاياتى باشتىن-ئاياغ الله نىڭ ئىرادىسىگە تاپشۇرۇلغان بولىدۇ ،ئۇ ،بۇرۇن چۈشەنمەستىن تۇرۇپ ئىتائەت قىلغان بولسا، مانا ئەمدى ،تىگى تەكتىگە يېتىپ ئاڭلىق ھالدا بويسۇ-نۇشقا ،ياراتقان ئىگىسىگە چىن كۆڭلى بىلەن ئىتائەت قىلىشقا باشلايدۇ .ئۇنىڭغا ئاتا قىلىنىغان ،ئۆگىنىش ۋە بىلىش قابىلىيىتىنىڭ كۈچى بىلەن ياراتقۇچىسى الله نى تونۇغانلىقى ،ئۇنىڭ ھەقىقى بىلىمگە ئېرىشكەنلىكىدۇر.

ئىنسانغا ئاتا قىلىنىغان ئۆگىنىش ۋە بىلىش قابىلىيەتىنىڭ كۈچى بىلەن ياراتقۇ-چىسى الله نى تونۇغانلىقى ئۇنىڭ ھەقىقى بىلىمگە ئېرىشكەنلىكى بولۇپ ،بۇ ئار-قىلىق سۆزلەش ۋە تەرىپلەش ئۈچۈن ئاتا قىلىنىغان تىلى ياراتقان ئىگىسىنى تونۇپ يېتىدۇ ۋە راستچىل بولىدۇ .مانا بۇلار ئۆز ئىرادىسى بىلەن ياكى ئىرادىسىز ھالدا ،ھاياتنىڭ پۈتۈن ساھەلىرىدە كائىناتنىڭ ياراتقۇچىسى بىر اللهنىڭ ئەمرى – پەرمانىغا بويسۇنماقتا .بارلىق مەخلۇقاتلار ئىبادەت قىلغان الله غا بەندىچىلىك قىلماقتا ۋە پۈتۈن ئالەم بىلەن ئاشنا بولماقتا .مانا شۇنداق بىر ئىنسان يەر يۈزىدە الله نىڭ ۋەكىلى (خەلىپىسى) .پۈتۈن يەر-يۈزى ئۇنىڭدۇر ۋە ئۇ ئۆزى الله نىڭ (قۇلى) دۇر.

كۇپۇر نىڭ ماھىيتى :

يۇقىرىدا تەرىپى قىلىنىغانلارنىڭ ئەكسىچە ،بىر قىسىم ئىنسانلار يارىتىلىشىدىن مۇسۇلمان بولۇپ دۇنياغا كەلگەن بولسىمۇ ،ئەمما ، ،ھاياتى جەريانىدا بۇ نىڭدىن

ئۇيغۇر كىتاب تورى www.uyghurkitap.com

خەۋەرسىز ،ئاڭسىز سۇرەتتە ئىلاھى قانۇنىيەت ئاساسىدا ياشاۋاتىدۇ، ياراتقان ئىگىسىنى تونۇش ئۇچۇن ئەقلىنى ،زېھنىنى ۋە سەزگۇ قابىلىيىتىنى ئىشلەتمەيدۇ ئىنكار قىلىش ئەركىنلىكىنى ئىشلىتىپ خۇداغا ئىتائەت قىلىشنى رەد قىلىۋاتىدۇ. بۇنداق ئىنسانلار ئىسلامدا كاپىر دېيىلىدۇ.

كۇپۇرنىڭ ئەسلى مەنىسى «يوشۇرماق، يوگىمەك-يەنى پەردىلىمەك» دېگەن-لىك بولۇپ. خۇدانى ئىنكار قىلغان ئىنسان، ئۆزىنىڭ فىترىتىدىكى (يارىتىلىشى-دىكى) نەپسى ۋە روھىدىكى ھەقىقەتنى يوشۇرىدۇ. ئۇنىڭ پۈتۈن بەدىنى، ئە-زالىرى، موسكۇل ۋە نېرۋىلىرىنىڭ ھەربىر تالاسى تەبىئىي قانۇنىيەتكە بوي-سۇنغان ھالدا ئىشلەيدۇ. ئۇنىڭ ئەترابىدىكى جانلىق ۋە جانسىز ھەربىر پارچە، بىرئىلاھى قانۇن بىلەن ئۆز ۋەزىپىلىرىنى ئىجرا قىلىۋاتقان بولسىمۇ، بۇ ئىنسان نىڭ كۆزى ۋە ئەقلى خۇددى تۇمان بىلەن توسۇلۇپ قالغاندەك، بۇ ھەقىقەتلەر گە كۆز يۇمغان ۋە بۇنىڭغا خىلاپ ھالدىكى ئەكسى چۈشەنچە ۋە ھەركەتلەردە بولماقتا. كۇپۇرنىڭ قاراڭغۇلۇقلىرىدا تىمسقىلاپ يۈرمەكتە. مانا، كۇپۇر نىڭ ماھىيىتى. ئەندى كاپىر نىڭ قانچىلىك بىر گۇمراھ (يولدىن ئېزىقىپ كەتكۈچى--ت) ئىكەنلىكىنى كۆرۈۋالدىڭىز!

«كۇپۇر» جاھالەتنىڭ ئۆزىدۇر. كائىناتنىڭ ياراتقۇچىسى ۋە بىر دىن - بىر ئىگىسى بولغان الله نى بىلمەسلىكتىنمۇ بەتتەر جاھىللىق ۋە نادانلىق بولامدۇ؟ بىر ئىنسان ئەترابىدىكى تەبىئەتنىڭ چەكسىزلىكىنى، كىچە - كۈندۈز تو-ختىماستىن ئىشلاۋاتقان تەبىئەتنىڭ ئەجايىپ مېخانىزمىنى ھەممە كائىناتتا ئاشكارە مەۋجۇد بولۇپ تۇرىۋاتقان بۈيۈك مودىللارنى كۆزى كۆرۈپ تۇرۇپ بۇ لارنى ياراتقان ۋە ئىدارە قىلىۋاتقان قۇدرەتلىك ياراتقۇچىنى تونۇماسمۇ؟ ئۇ، مۇكەممەل بىر شەكىلدە ئىشلاۋاتقان، كەم-كۈتىسىز بىر ئورگانىزمدىن ئىبارەت ۋۇجۇدىنى كۆرۈپ، ۋە بىلىپ تۇرۇدۇ ۋە ئۇنى ئۆزى خالىغان مەقسەتكە يېتىش ئۇچۇن قوللۇنىندۇ-يۇ، لېكىن، بۇلارنى ياراتقان قۇدرەت ئىگىسىنى، بۇ مېخانىز-منى سىزىپ پىلانلىغان ۋە ياساپ چىققان ئىنژېنىرنى تونۇمايدۇ. كاربون، فىرر-وم كالسى (*) قاتارلىق جانسىز ماددىلاردىن مىسلىسىز بىر جانلىق مەخلۇقنى ئاپىرىدە قىلغان ياراتقۇچىنى پەرق ئېتەلمەيدۇ. ئەترابىدىكى دۇنيادا ئىلىم، ھېكمەت، پەن - تېخنىكا، ماتىماتىكا ۋە ئىنژېنىرلىق قاتارلىق ھۈنەرلەر ئەكس

(*) تۇپراق تەركىبىدىكى ماددىلارنى كۆرسىتىدۇ-ت.

ئەتكەن نەرسىلەر ۋە ھادىسىلەرنى كۆرۈپ تۇرىدۇ ئامما، بۇ چەكسىز ۋە سىرلىق ئالەمنى ياراتقان ئىگىسىگە كەلگەندە كۆزلىرىنى يۇمۇۋالىدۇ. شۇنداق بۈيۈك ھەقىقەتكە كۆز يۇمغان ئىنساننىڭ، ھەقىقىي ئىلمىي كۆز قاراشقا ئىگە بولالىشى مۇمكىنمۇ؟ بۇنداق بىر ئىنسان دەسلەپتىلا خاتا يولغا كىرگەنكەن، ئۇنىڭ كۆزقاراشلىرى، تەتقىقاتلىرى ۋە توغرا يولنى تېپىش ئۈچۈن كۆرسەتكەن تىرىشچانلىقلىرى مەڭگۈ نەتىجىسىز قالىدۇ. چۈنكى، توغرا ۋە ھەقىقەتكە باشلايدىغان يول ئۇنىڭغا تاقالغان بولىدۇ. ئۇنىڭ جاھالەتنىڭ قاراڭغۇلىقىدا ئېزىقىپ يۈرگىنى-يۈرگەن.

يەنە بىر جەھەتتىن ئېتىقادىكى كۇپۇر «زۇلۇم»دۇر. زۇلۇم دېگەن نېمە؟ — بىر نەرسىنىڭ تەبىئىي يارىتىلىشىغا، ھەقىقىي ئىرادىسىگە قارشى ۋە تەبىئىي قابىلىيىتىگە خىلاپ ئىشلارغا مەجبۇرلاش زۇلۇم دېمەكتۇر.

كائىناتتىكى ھەربىر نەرسە، ياراتقۇچىسى اللهنىڭ قانۇنلىرىغا بويسۇنغان ھالدا ھالدا مەۋجۇد بولۇپ تۇرىدىغانلىقىنى كۆردۇق. بۇلارنىڭ تەبىئىي يارىتىلىش قانۇنىڭ ئۆزى ئىلاھىي قانۇنغا ئىتائەت قىلىش يەنى «ئىسلام»دىن ئىبارەتتۇر. ئىنساننىڭ پۈتۈن ۋۇجۇدى ۋە ھەربىر پارچىسىمۇ بۇ تەبىئىي قانۇنىيەت ئاساسىدا پەيدا بولغان.

خۇدا ئىنسانغا بۇ نەرسىلەر ئۈستىدە چەكلىك ھالدا ئىدارە قىلىش ھوقۇقىنى بەرگەن. بۇ نەرسىلەرنىڭ ماھىيىتىدە ئىلاھىي قانۇنىيەتكە بويسۇنۇش ياتسىمۇ، كۇپۇرنى تاللىغان ئىنسان ئۇلارنى ئەكسى ھالدا ئىشلىتىدۇ. الله ياراتقان قەلبىدە، ياراتقۇچىسىغا بولغان سۆيگۈ ۋە ئۇلۇغلاش بولمايدۇ. ئۆزى مەبۇدلاشتۇرۇۋالغان نەرسە ۋە ياكى كىشىلەرنى ئۇلۇغلايدۇ، ئۇلاردىن قورقىدۇ. بەدىنىنى، ئەزالىرىنى الله نىڭ رىزاسى ئۈچۈن، ئۇنىڭ ئەمرى-پەرمانلىرىغا ئۇيغۇن ھالدا ئىشلەتمەي ئۇلارنىڭ تەبىئىتىگە قارشى ئىشلىتىدۇ. اللهغا ئاسىيلىق قىلىدۇ. ئۆز نەپسىگە زۇلۇم قىلىدىغان بۇنداق ئىنساندىنمۇ يامانراق زۇلۇم قىلغۇچى بولامدۇ؟

كۇپۇر بۇلاردىن باشقا يەنە ئىسيانكارلىق ۋە تۇزكورلۇقتۇر. بىر ئاز ئويلاپ بېقىڭلا! ئۆز جىسمىگە بەدىنىگە نىسبەتەن ئېيتقاندا، ئىنساننىڭ قانچىلىك كۈچى ۋە ھوقۇقى بار؟ ئەقلىنى، يۈرىكىنى، روھىنى ۋە پۈتۈن ئورگانىزمىنى ئۆزى ياسىۋالغانمۇ، ياكى بۇلارنى ياراتقان الله ئاتا قىلغانمۇ؟ كائىناتتىكى، شۇنداقلا تەبىئەتتىكى مەۋجۇد بارلىق شەيئىلەر ئۆزلىكىدىن پەيدا بولۇپ قالغانمۇ ياكى الله ياراتقانمۇ؟ بارلىق كۈچ ۋە ئىنىرگىيەنى ئىنساننىڭ پايدىلىنىشى ئۈچۈن كىم

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
www.uyghurkitap.com

يارىتىپ بەرگەن ؟ياكى ئىنسان ئۆزى ئىجاد قىلىپ چىققانمۇ؟ سىلە بۇلارنىڭ ھەممىسىگە «الله ياراتقان،بۇلارنىڭ ئىگىسى ياڭغۇز الله ۋە الله نىڭ بەندىلىرىگە ئاتا قىلغان لۇتپى-ئىنايىتى»دەپ جاۋاب بېرىسىز.ھەقىقەت شۇنداق ئىكەن، خۇدابەرگەن ئەقلنى خۇداغا قارشى چىقىشقا ئىشلەتكەن،يۇرىكىدە خۇداغا قارشى ھېسسىياتلار ساقلىغان،خۇدا بەرگەن ھەرخىل قابىلىيەتلىرىنى ياراتقۇچىسى بولغان ھاكىم مۇتلەق الله نىڭ ئەمرلىرىگە خىلاپلىق قىلىش ئۈچۈن قوللانغان كىشىدىنمۇ ئۆتۈپ كەتكەن خائىن بولامدۇ؟ بىر خىزمەتچى خوجايىنىغا ساداقەتسىزلىك قىلسا ئۇنى، ۋاپاسىز دەپ ئەيپلەيمىز،بىر ئەسكەر باشلىقى ئۆز كۆچىنى دۆلىتىنىڭ مەنپەئەتىگە قارشى ئىشلەتسە، ئۇنى خائىن دەپ تونىيمىز.بىر كىشى ياخشىلىق قىلغان ئادىمىگە يامانلىق قىلسا،ئۇنى ھېچ ئىككىلەنمەستىن نانكور دەيمىز.بۇ ۋاپاسىزلىق، ھارامتاماقلىق ۋە خائىنلىقلارنى بىر كاپىرنىڭ «كۇپۇر»نى تاللىۋېلىپ الله غا قارشى ئىشلىگەن جىنايەتلىرىگە قانداقمۇ سېلىشتۇرغىلى بولسۇن؟شۇنىڭدەك،كۈچ ۋە ھۆكمرانلىقنىڭ مەنبىئى كىم؟ ئىنسانغا بۇ كۈچنى ۋە ھاكىمىيەت يۈرگۈزۈش قابىلىيىتىنى كىم بەردى؟ئىنسانىي بۇنداق يۈكسەك مەرتىۋىگە چىقارغان كىم؟ بۇلارنىڭ ھەممىسى الله نىڭ ئىنسانلارغا ئاتا قىلغان ئىنايىتى ۋە ئېھسانىدۇر.

بۇ دۇنيادا ئىنسان ھەممىدىن كۆپ ئاتا ئانىسىغا قەرزدار دۇر.ئامما،ئاتا-ئانا نىڭ قەلبىگە پەرزەنت مېھرىنى سالغان كىم؟ ئانىغا بالىسىنى بېقىش ئارزۇسىنى ۋە كۈچ بەرگەن كىم؟بالىلىرىنىڭ ياخشىلىقى ئۈچۈن بار- يوقىنىپىدا قىلىدىغان ئاتا-ئاناغا بۇئىلھام كىمدىن كېلىدۇ؟ئازراق بىرئويلاپ .كۆرسەك ئىنسانغا ئەڭ بۈيۈك ياردەم قىلغۇچى الله ئىكەنلىكى ئۈچۈق كۆرنۈپ تۇرىدۇ.ياراتقۇچى،ئاسىرىغۇچى ۋە ئىگىمىز بولغان الله نىڭ بارلىقىنى ئىنكار قىلىش،ئۇنىڭ مۇتلەق ھاكىمىيىتىگە ئىتائەت قىلماسلىق ۋاپاسىزلىق،خائىنلىق ۋە ئەڭ ئۈچىچىغا چىققان تۇزكورلۇقتۇر.

ئىنسان كۇپۇرىلەن الله غا بىر زىيان يەتكۈزىدۇ دەپ ئويلامسىز قالماڭ!چەكسىز، پايانسىز بۇ ئالەمدە بىر زەررىچىلىكمۇ بولمىغان ئىنسان،كائىناتنىڭ ئىگىسى الله غا قانداق زىيان يەتكۈزەلەيدۇ؟الله نىڭ مۈلكى شۇنچىلىك كاتتا. كەڭتاشا ۋە پايانسىزكى ئەڭ مۇكەممەل ۋە ئەڭ كۈچلۈك تېلىسكوپلار بىلەنمۇ ئۇ نىڭ چېگراسى تېخىچە ئېنىقلانغىنى يوق.الله ئۇ قەدەر قۇدرەتلىككى،يەر شارى، ئاي،كۈن ۋە يۇلتۇزلارغا ئوخشاش ئالەم بوشلۇقى جىسىملىرى ئۇ نىڭ ئەمرى

بىلەن كىچىك بىر توپقا ئوخشاش چوگىلەپ ئايلىنىپ يۈرمەكتە. ئۇ نىڭ بايلىقى ھەددى-ھېساپسىز. ئۇ پۈتۈن ئالەمنىڭ يالغۇز ئىگىسى، ئۇنىڭ ھېچبىر شېرىكى يوق، ھېچ نەرسىگە مۇھتاج ئەمەس. بەلكى پۈتۈن مەخلۇقات ئۇنىڭ رەھمىتىگە مۇھتاج. ئىنساننىڭ ئىسيانلىرى، كاپىرنىڭ كۇپۇرى بۇ ئۇلۇغ قۇدرەت ئىگىسىگە زىيان يەتكۈزەلمەيدۇ. پەقەت بۇ ئىتائەتسىز ئىنسان ئۆز زىيانىغا ۋە زالالەتكە دۇچار بولغان مەخلۇقتۇر.

كۇپۇر ۋە ئىتائەتسىزلىك، كىشىلەرنى ھاياتىي كۆزقاراشلاردا چوقۇم مۇۋەپپەقىيەتسىزلىككە ئېلىپ بارىدۇ. بۇنداق بىر ئىسيانكار ئىنسان ھەقىقىي ئىلىم ۋە ھىكمەتنى مەڭگۈ تاپالمايدۇ. چۈنكى، ياراتقۇچىسىنى بىلدۈرەلمىگەن بىلىمى ھاياتتا ھېچ قاچان ئۇنى، توغرا يولغا ئېلىپ بارالمايدۇ. بۇ خىل ئىنساننىڭ كۆزقاراشلىرى، مۇھاكىمە ۋە تەتقىقاتلىرى داۋاملىق خاتا يەكۈنۈشتە ۋە توپۇق يولدا دۇر. چۈنكى، ياراتقۇچىسىنى تونۇيالمىغان ئەقلى، ئۇنىڭ ھاياتىيولىنى ئايدىڭلىتالمايدۇ. نەتىجىدە ھاياتىدىكى پۈتۈن ئىشلىرى مۇۋەپپەقىيەتسىزلىككە ئۇچرايدۇ. ئەخلاقىي، مەدەنىيىتى، ئائىلە ھاياتى، تۇرمۇش كۈرىشى، قىسقىسى پۈتۈن ھايات جەريانى ئېگىز-پەسلىكلەر ۋە بەختسىزلىكلەر بىلەن تولغان. يەر يۈزىدە پىتنە-پاسات ۋە قالايمىقانچىلىق تۇغدۇرىدۇ. ۋىجدانسىزلارچە قان تۆكىدۇ. باشقىلارنىڭ ھوقۇقىنى دەپسەندە قىلىپ زالىملىق قىلىدۇ. ئەخلاقسىزلىقى مەنتىقسىز پىكىرلىرى ۋە ئەمەللىرى بىلەن ئەتراپىنى، جەمئىيەتنى زەھەرلەيدۇ ۋە بۇزغۇنچىلىق قىلىدۇ. يەنى، بۇ دۇنيادا ئۆزىگە ۋە ئەتراپىغا زۇلۇم قىلىدۇ. ئاخىرەتكە بارغاندا ھاياتىدا يارىتىلىشىدىكى مەقسىدىگە، كۈچىگە قارشى ئىشلىگەن پۈتۈن جىنايەتلىرىدىن ھېساپ ئېلىنىدۇ.

ۋۇجۇدىدىكى ھەر بىر ئەزاسى، ھەربىر ئورگانلىرى مېڭىسى، كۆزلىرى، بۇرنى، قول - پۇتلىرى بۇ خائىن تۇزكور ئىنساننىڭ ئۈستىدىن "بۇ زالىم ساڭا ئاسىيلىق قىلدى، ئەمرى - پەرمانلىرىڭغا خىلاپلىق قىلىپ ساڭا ئىسيان قىلدى. ۋە بۇ ئىسياندا بىزنى زورلاپ قوللاندى" دەپ ئادالەتنىڭ ئىگىسى ۋە جىنايەتكارلارنى ئەڭ ئادىل جازالىغۇچى ئاللاھقا شىكايەت قىلىدۇ. ۋە ئاللاھ ئۇلارغا تېگىشلىك جازاسىنى بېرىدۇ.

مەنە بۇ "كۇپۇر" نىڭ ئېغىر ئاقىبىتى. بۇ دۇنيادىمۇ ئاخىرەتتىمۇ زىيان تارتىشتىن قۇتۇلالمايدۇ.

www.uyghurkitap.com

ئىسلام نىڭ نېمەتلىرى:

كۆپۈرنىڭ يامان تەرەپلىرىنى ۋە زىيانلىرىنى كۆردۇق. ئەندى ئىسلامنىڭ پايدىلىرى ۋە نېمەتلىرىنى كۆزدىن كەچۈرەيلى؛

دۇنيادا ئەتراپىمىزغا قارايدىغان بولساق، كۆزىمىز چۈشكەنلا جايدا اللە نىڭ قۇدرەت كامالىنىڭ سىمۋولى ۋە ئۈلگىلىرىنى كۆرىمىز. ئۆزگەرتىلىشكە مۇمكىن بولمايدىغان بىر قانۇنىيەتكە ئاساسەن قەتئىي تەۋرەنمەستىن تەرتىپ-ئىنتىزام بىلەن ھېچ توختىماستىن ھەرىكەت قىلىۋاتقان بۇ سەلتەنەتلىك كائىنات ياراتقۇچىسى، ھازىرلىغۇچىسى، باشقۇرغۇچىسى، ھەر نەرسىگە قادىر، پۈتمەس-تۈگىمەس كۈچ-قۇدرەت ئىلمۇ-ئىرپان ئىگىسى اللە نىڭ بارلىقىغا گۇۋالىق بەرمەكتە. ئۇنىڭ ھېكمىتى ھىكمەتلەر نىڭ ئەڭ مۇكەممىلىدۇر.

كائىناتتىكى ھەر بىر نەرسە ئۇ ياراتقان تەبىئەت قانۇنىغا بويسۇنماي مەۋجۇد بولۇپ تۇرالمايدۇ. ئىنسانمۇ شۇنداق. چۈنكى، بۇ قانۇنىيەتلەرگە قارشى چىققان ئىنساننىڭ ھايات قېلىشى مۇمكىن ئەمەس. بۇلار بىزنىڭ ھەركۈنى بويسۇنۇپ ئەمەل قىلىۋاتقان تەبىئەت قانۇنى دەپ ئاتالغان ئىلاھىي قانۇنلەردىن ئىبارەت.

لېكىن، خۇدا ئىنسانلارغا ئىدراك يەنى، بىلىش قابىلىتىنى ئاتا قىلغان. چۈشۈنۈش، مۇھاكىمە قىلىش قابىلىيىتىنى ۋە توغرىنى خاتادىن ئايرىش ئىقتىدارىنى بەرگەن. شۇنداقلا ئىنسانغا بەلگۈلۈك ئاساستا، ئىرادە ۋە ھەرىكەت مۇستەقىللىقىنىمۇ بەرگەن. ئەسلىدە بۇ ئەركىنلىك ئىنساننى سىناشتىن ئىبارەت. ئۇنىڭ ئىلمىنى سىناش، ئەقلىنى سىناش ۋە ياخشى يامانىنى پەرق ئېتىش قابىلىيىتىنى ۋە ئۇنىڭغا ئاتا قىلغان بۇ ئەركىنلىكنى قانداق شەكىلدە قوللانغانلىقىنى سىناشتۇر. بۇ سىناقتا، ئىنسانغا ھېچبىر چەكلىمە بولمايدۇ. چۈنكى، ئەگەر چەكلىمە قويۇلسا، مەجبۇر قىلىنسا ئىمتىھاننىڭ بىر ئەھمىيىتى بولمايدۇ. شۇنىڭ ئۈچۈن ئىنسان بۇ ئىمتىھاندا شۇ ۋە ياكى بۇيولنى ئىختىيار قىلىشقا زورلاپ مەجبۇرقىلىنمايدۇ. تەبىئىكى، ئىمتىھاندا مۇنداق دەپ جاۋاپ بېرىسىز دەپ، ئالدىن بەلگۈلەپ بېرىلگەندىمۇ ئىمتىھان نىڭ ھېچ بىر قىممىتى بولمايدۇ. ئەگەر سىز ئىمتىھاندا ئۆز بىلىمىڭىز ۋە چۈشەنچىڭىز بويىچە ئەركىن، ئىختىيارى ھالدا ئويلىنىپ سوئاللارغا جاۋاپ بەرسىڭىز بۇ، ئىمتىھان نەتىجىسى سىز نىڭ ھەقىقىي قابىلىيىتىڭىز نىڭ ئۆلچىمى بولالايدۇ. ئەگەر بەرگەن جاۋاپلىرىڭىز توغرا بولسا ئىمتىھاندىن ئۆتكەن بولىسىز ۋە پارلاق ئىستىقبالنىڭ يولى سىزگە

ئېچىلغان بولىدۇ. ئەگەر جاۋابىڭىز خاتا بولسا ئىمتىھاندىن ئۆتەلمەيسىز ۋە كەلگۈسىدىكى مۇۋەپپەقىيەتلىرىڭىزگە توسالغۇ بولىدۇ..

ئىنساننىڭ دۇنيادىكى ئەھۋالىمۇ بۇنىڭغا ئوخشايدۇ. ئىنسانلارنىڭ ھايات جەريانىدا ئۆز ئىختىيارى بىلەن تاللىۋالغان يولىنى ۋە ھايات شەكلىنى، ئىسلامنى ياكى كۇپۇرنى تاللاشتا الله ئىنسانغا ئىرادە ۋە ھەرىكەت ئەركىنلىكى ئاتا قىلغان.

ئەمدى قارايدىغان، بولساق بۇ يەردە، ھەم ئۆزىنىڭ تەبىئي يارىتىلىشىغا قارشى ھەم كائىناتنىڭ يارىتىلىشىغا زىت ھالدا مەۋجۇت بولۇپ تۇرغان بىر ئىنسان بار. ھەقىقىي ياراتقۇچىسىنى ۋە ئۇنىڭ سۈپەتلىرىنى بىلىشتە خاتالاشقان، ئىتائەتسىزلىك ۋە ئىسيانكارلىق يولىنى ئىختىيار قىلىپ الله ئاتا قىلغان ئەركىن تاللىۋېلىش ئالاھىدىلىكىنى خاتا ھالدا يامان يولغا ئىشلەتكەن. بۇ ئىنسان بىلىم، ئەقىل ۋە چۈشەنچە ئىمتىھانىدىن ئۆتەلمىگەن، ئۆزىنىڭ قانچىلىك بىر قابىلىيەتسىز يا پەسكەش بىر مەخلۇق ئىكەنلىكىنى ئۆزى ئىسپاتلاپ بەرگەن.

بۇخىل ئىنساننىڭ ئاقىۋىتىنىڭ قانداق بولىدىغانلىقىنى يۇقىرىدا سۆزلەپ ئۆتتۇم.

يەنە بىر تەرەپتە، ئىمتىھاندىن ياخشى نەتىجە بىلەن ئۆتكەن بىر ئىنساننى كۆرىمىز. بۇ ئىنسان ئەقلىنى، ئىلمىنى توغرى ۋە جايىدا ئىشلىتىپ، ياراتقۇچى اللهنى تونۇپ يەتكەن، ئۇنىڭغا ئىشەنگەن (ئىمان كەلتۈرگەن). بۇنىڭ ئۈچۈن ئۇ ھېچ قاچان مەجبۇرلانمىغان، زورلانمىغان ئۆزى اللهغا ئىتائەت قىلىش يولىنى تاللىۋالغان. توغرىنى خاتادىن ئايرىۋېلىشتا خاتالاشمىغان ۋە يامان يولغا كىرىپ كېتىش مايىللىقى بولۇپ تۇرسىمۇ ھەق يولنى تاللىيالىغان. ئۆزىنىڭ تەبىئي ئالاھىدىلىكىنى ۋە تەبىئەتتىكى رېئال ھادىسىلەرنى توغرا چۈشەنگەن. ھەر قانداق بىر يولنى تاللاش كۈچىگە ۋە ئىرادىگە ئىگە بولسىمۇ ھەق يولىغا ـ الله غا ئىتائەت قىلىش يولىغا كىرگەن ۋە سىناقتىن ئۆتكەن. چۈنكى، ئۇ كۆزلىرىنى ھەقىقەتنى كۆرۈشكە، قۇلاقلىرىنى توغرىنى ئاڭلاشقا، قەلبىنى ۋە روھىنى تاللىۋالغان ھەق يولنى بويلاپ مېڭىشقا ئىشلەتكەن. شۇنىڭ ئۈچۈن بۇ ئىنسان، ھەقنى ئىزدىگۈچى بولماستىن بەلكى ھەقنى بىلگۈچى ۋە ھەققە ئىبادەت قىلغۇچى ئىكەنلىكىنى ئىسپاتلىغان. شۈبھىسىزكى، بۇ ئىنسان بۇ دۇنيادا ھەم ئاخىرەتتە غەلىبىگە ئېرىشىدۇ. مۇنداق ئىنسان، بىلىم ۋە ئەمەلىيەتنىڭ پۈتۈن ساھەلىرىدە دائىم توغرا يولدا

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
www.uyghurkitap.com

ماگىدۇ. اللەنى پۈتۈن سۈپەتلىرى بىلەن تونۇغان كىشى ھەقىقەتنىڭ ھەقىقىي بىلىمىنىڭ ـت) باشلانغۇچىنى ۋە ئاخىرىنى بىلىدۇ.

ھاياتتا بىرىنجى قەدەمنى توغرا باسقان كىشى ھېچقاچان ئېزىقىپ، خاتا يولغا كىرىپ كەتمەيدۇ. پەلسەپە ساھەسىدە، كائىناتنىڭ سىرلىرىنى تەتقىق قىلىشقا باشلايدۇ، تەبىئەت ھادىسىلىرىنى ئۆگىنىدۇ. ئەمما، بىر كاپىر پەيلاسوپتەك شۈبھە ۋە ئىككىلىنىشلار چۆلىدە ئېزىقىپ يۈرمەيدۇ. اللە نۇرلاندۇرغان بۇ ھەق يولدا ھەربىر قەدىمىنى توغرا باسقان ھالدا ئىلگىرلەيدۇ. ئەقلىنى ئىشلىتىپ تەبىئەتنىڭ قانۇنلىرىنى ئۆگىنىدۇ، دۇنيانىڭ سىرلىرىنى ئوتتۇرىغا چىقىرىشقا تىرىشىدۇ. ئەقلىنىڭ ۋە ماددىنىڭ بۈگۈنگىچە بايقالمىغان كۈچ-قۇدرىتىنى ئىدارە قىلىشقا، باشقۇرۇشقا تىرىشىدۇ. ئەمما، بۇلارنىڭ ھەممىسىنى ئىنسانىيەتكە خىزمەت قىلدۇرۇش ئۈچۈن قىلىدۇ. پۈتۈن كۈچ ۋە ھېكمەت يوللىرىنى كەشپ قىلىپ يەردىكى ۋە ئاسماندىكى بارلىق نەرسىلەرنى ئىنسانلارنىڭ پايدىلىنىشىغا سۇنۇش ئۈچۈن قولدىن كېلىشىچە تىرىشىدۇ. تەتقىقاتلىرىنىڭ ھەربىر سەھىپىلىرىدە داۋاملىق اللەنى ياد ئېتىپ تۇرغانلىقى ئۈچۈن، ئىلىمنى، پەن تېخنىكىسىنى يامان يولغا ئىشلىتىشتىن ساقلايدۇ. قولغا كەلتۈرگەن نەتىجىلەردىن تەبىئەتنى بويسۇندۇرۇش ۋە جىسىملار ئۈستىدىكى ھاكىمىيىتىدىن كۆرەڭلەپ، بۇلارنى ئۆزىنىڭ ھېساۋىغا يېزىش، ئۆزىنى بىر ئىلاھىي قۇدرەتكە ئىگە دەپ داۋا قىلىشقا ئوخشاش خاتا چۈشەنچىلەرگە ئۇچرىمايدۇ. «مەن ئىلىم ۋە پەن بىلەن تەبىئەتنى بويسۇندۇردۇم، بۇلارنىڭ ھەممىسىنى شەخسىي مەنپەئەتىمگە خىزمەت قىلدۇرۇپ، دۇنياغا خوجايىن بولىمەن، خالىسام دۇنيانى ئاستىن ئۈستۈن قىلىۋېتالايمەن» دەپ قاراش پەقەت بىر كاپىر ئالىمنىڭ چۈشەنچىسى ۋە تۇتقان يولى.

مۇسۇلمان بىر ئالىم ئىلمىي تەتقىقاتلىرىدىن نەتىجە قازانغانسېرى، كائىناتتىكى كەشپىياتلىرى مېۋە بەرگەنسېرى ئۇنىڭ خۇداغا بولغان ئىمانى ۋە تەسدىقى شۇنچە كۈچلىنىدۇ. خۇداغا تېخىمۇ كۆپ ھەمدۇسانا ئېيتىدىغان بولىدۇ. ئۇنىڭ ئەقىدىسى، بۇ ئىلىم ۋە كۈچ-قۇدرەت ماڭا اللەنىڭ ئاتا قىلغان نېمەتتۇر، بۇلارنى مەن يانا اللە رىزاسى ئۈچۈن، ئىنسانلارنىڭ مەنپەئەتى ئۈچۈن سەرپ قىلىمەن دەپ چۈشىنىدۇ. ئىلاھىي تەبلىغ ۋە ئىسلامنىڭ ئەخلاق پەزىلىتى ئۇنىڭغا رەھبەرلىك قىلىدۇ. شۇنىڭ بىلەن ئۇنىڭ بىلىمى ئىنسانلارنىڭ پايدىسى ئۈچۈن بىر ۋاستە بولىدۇ. اللەنىڭ بەرگەن نېمەتلىرىگە بۇ يول بىلەن مىننەتدارلىقىنى بىلدۈرگەن بولىدۇ. شۇنداقلا تارىخ، ئىقتىسات، ھوقۇق قاتارلىق ئىلىم-پەن ساھەسىدە ۋە

سەنئەتنىڭ ھەر قايسى بولۇملىرىدە ئىشلەش ۋە تەتقىق قىلىشتا مۇسۇلمان
ئالىم بىر كاپىر ئالىمدىن ھېچ قاچان ئارقىدا قالمايدۇ. ئەمما، نوقتىئى- نەزەرى،
ھەركەت ئۇسۇللىرىنىڭ نەتىجىلىرى بىربىرلىرىدىن كۆپ پەرقلىنىدۇ. مۇسۇلمان
بىرئالىم پەننىڭ ھەربىر ساھەسىنى ھەقىقەت كۆزى بىلەن قاراپ تەھلىل قىلىپ
تەجرىبىلىرىدىن توغرا ساۋاق ئېلىپ مەدەنىيەتلەرنىڭ تەرەققى قىلىشلىرى ۋە
يوقولۇش سەۋەبلىرىدىن، ئۆتمۈشتىكى پۈتۈن توغرا ۋە خاتالىقلاردىن توغرا
يەكۈن چىقىرىپ، بۇ مىللەتلەرنى مۇنقەرزلىككە ئېلىپ بارغان يولدىن چېۋەر-
لىك بىلەن ساقلىنىدۇ. سىياسەتتە بىردىن بىر مەقسەدى، تىنچلىق، ئادالەت ۋە
پەزىلەت ھۆكۈم سۈرگەن، ئىنسانلار بىر-بىرلىرى بىلەن قېرىنداشلارچە ئىناق
ياشايدىغان ۋە ئۆزئارا ھۆرمەت قىلىدىغان، ئېكسپىلاتاتسىيە ۋە قۇللۇق تۇ-
زۈمىگە قەتئىي يول قويۇلمايدىغان، كىشىلىك ھەقلىرىنى قوغدايدىغان ۋە
دەۋلەتنىڭ كۈچىنى ئاللاھنىڭ مۇقەددەس ئامانىتى دەپ بىلىپ بۇنى پۈتۈن ئىنسا-
لار مەنپەئەتى ئۈچۈن خىزمەت قىلىدىغان دەۋلەت قۇرۇشقا تىرىشىدۇ. ھوقۇق
(ئادالەت ۋە قانۇن-ت) ساھەسىدە بولسا بىر مۇسۇلمان، قانۇننى ھەقىقىي رەۋىشتە
ئادالەتلىك، بولۇپمۇ ئاجىزلارنىڭ ناھەقچىلىقتا ئۇچرىمايدىغان. كۈچسىزلەرنىڭ
ھەققىنى قوغدايدىغان ئاساستا تۈزۈپ چىقىدۇ. ھېچكىمنىڭ زۇلۇمغا، ناھەقچىلىك
گە ئۇچرىشىشقا يول قويمايدۇ.

مۇسۇلماننىڭ ئەخلاقى، ھەر زامان خۇدادىن قورقۇش، تەقۋادارلىق ۋە راستچىل
بولۇشتىن ئىبارەتتۇر. مۇسۇلمان ھەر نەرسىنىڭ ئىگىسى بىر الله ئىكەنلىكىنى، با-
شقىلارغا بەرگەن نەرسىنىڭ مۇ اللەنىڭ ئامانىتى ئىكەنلىكىنى بىلىپ تۇرىدۇ. ھېچ
قانداق بىر نەرسىگە ھەتتا، ئۆزىنىڭ جىسمىگىمۇ ئىگىدارچىلىق قىلالمايدىغانلىقىنى
بىلىدۇ. ئۇ، بۇلارنىڭ ھەممىسى خۇدانىڭ ئامانىتى، ماڭا بۇلار قوللۇنۇش ئۈچۈن
بېرىلگەن بۇ ھوقۇقىمنى خۇدانىڭ رازىلىقى ۋە ئەمرىگە مۇۋاپىق قوللۇنۇشۇم
لازىم، بىركۈنى، خۇدا بۇ ئامانەتلەرنى مەندىن قايتۇرۇۋالىدۇ ۋە ئۇ كۈنى بۇ
لاردىن بىر-بىرلەپ ھېساپ ئالىدۇ، دەپ ياراتقۇچىسى ئالدىكى مەسئۇلىيەتچا-
نلىق تۇيغۇسى ئۇنى خاتالىششتىن ساقلايدۇ.

بۇنداق چۈشەنچە ۋە پىكىرقىلىش يولى بىلەن ياشىغان ئىنساننىڭ ئەخلاق پە-
زىلىتى قانچىلىك يۈكسەك ئىكەنلىكىگە بىر قاراپ باقايلى! ئۇ ئىنسان يۈرەكىنى
پۈتۈن يامان خىياللەردىن پاك تۇتىدۇ. مېڭىسىنى ئەسكى ۋە بۇزۇق پىكىردىن
ساقلايدۇ. كۆزلىرىنى يامانلىقتا قاراشتىن، قۇلىقىنى يامان ۋە كۇپۇر سۆزنى

ئۇيغۇر كىتاب تورى www.uyghurkitap.com

ئاڭلاشتىن ساقلايدۇ. يالغاننى تىلىغا ئالمايدۇ، كۆپۈر سۆزلەشكە تىلى بارمايدۇ. تۇرمۇشنى ھالال يول بىلەن قامدايدۇ.. ھارامدىن تاپقان ۋە ياكى باشقىلار نىڭ ھەققى بولغان ياكى ئاجىزلارنى يېغلىتىپ قاخشىتىپ تاپقان دۇنيانى ئاچلىقتىن ئۆلۈپ كەتسىمۇ يېمەيدۇ. ئېرقى ۋە جىنسى قانداق بولۇشىدىن قەتئىي نەزەر، ھېچ قانداغ بىر ئىنسانغا زۇلۇم ۋە ھەقسىزلىق قىلىنىشىغا يول قويمايدۇ، زالىملارغا يان باسمايدۇ، باش ئەگمەيدۇ، ئىنسانلار ئارىسىدا ياخشىلىق ۋە پەزىلەتنىڭ ئۈلگىسى بولىدۇ. ھەق يولدا شەخشى ئارزۇ ۋە مەنپەئەتلىرىنى قوربان قىلىشتا ھېچ ئىككىلەنمەيدۇ. ئۇنىڭ دەل بۇ يولدا غەلىبە قازىنىشقا ئىشەنچىسى كامىل ۋە ھېچ قانداق بىر كۈچ ئۇنى ئالداپ ۋە يا قورقۇتۇپ ھەق يولدىن توسيالمايدۇ.

يەر يۈزىدە ئۇنىڭدىنمۇ شەرەپلىك كىشى بولمايدۇ. چۈنكى، ئۇنىڭ بېشى يالغۇز ياراتقۇچىسى الله نىڭ ھۇزۇرىدا ئېگىلىدۇ (سەجدىگە بارىدۇ ـ ت). دۇنيادا ئۇنىڭدىنمۇ ئىززەتلىك كىشى بولمايدۇ، چۈنكى، ئۇنىڭ قولى الله دىن باشقىسىغا ئېچىلمايدۇ (خۇدادىن باشقا ھېچ كىمدىن تىلىمەيدۇ ـ ت). دۇنيادا ئۇنىڭدىن كۈچلۈك ئىنسان يوق، چۈنكى، ئۇ الله دىن باشقا ھېچ كىمدىن قورقمايدۇ. ئۇ الله دىن باشقا ھېچ كىمدىن مۇكاپات ۋە يا ئۈستۈن دەرىجە تەما قىلمايدۇ. ئۇنى ھەق يولدىن ئازدۇرۇشقا ئىمانىنى سېتىۋېلىشقا قادىر ھېچ قانداق بىر كۈچ مەۋجۇت ئەمەس..

ئۇ، دۇنيادا ئەڭ باي كىشىدۇر. چۈنكى، ئۇ ئاچكۆز ئەمەس، شەھۋەتپەرەست ئەمەس، نەپسىنىڭ قۇلى ئەمەس. ھەسەتخور ۋە تاماخور ئەمەس. ئۇ، ھالال ئەمگەك بىلەن تاپقان مالىغا قانائەت قىلىدۇ. يامان يول بىلەن تاپقان ھارام پۇل ـ مال ۋە دۆلەتنى ئالدىغا دۆۋىلەپ قويسىمۇ قاراپ قويمايدۇ. ئۇنىڭ قەلبى قانائەت، خوشاللىق ۋە ھۇزۇر ئىچىدە ياشىرىپ تۇرىدۇ. ئىنسانغا بۇلاردىنمۇ ئارتۇق بايلىق ۋە دۆلەت بولامدۇ؟

ئۇ ئەڭ ئىشەنچلىك ۋە ئىناۋەتلىك بىر ئىنسان چۈنكى، ئۇنىڭغا ئىشەنچ قىلغان لار نىڭ ئىشەنچىسىنى يەردە قويمايدۇ. ۋە ھەر زامان راستچىل بولىدۇ. ۋەدىسىدە تۇرىدۇ.. ھەرئىشنى توغرىلىق ۋە ئادىللىق بىلەن ئىشلەيدۇ. چۈنكى، ئۇ خۇدا ھەريەردە ھازىر ـ نازىر بار ۋە ھەرنەرسىدىن خەۋەردار ئىكەنلىكىگە چىن كۆڭلىدىن ئىشىنىدۇ. بۇنداق كىشى ئىگە بولغان ئېتىبار ۋە ئىناۋەتنىڭ ئۈستۈنلىكىنى سۆز بىلەن ئىپادىلەش مۇمكىن ئەمەس. بۇ خىل ئالىيجانابلىقلار

غا ئېگە كىشىگە،ئىشەنمەيدىغان ۋە ھۆرمەت قىلمايدىغان كىم بار؟.مانا بۇلار بىر مۇسۇلماننىڭ ھاياتى ۋە خاراكتېرى!

بىر مۇسۇلماننىڭ ھەقىقىي خاراكتېرى تىكلەنگەندىن كېيىن،،بۇ ئۇنىڭ دۇنيادا ھېچقاچان چۈشكۈنلەشمەيدىغانلىقىنىڭ ۋە مەغلۇپ بولمايدىغانلىقىنىڭ كاپالىتى. ئۇ ھاكىم بولۇشقا مەنسۇپ ئەمما،ھېچ بىرزامان مەھكۇمبولمايدۇ.چۈنكى،ئىسلامنىڭ ئۇنىڭدا ياراتقان ئالاھىدىلىكلىرى تۈپەيلىدىن ھېچ قانداق بىركۈچ ئۇنىڭغا كۆلەڭگە چۈشۈرەلمەيدۇ،مەغلۇپ قىلالمايدۇ.

بۇ دۇنيادا شەرەپلىك ۋە مۇتىۋەر ھايات كەچۈرگەندىن كېيىن،ئۇ،ئۇستىگە ئەڭ ئالىي رەھمەتلىرىنى ياغدۇرىدىغان،ياراتقان ئىگىسىنىڭ ئالدىغا قايتىدۇ. چۈنكى،ئۇ ۋەزىپىسىنى غەلىبىلىك ئورۇنداپ ئىمتىھاندىن ئەلا نەتىجىلەر بىلەن ئۆتتى.ئۇ،پانى دۇنيا ھاتىدا بەخت-سائادەت ئىچىدە ياشىدى.ئاخىرەتتىمۇ ئەبەدى ھۆزۈر،خۇشاللىق ۋە سائادەت ئىچىدە ياشايدۇ.

ھەرقانداق بىر شەخس،خەلق توپى،مەلۇم دەۋىر يا بىر جايغا مۇناسىۋەتلىك بولمىغان، ئىنساننىڭ فىترى(تەبئىي) دىنى بولغان ئىسلام،يۇقىرىقىلار لاردىن ئىبارەتتۇر.ئىسلام پۈتۈن كائىناتنىڭ بىردىن بىريولى ۋە پۈتۈن ئىنسانلىقنىڭ بىردىن بىر دىنىدۇر.ھەر قايسى دەۋرلەردە، ھەر قايسى مەملىكەتلەردە ۋە ھەر قايسى قوۋملەرئىچىدە ياشاپ ئۆتكەن اللهنىڭ بارلىقىغا ئىشەنگەن ۋە ھەقنى قوللىغان پۈتۈن ياخشى خىسلەتلىك كىشىلەر،مەيلى ئۇلار ئۆز تىللىرىدا بۇ دىننى «ئىسلام»دەپ ئاتىسۇن،ياكى باشقا ئىسىملاربىلەن ئاتىسۇن،بۇلاردىن قەتئىي نەزەر،ئۇلار نىڭ ھەممىسىنىڭ مەزھىبى ئىسلامدىن ئىبارەت ئىدى ۋە ئۇلارمۇ، ئىسلام يولىدىكى مۇسۇلمانلاردىن ئىدى.

ئۇيغۇر كىتاب تورى
www.uyghurkitap.com

ئىككىنجى باب

ئىمان ۋە ئىتائەت

ئىتائەت ئۇچۇن ئالدى بىلەن، ئىلىم ۋە يەقىن(ئىشەنچ) بولۇشى كېرەك. ئۆتكەنكى دەرسلەردە سۆزلەپ ئۆتۈلگىنىدەك؛ «ئىسلام» اللە غا بويسۇنۇش دېمەكتۇر. تۆۋەندە، ئىنسانىنىڭ بۇ بىرقانچە مەسىلىلەرنى بىلمەي تۇرۇپ، ۋە بۇ بىلىشنىڭ چىن ئىشىنىش دەرىجىسىگە كۆتۈرۈلمەي تۇرۇپ اللە غا ئىتائەت قىلىشىنىڭ مۇمكىن بولمايدىغانلىقى ھەققىدە توختىلىمەن.

ھەممىدىن ئاۋۋال، خۇدانىڭ بارلىقىغا تولۇق ۋە تەۋرەنمەس ئىشەنچ بىلەن قاراش لازىم. ئەگەر بىرئىنسان خۇدانىڭ بارلىقىغا ئىشەنچ قىلالمىسا، ئۇ قانداقمۇ خوداغا ئىتائەت قىلسۇن؟ شۇنىڭ بىلەن بىرگە خودانىڭ سۈپەت لىرىدىن ۋاقىپ بولۇشى لازىم. بىرئىنسان، اللە نىڭ بىر ئىكەنلىكىنى ۋە اللە نىڭ باشقا بىرشېرىكى يوقلىقىنى، ئۇنىڭ ئىلاھىي ھاكىمىيىتىنىڭ زەررىچە بىرقىسمىغىمۇ ئورتاق بولىدىغان ھېچ كىمنىڭ يوقلىغىنى بىلمىسە، ساختا تەڭرىلەرگە، باشقا مەخلۇق لارغا چوقۇنۇشتىن، ئۇلاردىن ياردەم سوراپ قول ئېچىشتىن قانداق ساقلىنالايدۇ؟ ئەگەر ئۇئىنسانىنىڭ، اللە نىڭ بىر، ۋە بارلىقىغا بولغان ئىشەنچ ھەقىقىي ۋە ئىلمى بولسا، بۇنداق خاتالىق ئۆتكۈزۈشى مۇمكىن ئەمەس. بىر كىشى اللە نىڭ ھەرنەرسىنى كۆرۈشگە، ئاڭلاشقا قادىر، ھەرقانداق يوشۇرۇن ۋە ئاشكارا قىلىقلىرىمىزنى كۆرۈپ تۇرىدىغانلىق سۈپىتىگە ئىشەنمىسە، ئۇ كىشىئۇزىنى اللە پەرمانلىرىغا ئىتائەت قىلماسلىقتىن قانداق ساقلىيالايدۇ؟!

مانا بۇلارنى بىرئويلاپ كۆرسىڭىز، بىرئىنساننى ئەڭ ئېسىل ئىنسانىي پەزىلەتلەرگە ئىگەقىلىدىغان ۋە ھاياتىنىئىسلامىي پەزىلەتلەربىلەن تۈزۈتۈپ توغرا يولغا ئېلىپ بارىدىغان بىردىن-بىر ۋاستە اللە نىڭ سۈپەتلىرىنى بىلىش ئىلمى ئىكەنلىكىنى ۋە بۇنىڭغا چىن كۆڭلىدىن ئىشىنىش ئىكەنلىكىنى بىلىۋالايسىز. ئىنساننىڭ زېھنى، روھى، ئىشەنچىسى، ئەخلاقى ۋە پائالىيەتلىرى اللە نىڭ سۈپەتلىرىنى بىلىش ئىلمى بىلەن پاكلىنىدۇ. اللە نىڭ سۈپەتلىرىنى بىلىش ھەققىدىكى بۇ ئىلىم، پەقەت بىر يۈزەكى مەلۇمات ۋە ياكى ئاكادېمىيىلىك بىر پەن بىلەن تولۇقلانمايدۇ. اللە نىڭ رىزاسىنى قولغا كەلتۈرىدىغان ھايات شەكلىنى بىلىش لازىم. اللە بىزدىن رازى بولىدىغان ئىشلار قايسىلار؟ رازى بولمايدىغان ئىشلار

قايسلار ؟ ،بۇلارنى بىلمىگەن كىشىنىڭ،خۇدا ياخشى كۆرمىگەن ئىشلار دىن ساقلىنىپ ،رازى بولىدىغان ئىشلارنى قىلىشى ھېچ قاچان مۇمكىن ئەمەس.بىر كىشى الله نىڭ قانۇن ۋە ئەمر- پەرمانلىرىنى بىلمىسە ياكى ئۇلارغا چىن يۈرەكتىن ئىشەنمىسە،ئۇ ئادەمنى الله غا ئىشىنىدۇ دەپ ئېتقىلى بولامدۇ؟ بۇ يەردە ،اللهنىڭ قانۇن ۋە ئەمر-پەرمانلىرىغا بولغان تولۇق ئىشەنچ مۇھىم ئورۇن-دا تۇرىدۇ.چۈنكى ،ئىشەنچ تولۇق ۋە تەۋرەنمەس بولمىسا ئۇ ئىنسان كۆڭلىدە ئىككىنچى بىرقانۇنىيەتنى توغرا دەپ چۈشىنىشى ۋە ھەقىقي يولدىن ئېزىپ كېتىشى مۇمكىن.

شۇنىڭ ئۈچۈن ،ئىنسان الله نىڭ رىزاسىغا قارشى ھەركەت قىلىشنىڭ ۋە ئۇ بۇيرۇغان ،ئۇ خالىغان يولدىن ماڭماي ئىلاھي قانۇنغا قارشى ھەركەت قىلىش نىڭ قانداق ئاقىۋەتكە ئېلىپ بارىدىغانلىقىنى ياخشى بىلىشى كېرەك.شۇنداقلا ، الله نىڭ رىزاسى بىلەن ئۇنىڭ كۆرسەتكەن يولىدا مېڭىپ پاك ،پەزىلەتلىك ۋە ئىتائەتچان ھايات ئۆتكۈزۈشنىڭ قانداق نېمەتلەرگە ئىگە قىلىدىغانلىقىنىمۇ بىلىشىلازىم.بۇنىڭ ئۈچۈن ،ئۆلگەندىن كېيىنكى ئاخىرەت ھاياتى توغرىسىدىكى بىلىمىناھايىتى مۇھىم.ئىنسان ئۆلگەندىن كېيىن ھاياتنىڭ ئاخىرلاشمايدىغانلىقى يېڭىدىن تىرىلىپ، الله نىڭ ئالىي ئادالەت مەھكىمىسىدە سوراققا تارتىلىدىغان-لىقى ،مەھشەركۈنى ئىنسانلار بۇدۇنيادا قىلغان ياخشىئەمەللىرىنىڭ مۇكاپاتىنى ئالىدىغانلىقى ۋە قىلمىشلىرىنىڭ (ئىتائەتسىزلىك-كۇپۇر) نىڭ جازاسىنى تار-تىدىغانلىقى توغرىسىدىكى بىلىمى ،ئىشەنچىسى تولۇق ۋە تەۋرەنمەس بولۇشى لازىم. ئاخىرەتكە ئىشەنمىگەن كىشى ،ئىتائەت قىلىش بىلەن قىلماسلىقنىڭ ھېچ بىرپەرقى يوق.ئىتائەت قىلغان ۋە قىلمىغانلارنىڭ ئاقىۋەتى بەرى بىر ئوخشاش ، ھەرئىككىسى ئۆلگەندىن كېيىن توزۇپ تۇپراققا ئايلىنىپ كېتىدۇ دەپ قارايدۇ. بۇخىل چۈشەنچىگە ئىگە بولغان بىرئىنساندىن اللهنىڭ ئەمر-پەرمانلىرىغا بويى-سۇنۇدۇ، تائەت-ئىبادەت قىلىدۇ ۋە بۇلارنىڭ مۇشەققىتىگە جاپاسىغا بەرداشلىق بېرەلەيدۇ دەپ ئۈمىد قىلغىلى بولامدۇ؟بۇ دۇنيادا ئۇنىڭغا بىر زىيىنى يەتمەيد-ىغان گۇناھلاردىن قورقۇدۇ ۋە ياكى ئاقىۋىتىدىن ئەندىشە قىلىدۇ دىگىلى بولامدۇ؟شۇنىڭغا ئوخشاش،ئاخىرەت ھاياتىنى ۋە مەھشەر كۈنى اللهنىڭ ئالدىدا ھساپ بېرىدىغانلىقىنى بىلىپ تۇرۇپ ئىشەنمەيدۇ، كۆڭلىدە شەك قىلىدۇ ۋە ئىككىلىنىدۇ.بۇنداق كىشىنىڭ ئىرادىسى مۇستەھكەم بولمايدۇ.سىلەرنىڭ بىر ئىشنى كۆڭۈل قويۇپ ئەمەلگە ئاشۇرۇشڭلار ،ئۇ ئىشنىڭ سىلەرگە كەلتۈرىدىغان

ئۇيغۇر كىتاب تورى
www.uyghurkitap.com

پايدىسىنى ئېنىق چۈشەنگەندىلا مۇمكىن بولىدۇ. يامان ئىشنىڭ ئېغىر ئاقىۋىتىنى بىلگەندىلا ئۇنىڭدىن ساقلىنىشقا تىرىشىمىز. دېمەك، بىر يولنى تاللاشتا، ئازماي يۈرۈش ئۈچۈن، بۇ يولنىڭ ئاقىۋىتى ۋە نەتىجىسى توغرىسىدا بىلىمگە ئىگە بولۇش ۋە بۇ بىلىمنى ئىشەنچ دەرىجىسىگە كۆتۈرۈش كېرەك. بۇلار ئىتائەت يەنى ئىسلامغا كۆرە ياشاشنى خالىغان كىشىنىڭ بىلىشىگە تېگىشلىك ئاساسى پرىنسىپلاردۇر.

ئىماننىڭ تەرىپى

بىز يۇقىرىدا «بىلىش ۋە ئىشىنىش» دەپ تەرىپلەپ ئۆتكەنلىرىمىزنىڭ ئاتىلىشى، يەنى ئىسمى «ئىمان» دۇر. ئىمان ئەرەبچە سۆز بولۇپ بىلىش، ئىشىنىش ۋە شۈبھە كەلتۈرمەيدىغان دەرىجىدە قانائەتلىنىش دېگەنلىكتۇر. دېمەك، ئىمان بىلىش ۋە قانائەتلىنىشتىن تۇغۇلغان قەتئىي ئىشەنچتىن ئىبارەت. اللە نىڭ بىر ئىكەنلىكىگە، سۈپەتلىرىگە، قانۇن، ئەمرـپەرمانلىرىغا، ئۇنىڭ مۇكاپات ۋەجازا پرىنسىپلىرىگە تەۋرەنمەس بىر سۈرەتتە ئىشەنگەن ۋە بۇلارنى بىلگەن كىشى مۆئمىن (مۆمىن، ئىمان ئېيتقۇچى ـ ت) دەپ ئاتىلىدۇ. شەكـشۈبھىسىز، بۇ ئىمان ئىنساننى خۇدانىڭ ئىرادىسىگە ئىتائەت قىلىش ۋە بويسۇنۇشقا ئېلىپ بارىدۇ. بۇ ئىتائەتچان ھاياتنى ياشىغان كىشى «مۇسۇلمان» بولىدۇ. بۇ ئەھۋال، ئىمانى بولمىغان ھېچقانداق بىر ئىنساننىڭ مۇسۇلمان بولالمايدىغانلىقىنى ئىسپاتلاپ بېرىدۇ.

ئىسلام بىلەن ئىماننىڭ مۇناسىۋىتى، دەرەخ بىلەن ئۇرۇقنىڭ مۇناسىۋىتىگە ئوخشايدۇ. ئۇرۇقسىز دەرەخ يىلتىز تارتىپ ئۆسمەيدۇ. ئۇرۇقنى يەرگە تىككەندىمۇ زېمىننىڭ ئۇيغۇن بولماسلىقى، ھاۋا رايىنىڭ ناچار بولۇشىدىن يا ۋاقتىدا سۇغۇرۇپ ياخشى خەۋەر ئېلىنمىغانلىقتىن دەرەخ ناقىس (سۈپەتسىز ـ كېرەكسىز) ئۆسىدۇ. خۇددى شۇنىڭغا ئوخشاش بىر كىشى باشلانغۇچتا ئىمانغا ئىگە بولمىسا ئۇنىڭ «مۇسۇلمان» بولۇشى مۇمكىن ئەمەس. بىر كىشى ئىمان ھەققىدە ئاز تولا بىلىمگە ئىگە بولغان تەقدىردىمۇ، ئىرادىسىنىڭ ئاجىز بولۇشى تەربىيە جەھەتتىكى يېتەرسىزلىكى، يامان يولدىكى دوستلىرىنىڭ تەسىرى تۈپەيلىدىن ھەقىقى بىر مۇسۇلمان بولالماسلىقى مۇمكىن. ئىمان ۋە ئىسلامى نۇقتەنەزەردىن قارىغاندا، ئىنسانلار تۆۋەندىكى تۆت دەرىجىگە بۆلىنىدۇ:

بىرىنچىسى: قۇۋۋەتلىك ئىمانغا ئىگە بولغانلار. بۇ ئىمان ئۇلارنى پۈتۈن قەلبى بىلەن خۇداغا بويسۇنۇشقا ئېلىپ بارىدۇ.

ئۇ، اللە نىڭ كۆرسەتكەن يولىدا ماڭىدۇ، ئۇ خالىغان، ياخشى كۆرگەن ئىشنى قىلىدۇ، مەنئى قىلغانلىرىدىن قاچىدۇ، پۈتۈن قەلبى بىلەن اللەنىڭ رازىلىقىنى قازىنىشقا تىرىشىدۇ. لېكىن بۇ تىرىشىش شەخسىي شان-شۆھرەت ۋە بايلىققا ئىگە بولۇش ئۈچۈن كۆرسىتىدىغان زوق ۋە تىرىشچانلىققا تامامەن ئوخشىمايدۇ. مانا بۇ كىشى ھەقىقى مۇسۇلماندۇر.

ئىككىنچىسى: اللەغا، ئۇنىڭ ئەمرى پەرمانلىرىغا ۋە مەھشەر كۈنىگە ئىشىنىدۇ. ئەمما، بۇ ئىشىنىش ئاجىز بولىدۇ. شۇنىڭ ئۈچۈن ائىشەنجىسى ائۇنى اللەغا ئىتائەت قىلىشقا زورلىيالمايدۇ. يامان قىلىقلىرى ۋە دىققەتسىزلىكى تۈپەيلىدىن ھە-قىقى مۇسۇلمان دەرىجىسىدىن خېلى تۆۋەن تۇرىدۇ. دىققەتسىزلىكى ۋە گۇناھ-كارلىقى «ئاسى»لىق دەرىجىسىگە يەتمىگەن بولىدۇ. اللەنىڭ قانۇنى ۋە ھاكىمىي-تىنى تونۇپ يېتىپ، ئۆزىنىڭ جاۋاپكار ئىكەنلىكىنى ئېتىراپ قىلغان بۇ كىشى جازاسىنى تارتىسمۇ يانىلا مۇسۇلماندۇر.

ئۈچىنچىسى: ئەسلىدە ئىمانى يوق. كۆرۈنۈشتىكى بەزى ئەمەللىرى، اللە نىڭ قانۇنلىرىغا، ئەمرى-پەرمانلىرىغا ئۇيغۇندەك كۆرىنىدۇ. ئۇلارنىڭ كۆرۈنۈشتىكى ياخ-شى ئەمەللىرى، خۇداغا ئىتائەت قىلىش، ئۇنىڭغا بويسۇنۇش ئۈچۈن ئەمەس. شۇنىڭ ئۈچۈن بۇ ئەمەللەرنىڭ ھېچ قىممىتى يوق. بۇ خۇددى، ئۆز ھۆكۈمدارىنىڭ ھۆكۈم-رانلىقىنى قوبۇل قىلغان ئەمما، قانۇنلىرىنى قانۇن دەپ تونۇماي ئۇنىڭغا بويسۇنما-غان كىشىنىڭ ئەھۋالىغا ئوخشايدۇ. بۇنداق بىر كىشىنىڭ قىلمىشلىرى ئۇ ھۆكۈم-دارغا قارشى ئەمەستەك كۆرۈنسىمۇ، ئۇنداق ئادەمنى ھۆكۈمدارغا سادىق ۋا-پاكار پۇخرادېگىلى بولامدۇ؟ بۇ خىلدىكىلەر خائىنلار قاتارىغا كىرىدۇ.

تۆتىنچىسى: ئىمانى يوق، ياخشى ئەمەللىرىمۇ يوقلار. بۇلار يەنە دۇنيادىكى پۈتۈن ئەسكىلىكلەرنى قىلىدۇ. پىتنە-پاسات تېرىيدۇ ۋە زالىملىق ۋە ھەقسىز-لىقلارنى بىلىپ تۇرۇپ قىلىدۇ. بۇلار ئەڭ يامان ئىنسانلار، ئاسى ۋە گۇناھكار ئىنسانلاردۇر. ئىنسانلارنىڭ يۇقىرىقىدەك دەرىجىلەرگە بۆلۈنۈشى، ئىنساننىڭ ھەقىقى بەخت-ساادەتكە ئېرىشىشى ۋە ئىككىلا ئالەمدە ئۇتۇقلۇق بولۇشى ئىمانغا باغلىق ئىكەنلىكىنى ئىسپاتلايدۇ. ئىتائەتچان ھاياتنىڭ جانلىنىشى ئىمان ئاساسلىرىدىن كەلمەكتە. بىر كىشىنىڭ مۇسۇلمانلىقىنىڭ پەرسىز بولۇشى ياكى كەمچىلىكسىز بولماسلىقى مۇمكىن. ئەمما، ئىمانسىز بىر كىشىدە «ئىسلام» نىڭ

ئۇيغۇر كىتاب تورى بېكىتى
www.uyghurkitap.com

بولۇشى مۇمكىن ئەمەس.ئىمان بولمىغان يەردە ئىسلام بولمىغاندەك،ئىسلام يوق يەردە كۇپۇر بولىدۇ.ئۇنىڭ شەكلى ۋە ماھىيىتىنىڭ قانداق بۇلىشىدىن قەتئىي-نەزەر ئۇ "كۇپۇر" (كاپىرلىق-ت)دۇر.

بىلىشنىڭ يولى

ئىتائەت ئۈچۈن ئىماننىڭ بولۇشى كېرەكلىگىنى ئۆگەندۇق.ئەمدى،اللەنىڭ سۈپەتلىرىنى،قانۇنلىرىنى،ئاخىرەت ھاياتىنى ۋە مەھشەر كۈنى توغرىسىدىكى ئىلىمنى بىلىشنىڭ ئەڭ ئۇنۇملۇك ۋە ئىشەنچلىك يوللىرى قايسى؟دېگەن سوئال ئوتتۇرىغا چىقىدۇ.

يۇقىرىدا سۆزلەپ ئۆتكىنىمىزدەك،ئالەمنى ياراتقۇچى يالغۇز بىر اللە نىڭ بارلىقىنى،ئەتراپىمىزدا،ھەر بىرجايدا،ئۆز ۋۇجۇدىمىزدا،كائىناتنىڭ ھەربىر بۆلۈك-پۇچقاقلىرىدا ئۇنىڭ چەكسىز قۇدرەتىنى،ئىدراك ۋەباشقۇ-روش كۈچىنى،ئۇنىڭ مەرھەمىتى ۋە غەزەپىنى قىسقىچە،ئۇنىڭ ھەممە سۈپەتلىرىنى نامايان قىلىپ تۇرغان ئەسەرلىرى بىلەن تولۇپ تاشقانلىقىنىئۆگەندۇق. لېكىن،ئىنسان ئەقلى،بۇلارنى چۈشۈنۈشتە ۋە كۆزلىرى بۇلارنى كۆرۈشتە كۆپ ھاللاردا خاتالىشىدۇ.كۆز ئالدىدا ئاشكارا كۆرۈنۈپ تۇرغان بۇ پاكىتلارنى كۆرەلمىگەن ۋە چۈشۈنۈپ يېتەلمىگەن بولىدۇ.بەزىلىرى خۇدا ئىككى دەپ چۈ-شەنسە،بەزىلىرى ئۈچ دەپ خىيال قىلغان.يەنا بىر قىسىم ئىنسانلار بىر قانچە خۇدا بار دەپ كۆپ تەڭرىچىلىقنى ئوتتۇرىغا قويغان.مەسىلەن،يامغۇرخۇداسى بوران خۇداسى،ئوت خۇداسى،ئۆلۈم خۇداسى ۋە ھايات خۇداسى بار ۋە بۇ خۇدالارنىڭ ئىشلىرى باشقا-باشقا بۇلۇپ بۇلاردىن بىرسى ھەممىسىنى باشقۇرىدۇ، دېگەنلەرگە ئوخشاش.

دېمەك،اللەنىڭ ذات ۋە سۈپاتلىرىنى بىلىشتە ئىنسان ئەقلى ناھايىتى كۆپ يېڭىلىشلارغا ئۇچرىغان.

ئۆلگەندىن كېيىنكىھايات(ئاخىرەت ھاياتى)توغرىسىدىمۇ ئىنسانلار نۇرغۇن خاتا چۈشەنچىلەرگە ئىگە بولۇپ،بەزىلىرى،ئىنسان ئۆلگەندىن كېيىن قايتا تىرىلمەيدۇ،تۇزۇپ تۇپراققا ئايلىنىپ كېتىدۇ،دەپ خىيال قىلسا،يەنە بەزىلىرى، ئىنسان تەكرار تۇغۇلۇپ ئۆز ئەمەللىرىنىڭ مۇكاپاتىنى ياكى جازاسىنى ئالىدۇ، دەپ قارىغان.

سىزنىڭ، اللهنىڭ ذات-سۈپاتلىرىدىن خەۋەرىڭىز يوق. الله نىڭ پەرىشتىلىر-
نىڭ ئۇنىڭ بۇيرۇقلىرىغا ئەمەل قىلىپ پۈتۈن ئالەم مېخانىزىمىنى ئىلاھىي بىر
قانۇن تۈزۈم بىلەن ئىدارە قىلىۋاتقانلىقىنى بىلمەيسىز، ياراتقۇچى اللهنىڭ رىزا
سىغا ئۇيغۇن بىر ھايات يولىنى تاپالمايسىز، ئاخىرەت ھاياتى' ھەققىدىكى تونۇ-
شىڭىز مۇجمەل ۋە قاراڭغۇلۇق ئىچىدە قالغان. پۈتۈن بۇ مەسىلىلەر ھەققىدىكى
بىلىمنى پەقەت الله، ئۆزىنىڭ بارلىق سۈپەتلىرىنى ۋاقىپلاندۇرغان، ھەق ۋە توغرا
ئىلىمنى ئاتا قىلغان «پەيغەمبەر» دىنلا ھاسىل قىلالايمىز.

سىز ئۇ كىشىنىڭ (پەيغەمبەرنىڭ) پاك ھاياتى، راستچىللىقى، سەمىمىلىكى، ئىناۋەت
لىكلىكى، تەقۋادارلىقى، ئوتتۇراغا قويغان سۆزلىرىدىكى ھېكمەت ۋە كۆرسەتكەن
دەلىللەرنىڭ ھېچ بىر سۈرەتتە رەت قىلىپ بولمايدىغانلىقىنى كۆرىسىز. بۇلار
دىن باشقا، ئۇنىڭ پەيغاملىرى (چاقىرىقلىرى) سۆزلىرىدىكى قايىل قىلىش قۇد-
رىتى ۋە ھېكمىتى سىزنى، بۇلارنىڭ تامامەن توغرا ۋە ھەق ئىكەنلىكىنى ئېتىراپ
قىلىشقا مەجبۇر قىلىدۇ، ئۇنىڭ تەرغىب قىلغانلىرىغا (تەبلىغلىرىغا) ئىشىنىپ ئۇ
لارنى ئەمەلگە ئاشۇرۇشقا يېتەكلەيدۇ. ھەقىقەتنى تونۇش جەھەتتىكى بۇ «ئىمان
بالغيب» يەنى غەيىپكە ئىمان كەلتۈرۈش، اللهغا ئىتائەت قىلىش ۋە ئۇنىڭ رىزاسى-
غا ئىگە بولۇش ئۈچۈن شەرت. چۈنكى، ھەقىقىي بىلىمگە ئىگە بولۇش اللهنىڭ ئەلچى-
سى (پەيغەمبىرى) نىڭ ۋاستىسى بولماستىن مۇمكىن ئەمەس. ھەقىقىي بىلىم ھاسىل
قىلماي تۇرۇپ ئىسلام يولىدا ئازماستىن توغرا مېڭىشلار مۇمكىن ئەمەس.

غەيبكە ئىمان كەلتۈرۈش

بىر نەرسىنى بىلەلمىگىنىمىزدا، ئۇنى بىلىدىغان بىرسىنى ئىزدەپ تاپىمىز ۋە ئۇنىڭ ئېيتىپ بەرگەنلىرىگە ئىشىنىپ، شۇبويىچە ئىش قىلىمىز. كېسەل بولۇپ قالغاندا، ئۆزىمىز قىلغان چارە-تەدبىرلار كارقىلمىسا دوختۇرغا بارىمىز. دوختۇرنىڭ مۇتەخەسسىمۇ ئەمەسمۇ، تەجرىبىلىكمۇ يوقمۇ، داۋالىغان باشقا كېسەللەر ساقايغانمۇ... غا ئوخشاش ئەھۋاللارنى سۈرۈشتۈرۈپ كۆرىمىز ۋە قانائەت ھاسىل قىلغاندىن كېيىن كېسەللىمىزنى كۆرسىتىمىز ۋە بەرگەن دورىلارنى ھېچ سۈرۈشتۈرۈپ ئولتۇرماستىن ئالىمىز. چۈنكى، ئۇ دوختۇرنىڭ كېسەللىمىز داۋالىيالايدىغانلىقىغا ئىشەندۇق. ئۇنىڭ كۆرسەتمىلىرىگە كەمكۈتىسىز ئەمەل قىلىمىز. بۇيرىغان پەرھىزلىرىگە قەتئىي ئەمەل قىلىمىز. شۇنىڭغا ئوخشاش قانۇن ۋە ئەدلىيە ئىشلىرىدا ۋەكىلىمىز (ئادۋوكاتىمىز) نېمە دېسە شۇبويىچە ئىش قىلساق زىيان تارتمايدىغانلىقىمىزنى ئوبدان بىلىمىز. ئوقۇشتا ئوقۇتقۇچىغا ئىشەنچىمىز كامىل ۋە ئۇنىڭ ئۆگەتكەنلىرىنى توغرا دەپ بىلىمىز. يولنى بىلمىگەن بىرجايغا بارماقچى بولساق ئالدى بىلەن بۇرۇن بۇجايغا بارغان بىركىشىدىن يولنى سوراپ بىلىۋالىمىز ۋە ئۇ كۆرسەتكەن يول بىلەن مېڭىپ مەنزىلىمىزگە يېتىپ بارىمىز.

قىسقىسى، دۇنيا ئىشلىرىدا ھەر قانداق بىر بىلمەيدىغان ۋە ياكى بىلەلمىگەن ئىشنى قىلىش ئۈچۈن بىلىدىغان بىرسىدىن سوراپ ئۆگىنىپ ۋە ئۇنىڭ دېگىنى بويىچە ئىش قىلىمىز يەنى ئۇنىڭغا ئىتائەت قىلىمىز.

دېمەك، بىلمىگەن ۋە بىلەلمەيدىغان ئىشلاردا بىر بىلىدىغان كىشى بىلەن يېقىنلىشىپ ئۇنىڭ مەسلەھەتلىرىنى، يوليورۇقلىرىنى قوبۇل قىلىپ شۇ بويىچە ئىش قىلىش ھاياتىڭىز بويىچە ئەڭ توغرا يولدا ماڭغانلىقىڭىز بولىدۇ. سىزگە بۇنداق بىر يولنى كۆرسىتىپ بېرىدىغان ئەڭ ئىشەنچلىك بىرسىنى ئىزدەپ تېپىش ئۈچۈن خېلى يول ماڭىسىز، جاپا-مۇشەققەتلەر چېكىسىز. سىز تولۇق ئىشەنگەن ئۇكىشىنىڭ كۆرسەتمىلىرىنى، يوليورۇقلىرىنى ھېچ ئىككىلەنمەي، سوئال-سوراقسىز قوبۇل قىلىپ ئەمەل قىلىسىز. بۇ بىر خىل «غەيبكە ئىمان كەلتۈرۈش» بولىدۇ. چۈنكى، بۇ يەردە سىز بىلمىگەن مەسىلىلەردە بىلگەن بىر كىشىگە ئىشەندىڭىز. مانا بۇ ئەرەپچىدە "ئىمان بالغيب" يەنى، غەيبكە ئىمان كەلتۈرۈش دەپ ئاتىلىدۇ. بۇ، سىز بىلمىگەن ئىلىمنى باشقا بىر بىلىدىغان كىشىدىن ھاسىل قىلىش ۋە بۇ بىلىمگە ئىشىنىش دېمەكتۇر.

الله نىڭ رىزاسىغا ئۇيغۇن بولغان بىر ياشاش يولىنى تاللاش مەسىلىسىدە،
ئىنساننىڭ ئۆزئەقلى،پىكرى بىلەن بۇنى توغرا ھەل قىلىپ كېتەلىشى ئىنتايىن
زور.گەرچە ئىنسان،ناھايىتى ئەقىللىق،قابىلىيەتلىك ۋە يىللارنىڭ بۇيۇك تەجر-
ىبىلىرىگە ئىگە بولغان بولۇپ،بىر يەرگىچە بەزى ئىشلارغا چارە چۇشۇنۇپ كېتە-
لىسمۇ،يەنىلا تۇلۇق ھەقىقەتكە ئېرىشكەنلىكىگە ئىشەنچ قىلالمايدۇ،ئىككىلە-
نىدۇ.

ھاياتتا بىركىشىنىڭ توغرا يولنى تېپىشى ئۈچۈن،ھېچ قانداق بىر تاشقى
ھىدايەت تەسىرى بولماستىن،ئۆزئەقلى،ئىلمى ۋە يۈكسەك قابىلىيىتىنىڭ ئۇي-
غۇن شەكىلدە قولللۇنۇشى پەقەت، ئۆز ئىمكانلىرىغا ۋە تەجرىبە سىناقلىرىغا تا-
شلاپ قويۇلغان بولسا ئىدى،ئۇچاغدا،ئۆز ئەقلى بىلەن تەكشۇرۇپ-تەتقىق قىلى-
ش بىلەن نەتىجە قازىنىپ توغرا ھەقىقەت يولىنى تاپقانلار ئىككىلا دۇنيادا سائا-
دەتكە ئېرىشكەن، نەتىجىگە ئېرىشەلمىگەنلار بولسا،يانىلا باتىل يولدا قالغان
بولاتتى.ئەمما،الله بەندىلىرىنى ھەق يولنى تېپىشتا ئۇنداق قىيىن سىناقلارغا
قويمىدى.مېھرىبان ۋە شەفقەتلىك بولغان الله بۇئىنسانلارنىڭ ئۆز ئىچىدىن،ئۇ-
نىڭ (اللەنىڭ) سۈپەتلىرى ھەققىدە تۇلۇق مەلۇماتقا ئىگە قىلىپ، بىر قىسىم
ئىنسانىنى ياراتتى ۋە ئۇلارغا الله خالىغان ھايات يولى ۋە ئاخىرەت ھاياتى تو-
غرىسىدا ئەڭ مۇكەممەل بىلىملەر ئاتا قىلدى.شۇنداقلا،بۇ بىلىملارنى الله نىڭ
ھۆكمىنى باشقا ئىنسانلارغا يەتكۈزۈشنى ئەمرى قىلدى.مانا بۇلار اللەنىڭ پەيغە-
مبەر(ئەلچى)لىرىدۇر.الله ئەلچىلىرىگە ئۇ بىلىملەرنى،ھۆكۈملىرىنى "ۋەھيى"
ۋاستىسى بىلەن يەتكۈزدى.اللەنىڭ ئەمرلىرىدىن ئىبارەت كىتاپ،الله نىڭ كىتابى،
سۆزلىرى الله نىڭ سۆزلىرىدۇر.

شۇنىڭدەك،ئىنساننىڭ ئەقلى-قابىلىيىتىنىڭ سىنىقى،ئۇ ئىنساننىڭ پەيغەمبەر
نىڭ پاك ھاياتىغا قاراپ ئۇنىڭ يۈكسەك،مۇكەممەل ۋە كەمچىلىكسىز تەلىمىنى
ئۆگىنىپ چۇڭقۇرپىكىر يۈرگۈزۈپ ئىمان ئېتىش،ئېتىماسلىقتىن ئىبارەت دائىرە
ئىچىدە ئېلىپ بېرىلىدۇ.ھەقىقى ئەقىل ۋە ئىدارك ئىگىسى بولغان كىشى ھە-
قىقەتنى تونۇپ الله ئەلچىسىنىڭ بەرگەن تەلىملىرىنى قۇبۇل قىلىدۇ.ئەگەر، الله نىڭ
ئەلچىسىنى ۋە ئۇنىڭ تەلىماتىنى ئىنكار قىلسا،بۇ ئىنكارچىلىق ئۇنىڭ ھەقىقە-
تنى ۋە توغرىنى بىلىش قابىلىيىتىدىن مەھرۇم بولغانلىقىنى ئىسپاتلايدۇ.ئۇ
كىشى ئىمتىھاندىن ئۆتەلمەيدۇ.بۇنداق بىرئىنسان،ئىلاھى قانۇننى ۋە ئاخىرەت
ھەقىقىتى توغرىسىدىكى ھەقىقى بىلىملەرگە ھېچ بىر زامان ئېرىشەلمەيدۇ.

www.uyghurkitap.com

ئۈچىنچى بۆلۈم

پەيغەمبەرلىك

بۇندىن ئىلگىرىكى مۇزاكىرىلىرىمىزدە تۆۋەندىكى ئۈچ مەسىلە ئايدىڭلاشتۇرۇلغان ئىدى؛

بىرىنچىسى-بىر ئىنسان ئۈچۈن ئەڭ توغرا يول.اللهغا ئىتائەت قىلغان ھالدا ياشىماق.بۇ خىل ئىتائەتچان ھايات ياشاش ئۈچۈن بىلىم ۋە ئىمان (بىلمەك ۋە ئىشەنمەك)يەنى،الله ۋە ئۇنىڭ سۈپاتلىرى ھەققىدە بىلىم ھاسىل قىلىشى،الله رازى بولىدىغان ۋە رازى بولمايدىغان ئىشلارنى بىلىشى، تاللىۋالغان يولنى تونۇشى (نىشانى ئېنىق بولۇشى)،مەھشەر(ئاخرەت)كۈنى ھەققىدىكى بىلىمى ۋە ئىگەللىگەن بۇ بىلىملارنىڭ توغرا ۋە ھەق ئىكەنلىكىگە ھېچ ئىككىلەنمەستىن ئىشىنىشى يەنى ئىمان كەلتۈرۈشى لازىم.

ئىككىنچىسى-الله ئۆز بەندىلىرىنى يۇقىرىدا تىلغا ئېلىنغان بۇ بىلىملەرنى، ئۆزلۈكىدىن تىرىشىپ ئۆگىنىپ قىيىن سىناقلاردىن ئۆتۈپ ئۆزلىرى ئىگەللەشتىن ئىبارەت قىيىن يولدا تاشلاپ قويمىدى.ئىنسانلار ئىچىدىن تاللاپ بىر قىسىم ئۇلۇغ بەندىلىرىگە ۋەھي ئارقىلىق بۇ بىلىملەرنى ئاتا قىلدى.ۋە بۇ پەرمانلىرىنى باشقا پۈتۈن ئىنسانلارغا يەتكۈزۈپ،ئۇلارنى توغرا يولغا باشلاشقا ئەمر قىلدى. مانا اللهنىڭ بۇ لۇتپى-ئىنايىتى ئىنسانلىقنى قورقۇنچ بىر بەدبەختلىكتىن(بەختسىزلىكتىن)ساقلىدى.

ئۈچىنچىسى-ھەربىر ئىنساننىڭ بىردىن بىر ۋەزىپىسى بىر ھەقىقىي پەيغەمبەرنى تونۇپ،ئۇ پەيغەمبەرنىڭ ھەقىقەتەن اللهنىڭ ئەلچىسى ئىكەنلىكىگە قانائەت قىلغاندىن كېيىن،ئۇنىڭ تەلىماتىغا ئىشىنىپ،سەممىيەتلىك بىلەن ئىجرا قىلىپ ئىتائەت چانلىق بىلەن كۆرسەتكەن يولدىن چىقماي ماڭغاندىلا ھەر ئىككىلا ئالەمدە نىجاتلىققا ۋە بەخت-سائادەتكە ئېرىشىدۇ.

تۆۋەندە،پەيغەمبەرلىكنىڭ ماھىيىتى،تارىخى ۋە پەيغەمبەرنى تونۇش قاتارلىق مەسىلىلەر ئۈستىدە سۆزلەپ ئۆتىمەن؛

بۇ دۇنيادا،ئىنسانغا لازىم بولىدىغان ھەر قانداق نەرسىنىڭ الله تەرەپىدىن ئالدىن تەييارلاپ قويۇيغانلىقىنى كۆرىمىز.يېڭى دۇنياغا كېلىدىغان بىر بوۋاققا كېرەكلىك پۈتۈن نەرسىلەر تەييار.كۆرۈشكە كۆز،ئاڭلاشقا قولاق،نەپەس ئېلىشقا

بۇرۇن، سەزگۈلى پۈتۈن تېرىسىگە جايلاشقان نېرۋى سىستېمىسى، تۇتۇشقا قول، مېڭىشقا پۇت ۋە چۈشۈنۈپ مۇھاكىمە قىلىش ئۈچۈن ئەقىل بىلەن قوراللانغان ھالدا دۇنياغا كېلىدۇ.

بۇلارنىڭ ھەممىسى، بوۋاقنىڭ كىچىككىنە جىسمىدا كىشىنىڭ ئەقلى يەتمەيدىغان ۋە كەم-كۈتىسىز بىر شەكىلدە جايلاشتۇرۇلغان. بوۋاقنىڭ دۇنياغا قەدەم قويۇشى بىلەن تەڭ، ئۇنىڭ ھايات كەچۈرۈشى ئۈچۈن پۈتۈن شارائىت تولۇق ھازىرلانغان. مەسىلەن، ھاۋا، يورۇقلۇق، ئىسسىقلىق، سۇ ۋە ئانىسىنىڭ كۆكسىدە سۈت ئۇنىڭ ئېھتىياجى ۋە خىزمىتىگە ھازىر ھالدا مەۋجۇد. ئاتا-ئانىسىنىڭ، تۇغقانلىرىنىڭ، ۋە باشقىلارنىڭ قەلبىگە بۇ بوۋاققا بولغان سۆيگۈ، مۇھەببەت ۋە شەپقەت تۇيغۇسى تۇرغۇزۇلغان. بۇلارنىڭ ھەممىسى، بوۋاقنىڭ ئۆسۈپ يېتىلىشى ۋە پەرۋەرىش ئۈچۈن خىزمەت قىلىدۇ. بالا چوڭايغانسېرى بۇپۈتۈن ماددىي شارائىتلار ۋە نېمەتلەرمۇ ئۇنىڭغا ئەگىشىپ ۋە ماسلىشىپ ئۇنىڭ ياشىنىشىغا، ئۇنىڭ ساغلام ئۆسۈپ يېتىشىگە خىزمەت قىلىدۇ. گويا كى، پۈتۈن ئالەم بۇ بوۋاقنىڭ خىزمىتىگە ھازىر قىلىنغاندەك.

شۇنىڭ بىلەن بىرلىكتە، ئىنسانغا ھايات كەچۈرۈشى جەريانىدا كېرەك بولىدىغان جىسمانى، ئەقلى ۋە ئەخلاقى كۈچ-قابىلىيەت ئاتا قىلىنغان. بۇنىڭدا اللە ناھايىتى تەرتىپلىك ئىنتىزام ۋە تۈزۈم ئورناتتى. بۇ نېمەتلار ئىنسانلارغا ئوخشاش بىر سەۋىيەدە مۇتلەق بىر شەكىلدە تارقىتىلمىدى. ئەگەر، بۇ نېمەتلار ھەر كىشىگە ئوخشاش تارقىتىلسا ئىدى ئۇچاغدا، ئىنسانلار بىر-بىرىگە مۇھتاج بولمايتتى. بىر-بىرىگە كۆڭۈل بۆلمەيتتى ۋە ھەمكارلىشىش تۇيغۇلىرى بولمايتتى. شۇنىڭ ئۈچۈن ئىنسانلارغا ئومۇمى جەھەتتە كېرەك بولىدىغان بىر پۈتۈن نېمەتلەر بىردەك ئوخشاش ئاتا قىلىنغان بولسىمۇ قابىلىيەت ھەر ئىنسانغا ئوخشاش دەرىجىدە بېرىلمىگەن. مەسىلەن؛ بەزى ئىنسانلار جىسمانى جەھەتتە كۈچلۈك ۋە ئەمگەك قابىلىيىتى ئۈستۈن بولسا، بەزىلىرىنىڭ ئەقىل-پاراسەت جەھەتتىكى ئۈستۈنلىكى بىلىنىپ تۇرىدۇ. بەزىلىرى سەنئەت، شېئىر، پەلسەپە ساھاسىدا ئۈستۈن ماھارەتلىك، بەزىلىرى يۈكسەك ناتىق (نۇتۇق سۆزلەش) ۋە ئىپادىلەش قۇۋۋىتىگە ئىگە. بەزىلىرى ئەسكىرى داھى، ئۇستا ھۈنەرۋەن، ئەقىللىق تىجارەتچى بولۇپ يېتىشىدۇ. مانا بۇ قابىلىيەتتىكى پەرقلىق كىشىلەرنى بىر-بىرىدىن ئالاھىدە قىلىدۇ. مەسىلەن، بىرسىنىڭ ئەقلى ماتېماتىكىدىكى ئەڭ قىيىن مەسىلەرنى ئاسانلا يېشىپ بېرىپ باشقىلارنى ھەيرانلىقتا قالدۇرىدۇ. يانا باشقا بىرسى شۇنداق بىر نەرسىنى ئىجاد قىلىپ

پۈتۈن دۇنيا ئۇنىڭغا ھەيران قالىدۇ. ئىنساننىڭ قابىلىيەتتىكى ۋە ئەقىل-پاراسەتتىكى ئالاھىدىلىكلەرنىڭ ھەممىسىنى ئاللاھ ئاتا قىلغان كىشىلەرنىڭ تەبىئەتىدە پەۋقۇلئاددە قابىلىيەت بولۇپ ئوتتۇرىغا چىقىدۇ. ھېچ كىم بۇلارنى ئۆز شەخسىي تىرىشىشلىرى بىلەن ۋە يا بىر تەلىم ئۆگىنىش بىلەن قولغا كەلتۈرەلمەيدۇ.

بۇيەردە مۇنداق بىر سوئال ئوتتۇرىغا چىقىدۇ؛ ئىنسان مەدەنىيىتىنىڭ ئېھتىياجى پەقەت، سىياسەت، قانۇن، ھوقۇق، ئىلىم، پەن، ماتىماتىكا، ئىنژىنىرلىق، تېخنولوگىيە، مالىيە-ئىقتىسات قاتارلىق ساھالاردىكى قابىلىيەتلىك ئالىملار ۋە داھىيلارنىڭ بولۇشى بىلەنلا چەكلىنىپ قالامدو؟ ياكى، ئىنسانلىق ئۈچۈن توغرا ۋە ھەق يولنى ئاللاھنىڭ يولىنى، نىجاتلىق ۋە بەخت-سائادەتكە باشلايدىغان يولنى كۆرسىتىدىغان كىشىلەرگە ئېھتىياجلىرى بارمۇ؟ ئۈستۈن قابىلىيەتلىك كىشىلەر، داھىلار باشقىلارنىڭ ھەممىسى، بۇ دۇنيادا باربولغان ئىشلارنىڭ ئالاھىدىلىكلىرى ھەققىدىكى بىلىمنى ۋە بۇلارنى قوللىنىشنىڭ يوللىرىنى سۆزلەيدۇ.

ئامما، ئىنساننىڭ يارىتىلىشىدىكى مەقسەت نېمە، نېمە ئۈچۈن يارىتىلغان؟ ئۇنىڭغا شۇنچە كۈچ-قۇدرەتنى كىم بەرگەن ۋە نېمىشقا؟ ھاياتلىقنىڭ ئەسلى غايەسى نېمە ۋە بۇ غايىگە قانداق ئېرىشىش كېرەك؟ مانا بۇلار ئىنساننىڭ ئەڭ زۆرۈر بولغان ئېھتىياجلىرىدىن ئىبارەت. ئىنسان بۇنى بىلمەستىن تۇرۇپ ئىنسانلىق مەدەنىيىتىنىڭ بىناسىنى مۇستەھكەم ئاساسقا قۇرالمايدۇ، دۇنيا ۋە ئاخىرەت ھاياتىدا مۇۋەپپەقىيەت قازىنالمايدۇ. ئەھۋال شۇنداق ئىكەن، بەندىلىرىنىڭ ئەڭ ئۇششاق ۋە ئەھەممىيەتسىز بىر ئېھتىياجىغا قەدەر كەمكۈتىسىز ياراتقان ئاللاھ، ئاجابا بۇ ئەڭ مۇھىم ئېھتىياجىنى ئۇنتۇپ قالغانمىدۇ؟ دېگەن بۇ سوئالنى ساغلام ئەقىل قەتئىي رەت قىلىدۇ. چۈنكى، ئەھۋال بۇنداق ئەمەس ۋە بۇنداق بولۇشىمۇ مۇمكىن ئەمەس.

ئاللاھ، ئىلىم-پەن ۋە سەنئەتتە ئۈستۈن قابىلىيەتلىك كىشىلەرنى ياراتقىنىدەك، ئۇنى تونۇش ۋە بىلىش جەھەتتە ئەڭ يۈكسەك ئىلىم، قابىلىيەتكە ۋە پاك سەزگۈگە ئىگە كىشىلەرنىمۇ ياراتتى. ئۇلارغا ئاللاھ ۋەھيى بىلەن ھەق ۋە تەقۋا يولىنى كۆرسەتتى. ئۇلارغا ياشاشنىڭ (ھاياتنىڭ) مەقسىدىنى ۋە ئەخلاق پەزىلەتنىڭ چوڭقۇر بىلىملىرىنى، شەرىئەت ئىلمىنى ئۆگەتتى. ئاللاھ ۋەھيى يولى بىلەن ئۇنىڭغا ئۆگەتكەنلىرىنى باشقا ئىنسانلارغا ئۆگىتىشنى ۋە ئىنسانلارنى توغرا يولغا باشلاشنى تاپشۇردى. مانا بۇ كىشىلەرنى، بىز ئاللاھنىڭ پەيغەمبىرى يەنى ئەلچىسى دەپ ئاتايمىز. ئىلىم ۋە پەندە قابىلىيەتلىك باشقا كىشىلەر، داھىيلار بىر ئالاھىدە ئەقىل ۋە

تەبىئەتكە ئىگە ھالدا تۇغۇلغىنىدەك،پەيغەمبەرلەرمۇ ئالاھىدە بىر قابىلىيەت ۋە
مەخسۇس تەبىئەت بىلەن دۇنياغا كېلىدۇ.تۇغما بىر شائىرنىڭ ئوقۇغان شېئىر
لىرىنى بىر ئاڭلاپلا ئۇنىڭ بىر پەۋقۇلئاددە شائىرلىق قابىلىيىتى بىلەن دۇنيا غا
كەلگەن كىشى ئىكەنلىكىنى سىزىۋالىمىز.چۈنكى،باشقا كىشىلەر يەنى بۇقابىلىيەتكە
ئىگە بولمىغان كىشىلەر بۇ شائىرغا تەڭ كېلىش ئۈچۈن پۈتۈن كۈچ ۋە ئىمكان
لىرىنى سەرپ قىلىسىمۇ،ئۇنىڭغا ئوخشاش بىرشېئىرنى ھېچ بىر زامان يازالماي-
دۇ. تۇغما يازغۇچى، ناتىق، داھى،ئىجاتچى بولۇپ يارىتىلغانلاردىمۇ ئەھۋال
شۇنداق بولىدۇ.بۇخىل ئالاھىدە قابىلىيەتلىك كىشىلەرنىڭ ھەربىرى ئۈستۈن بىر
مۇۋەپپەقىيەت بىلەن ئوتتۇرىغاچىقىدۇ.باشقىلار ھەرقانچە قىلىسىمۇ بۇلار غا تەڭ
كېلەلمەيدۇ.مانا،بۇھال پەيغەمبەردىمۇ كۆرۈلىدۇ.پەيغەمبەرنىڭ ئەقلىگە،زېھنىگە
كەلگەنلەرنى باشقىلار گۇمانمۇ قىلالمايدۇ خىيالىغىمۇ كەلتۈرەلمەيدۇ.ئۇنىڭ بايان
قىلغان سۆزلىرى چوڭقۇر مەزمۇنلۇق،بولۇپ ھېچكىممۇ سۆزدە ئۇنىڭدەك قايىل
قىلالمايدۇ.باشقا ئىنسانلار يىللارچە باش قاتۇرۇپ چۈشۈنەلمىگەن مەسىلىنى ئۇ،
دەرھال يېشىپ كېتەلەيدۇ.ئەقلىمىز ئۇنىڭ سۆزلىرىنى قوبۇل قىلىدۇ.قەلبىمىز،
ئۇنىڭ سۆزلىرىنىڭ راستلىقىنى ھېس قىلىدۇ.دۇنيادىكى تەجرىبىلەر ۋە كائىنا-
تتا ئېلىپ بېرىلغان تەكشۈرۈپ تەتقىق قىلىشلەرنىڭ ھەممىسى،ئۇنىڭ ھەر بىر
جۈملە سۆزىنىڭ توغرىلىقىنى ئىسپاتلايدۇ.بىز ئۇنى تەقلىت قىلىپ دوراپ با-
قايلى دېسەك،قەتئىي ئوخشىتالمايمىز،مەغلۇپ بولىمىز.ئۇنىڭ تەبىئەتى خۇلقى-
مىزاجى ئىنتايىن گۈزەل ۋە پاك.پۈتۈن ئىش-ھەركەت ۋە مۇناسىۋەتلىرى راست
چىللىق،توغرىلىق ۋە ئېسىللىقتىن ئىبارەت بولىدۇ.يالغان گەپ قىلمايدۇ،بىر
كىمگە يامانلىق قىلمايدۇ.داۋاملىق پەزىلەت ۋە راستچىللىقنى تەرغىپ قىلىدۇ.باش-
قىلارغا تەۋسىيە قىلغان ئىشنى ئالدىبىلەن ئۆزى قىلىپ نەمۇنە بولىدۇ.پۈتۈن
ھاياتى داۋامىدىكى پائالىيەتلىرىدە،ئۇنىڭ سۆزبىلەن ئەمەلىيىتى ئارىسىدا قىل
چىمۇ خىلاپلىق قىلغان مىسالنى ئۇچرىتالمايمىز.ھېچ قانداق بىرسۆز ھەرىكىت
سىدە شەخسى مەنپەئەتنى ئاساس قىلغانلىقىنى كۆرەلمەيمىز.باشقىلارنىڭ مەنپەئە-
تى ئۈچۈن ئۆزى جاپا مۇشەققەتنى،زىياننى ئۈستىگە ئالىدۇ.ئامما،ئۆز مەنپەئەتى
ئۈچۈن باشقىلارغا قىلچە زىيان زەخمەت يەتكۈزمەيدۇ.ئۇنىڭ پۈتۈن ھاياتى را-
ستچىللىقنىڭ،ئېسىل پەزىلەتنىڭ،پاك ۋە يۈكسەك چۈشەنچىنىڭ ۋە ئەڭ ئالىيجا-
ناب ئىنسانىڭ بىر نەمۇنىسىدىن ئىبارەتتۇر.خاراكتېرىدە زەررەچىلىكمۇ كەمچى-
لىك يوق.ئۇنى ئەڭ چوڭقۇر تەكشۈرۈپ كۆرسەكمۇ،ھېچقانداق نۇقسان تاپالما-

www.uyghurkitap.com

يمىز. مانا، بۇ سۈپەتلەرنىڭ ھەممىسى، ئۇنىڭ ئاللاھنىڭ پەيغەمبىرى ئىكەنلىكىنى ئىنىق ئىسپاتلايدۇ.

پەيغەمبەرگە ئىتائەت قىلىش

بىر كىشىنىڭ ئاللاھنىڭ ھەقىقىي پەيغەمبىرى ئىكەنلىكى مەلۇم بولغاندىن كېيىن ئەقىل ۋە ئىدراكنىڭ تەقەززاسى، ئۇنىڭ سۆزلىرىنى شەرتسىز قوبۇل قىلىپ ئۇنىڭغا ئەگىشىش ۋە ئىتائەت قىلىشتىن ئىبارەت. پەيغەمبەر ئىكەنلىكىنى بىلىپ تۇرۇپ، ئۇنىڭغا ئىتائەت قىلماسلىق، كۆرسەتكەن يوليورۇقلىرىنى ئىجرا قىلماسلىق ئەقىلسىزلىقتىن باشقا نەرسە ئەمەس. چۈنكى، بىز ئاللاھنىڭ پەيغەمبىرى دەپ تونۇغان كىشىنىڭ سۆزلىگەن سۆزلىرىنىڭ ئاللاھ تەرەپىدىن كەلگەنلىكىنى، ئۇنىڭ پۈتۈن ھەرىكەتلىرى ئاللاھ رىزاسىغا ئۇيغۇن ئىكەنلىكىنى قوبۇل قىلىمىز. پەيغەمبەرگە ئىتائەتسىزلىق قىلىش ئاللاھقا ئىتائەتسىزلىق قىلىش دېمەكتۇر. پەيغەمبەرگە قارشى سۆز ۋە ھەرىكەت، ئاللاھقا قارشى قىلىنغان سۆز ۋە ھەرىكەت ھېسابلىنىدۇ. پەيغەمبەرنى تونۇش، ئۇنىڭغا شەرتسىز بويسۇنۇپ، ئىتائەت قىلىش ۋە كۆرسەتمىلىرىنى ھېچ ئىككىلەنمەستىن ئىجرا قىلىشنى كۆرسىتىدۇ.

شۇ ۋە ياكى، ئەمرىنىڭ ھېكمىتىنى، پايدىسىنى تولۇق چۈشىنىپ كېتەلمەسلىكىڭىز مۇمكىن. ئامما، بۇ ئەمرىنىڭ پەيغەمبەر تەرەپىدىن چىقىرىلغانلىقى بۇ ئەمرىنىڭ توغرىلىقىنىڭ كاپالىتى. سىز ئۇنىڭ تېگى-تەھتىگە يېتەلمەي ئىككىلىنىپ قالغان بولسىڭىز، بۇ سىزنىڭ ئەقلىڭىزدىكى كەمچىلىكتىن كېلىپ چىققان بولۇپ پەيغەمبەر يەتكۈزگەن ئەمرنىڭ يېتەرسىزلىكى ئەمەس. چۈنكى، ئىنساننىڭ بىلىش قابىلىيىتى چەكلىك، ھەرنەرسىنى تولۇق بىلىپ كېتەلىشى مۇمكىن ئەمەس. بۇ ئەھۋالنى ھەردائىم كۆز ئالدىدا تۇتۇش كېرەك.

ھەرقانداق بىرپەننى تولۇق بىلمىگەن كىشى ئۇپەننىڭ ئىنچكە يەرلىرىنى چۈشۈنۈپ كېتەلمەيدۇ. بۇنداق بىرسى قوپۇپ مەزكۇر پەننىڭ ئالىمى ئوتتۇرىغا قويغان نەزەرىيىلىرىنى چۈشۈنەلمىگەنلىكتىن رەد قىلسا، ئۇ كىشىنىڭ ئەقلىدە نوقسانلىق بارلىقىنى ئۇنى ئەخمەق دەپ تونۇيمىز.

دۇنيادىكى ھەربىر مۇھىم ئىشلىرىمىزدا، مەسلىھەتلىشىش، پىكىرلىشىش ئۈچۈن ئۇ ئىشنىڭ ئەھلى بولغان بىرسىگە ئېھتىياج ھېس قىلىمىز ۋە ئۇنىڭغا مۇراجىئەت قىلىمىز، بۇ ھەقتىكى ئۆزىمىزنىڭ شەخسى پىكىرلىرىمىز ۋە چارە-تەدبىرلىر-

نىمىزنى بىر تەرەپكە قويۇپ تۇرۇپ ئۇنىڭ مەسلىھەتلىرىنى قوبۇل قىلىمىز ۋە شۇ
بۇيىچە ئىش ئېلىپ بېرىپ، مۇۋاپپىقىيەت قازىنىمىز.
ئادەتتىكى بىر كىشىنىڭ دۇنيادىكى ھەممە پەن، سەنئەت ئىلىملىرىدە ئۇستا بو-
لۇپ كېتەلىشى مۇمكىن ئەمەس. ئامما، ئېقىللىق بىر ئادەتتىكى كىشى، بىر ماھىر
بىلىم ئىگىسىنى ئىزدەپ تېپىپ، ئۇنىڭدىن پايدىلىنىدۇ. جاھىل نادان ئىنسان
ھەرنەرسىنى ئالدى بىلەن ئۆزەم چۈشۈنۈپ ئاندىن ئىشىنىمەن دەپ تۇرۇۋالىدۇ.
سىز دوختۇرىڭىزنىڭ تەۋسىيەلىرىنى ئاڭلىماي ئاتكاچىلىق قىلىپ ئۆزىڭىزنى
دوختۇردىن بىلىملىك چاغلاپ، نەزەرىيە ساتسىڭىز دوختۇر سىزنى داۋالىمايدۇ.
ئادۋوكاتىڭىز بىلەن داۋا ئىشىڭىزدا قانۇننىڭ ھەربىر ماددىسىنى "ئالدى بىلەن ماڭا
چۈشەندۈرگىن" دەپ تۇرۇۋالسىڭىز، ئۇ سىزنى بۆلۈمدىن قوغلاپ چىقىرىدۇ.
بەزى ئىنسانلار، رەھبەرلىك ئۈچۈن بىر پەيغەمبەرگە ئېھتىياجىمىز يوق، ئۆزىمىز
ھەق يولنى تاپالايمىز دېيىشىدۇ. بۇ بىر خاتا كۆز قاراش. سىز گېئومېترىيە ئوقۇ-
دىڭىز، ياخشى چۈشىنىشىڭىز مۇمكىن. گېئومېترىيەدە مۇنداق بىر قائىدە بار:
ئىككى نوقتا ئارىسىدا، بىرلا تۈز سىزىق بولىدۇ. ئۇنىڭدىن باشقا سىزىلغان
پۈتۈن سىزىقلار ئەگرى چىقىدۇ. يەنى نوقتىنى بىرلەشتۈرمەيدۇ (ئا نۇقتىدىن ب،
نۇقتىغا يېتىپ بارالمايدۇ). ئىسلامدا «صراط مستقيم» (سىراتىمۇستەقىم) يەنى
تۈز، توغرا دەپ ئاتالغان يولمۇ خۇددى شۇنداق. بۇ يول بەندەدىن باشلايدۇ ۋە
توغرا ئاللاغا بارىدۇ ۋە بۇ يولنىڭ يالغۇز بىرلا يول ئىكەنلىكى مەلۇم. باشقا يوللار
نىڭ ھەممىسى ئەگرى-توقاي، خاتا يولغا باشلايدىغان ئېزىتقۇ يولىدۇر. بۇ توغرا
يول پەيغەمبەر تەرىپىدىن كۆرسىتىلىدۇ. بۇندىن باشقا توغرا يول يوق ۋە بولۇ-
شىمۇ مۇمكىن ئەمەس. بۇ يولنى تاشلاپ ئۆز ئالدىغا باشقا بىر يول ئىزدىگەن كىشى
بىرىنچى، توغرا يولنى تاپالمايدۇ. ئىككىنچى، ئەگرى-توقاي ئۇزۇن ۋە مۇشەققە-
تلىك بىر يولغا كىرىپ قېلىشى مۇمكىن. بىرىنچى يولنىڭ ھالاكەت يولى ئىكەنلىكى
مەلۇم. ئىككىنچى يول، ھاماقەتلىك گىرداپلىرىدىن باشقا نەرسە ئەمەس. بىر ئەقىل-
سىز ھايۋاننى ئالساق، بىر يەردىن بىر يەرگە ھەيدەپ ماڭغاندا ھايۋان داۋاملىق
تۈز كەتكەن توغرا يولنى بويلاپ ماڭىدۇ. ھەرگىز ئەگرى-يان يولغا كىرمەي، تۈز
مېڭىپ مەنزىلگە يېتىپ بارىدۇ.
ئامما، شۇ ئىنسانلارغا قاراڭلار! پەيغەمبەرئۇنى ئاللانىڭ توغرا يولغا باشلىسا،
ئۇ ياق، مەن ئۆزەم يولۇمنى تاپالايمەن دەپ ئەگرى يوللاردا ئېزىقىپ يۈرمە-
كتە. مانا بۇ ئۇ ئىنساننىڭ قانچىلىك ئەقىلسىز ئىكەنلىكىنى كۆرسىتىدۇ. بۇ مەسىل-

www.uyghurkitap.com

ـنىڭ يۈزەكى تەرىپى،بىر ئاز چۇڭقۇرراق تەھلىل قىلىپ باقىدىغان بولساق،پە-
يغەمبەرنى ئىنكار قىلغان كىشىنىڭ ھېچبىر زامان توغرا يولنى تاپالمايدىغانلىقـ
ـىنى كۆرىمىز.يەنى باشقىچە ئېيتقاندا، ئۇ كىشى اللە غا يېتىپ بارالمايدۇ.بۇنىڭ
سەۋەبى.توغرا بىر يولغا باشلىغۇچىنىڭ نەسىھەتلىرىنى رەد قىلىپ،ئۆزى باشقا
خاتا يولنى تاللىۋالغان.جاھىللىق بىلەن ئىنكار قىلىش،ئاتا-بوۋىلىرىنى دوراپ
ئىزىدىن مېڭىش ئۇرپ ئادەتلارنى مۇقەددەس بىلىش، مەغرۇرلۇق قىلىپ ئۆزەمـ
ـنىڭ توغرا دەپ مۇتەئەسسىپلىكتە چىڭ تۇرۇش يولنى تاللىۋالغان.پەيغەمبەر
نىڭ يولىنى توتقاندا،ئۆزىنىڭ شەخشى ئەركىنلىگى،ھەۋەس ۋە نەپسانى ئەركىنـ
ـلىكى قولىدىن كېتىدۇ دەپ قورققان،بۇ سەۋەبلەردىن بىرسى اللە يولىنى تاپالماـ
يدۇ.ئامما، راستچىل،سەممى ۋە ھەقپەرەس ئىنساندا يوقارىقى كومپىلېكىس
لاربولمايدۇ ۋە ئۇكىشى پەيغەمبەرگە ئىتائەتسىزلىك قىلىشنى ئەقلىغىمۇ كەلتۈر-
مەيدۇ.پەيغەمبەرنىڭ كۆرسەتمىلىرى ئۇنىڭ روھىنى ياشارتىدۇ، روھىدا ئەكس
ئېتىدۇ ۋە ئۇ ھەق يولنى تاپىدۇ.

مەسىلىنىڭ مۇھىم تەرىپى،پەيغەمبەر بىۋاستە اللە تەرەپىدىن بەلگۈلەنگەن.اللە
ئۆزىنىڭ ئەمرى-پەرمانلىرىنى پۈتۈن ئىنسانلارغا يەتكۈزۈشنى ئۇنىڭغا تاپشۇر-
غان.پەيغەمبەرگە ئىمان كەلتۈرۈش،اللە نىڭ بۇيرىغى.بۇنىڭ ئۈچۈن اللەنىڭ ئەلچىـ
ـسىگە ئىشىنىشنى رەد قىلىش ئەمەلىيەتتە،اللە نىڭ ئەمىرلىرىنى بەجاكەلتۈرۈشنى
رەد قىلغانلىقتۇر ۋە ئىسيانكارلىقتۇر.بىر ھۆكۈمدارنىڭ بۇيرۇقلىرىغا ئەمەل قىـ
ـلىش ھەربىر پۇخرانىڭ بىردىن بىر ۋەزىپىسى.پۈتۈن ئالەملارنىڭ ياراتقۇچىـ
ـسى ۋە ھەقىقى ئىگىسى بولغان اللەنىڭ ھەربىر ئەمرىنى بەجاكەلتۈرۈش،پەيغەمبەر
گە ئىتائەت قىلىش ھەرئىنسانىنىڭ ۋەزىپىسى.اللەنىڭ پەيغەمبىرىدىن يۈز ئۆرىـ
ـگەن كىشى،اللەغا ئىشەنمىسۇن ۋە ياكى ئىشەنمىسۇن،ھەربىر كاپىردۇر.

پەيغەمبەرلىكنىڭ قىسقىچە تارىخى

ئەندى پەيغەمبەرلىك تارىخىنى بىر كۆزدىن كۆچۈرەيلى.بۇ ئۇزۇن كەتكەن زەنجىرسامان تىزىلمىلار قانداق باشلاندى،قانداق تەرەققىي قىلدى، ۋە ئاخىرقى پەيغەمبەر محمد عليه‌السلام(*) بىلەن قانداق ئاياغلاشتى،بۇ لارنى ئۆگۈنۈمىز.

ئىنسان ئىرقىنىڭ باشلىنىشى،بىرئىنساندىن يەنى ئادەم (ع س)دىن باشلاندى. ئىنسانلىق ئائىلىسى تەرەققىي قىلىپ كۆپەيدى.بۇدۇنيادا تۇغۇلغان پۈتۈن ئىنسان لار تۇنجى جۈپ بولغان ئادەم(ع س) ۋە ھاۋا ئانانىڭ نەسلى.ئىنسانلىق تارىخى ۋە دىنلار تارىخىدىمۇ بۇھەقتە پىكىربىرلىككە كېلىشكەن.ئىنسانىنىڭ ئەسلى نەسلى-ي ھەققىدىكى ئىلمى تەتقىقاتلاردا دۇنيانىڭ ئوخشىمىغان جايلىرىدا ئوخشىما-مىغان دەۋرلەردە ئۇخشىمىغان كىشلەرنىڭ ياشىغانلىقى ئىسپاتلانمىدى.پۈ-تۈن ئالىملار ئالدى بىلەن بىرئىنسان پەيدا بولغان.دۇنيانىڭ ھەرقايسى جايلىر-ىدىكىئىنسانلار مانا شۇ بىر كىشىنىڭ ئەۋلادى دەپ پەرەز قىلىشىدۇ.

يەر يۈزىدىكى تۇنجىئىنسان ھەزرىتىئادەم(ع س)،ئەينى زاماندا اللەنىڭ پەيغە-مبىرى بولۇپ تەيىنلەنگەن.الله ئۇنىڭغا ئۆزدىنىنى(ئىسلامنى)ئۆگەتتى.ئەۋلادلىرىغا پۈتۈن نەسلىگە اللەنىڭ بۇ دىنىنى يەتكۈزۈشنى،ئىنسانلارنىڭ ۋە پۈتۈن ئالەمنىڭ ياراتقۇچىسى،پۈتۈن كائىناتنى باشقۇرغۇچىنىڭ يالغۇز بىر الله ئىكەنلىكىنى،يا-لغۇز ئۇنىڭغىلا ئىبادەت قىلىپ باش ئېگىپ بەندىچىلىك قىلىش ۋە يالغۇزئۇنىڭ دىن مەدەت تىلەپ ئۇنىڭ رىزاسىغائۇيغۇن ياشاش لازىملىقىنى ئۆگۈتۈشنى تا-پشۇردى.دۇنيادا اللەنىڭ رىزاسىغا ئۇيغۇن راستچىلىق ۋە تەقۋادارلىق بىلەن ھا-يات كۆچۈرگەنلارنىڭ اللەنىڭ مۇكاپاتىغا ئىرىشىدىغانلىقىنى،ئەكسىچە الله دىن يۈز ئۆرۈپ ئىتائەتسىزلىق قىلغانلارنىڭ بۇدۇنيادا ۋە ئاخىرەتتە جازاغا تارتىل-دىغانلىقىنى ئۇختۇرۇشنى تاپشۇردى.

(*) مۇسۇلمانلار پەيغەمبەرلىرىنىڭ ئىسمىنى تىلغا ئالغاندا ۋە ياكى يازغاندا "الله ئۇ ذاتقا سالام ۋە رەھمەت يوللىسۇن" دېگەن مەنادىكى «عليه‌السلام» (ئەلەيھىس-سالام)كەلىمىسىنى قوشۇپ يازىدۇ ۋە يا ئىغىزدا تەللەپپۇز قىلىدۇ.بىز بۇ يەردە قىسقارتىپ (ع س) دەپ يازدۇق.بۇ بىر ئىسلام ئەخلاقى بولۇپ، بۇنى ئوقۇغۇ-چىلارغە ئەسلىتىش كېرەك. (نەشر قىلغۇچىدىن)

www.uyghurkitap.com

ھەزرىتى ئادەم (ئ س) نىڭ ئەۋلادلىرىدىن ياخشىلىرى ئۇ كۆرسەتكەن توغرا يولدا ماڭدى. ئامما، ئەسكىلىرى دادىلىرى كۆرسەتكەن يولنى تاشلاپ ئاستا-ئاستا خاتا يولغا كىرىپ كەتتى. بەزىلىرى كۈن، ئاي ۋە يولدۇزلارنى خودا دەپ ئۇلارغا چوقۇنۇشقا باشلىدى. بەزىلىرى دەرەخ، ھايۋان ۋە دەريا ئۆستەڭلارنى ئىلاھ دەپ ئۇلارغا ئىبادەت قىلىشقا باشلىدى. بەزىلەر، ھاۋا، ئوت، سۇ، كېسەللىك ۋە ساقلىق قاتارلىق تەبىئەتنىڭ ھەربىر نېمەتلىرىنى باشقۇرۇدىغان ئايرىم-ئايرىم خۇدا بار، بۇلارنى (چوقۇنۇپ) خوش قىلغاندا، ئۇلاردىن پايدىلانغىلى بولىدۇ دەپ قاراشتى. بۇ جاھالەت كۆپ تەڭرىچىلىك ۋە بۇتپەرەسلىك ئېقىمىنى پەيدا قىلىپ، دۇنيادا ئۇنلارچە دىنىنىڭ مەيدانغا چىقىشىغا سەۋەپ بولدى.

بۇ دەۋرىردە، ھەزرىتى ئادەم (ئ س) نىڭ نەسلى كۆپىيىپ پۈتۈن دۇنياغا تارقىلىپ كەتكەن ۋە يەر يۈزىدە ھەرخىل ئىرق ۋە قوۋملار بارلىققا كەلگەن ئىدى. ھەر قوۋم ئۆز ئالدىغا بىر مەزھەپ ياساپ چىقتى ۋە ئۆزلىرى ھەرخىل ئىبادەت شەكىللىرىنى ئويدۇرۇپ چىقتى. شۇنىڭ بىلەن ئىنسانىي ۋە پۈتۈن ئالەمنى ياراتقان اللهنى ئۇنۇتتى. ئاتالىرى ھەزرىتى ئادەم (ئ س)، كۆرسەتكەن ھەق يولنى ۋە الله نىڭ ئەمر-پەرمانلىرىنى ئۇنۇتۇپ ئۆزلىرى ئىجاد قىلىپ چىققان خاتا يولغا كىرىپ، توغرا يولنى تاشلىدى. يامان ئەخلاق ۋە بۇزۇق ئىستىل راۋاجلاندى ياخشىلىق ۋە ئىسىل ئەخلاق يوقالدى. ياخشىنى يامان، ياماننى ياخشى دەپ تونۇپ، جاھالەتكە چۆكۈپ چىرىكلىشىپ كەتتى. بۇ چاغدا، الله ھەرقوۋم ئىچىدىن ئۇلارغا ھەزرىتى ئادەم (ئ س) ئۆز ۋاختىدا ئېلىپ كەلگەن ئىسلام دىنىنى ئۆگەتىدىغان پەيغەمبەرلەر تەيىن قىلىشقا باشلىدى. (*)

(*) بەزى كىشىلەردە مۇنداق بىر خاتا كۆز قاراش بار يەنى، ئۇلار ھەزرىتى محمّد (ئ س) نى ئىسلام دىنىنىڭ قۇرغۇچىسى دەپ كۆرسىتىدۇ. بولۇپمۇ غەرپ ئالىملىرى، يازغۇچىلار بۇ سۆزنى داۋاملىق تەكرارلاپ تۇرۇشىدۇ. بۇ خاتا كۆز-قاراشنى ئوقۇغۇچىلارنىڭ زېھنى دىن قەتئىي چىقىرىۋېتىش لازىم. ئىسلام الله نىڭ پۈتۈن پەيغەمبەرلىرىگە ئۆگەتكەن بىرلا دىن. شۇنداقلا ئىنسانىيەتنىڭ ئەزەلدىن تارتىپ ھەقىقىي دىنى ئىسلام دىنى ئىدى. پەيغەمبەرلەر ئىسلام دىنىنىڭ قۇرغۇچىلىرى ئەمەس پەقەت، اللهنىڭ ۋەھيى ئارقىلىق بىلدۈرگەن ئىسلام دىنىنى ئىنسانلارغا يەتكۈزىدىغان ئەلچىلىرى دۇر.

(مۇدۇدي)

بۇ پەيغەمبەرلەر ئۆز قوۋملىرىغا ئۇلار، ئۇنۇتۇپ كەتكەن، ھەزرىتى ئادەم (ئەس) نىڭ تەلىماتلىرىنى تەكرارلىدى ۋە قايتىدىن ئۆگەتتى. بىر اللەغا باش ئۇرۇشنى، بىر قانچە خۇدا باردەپ، اللەغا شېرىك قوشماسلىقنى، بۇتلارغا باش ئۇرماسلىقنى ئۆگەتتى. جاھىل ئۆرپ ئادەتلەرنى تاشلاتقۇزۇپ، الله رىزاسىغا ئۇيغۇن تۇرمۇش ۋە ھايات يوللىرىنى كۆرسىتىپ بەردى. بۇنىڭ ئۈچۈن شەرىئەت قانۇن تۈزۈملىرىنى ئور-ناتتى.

اللەنىڭ ھەقىقى راس پەيغەمبەرلىرى، يەر يۈزىدە ھەر جايدا، ھەر بىر مەملىكەتتە ھەر قايسى مىللەتلەر ئىچىدىن ئوتتۇرىغا چىقتى. ھىندۇستان، چىن، ئىراق، ئىران، مىسىر، ئافرىقا، ئاۋرۇپادا قىسقىسى، دۇنيانىڭ ھېچ بىر يېرىدە اللەنىڭ ھەقىقى پەيغەمبىرى كەلمىگەن جاي يوق. ئۇلارنىڭ ھەممىسىنىڭ دىنى بىر بولۇپ، «ئىسلام» دىنى ئىدى. (--) ئەلبەتتە، تەلىم ئۇسۇللىرىدا، تۇرمۇش شەكىللىرىدە بىر ئاز ئو-خشىماسلىقلار بار ئىدى. قوۋملار ئىچىدە، قايسى خىل جاھالەتلار ۋە خاتا چۈشە-نچىلار ئېغىر ھالدا تارقالغان بولسا، ئۇنى يوقىتىشنى، تۈزۈتۈشنى ئاساسى ئو-رۇندا قويغان. خەلقلەرنىڭ مەدەنىيەت سەۋىيىسى، ئىلىم-پەن دەرىجىسى باشلا-نغۇچ باسقۇچتا بولغانلىقتىن، قانۇن (شەرىئەت) تۈزۈملىرىمۇ شۇ سەۋىيىدە قولاي ۋە ئاددى ئىدى. جەمئىيەت تەرەققىياتىغا ئەگىشىپ تەلىم ئۇسۇللىرى ۋە شەرىئەت قانۇن تۈزۈملىرى كۆرۈنۈشتە، ھەر دەۋردە بىر ئاز پەرقلىق كۆرۈلسىمۇ ئاساسى ۋە روھى جەھەتتىن بىردەك ئىدى. يەنى، ئېتىقاد جەھەتتە «تەۋھىد»، (اللەنى بىر دەپ ئىشىنىش) ئەمەلدە «تەقۋا»، (ياخشى ئەمەل، ئىسىل ئەخلاق، راستچىللىق، تىنچلىق سالامەتلىك، سۆيگۈ) ۋە ئۆلگەندىن كېيىن، ئاخىرەتتىكى مۇكاپات ۋە جازاغا ئىش-نىشتىن ئىبارەت ئىدى.

ئىنسانلار، اللەنىڭ بۇ پەيغەمبەرلىرىگە ئاجايىپ مۇئامىلە قىلىشتى. ئالدى بىلەن ئۇلارغا ھەر خىل يامانلىق قىلدى، قوللىرىدىن كېلىشىچە ئەزىيەت قىلدى، ئۇلار

ئۇيغۇر كىتاب تورى بېكىتى
www.uyghurkitap.com

نىڭ ھىدايەتلىرىنى رەد قىلدى. ھەتتا، بەزىلىرىنى ئۆز يۇرتلىرىدىن ھەيدەپ چىقاردى. بەزىلىرى ئۆلتۈرۈلدى. بەزىلىرى پۈتۈن ھاياتى داۋامىدا اللهنىڭ دىنىنى تەشۋىق قىلىپ ئۆتكەن بولسىمۇ، ئۇنىڭغا ئەگەشكەنلەر بەش ئون كىشىدىن ئاشمىدى. ئامما، اللهنىڭ بۈيۈك بەندىلىرى ھېچ قاچان چېكىنمەي، ئىككىلەنمەي ئۆز ئىشىنى داۋاملاشتۇردى، نەتىجىدە پۈتۈن بىرقىتئە ۋە پۈتۈن بىر قوۋم ئىنسانلار ئۇلارغا ئەگەشتى. پەيغەمبەر ۋاپات قىلىپ بىر زامان ئۆتكەندىن كېيىن، ئۇنىڭ ئۈممەتلىرى ئاستائاستا پەيغەمبىرىنىڭ تەلىماتلىرىنى ئۆزگەرتىۋەتتى ۋە ئېتىقادلىرىغا ھەرخىل خۇراپاتلارنى ئارىلاشتۇرۇپ، ئاجايىپ-غارايىپ ئىبادەت شەكىللىرىنى ئىجاد قىلىپ چىقتى. ھەتتا، بەزىلەر، ئۆز پەيغەمبەرلىرىنى تەڭرى دەپ تونۇپ ئۇنىڭ بۇتلىرىنى ياساپ ئۇنىڭغا چوقۇنغىلى باشلىدى. بەزىلەر پەيغەمبەرلەر، اللهنىڭ ئوغۇللىرى دېسە، بەزىلىرى الله ئىنسان سۈرىتىگە كىرىپ يەريۈزىگە چۈشكەن دەپ قارىغان. يانا بەزىلەر، پەيغەمبەرلەرنى اللهنىڭ ئورتاقى، شېرىكى دەپ ئۈيدۇرۇپ چىقتى. شۇنداق قىلىپ، اللهنىڭ مۇقەددەس ئەمرىنى ئېلىپ كەلگەن، يالغۇز بىر اللهغا ئىبادەت قىلىشنى تەلىم بېرىپ، بۇتلارنى چېقىپ تاشلىغان بۇ پەيغەمبەرلەر بۇدۇنيادىن ئۆتكەندىن كېيىن، ئىنسانلار ئۇلارنىڭ تەلىماتلىرىنى ئۇنۇتۇپ بۇتلىرىنى ياساپ، ئۇلارنى ئۆزلىرىچە ئىلاھ قىلىۋېلىپ، ئۇنىڭغا ئىبادەت قىلغىلى باشلىدىلار. پەيغەمبەر بېكىتكەن قانۇن-تۈزۈم (شەرىئەت) لىرىگە ھەرخىل جاھىل، خۇراپىي كۆزقاراشلار، يالغان ياۋاداق ھېكايىلەر ۋە ئەپسانىلەرنى قوشۇپ، تامامەن ئۆزگەرتىۋەتتى. ئەھۋال بىر قانچە ئەسىر ئۆتكەندىن كېيىن ئۇقەدەر مۇجمەللەشتىكى، پەيغەمبەرلەرنىڭ ئەسلىدە ئېلىپ كەلگەن تەلىماتلىرى نېمە ئىدى؟ ئىبادەت ئۇسۇللىرى ۋە شەرىئەت ئەھكاملىرى قانداق ئىدى؟ ئۇلارغا قوشۇلغان يالغان قىسىملىرى قايسى؟ (**)

(**) پەيغەمبەرلەردىن كېيىن، ئۈممەتلىرى ئەسلىدىكى دىنىنى (ئىسلامنى) ئۆزگەرتىپ ئۆزئالدىغا بىر دىن ياساپ چىقتى. مانا بۇلاردىن بىرسى ھازىرغا قەدەر داۋام قىلىپ كەلمەكتە. مەسىلەن، ھەزرىتى ئىسا (ع س) ئەسلىدە ئېلىپ كەلگەن دىن ئىسلام دىنى ئىدى. ئامما، ھەزرىتى ئىسا (ع س) غا ئەگەشكەنلەر ئۇنى الله ۋە يا اللهنىڭ ئوغلى دەپ "ئىلاھ" لاشتۇرۇۋالدى. ھەزرىتى ئىسا (ع س) نىڭ تەلىماتلىرىدىن ئۇيەردىن-بۇيەردىن بىرئاز قوشۇپ بىر دىن ئىجاتقىلىپ چىقتى ۋە بۇ دىننى «ئىسائىيەت» يەنى خرىستىيانلىق دەپ ئاتىدى. (مەۋدۇدى)

مانا،بۇلارنى ئايرىۋىلىش نىڭ ھېچ ئىمكانىيىتى قالمىغان ئىدى،پەيغەمبەرنىڭ تارىخى ۋە ھاياتلىرى ھەققىدىكى رىۋايەتلىرىنىڭ ئىشەنگۈدەك يېرىمۇ قالمىغان ئىدى.شۇنداق بولسىمۇ،پەيغەمبەرلەرنىڭ پائالىيەتلىرىنىڭ ھەممىسى بىكار بولۇپ كەتمىدى.ئۇ قەدەر ئۆزگەرتىلىپ ۋە يوق نەرسىلەر ئارىلاشتۇرۇۋېتىلگەن بولسىمۇ،ئىنسانلارئىچىدە ئازدۇر-كۆپتۇر ھەققانىيەتچىلىك ۋە راستچىللىق ساقلىنىپ قالغانىدى.الله ۋە ئاخىرەت يەنى،ئۆلگەندىن كېيىنكى ھايات توغرىسىدىكى چۈشەنچىلەر ئورتاق بىر شەكىلدە ھەرقايسى قۇۋملەر ئارىسىدا تارقىلىپ كەلدى.شۇنىڭ بىلەن پەيغەمبەرلەر تەدرىجى ھالدا،پۈتۈن ئىنسانىيەتنىڭ ئورتاق ئالەمشۇمۇل بىر دىنىنىڭ تارقىلىشىغا يول ۋە شارائىتلىرىنى ھازىرلىدى.

يۇقىرىدا ئېيتىپ ئۆتكىنىمىزدەك،باشلانغۇچتا ھەرقوۋم ۋە ھەتتا ھەربىر قەبىلە ئۈچۈن ئايرىم-ئايرىم پەيغەمبەركەلگەن ۋە بۇلارنىڭ تەلىملىرىمۇ ئۆز قوۋم ۋە چېگرا دائىرىسى ئىچىدە چەكلىنىپ قالغان.بۇنىڭ سەۋەبى،بۇ قوۋملەرجوغراپىيەۋى جەھەتتە كۆپ تارقاق،ئۇزۇن مۇساپىگە جايلاشقان ۋە بىر-بىرلىرىدىن تامامەن ئايرىم بىر دۇنيادا ياشىماقتا ئىدى.ئۆز ئارا بېرىش-كېلىش مۇ يوق دېگۈدەك ئىدى.مانا مۇنداق بىر ۋەزىيەتتە،ئورتاق بىر تەلىم-تەربىيە شەكلى، ئورتاق بىرئىمان ۋە ئىشەنچىنىڭ تارقىلىشى ناھايىتى قىيىن ئىدى.قەۋملەر ئارىسىدىكى ئۇمۇمى ئەھۋالمۇ بىر-بىرىدىن تامامەن پەرقلىق بولۇپ،جاھالەت شۇ قەدەر ئېغىر دەرىجىگە يېتىپ بارغان ئىدىكى،ھەر قايسى قەۋملەر ئارىسىدا بىر-بىرلىرىگە ئوخشىمايدىغان ئېغىر ئەخلاقى چۈشكۈنلۈك،باتىل ئېتىقاد ۋە چۈشەنچىلەر تارقالغان ئىدى.شۇڭا پەيغەمبەرلەرنىڭ ھەر بىرقوۋم ئۈچۈن بىر-بىرىدىن پەرقلىق تەلىم ۋە ھىدايەت يوللىرىنى ئۆگىتىشلىرى كېرەك ئىدى.شۇنداق قىلغاندىلا،تارقاق ھالدا ياشاۋاتقان ئىنسانلار ئاراسىدىكى خاتا چۈشەنچىلەرنى يوقۇتۇپ تەدرىجى ھالدا،ئورنىغا توغرائېتىقاد ۋە ھەققانىيەت تىكلەش بىلەن ئاستا-ئاستا جاھالەتنى يوقۇتۇپ الله نىڭ قانۇن (شەرىئەت)نى ئورنۇتۇش مۇمكىن ئىدى.بۇ خۇددى بىر كىچىك بالىنى تەربىيەلەپ يېتىشتۈرگەندەك بىرئىش بولۇپ،بۇ نىگىغا قانچە ئۇنىڭ يىللار كەتكەندۇ؟بۇنى الله ئۆزى بىلىدۇ.

نەتىجىدە ئىنسانىيەت گۆدەكلىكتىن ئۆسۈپ تەرەققى قىلىپ ياش قورامىغا يەتتى.جەمئىيەت تەرەققىياتىغا ئەگىشىپ،سەنئەت،تىجارەت ۋە قاتناش ئىشلىرى راۋاجلىنىپ قەۋملەر ئارىسىدا بېرىش-كېلىش مۇناسىۋەتلىرى باشلىندى.جۇڭگو دىن ياپۇنىيە گىچە،ياۋروپادىن ئافرىقاغىچە قۇرۇقلۇق ۋە دېڭىز قاتناش يو-

ئۇيغۇر كىتاب تورى www.uyghurkitap.com

لىرى ئېچىلدى. كۆپلىگەن مىللەتلەردە يېزىقچىلىق تەرەققىي قىلىپ، ئىلىم-پەن تارقالدى ۋە ئىنسانلار ئارىسىدا پەن-تېخنىكا ئالماشتۇرۇش ئىشلىرى باشلاندى. بۈيۈك پاتىھلار (ئىسلامنىڭ غالىپ قوماندانلىرى) ئوتتۇرىغا چىقتى. قولىغا كىرگۈزگەن كەڭ مەملىكەتلەردە چوڭ-چوڭ سەلتەنەتلەر ۋە ئىمپىراتورلۇقلار قۇرۇپ بىرقانچە قىتئە بىر نەچچە قوۋملەرنى بويسۇندۇرۇپ بۇ يەرلەردە ئوخشاش بىر سىياسى تۈزۈم ئورناتتى. ئىنسانلار ئارىسىدىكى بۇرۇنقى پەرقلىق، جۇدالىق ۋە تارقاقلىق ۋەزئىيتى ئاستا-ئاستا يوقالدى. بۇ ۋەزىيەتتە، ئىنساننىڭ ئەخلاقىي، روھىي، ئىجتىمائىي، مەدەنىي، ئىقتىسادىي ۋە باشقا جەھەتلەردىكى پۈتۈن تەرەپلىرىنى ئۆز ئىچىگە ئالغان ئېھتىياجىنى قامدايدىغان شۇنداقلا دىنىي ۋە دىن بىلەن ئالاقىسى بولمىغان پۈتۈن ئىشلاردا يول كۆرسىتىدىغان، پۈتۈن ئىنسانىيەت ئۈچۈن ئورتاق دىن يەنى ئىسلام دىنى، الله تەرەپىدىن ئەۋەتىلدى. بۇندىن ئىككى يىرىم مىڭ يىل بۇرۇن ئىنسانىيەت بىر ئالەمشۇمۇل دىن ئۈچۈن ھەرجەھەتتىن ھازىر بىر ۋەزئىيەتكە كەلگەنىدى.

بىرقانچە ئەخلاقىي پىرىنسىپلاردىن باشقا ھېچ قانداق ئالاھىدىلىكى بولمىغان "بۇددا" دىنى ھىندىستاندا ئوتتۇرىغا چىقىپ، قىسقا بىر ۋاقىت ئىچىدە بىر تەرەپتىن ياپونىيە ۋە موڭغۇلىيەگىچە، بىر تەرەپتىن ئافغانىستان ۋە بۇخاراغىچە تارقالدى. بىرقانچە ئەسىردىن كېيىن خىرىستىيان (ئىسائىي) دىنى پەيدا بولدى. ئەسلىدە، ھەزرىتى ئىسا (ع س) ئېلىپ كەلگەن دىن ئىسلام دىنىنىڭ ئۆزى ئىدى. ئامما، ھەزرىتى ئىسا (ع س) دىن كېيىن، تەرەپتارلىرى بۇ دىننى ئۆزگەرتىپ «خىرىستىيانلىق» دەپ بىر مەزھەپ ئويدۇرۇپ چىقاردى.

خىرىستىيانلار، بۇ دىننى ئىراندىن تارتىپ ياۋروپاغىچە ۋە ئافرىقانىڭ ھەر بىر بۇلۇڭ-پۇچقاقلىرىغىچە ئاپىرىپ تارقاتتى. بۇ ۋەقەلەرنىڭ ھەممىسى، شۇ چاغلاردىكى شارائىتنىڭ پۈتۈن ئىنسانىيەت ئۈچۈن ئورتاق بىر دىنغا ئېھتىياج تۇغۇلغانلىقىنى كۆرسەتمەكتە ئىدى. ئىنسانلار بۇنىڭغا شۇنچىلىك تەشنا ئىدىكى، ھەق توغرا ۋە مۇكەممەل بىر دىننى تاپالمىغانلىقتىن ئەتراپلىرىدا ھۆكۈم سۈرۈۋاتقان بۇزۇق، ناقىس دىنلار بۇ كىشىلەر ئارىسىدا ناھايىتى تېز تارقالغىلى باشلىدى. ئىنسانلىق مەدەنىيىتىنىڭ مۇنداق بىرقىيىن مەزگىلىدە، كىشىلەر پۈتۈن دۇنيانى ئۆز ئىچىگە ئالغان بىر دىننى ئارزۇ قىلماقتا ئىدى. پۈتۈن مەخلۇقاتلار ئۈچۈن، ئەرەبىستاندا بىر پەيغەمبەر ئەۋەتىلدى. الله ئۇنىڭغا ئىسلام دىنىنى تەلىم بەردى ۋە بۇ دىننى پۈتۈن ئىنسانلارغا تارقىتىلىشىنى تاپشۇردى. پۈتۈن ئىنسان

لار پەيغەمبىرى ۋە ئىسلامنى پۈتۈن دۇنياغا تارقىتىش ۋەزىپىسى تاپشۇرۇ-
لغان بۇ كىشى، ھەزرىتى محمّد (ع س) ئىدى.

ھەزرىتى محمّد (ع س) نىڭ پەيغەمبەرلىكى

دۇنيا خەرىتىسىگە نەزەر سالىدىغان بولساق بىر دۇنياۋى پەيغەمبەرلىك ئۈچۈن
ئەرەبىستان زېمىنىدىن ئۇيغۇنراق بىر يەرنىڭ يوقلۇقىنى كۆرۈۋالالايمىز. بۇ مە-
ملىكەت، ئاسىيا ۋە ئافرىقانىڭ دەل ئوتتۇرىسىغا، ياۋروپاغىمۇ ئانچە ئۇزاق بو-
لمىغان بىر يەرگە جايلاشقان. ياۋروپانىڭ ئەڭ مەدەنىي قەۋملىرى بۇ يەرنىڭ جە-
نۇپ قىسمىغا جايلاشقان بولۇپ، بۇ جايلار ئەرەبىستانغا، ھىندۇستان بىلەن ئوخ
شاش يىراقلىقتا ئىدى.

ئۇ دەۋرنىڭ تارىخىنى تەكشۈرۈپ كۆرسەكمۇ، پەيغەمبەرلىكنىڭ بۇ قەۋم ئىچىد
دىن بىرىسىگە بېرىلگەنلىكىنىڭ ئەڭ مۇناسىپ بولغانلىقىنى كۆرىمىز. دۇنيادىكى
باشقا چوڭ-چوڭ دۆلەتلەر دۇنياغا خوجايىن بولۇش ئۈچۈن ئۆز ئارا قاتتىق
كۆرەش ئېلىپ بارماقتا ئىدى. نەتىجىدە، تۈگىمەس جېدەل-ماجىرالار، ئۇرۇشلار،
ئىنسان كۈچى ۋە ئىمكانلىرىنى تۈگەتكەن ئىدى. ئاتالمىش ئىجتىمائىي تەرەققىيات-
لەر بۇ مىللەتلەر ئىچىدە ئىنتايىن قەبىھ ۋە يامان ئادەتلارنى مەيدانغا چىقاردى.
ئەمما، ئەرەبلەر ئىچىدە بۇنداق مەدەنىيەت ئۆز گۆرۈشلىرى يوق ئىدى. مىللەتكە
تۇرمۇشتا راھەتپەرەستلىك، ئەيشى-ئىشرەتكە بېرىلىپ كېتىش ۋە چۈشكۈن-
لۈككە ئوخشاش ئىللەتلەر تېخى يۇقمىغان ئىدى.

بەشىنچى ئەسىردىكى بۇتپەرەست ئەرەبلەر دۇنيادىكى چوڭ مىللەتلەر ئارىسىدا
تارقىلىۋاتقان غەيرى تەبىئىي مەدەنىيەت ئىسلاھاتى ۋە ئىجتىمائىي تۈزۈمنىڭ
سىرتىدا قالغان باتۇر، قورقماس، سېخى، سۆزىدە تۇرۇدىغان، ئەركىنلىكنى خالا-
يدىغان، ھېچ قانداق بىر جاھانگىر دۆلەتنىڭ مۇستەملىكىسىگە دۇچار بولمىغان،
سىياسى جەھەتتىمۇ ئەركىن بىر مىللەت ئىدى. ئەمما، بۇلاردىمۇ يامان قىلىق ۋە
ئەسكى ئەخلاقلار كۆپ ئىدى (بۇلارنى تۆۋەندە سۆزلەپ ئۆتىمەن). بۇنىڭ سەۋەبى
مىڭ بەشيۈز يىل دىن بېرى ئەرەپلەر ئىچىدىن پەيغەمبەر كەلمىگەن، ئەسىرلەر
بويىچە ئۇلار پايانسىز قۇملۇق چۆللەردە ئۆز ئالدىلىرىغا باش-باشتاق ئەر-
كىن ياشاپ جاھالەتپەرەستلىك ئېقىمى تازا ئەۋج ئالغان بولۇپ، مۇنداق بىر قەۋمنى

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
www.uyghurkitap.com

ئىسلاھ قىلىپ توغرا يولغا باشلاش ئاسان ئىش ئەمەس ئىدى (*)ئامما،بىر قۇ-
درەتلىك شەخس ئوتتۇرىغا چىقىپ ئۇلارغا رەھبەرلىك قىلىپ مەقسەت ۋە نىشا-
نىنى كۆرسىتىپ يېتەكلەپ ماڭسا،بۇ قەۋم بۇ يولدا مەقسەتكە يېتىش ئۈچۈن پۈ-
تۈن دۇنيانى ئاستىن-ئۈستۈن قىلىۋېتىش قابىلىيىتىگە ئىگە ئىدى.پۈتۈن ئالەم-
گە پەيغەمبەر قىلىپ ئەۋەتىلگەن ھەزرىتى مۇھەممەد(ع س)نىڭ تەلىماتلىرىنى دۇنياغا
تارقىتىش ئۈچۈن ئەنە شۇنداق مەرت ۋە ھىممەتلىك بىر قەۋم كېرەك ئىدى.

ئەندى،ئەرەپ تىلىنىڭ ئىلمي ۋە ئەدەبىي تەرەپلىرىگە ئىنچىكىلەپ بىر نەزەر
سالساق،يۈكسەك ئىدىيىلەرنى ئىپادىلەش،ئىلاھى ئىلىملاردىكى ئەڭ نازۇك مە-
سىلىلەرنى ئىزاھلاش ۋە ئىنسانىنىڭ قەلبىگە تەسىر قىلىش جەھەتتە ئەرەپ تىلى-
دىن باشقا ئۈتكۈر بىر تىل يوقلىقىنى ھېس قىلىمىز.قىسقا مىساللار،كىچىك
جۈملىلەر،بىر پۈتۈن تەپەككۇر ئالىمىنى ئىپادىلەپ بېرەلەيدۇ، يۈرەكلەرگە شۇ-
نچىلىك چوڭقۇر تەسىر قىلىدۇكى،ئاۋازى ئىنسانىنى خوشاللاندۇرىدۇ.تەسىرىدىن
ھاياجانلانغان كىشى كۆز ياشلىرىنى تۇتالمايدۇ.دېمەك،ئەرەپچە ئۇقتەدەر باي ۋە
كۈچلۈك تىل ئىدىكى الله نىڭ ئۇلۇغ كالامى ئۈچۈن ئەڭ مۇۋاپىق بىر تىل بولۇ-
شقا مۇناسىپ.

اللهنىڭ ئەرەبىستاننى پۈتۈن دۇنيا پەيغەمبىرىنىڭ تۇغۇلۇش يېرى قىلىپ تال-
لىغانلىقىدىكى ھېكمىتى مانا بۇ يەردە.تۆۋەندە،پۈتۈن ئىنسانىيەت ئۈچۈن پەي-
غەمبەر قىلىپ ئەۋەتىلگەن بۇ مۇبارەك زاتنىڭ قانچىلىك پەۋقۇلئاددە ۋە مىسلى-
سىز بىر خۇسۇسىيەتكە ئىگە ئىكەنلىكىنى سۆزلەپ ئۆتىمەن.

(*)ھەزرىتى ئىبراھىم(ع س)ۋە ھەزرىتى ئىسمائىل(ع س) زامانىسىدىن پەيغەمبى-
رىمىزنىڭ زامانىسىغىچە بولغان مىڭ بەشيۈز يىل ئىچىدە ئەرەبلەرگە پەيغەمبەر
كەلمىگەن. (مۇدۇدي)

ھەزرىتى محمد(ع س)نىڭ پەيغەمبەرلىكىنىڭ ئىسپاتلىرى

بىر دەملىك كۆزۈڭلارنى يۇمۇپ، بۇندىن مىڭ تۆرت يۈز يىل بۇرۇنقى چاغدا ياشاۋاتقانلىقىڭلارنى خىيال قىلىڭلار: ئەتراپىڭىزدىكى پۈتۈن نەرسىلەر بۈگۈنكى زامانغا ھېچ ئوخشىمايدۇ. خەۋەرلىشىشتە، پوچتا-تېلېگراف، تېلېفون يوق. يول قاتناش ئىشلىرىدا بۈگۈنكىدەك ماشىنا، پويىز، ئايروپىلان كىشىلەرنىڭ خىيالىدىمۇ يوق. مەتبەئە ۋە نەشرىياتتىن خەۋەرسىز. ئەۋلادتىن-ئەۋلادقا مىراس قالدۇرغان ئەدەبىي ئەسەر قول يازما كىتابلاردىن ئىبارەت ئىدى. ئوقۇش، بىلىم ئېلىش بولسا ناھايىتى چوڭ بىر ئىش بولۇپ ھەركىمگە نېسىپ بولمايتتى. مەكتەپ ۋە مەدرىسىلەر يوق دېگۈدەك ئاز ئىدى.

ئىنسانلار جاھالەتنىڭ زۇلمەتلىك قاراڭغۇلۇقلىرىغا چۆكەپ كەتكەنىدى. ئوتتۇرىغا چىققان ھەر بىر يېڭىلىقنىڭ يورۇقىنى ئەتراپتا ھۆكۈم سۈرۈۋاتقان جاھالەت قاراڭغۇلۇقى يۇتۇپ كېتەتتى. بۈگۈن بىز ئادەتتىكى ئىش دەپ قارىغان بىر مەسىلىنى، ئۇ چاغلاردا كىشىلەر يىللارچە باش قاتۇرۇپ ھەل قىلغان. بۈگۈن بىز «ئەپسانە»، «باتىل ئېتىقاد» دەپ تونۇغان ئىشلار، ئۇ زاماندا ئەڭ ھەقىقىي ۋە توغرا ئىشەنچە بولۇپ ھېسابلىناتتى. بۈگۈن، ئەڭ پەسكەشلىك، ئەخلاقسىزلىق ۋە يىرگىنىشلىك دەپ تونۇلغان ئادەتلەر ئۇ زاماننىڭ نورمال، ئادەتتىكى ئىشلىرى ئىدى.

ئەتراپتىكى ئىران، مىسىر ۋە روما قاتارلىق دۆلەتلەردە بىر ئاز ئىلىم-پەن تەرەققىي قىلغان بولسىمۇ، ئەرەپ مەملىكىتىنى پايانسىز قۇملۇق چۆللەر ۋە چەكسىز دېڭىزلار ئايرىپ تۇرغانلىقتىن ئەرەپلەر بۇلاردىن خەۋەرسىز ئىدى.

ئەرەب سودىگەرلىرى تۆگە كارۋانلىرى بىلەن ئايلارچە يول مېڭىپ بەزى چەت دۆلەتلەرگە بېرىپ-كېلىپ تۇرغان بولسىمۇ، بۇلارنىڭ ئىلىم-پەن ئالماشتۇرۇشتا ھېچ بىر رولى يوق ئىدى. ساۋاتلىق كىشىلار بەك ئاز بولۇپ بۇلارنىڭ سەۋىيەلىرى بەك تۆۋەن ئىدى. لېكىن، ئەرەپ تىلى يۈكسەك ئەدەبىي خىسلەتكە ئىگە بولغانلىقتىن كىشىلەردە ئەدەبىي زوق كۈچلۈك ئىدى.

ئەرەبىستاندا ھۆكۈمەت دېگەن نەرسە يوقتى. قانۇن تۈزۈممۇ يوقتى. ھەر قەبىلە باشلىقى ئۆز تەۋەلىكىنى بىر دۆلەت ھېسابلايتتى. خالىغاننى بۇلاپ-تالاپ، ئۆلتۈرۈپ ئۆز مەيلىچە زوراۋانلىق يۈرگۈزەتتى. قەبىلىلەر ئاراسىدىكى كىچىككىنە بىر جېدەل يىللارچە داۋام قىلىدىغان قانلىق ئۇرۇشلارغا سەۋەپ بولاتتى.

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
www.uyghurkitap.com

ئۇلاردىكى ئەخلاق ۋە مەدەنىيەت، باشلانغۇچ دەۋردىكى ئىپتىدائىي مەدەنىيە-
ۋە باش-باشتاقلىقتىن ئىبارەت ئىدى. ھېچكىم قانۇن-ئىنتىزامنى تونۇمايتتى.
پاكىزە بىلەن پاسكىنىنى، ھەق بىلەن ناھەقنى ئايرىۋېلىش قىيىن ئىدى. ئىجتىمائىي
ھايات شەكلى ۋەھشى ۋە، مۇناسىۋەتلىرى ناتوغرى ئىدى. قىمار، پاھىشە ۋە ئى-
چىملىك سايالىرى كەڭتاشا تارقالغانىدى. ھېچ ئۇياتماستىن بىر-بىرلىرى ئالدى-
دا قىپ يالاڭاچ يۈرەتتى. ھەتتا، ئاياللار كەبىدە ئېلىپ بېرىلىدىغان مۇراسىم-
لاردىمۇ يالاڭاچ بولۇپ ئايلىناتتى. جاھالەتتە ئۇچچىغا چىققان ئادەتلىرىدىن
بىرى، «كىيىئوغلۇلمىز بولۇپ قالىدۇ» دەپ قىزلىرىنى كىچىك چېغىدىلا تىرىك
كۆمۈپ ئۆلتۈرۈۋېتەتتى. دادىسى ئۆلگەندىن كېيىن، ئۇگەي ئانىسى بىلەن ئۆيلى-
لىنەتتى.

دىنىي ئېتىقاتتا، پۈتۈن ئەرەب قەۋملىرى تاشتىن بۇت ياساپ چوقۇناتتى.
ھەتتا يولدا كېتىپ بېرىپ بىرسىلىغراق تاش ئۇچراپ قالسا، ئۇنى كۆتۈرۈۋې-
لىپ خۇدا دەپ ھاجەتلىرىنى تىلەيتتى. بۇرۇن ئۆتكەن پەيغەمبەرلەردىن ۋە ئۇلار-
نىڭ تەلىماتلىرىدىن ھېچخەۋەرلىرى يوقتى. ھەزرىتى ئىبراھىم (ئەس) ۋە ھەزرىتى
ئىسمائىل (ئەس) نىڭ نەسلىدىن بولغانلىقلىرى توغرىسىدا بىرئاز رىۋايەتلىرى بو-
لسىمۇ، بۇ پەيغەمبەرلەرنىڭ تەلىماتلىرىدىن ئەسەرمۇ يوقتى. «ئاد» ۋە «سەمۇد»
ھەققىدە ئەنئەۋى قىسسەلەر خەلق ئىچىدە تارقىلىپ كەلگەن بولسىمۇ، بۇ ھادىسى-
لەر ھەزرىتى ھۇد (ئەس) ۋە ھەزرىتى سالىھ (ئەس) نىڭ زامانلىرىدا يۈز بەرگەنلىك-
نى بىلمەيتتى.

مانا شۇنداق بىر قاراڭغۇ زۇلمەتلىك دەۋردە ۋە ئېغىر جاھالەت ئىچىدىكى
جايدا بىر ئىنسان دۇنياغا كەلدى. ئۇ باللىق چېغىدىلا ئاتا-ئانىسىدىن يېتىم قا-
لدى. ئۇنى چوڭ دادىسى يېنىغا ئالدى، ئۇزۇن ئۆتمەي چوڭ دادىسىمۇ ۋاپات
قىلدى. بىر ئەرەب بالىسى ئىگە بولالايدىغان مېھرى-شەپقەت ۋە تەربىيەدىن مە-
ھرۇم قالدى. كىچىك ياشتا قويچىلار بىلەن ئۆچكە باقتى، ياش قورامىغا يەتكەن-
دە تىجارەت بىلەن شۇغۇللاندى. پۈتۈن ئولتۇرۇپ-قوپۇشلىرى ۋە ئىجتىمائىي
ھاياتى، بىز يۇقىرىدا تەرىپلىگەن ئەنەشۇ ئەرەبلەر بىلەن ئۆتتى. مەكتەپكە كىرىپ
ئوقۇيالمىدى، تەلىم ئالالمىدى، تامامەن ساۋاتسىز قالدى. باشقا بىر بىلىملىك كىش-
ىنىڭ سۆھبىتىگە داخىل بولالمىدى. چۈنكى، ئەرەبىستاندا بۇنداق كىشىمۇ يوقتى.
تىجارەت بىلەن بىرقانچە قېتىم چەتتىكە چىققان بولسىمۇ، بۇ سەپەرلىرى سۈرىيە-
نىڭ نېرىسىغا بارمىغان. بۇ سەپەرلىرى جەريانىدا بەزى بىر بىلىملىك كىشىلەر

بىلەن، بەزى مەدەنىيەتلىكلەر بىلەن تونۇشقان بولسىمۇ بۇ ھادىسىلەر ئۇنى يەنى، بىر ساۋاتسىز ئەرەب يىگىتنى پۈتۈن دۇنيانىڭ ۋە كەلگۈسى دەۋرلەرنىڭ رەھبىرى بولۇش ئۇياقتا تۇرسۇن، ھەتتا ئۆزدەۋرنىڭ رەھبىرى بولۇشىغا ئۈندەيدىغان دەرىجىگە قەدەر ھېچ ئەمەستى.

ئەندى، ئەرەب قەۋملىرى ۋە شۇ چاغدىكى دۇنيانىڭ باشقا ئىنسانلىرىنىڭ ئۇمۇمي ئەھۋالىنى كۆز، ئالدىڭلاردا تۇتۇپ بۇئۇلۇغ ۋە ئېسىل ئىنساننىڭ ھاياتىغا بىر نەزەر سېلىڭلار! ئۇ تۇغۇلۇپ ئۆسكەن، ياشلىق چاغلىرىنى ئۆتكۈزگەن، ئۇجەمئىيەتتىكى باشقائىنسانلارغا تامامەن ئوخشىمايدۇ، ھېچ يالغان گەپ قىلمايدۇ. بۇنىڭغا ئەتراپىدىكى ھەرقانداق ئادەم گۇۋالىق بېرىدۇ. ئەڭ چوڭ دۈشمەنلىرىمۇ ئۇنىڭ بىر قېتىممۇ يالغان گەپ قىلغانلىقىنى ئىسپات قىلالمىغان. خەلق ئارىسىدائۇنىڭ نامى «ئەل ئەمىن» ئىدى. كىشىلەر گە قاتتىق سۆزقىلماي دايىم يۇمشاق تىل بىلەن تاتلىق ئىپادىلار قوللىناتتى. ھېچ قاچان بىرسىنى ئازارلىغۇچى سۆزلەر بىلەن ھاقارەت قىلمىغان. ناھايىتى شەپقەتلىك ۋە مېھرىبان تەبىئەتلىك، ئۇنىڭ بىلەن ھەمسۆھبەت بولغان ھەرقانداق كىشىئۇنىڭغا چىن يۈرەكتىن قايىل بولاتتى. كىشىلەر بىلەن مۇئامىلە قىلىشقاندا ھەرقاچان ئادالەتلىك ۋە توغرىلىقنى پرىنسىپ قىلىدۇ. تىجارەتبىلەن شۇغۇللانغان چاغلىرىدىمۇ، توغرىلىق ۋە راستچىللىقتىن ئايرىلمىدى.

ئەخلاقسىزلىق دېڭىز ئۈزۈپ يۈرگەن خەلقئىچىدە ئۇ گۈزەل ئەخلاقنىڭ بىر نامايەندىسى بولغان. قىمار ئويناشنى، ھاراقكەشلىكنى بىر كارامەتلىك ئىش دەپ بىلگەن ئىنسانلار ئارىسىدا تۇغۇلۇپ ئۆسكەن بولسىمۇ، بۇلارغا ھېچ قاچان قول تەككۈزمىگەن.

خەلقى مەدەنىيەتسىز ۋە پاسكىنا تەبىئەتلىك كىشىلەر بولسىمۇ، ئۇ ئېسىل ۋە پاكىزلىققا ناھايىتى ئەھەمىيەت بەرگەن. ئەتراپىدىكى كىشىلەرنىڭ تاش يۈرەك ۋە قوپال تەبىئەتلىك ئىنسانلار بۇلۇشلىرىغا سېلىشتۇرغاندا، ئۇنىڭ قەلبى يۇمشاق ۋە ئىنسان سۆيگۈسى بىلەن تولۇپ تاشقان. يېتىملارغا تۇل ئاياللارغا يار يۆلەكتە بولغان. ھېچقاچان باشقىلارغا قىنچىلىق كەلتۈرمىگەن، ئەكسىنچە باشقىلارئۇچۈن ئۆزى قىينچىلىق تارتىدۇ. مىللىتىقان تۆكۈشنى، ئۇرۇشنى ۋە جېدەل چىقىرىشنى ئادددەتتىكى ئىش دەپ قارىسا ئۇ، تىنچلىقپەرۋەر بولۇپ ھەردائىم دوستلۇقنى ۋە بەراۋەرلىكنى تەرغىپ قىلىدۇ.

بۇتپەرەست بىرقەۋم ئىچىدە تۇرۇپ بۇتلاردىن قاتتىق نەپرەتلىنىدۇ. ھېچ

قاچان مەخلۇق ئالدىدا باش ئەگمەيدۇ. ئۇنىڭ ئەقلى ئىنتايىن روشەن، ئۇ يەردىكى ۋە ئاسماندىكى ھېچ قانداق بىر نەرسىنىڭ ئالدىدا چوقۇنۇپ ئىبادەت قىلىشقا، ئۇنىڭدىن ھاجەت تىلەشكە لايىق ئەمەسلىكىنى چۈشەنگەن. ئۇنىڭ يۈرىكى، پۈتۈن ئالەمنى ۋە مەخلۇقاتلارنى ياراتقان بىر ئاللاھنىڭ بارلىقىنى سەزگەن. ھەتتا بالىلىق چاغلىرىدىمۇ بۇتقا چوقۇنغانلاردىن قاتتىق يىرگەنگەن. قىسقىسى، جاھالەت دېڭىزى ئىچىدە ئۈزۈپ يۈرگەن بىر قەۋم ئىچىدە، بۇ ئىنسان، ئالىجاناب پەزىلىتى ۋە نۇرانە خىسلىتى بىلەن گويا قاراڭغۇ زۇلمەتنى يورۇتۇپ تۇرغان بىر ماياكقا ئوخشايتتى ۋە تاش دۆۋىلىرى ئارىسىدا پارلاپ نۇر چېچىپ تۇرغان پىرلىيانت ئىدى.

قىرىق يىل پاك، ئەڭ ئېسىل ۋە ئالىجاناب بىر ھايات كەچۈرگەندىن كېيىن، ئۇ، ئەتراپىنى ئورىۋالغان بۇ جاھالەت، ئەخلاقسىزلىق، باشباشتاقلىق ۋە بۇتپەرەستلىك زۇلمىتىنى بۆسۈپ چىقىپ كېتىشنى ئويلايدۇ. چۈنكى، ئەتراپىدىكى ھېچ بىر نەرسە ئۇنىڭ تەبىئىتىگە ۋە روھى ھالىتىگە ئۇيغۇن ئەمەستى. شۇنىڭ ئۈچۈن ئىنسانلارنىڭ ۋاراڭ-چۇرۇڭلىرىدىن ئۇزاق خىلۋەت يەرلەردە، تاغدىكى غارلاردا كېچە كۈندۈز يالغۇز ئولتۇرۇپ ئۆتكۈزدى. روھىنى، قەلبىنى تېخىمۇ پاكلاشتۇرۇش ۋە مۇكەممەللەشتۈرۈش ئۈچۈن كۈنلەرچە يېمىدى، ئىچمىدى (روزا تۇتتى). مۇنداق تىنچ بىر مۇھىتتا چوڭقۇر ئويلاپ، پىكىر يۈرگۈزۈپ ئۇنى ئوراۋالغان بۇ قاراڭغۇلۇقتىن قۇتۇلۇپ چىقىش ئۈچۈن بىر يورۇغلۇق، بۇ بۇزۇق دۇنيانى يىمىرىپ تاشلاپ يېڭى، پارلاق بىر دۇنيانىڭ ئاساسىنى قۇرۇپ چىقىش ئۈچۈن بىر كۈچ-قۇدرەت ئىزدىدى.

مانا شۇ كۈنلەردە ئۇ، تويۇقسىز ئۆزىدە ئاجايىپ يېڭى بىر ئۆزگىرىش، بىر يېڭىلىق ھېس قىلدى. قەلبى، بىردىنلا ئۇ ئىزدەپ ئارزۇ قىلىپ يۈرگەن يورۇغلۇق بىلەن نۇرلىنىپ كەتتى. ۋۇجۇدى ئۇ بۇرۇن ھېچ ھېس قىلىپ باقمىغان بىر دەرىجىدە كۈچ ۋە شىجائەت بىلەن تولدى. شۇنىڭ بىلەن ئۇ غاردىن چىقىپ خەلقىنىڭ قېشىغا كەلدى ۋە ئۇلارغا خىتاپ قىلىپ مۇنداق دېدى:

«سىلە خۇدا دەپ بىلىپ چوقۇنۇۋاتقان بۇ بۇتلار، ھېچ ئىشقا يارىمايدىغان ساختا نەرسىلەر. بۇلارغا چوقۇنماڭلار، بۇلارنى تاشلىۋېتىڭلار. پۈتۈن يەر زېمىننى، ئاسماننى، كۈننى، ئاينى، يۇلتۇزلارنى ۋە ئالەمدىكى ھەر نەرسىنى، شۇنداقلا پۈتۈن ئىنسانلارنى بىر ئاللاھ ياراتقان، سىلەرنى ياراتقۇچى، رىزىق بەرگۈچى، ئۆلتۈرگۈچى ۋە تىرىلدۈرگۈچى يالغۇز ئۇ ئاللاھدۇر. بۇ بۇتلارنى تاشلاپ يالغۇز ئاللاھغا ئىبادەت

قىلىڭلار ۋە ئۇنىڭ بۇيرىغان ئەمىرلىرىنى بەجا كەلتۈرۈڭلار (ئەمەل قىلىڭلار). ئوغرىلىق، بۇلاڭچىلىق، قاتىللىق، زالىملىق قاتارلىق يامان قىلمىشلىرىڭلا اللهنىڭ ئالدىدا چوڭ جىنايەتتۇر. بۇ يامان ئادەتلەرنى تاشلاڭلار، دۇرۇست ۋە راستچىل بولۇڭلار. ئادەم ئۆلتۈرمەڭلا، باشقىلارنى بۇزەك تېپىپ مال مۈلكىنى تارتىۋالماڭلا باشقىلارغا ھەقسىزلىق قىلماڭلار، ئادىللىق بىلەن مۇئامىلە قىلىڭلار. سىلەر ئىنسانلىقنىڭ پەقەت بىر پارچىسى، اللهنىڭ نەزىرىدە پۈتۈن ئىنسانلار بىردەك ئوخشاش. ھېچكىم ئانىسىدىن، بويىنىغا شەرەپ تاختىسى ئېسىغلىق ھالدا تۇغۇلمايدۇ. اللهدىن قورقىقان ۋە ياخشى ئەمەل ئىشلىگەن كىشىلەر، ئىنسانلار ئارىسىدا ئەڭ شەرەپلىك بولغىنىدۇر. اللهنىڭ رەھمىتىدىن دىن مەھرۇم قالغانلار، يامان ئەمەل ئىشلىگەنلەر زىيانغا ئۇچرىغۇچىلاردۇر.

ئۆلگەندىن كېيىن، ھەممەڭلەر اللهنىڭ ھۇزۇرىغا ھازىر بولىدىغان بىر كۈنىڭلا كېلىدۇ. ئۇ كۈنى پۈتۈن ياخشى ۋە يامان ئەمەللىرىڭلاردىن ھېساپ ئېلىنىدۇ. ۋە ئۇ چاغدا ھېچ نەرسىنى يوشۇرۇپ قالالمايسىلە. بۇ دۇنيادا قىلغان پۈتۈن قىلمىشلىرىڭلارنىڭ خاتىرىسى اللهنىڭ دەرگاھىدا مەۋجۇتتۇر. ھەقىقىي ئادالەتلىك بىلەن ھۆكۈم قىلغۇچى الله ئالدىدا ھەرقانداق باھانە-سەۋەپ، ئۇزرە ۋە ياكى يالغانچىلىق ئىشقا يارىمايدۇ. پارا بېرەلمەيسىلەر. ھېچ كىمنىڭ يۈز-ئابرۇيى ۋە يا ئاتا ئانىسىنىڭ مەرتىۋىسى سورالمايدۇ. پەقەت ھەقىقىي ئىمان ۋە ياخشى ئەمەللىرىلا سورۇلىدۇ. ياخشى ئەمەللىرى بار كىشىلەر جەننەتكە كىرىدۇ. ئىمان ۋە ياخشى ئەمەللىرى بولمىغانلار بەختسىزلاردۇر ۋە ئۇلار دوزاخقا تاشلىنىدۇ.»

نادان قەۋم، ئۇنىڭ بۇ چاقىرىقلىرىغا قارشى چىقتى. ئۇنى ھاقارەتلىدى. زاڭلىق قىلدى. ئۇ سۆزلەۋاتقاندا، يولدا يۈرگەندە ئۇنىڭغا تاش ئېتىپ يارىدار قىلدى. قوللىرىدىن كېلىدىغان ھەرقانداق يامانلىقلىنى ئاياپ قويمىدى. ھەتتا ئۆلتۈرۈشكە سۇيىقەست پىلانلىدى. بۇ زۇلۇم ۋە ئازار-ئاھانەتلار ئون ئۈچ يىل توختىماستىن داۋام قىلدى. ئاخرى ئۇ يۇرتىنى تاشلاپ چىقىپ كېتىشكە مەجبۇر بولدى. پانالانغان جايىدىمۇ ئۇنى ئارامىدا قويمىدى. ھەرخىل يوللار بىلەن ئۇنىڭغا زىيانكەشلىك قىلدى. قىنچىلىق تۇغدۇرۇپ پۈتۈن ئەرەبىستاننى ئۇنىڭغا دۈشمەنلىك قىلىشقا قۇتراتتى. بۇ ئەھۋال سەككىز يىل داۋام قىلغان بولسىمۇ، ئۇ باشلىغان يولىدىن ھېچ يانمىدى سەۋرچانلىق ۋە قەتئىي ئىرادە بىلەن ھەقدىنىنى تارقىتىشنى داۋام قىلدى.

خەلقىنىڭ ئۇنىڭغا مۇنچىۋالا قارشى چىقىشىنىڭ سەۋەبى نېمە؟ ئەجابا، ئوتتۇرىدا

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
www.uyghurkitap.com

بىر پۇل-مال ۋە ياكى مەنسەپ-ھوقۇق كۆرسىشى بارمىدى؟ ياق! بۇلارنىڭ سەۋەبى
ئۇ، خەلقنى يالغۇز بىر اللهغا ئىشىنىپ ئۇنىڭغا بەندىچىلىك قىلىپ ئىبادەت قىلد-
-شنى يەردىكى ۋە ياكى ئاسماندىكى ھېچ قانداق بىر نەرسە، ئىلاھ دەپ چوقۇ-
نۇشقا، ھاجەت تىلەشكە لايىق ئەمەسلىكىنى ئوتتۇرىغا قويۇپ بۇتپەرەسلىككە قارشى
تۇرغانلىقى، ئەسكى ئەخلاقلىرىنى ۋە يامان تۇرمۇش ئادەتلىرىنى تەنقىت قىلىپ،
خەلقنى توغرا ۋە ھەق يولىغا باشلىغانلىقى ئۈچۈن ئىدى. ئۇ، رۇھبانىيەتنىڭ يىلتى-
زىنى قازدى، ئىنسانلارنى «ئۈستۈن تەبىقە» ۋە «ئاستىن تەبىقە» دەپ بۆلۈشكە
قارشى چىقتى. ئىجتىمائى سىنىپ ۋە ئىرقىي ئايرىمچىلىققا ۋە كەمسىتىشكە قە-
تئى قارشى چىقىپ نەسىلدىن نەسىلگە داۋام قىلىپ كەلگەن بۇئىرقىي جەمئىيەتنى
تۈپتىن ئۆزگەرتمەكچى بولدى.

خەلق ئىچىدىكى بەزى مۆتىۋەرلەر كېلىپ ئۇنىڭغا، بۇ قارشى چىقىۋاتقان ۋە
ئۆزگەرتمەكچى بولغان نەرسىلىرىنىڭ ھەممىسى ئۇلارنىڭ ئاتا بوۋىلىرىدىن
تارتىپ داۋام قىلىپ كەلگەن، شۇڭا بۇلارغا قارشى تۇرۇشقا ۋە يا ئۆزگەرتىشكە
بولمايدىغانلىقىنى ئەگەر، بۇ چاقىرىقلىرىدىن يانسا، ئۇنى ئۆزلىرىگە ھۆكۈمدار
قىلىپ پۈتۈن ھوقۇقنى بېرىشكە تەييار ئىكەنلىكىنى ئېيتتى. ئۇنداق بولمىغاندا،
بۇنىڭ ئاقىۋىتى سىز ئۈچۈن ئىنتايىن يامان بولىدۇ دەپ تەھدىت سالدى. ئامما،
ئۇ بۇلارنى قەتئى رەت قىلىپ خەلقنىڭ بۇ جەبىرلىرىگە، ئازارلاشلىرىغا سەبرى
قىلىپ چىداپ ھەق دىنىنى تارقىتىشنى قەتئىي داۋاملاشتۇرغان. (*)

بۇ ئۇلۇغ ئىنسان، ئۇنىڭغا تەكلىپ قىلىنغان پادىشالىققا، ئالىي تۇرمۇشقا
شۆھرەتكە ۋە بايلىققا بىرئاز بولسىمۇ نېمىشقا ئەھمىيەت بەرمىدى؟ ئەجەبا، بۇ
لاردىنمۇ زىيادە دۆلەت ۋە ئۈستۈن مەنپەئەت بارمىدىكى؟ ئەگەر باربولسا ئۇنىڭ

(*) بىر قېتىم، ئەرەپلەرنىڭ كاتتىۋاشلىرى بىرلىكتە ھەزرىتى محمد (ع س) نىڭ تاغى-
سىغا بېرىپ ئىشلىتىپ ئۇنى، ھەزرىتى محمد (س ع) نىڭ پائالىيەتلىرىنى توختۇ-
تۇشقا ئۈۋتكەن ئىدى. ھەزرىتى محمد (ع س) تاغىسىغا مۇنداق دەپ جاۋاپ بەردى:
«ئەي! دادامنىڭ ئورنىغا قالغان تاغام، الله مېنى بۇ ھەق دىنىنى تارقىتىشقا تەيىن
قىلدى. مەن ئۆزەمچە بۇ داۋانى باشلىمىدىم. بىر قولۇمغا كۈن بىر قولۇمغا ئاينى
بەرسىلەرمۇ، مەن بۇ رىسالەت (پەيغەمبەرلىك -ت) ۋەزىپەمدىن قىلچىمۇ ئارقىغا
يانمايمەن. يا الله ماڭا پەيغەمبەرلىك ۋەزىپىسىنى ئادا قىلغۇدەك كۈچ قۇدرەت
ئاتا قىلىدۇ، ياكى مەن بۇ يولدا جېنىمنى پىدا قىلىمەن». (مۆدۇدى)

ئۇچۇنمۇ قىلىچ ۋە ئوقلار ئاستىدا داۋاملىق ئۆلۈم تەھدىدى بىلەن ياشاپ، جەۋرى زۇلۇم، ماددى ۋە مەنىۋى ئەزىيەتلەر چەكتى؟ بۇ سوئاللارغا جاۋاپ تېپىش ئۈچۈن چوڭقۇر ئويلىنىشىمىز ۋە چۈشىنىشىمىز لازىم.

ھەر ئىككىلا دۇنيادىكى ياخشىلىقى ۋە سائادىتى ئۈچۈن تىرىشىۋاتقان كىشىلەر ئۇنى ھاقارەتلەۋاتسا، ئازاپ بېرىپ تاش ئېتىپ يارىدار قىلىۋاتسا، يۇرتىدىن سۈرگۈن قىلىۋاتسا، بۇ ئالىجناپ ئىنسان يەنىلە بۇلارنىڭ ياخشىلىقى ۋە ھەقىقىي مەنپەئەتلىرى ئۈچۈن پائالىيىتىنى داۋام قىلغان. ئويلاپ بېقىڭلار، بۇنىڭدىنمۇ ئۈستۈن ئالىيجنابلىق، ئېسىل ئەخلاق ۋە پىداكارلىق ئۈلگىسى بارمۇ؟

پائالىيىتىدە، بۇنچىلىك سەۋىرچانلىق، قەتئىي ئىرادە ۋە مۇۋاپپەقىيەتكە بولغان ئىشەنچ ئۇنىڭ چاقىرىقلىرىدىكى ھەققانىيەتنىڭ بىردىن-بىر ئىسپاتىدۇر. ئەگەر ئۇنىڭدا، زەررىچە ئىككىلىنىش ۋە ياكى گۇمانلىنىش بولسا ئىدى، يىگىرمە بىر يىل داۋام قىلغان بۇ بوران چاپقۇنلارغا بەرداشلىق بېرەلمىگەن بولاتتى. مانا يۇقارىقىلار ئۇنىڭ شەخسىيىتىدە يۈز بەرگەن ئىنقىلاپنىڭ بىر تەرەپى. يانا بىر تەرەپنى ئالساق، بۇ تېخىمۇ ئۇلۇغ بولغان بىر تەرەپدۇر.

ئەرەبىستاننىڭ قۇملۇق چۆللىرىدا ياشاپ قىرىق ياشقا كىرىپ قالغان بۇ ساۋاتسىز ئىنسان، جاھىل ئەرەپلەر ئىچىدە بىر دەۋلەت ئادىمى، بىر ۋائىز (ۋەز-بەرگۈچى، نۇتۇق سۆزلىگۈچى-ت)، ئەمەستى. ئەخلاق، ھوقۇق، سىياسەت، ئىقتىسات، مىتافىزىك ۋە ئىجتىمائىيەتچىلىك پىرىنسىپلىرىدىن سۆز قىلىپ باقمىغاندى. بۈيۈك بىر قوماندان بولۇشى ئۇياقتا تۇرسۇن ئۇ، بىر ئاددى ئەسكەر مۇ ئەمەستى. ئاللەنىڭ پەرىشتىلىرى توغرىسىدا، بۇرۇن نازىل بولغان ئىلاھىي كىتاپلار توغرىسىدا، بۇرۇنقى پەيغەمبەرلەر توغرىسىدا، ئۆتمۈشتىكى مىللەتلەر ھەققىدە، قىيامەت توغرىسىدا، ئاخىرەت ھاياتى توغرىسىدا جەننەت ۋە جەھەننەم توغرىسىدا ھېچ ئېغىز ئېچىپ باقمىغان. قىسقىسى ئۇنىڭدىن ئىلگىرى ھېچكىم بۇنداق سۆزلار قىلىپ باقمىغان، ئۆزىمۇ قىرىق يېشىغا كەلگۈچە بۇنداق سۆزلەرنى قىلمىغان.

ئەلۋەتتە، بۇرۇن (پەيغەمبەرلىكتىن بۇرۇن دېمەكچى-ت) ئۇ ئالاھىدە بىر خاراكتېر، تەسىرلىك بىر شەخسىيەت ۋە ئۈستۈن ئەقىل ئىدرەككە ئىگە ئىدى. ئامما، ئىنسانلار ئاراسىدا كەلگۈسىدە بۈيۈك بىر ئىنقىلاپ، تۈپ خاراكتېرلىق ئۆزگۈرۈش قىلىدىغان بىر ئالاھىدىلىكى كۆزگە چېلىقمايتتى. يېقىنلىرىنى ئۇنى ياۋاش، ئېغىر بېسىق، تەمكىنلىك ۋە ئىسىل تەبىئەتلىك بىر ئىنسان دەپ بىلەتتى. ئامما، ئۇ غار

ئۇيغۇر كىتاب تورى www.uyghurkitap.com

دىن ۋەھيي بىلەن ‹پەيغەمبەرلىك› ۋەزىپە ئېلىپ تاشقىرىغا چىققاندا ئۇ پۈتۈنلەي ئۆزگۆرگەن ئىدى

ئۇ خەلقنى ھەق دىنغا دەۋەت قىلىپ چاقىرىق باشلىغان ھامان ،پۈتۈن ئەرەبىستان ھەيرانلىق ۋە قورقۇنچقا چۆمۈلدى .ئۇنىڭ ئىنتايىن ئۇستۇن سەۋىيىلىك ۋە قايىل قىلارلىق سۆزلىرى كىشلەرنى مەپتۇن قىلاتتى .ئاتا-بوۋمىزدىن قالغان دىنىمىز دىن چىقىرىدۇ ،مەدەنىيىتىمىزى يوقوتۇدۇ دەپ ئۇنىڭغا قارشى چىققان دۇشمەنلىرى ئۇنىڭ سۆزىنى ئاڭلاشتىن قورقاتتى .چۈنكى ،ئۇنىڭ سۆزىگە قارشى چىقىشقا ئاجىز كېلەتتى .ئەرەبلەرنىڭ ئەڭ داڭلىق شائىرلىرىنى ئاتاغلىق ۋائىز ۋە ناتىقلىرى بىر يەرگە كەلتۈرۈلۈپ،ئۇ ئوقوغان سۈرەنىڭ بىرئايىتىگە ئوخشۇتۇپ بىر ئايەت مەيدانغا چىقىرىش تەلەپ قىلىنغاندا ،بۇنىڭغا ھېچكىم بىر نەرسە دېيەلمەي يەرگە قارىشىپ تۇرغاندى .شۇنداقلا ،ئۇ تەگدىشى يوق بىر مۇتەپەككۇر ،پەۋقۇلئاددە بىر ئىسلاھاتچى ،ئاتاغلىق بىر مەدەنىيەت قۇرغۇچىسى ،ئۆتكۈر بىر سىياسەتچى،ئۇلۇغ بىر رەھبەر ،يۈكسەك بىر ھاكىم ۋە قوماندان بولۇپ خەلقىنىڭ ئالدىغا چىقتى .

بۇساۋاتسىز ئىنسان ،مىتافىزىك ۋە ئىلاھىيەتتىكى ئەڭ قىيىن مەسىلىلەرنى يەشتى .چاقىرىقلىرىدا ئۆتمۈشتىكى مىللەتلەرنىڭ ۋە ئىمپېراتورلۇقلارنىڭ مۇنقەرىزبولۇش سەۋەپلىرىنى تەھلىل قىلىپ چۈشەندۈردى .ئەخلاق ۋە پەزىلەتنىڭ ئۆلچەملىرىنى ئۆگەتتى .ئىجتىمائى مەدەنىيەت ،ئىختىسادى تەشكىلات ۋە ئىداري تەشكىل قاتارلىق ئىنساننىڭ پۈتۈن تۇرمۇش ھاياتىغا تىگىشلىك مەسىلىلەردە شۇنچىلىك مۇكەممەل ۋە ئۇنۇملۇك تۈزۈم ۋە قانۇنلەرنى ئوتتۇرىغا قويدىكى ، بۇلارنى زامانىمىزدىكى مۇتەخەسسىس ئالىملار پۈتۈن ئۆمۈر بويى ئىلىپ بارغان تەتقىقاتلىرى نەتىجەسىدىمۇ تېپىپ چىقالىشى ناتايىن .

دۇنيا تەرەققى قىلغانسىرى ،تەجرىبە-ساۋاقلار كۆپەيگەنسىرى پەيغەمبىرىمىز ئوتتۇرىغا قويغان بۇقانۇنىيەتلەر دىكى ھىكمەتلەر بىر-بىرلەپ بىلىنىۋاتىدۇ ۋە كەلگۈسىدە تېخىمۇ زور ،ئالەمشۇمۇل ئەھمىيەتلىرى ئوتتۇرىغا چىققۇسى .مىڭ تۆرت يۈزيىل ئۆتكەن بولسىمۇ ،ئۇنىڭ تەلىماتى ۋە قانۇنلىرىغا ھېچ قانداق تۈزۈتۈش ۋە يا قوشۇمچە قىلىشنىڭ لازىملىقى ئوتتۇرىغا چىققىنى يوق .ۋاھالەنكى، ئۇ دەۋردىكى قانۇنلار بۈبىر مۇددەت ئىچىدە مىڭلارچە قېتىم ئۆزگەرتىلدى .

قولىغا بىر ئېتىممۇ قىلىچ ئېلىپ باقمىغان، بۇرۇن ھېچ بىر ھەربىي تەلىم-تەربىيە كۆرمىگەن بىر كىشى، بىردىنلا پۈتۈن جەڭلەرگە قاتنىشىپ تۇرىدىغان بىر جەڭچىگە ئايلاندى. قورال-ياراقلىرى يېتەرسىز شارائىتلىرى ناچار تۇرۇغلۇق، توققۇز يىلدەك بىر قىسقا مۇددەت ئىچىدە پۈتۈن ئەرەبىستاننى پەتھى قىلغان ئىسلام لەشكىرىنىڭ باش قوماندانى بولۇپ، شۇ چاغدىكى ئەڭ ھەيۋەتلىك ۋە قۇدرەتلىك ئىككى قوشۇننى تارمار قىلدى.

قىرىق يىل ھېچ بىر سىياسىي ئىشلارغا ئارىلاشماي تىنچ ياشاپ كەلگەن بۇ كىشى بىردىن دۇنيا سەھنىسىدە، بۈيۈك بىر سىياسىي ئىسلاھاتچى ۋە دۆلەت رەھبىرى بولۇپ ئوتتۇرىغا چىقتى. ئالاقە قىلىش ئىشلىرى ئىنتايىن قالاق، بۇگۈنكىدەك تېلېگراپ، تېلېفون، رادىئو، سىمسىز تېلېفون ۋە نەشرىيات قاتارلىق ۋاستىلار بولمىغان بىر ۋەزىيەتتە، بىر مىليون ئىككى يۈز ئەللىك مىڭ كۋادرات مىل كەڭلىكتىكى چۆل قۇملۇقتا تارقاق ھالدا ياشاۋاتقان، ئۇرۇشقاق، جاھىل ۋە داۋاملىق قەبىلەر ئارىسىدا توختىماستىن ئۇرۇش بولۇپ تۇرىدىغان خەلقنى، بىر بايراق ئاستىدا، بىر دىندا، بىر قانۇن، بىر مەدەنىيەت ۋە بىر تەشكىللىي ئىدارىنىڭ باشقۇرۇشى ئاستىدا بىرلەشتۈردى.

خەلقىنىڭ دۇنيا كۆز قارىشىنى، ئادەتلىرىنى ۋە ئەخلاقلىرىنى ئۆزگەرتتى. جاھىل ئىنسانلارنى مەدەنىيەتلىك كىشىلەرگە، گۇناھكار ۋە يامان تەبىئەتلىك ئادەملارنى تەقۋادار، ئاللاھدىن قورقىدىغان سالىھ كىشىلەرگە ئايلاندۇردى. ئىسيانكار، باشباشتاق ۋە جېدەلخور بىر مىللەتنى قانۇن ئىنتىزامغا رىئايە قىلىشنىڭ ئۈلگىلىرى قىلىپ يېتىشتۈرۈپ چىقتى. ئەسىرلەر داۋامىدا، بىرمۇ ئاتاغلىق بۈيۈك كىشى يېتىشىپ چىقمىغان بىر قەۋمدىن، ئۇنىڭ تەسىرى ۋە رەھبەرلىك قىلىشى بىلەن ئەخلاق ۋە مەدەنىيەت پىرىنسىپلىرىنى ئۆگەتىدىغان مىڭلارچە ئۇلۇغ كىشىلەر يېتىشىپ چىقتى. ئۇلار دۇنياغا مەدەنىيەت، ئەخلاق ۋە ئىنسانلىق ساۋىقىنى بېرىپ دۇنيانىڭ ھەرقايسى جايلىرىغا، ئىسلامنىڭ ئوخشاش بىر تەلىماتىنى، بىر شەرىئەت نىزامىنى ئېلىپ ئاسىيا، ئافرىقا ۋە ياۋروپالارغىچە تارقالدى.

بۇ ئىشلارنى، دۇنياچە ۋەدىلەر بىلەن، بېسىم ئىشلىتىپ زورلۇق بىلەن ئەمەس، بەلكى كىشىلەرنىڭ كۆڭلىنى قايىل قىلىدىغان پۈزىتسىيەسى، خوش ئەخلاقى، كىشىنى ئىشەندۈرەلەيدىغان نەسىھەت ۋە تەربىيەلىرى ئارقىلىق ۋۇجۇتقا چىقاردى. ئېسىل ئەخلاقى، ئۈستۈن پەزىلىتى ۋە ئىلىملىكى نەتىجىسىدە دۈشمەنلىرىنى دوست ۋە

ئۇيغۇر كىتاب تورى www.uyghurkitap.com

رىقابەتچىلىرىنى ئۆزىگە تەرەپتار قىلدى.نادىللىق بىلەن ھۆكۈم قىلىپ راستچىللىق ۋە توغرىلىقتىن ئايرىلمىدى.دۈشمەنلىرى ئۈستىدىن غەلىبە قىلغاندا مەغرۇرلىنىپ كەتمىدى،ئۇلاردىن ئۆچ ئالمىدى.ئۇنى ئۆلتۈرۈشكە سۇيىقەست قىلغانلارنى ئۇنىڭغا يامغۇر ياغقاندەك تاش ئېتىپ،يارىدار قىلغانلارنى،ھەتتا ئۇنىڭدىن ئىنتىقام ئېلىشتا غالجىرلىشىپ تاغىسىنى شېھىت قىلغان،جەسىدىدىن جىگىرىنى چىقىرىپ ئاغزىدا چاينىغان كىشى نىمۇ كەچۈرۈم قىلدى!

ئۇ،ئۆلكىسىنىڭ باشلىقى ۋە باشقۇرغۇچىسى بولسىمۇ،ھېچبىر زامان ئۆز مەنپەئەتىنى ئويلىمىدى.تۇرمۇشتائاددىي-ساددى بولۇپ بۇرۇنقىدەك،خام قىشتىن ياسالغان پەقىرانە ئاددىي بىرئۆيدە ئولتۇراتتى.بىر پالازبورا ئۈستىدە يېتىپ-قوپۇپ ساددە كىيىنەتتى.كەمبەغەللەرگە ئوخشاش ئوزۇقلانغان ھەتتا،بەزىلىرى ئاچ قالغان كۈنلىرىمۇ بولغانىدى.شۇنچىلىك ئالدىراش بولسىمۇ،يانا كېچىلىرىنى اللە-غائىبادەت قىلىش بىلەن ئۆتكۈزۈپ كۈندۈزلىرى بالاچاقىلىرىدىن خەۋەرئېلىش يوقسۇللارنى يوقلاش ئىشلىرىنى ئاقساتمايتتى.بىرئاددىي ئىشچىدەك ئىشلەشنى ھېچبىر زامان ئۆزىگە ئۇياتدەپ تونۇمايتتى،ئۇنىڭدا زەررىچىمۇ تەككەببۇرلۇق يوقتى.ئۆزىنى پادىشاھتەك چوڭ تۇتمايتتى.ئادەتتىكى پۇخرالاردەك خەلقنىڭ ئارىسىغا كىرىپ ئولتۇراتتى،ئۇلاربىلەن بىرگە يۈرەتتى،ئۇلارنىڭ خوشاللىقى ۋە غەم-قايغۇلىرىغا ئورتاق بولاتتى.خەلق بىلەن ئۇ قەدەر يېقىن ئىدىكى،يېڭى كەلگەن كىشى ئۇنى باشقىلاردىن ئاجرىتالماي،پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام كىم دەپ سورايتتى.ئۇلۇغ ئىنسان،ئادەمنى كۆرگىنىدە ئەڭ بۇرۇن ئۆزى سالام بېرەتتى،ئۇنى يېنىدىكىلەردىن لىش ۋە ياكى سۆھبەتلەرگە تاشقىرىدىن كىرگەن كىشى،ئۇنى يېنىدىكىلەردىن ئوڭاي پەرق قىلالمايتتى.

پۈتۈن ھاياتىداۋامىدا،ئۆزمەنپەئەتىنى ئويلىمىدى.ۋارىسلىرىغە مىراس قالغۇدەك ھېچ بىر نەرسە قالدۇرمىدى پۈتۈن بارىيوقىنى ئۈممىتىگە ۋەخپى قىلدى.ئۆزىگە ۋە ياكى مىراسخورلىرىغا ئالاھىدە مۇئامىلە قىلماسلىقنى تاپىلىدى.ھەتتا،كۈنلەرنىڭ بىرىدە پۈتۈن ئۈممەت زاكاتلىرىنىئۇنىڭ نەسلىدىن كەلگەنلەرگە بېرىلىدىغان بىر ئىش چىقىپ قالمىسۇن دەپ،«نەسلىمدىن كەلگەنلەرگە زاكات ئېلىش جائىز ئەمەس»دەپ بېكىتتى.

بۇ ئۇلۇغ ئىنساننىڭ تەلىماتلىرى،دۇنيادىكى باشقا قەۋملار ئارىسىدىمۇ زور تەسىر پەيدا قىلدى.بۇنى دۇنياتارىخىنى بىرپۈتۈنلۈكتە تەتقىق قىلىپ كۆرگىنىمىزدە تېخىمۇ ئېنىق چۈشۈنەلەيمىز.مىڭ تۆرت يۈزيىل بۇرۇنقى «قاراڭغۇلۇق دەۋرى»دە تۇغۇلغان،ئەرەبىستاننىڭ قۇملۇق چۆللىرىدە يېتىشكەن بۇ"ئۈممى"(ساۋاتسىز-ت)نىڭ تەلىماتى دۇنيامىقياسىدا بىرئىنقىلاپ دەۋرىئاچتى.كىشىلەر

نىڭ دۇنيا قارىشىدا، ئېتىقاتتا، مەدەنىيەت ۋە ئەخلاقلىرىدا باشقىچە ئۆزگىرىش پەيدا قىلدى. دۇنيادا ئۇنى ھىمايە قىلىدىغانلار ئۈچۈن ئۇنىڭ تەلىماتلىرى يول - كۆرسەتكۈچ بولسا، ئۇنى ئىنكار قىلغانلار ئارىسىدا ئۇنىڭ تەلىماتلىرىنى ماختا- يدىغانلارمۇ ئوتتۇرىغا چىقتى. ئادەم بالىسى «تەۋھىد»نى تامامەن ئۇنۇتۇپ كەتكەن بىر چاغدا ئۇ بۇتپەرەسلىك ۋە يارىتىلغان نەرسىلەرگە چوقۇنۇشنى رەت قىلىپ ئىنسانلارغا تەۋھىد يەنى اللە نى «بىر دەپ بىلىپ ئىمان ئېيتىش» ساۋىقىنى ئەسلەتتى. شۇنىڭ بىلەن بەزى باتىل ئېتىقات ۋە بۇتپەرەسلىكنى ئاساس قىلغان دىنلاردىمۇ «بىر تەڭرىچىلىك»نى ئاساس قىلغىلى باشلىدى.

ئۇ، اللە ۋە مەنىۋىيات توغرىسىدىكى كونا كۆزقاراشنى پۈتۈنلەي ئۆزگەرتتى. «رىيازەت بىلەن نەپسىنى ئۆلتۈرگەندىلا ئەخلاقىي ۋە مەنىۋى پاكلىقتا ئىرىشكىلى بولىدۇ. ئىنسانلىق ئېھتىياجلىرىدىن ۋاز كېچىپ، نەپسىنى ھەرخىل رىيازەتلەرگە دۇچار قىلمىغاندا پاكلىقتا ئىرىشكىلى بولمايدۇ» دېگەن تونۇشقا قارشى، دۇنياۋى ئىشلارنى تاشلىۋەتمەي، ئاكتىپ رول ئېلىپ قاتنىشىپ، مەنىۋىياتتا ۋە ئەخلاقتا قۇتۇلۇشنىڭ يولىنى كۆرسىتىپ بەردى.

بۈگۈن دۇنيادىكى گۈزەل ئەخلاق، ياخشى مۇئامىلە پرىنسىپلىرى، مەدەنىيەت مەپھۇمى (چۈشەنچىسى - ت) ۋە ئەمەلىيەت پرىنسىپلىرىنىڭ نىگىزىگە قارايدىغان بولساق، بۇ يەردە ئۇنىڭ يوليورۇقلىرىنىڭ ئىزلىرىنى كۆرىمىز. ئۇنىڭ بېكىتكەن قانۇن - تۈزۈملىرى ئىنسانلارنىڭ ئىجتىمائىي ھاياتىنىڭ ئەڭ چوڭقۇر قاتلاملىرىغىچە بېرىپ يەتمەكتە. بۇ ھال زامانىمىزدىمۇ داۋام قىلماقتا. ئۇنىڭ ئۆگەتكەن ئاساسى ئىقتىسادى پرىنسىپلىرى دۇنيا تارىخىدا بىرقانچە ھەركەتلەرگە رەھبەرلىك قى- لدى. بۇلار كەلگۈسى ئۈچۈنمۇ كۈچكە ئىگە. ئۇنىڭ ھوقۇق ۋە ئادالەت پرىنسىپ- لىرىمۇ شۇنداق.

بۇ ساۋاتسىز ئەرەب، دۇنيادا تۇنجى قېتىم خەلقئارا مۇناسىۋەتتە، ئۇرۇش ۋە تىنچلىقتا ئەھدى (كېلىشىم - ت) پرىنسىپلىرىنى تۈزۈپ چىقتى. ئۇنىڭدىن ئىلگىرى ھېچكىممۇ ئۇرۇش ۋە تىنچلىقتىكى ئەخلاقى پرىنسىپلاردىن سۆز ئېچىپ با- قمىغان. ئامما ئۇ، ئوخشاش بولمىغان مىللەتلەر ئوتتۇرىسىدىكى مۇناسىۋەتنى ئورتاق بىرئىنسانىي چۈشەنچە ئاساسىدا بىرتەرەپ قىلىشنى ۋە خەلقلەرنىڭ كېلى- شىم ئاساسىدا بىرگە ئۆتۈشنى ئوتتۇرىغا قويغان. (بۇ ھەقتىكى تولۇق مەلۇمات ئۈچۈن مۇئەللىپنىڭ «ئىسلامدا جىھاد» دېگەن ئەسىرىگە قاراڭ - ت)

ئۇيغۇر كىتاب تورى بېكىتى
www.uyghurkitap.com

ئەڭ بۈيۈك ئىنقىلابچى

دۇنياتارىخىدا بۇ ئۇلۇغ ئىنساننىڭ ئالىيجاناب شەخسىيىتى، خەلقئارادا «مىللىي قەھرىمانلار» دەپ نام ئالغان بارلىق كىشىلەردىن قاتمۇ-قات ئۈستۈن تۇرىدۇ. ئۇلارنىڭ ھېچ بىرى ئىنسان ھاياتىنىڭ پۈتۈن تەرەپلىرىگە ئومۇمىي تەسىر قىلىدىغان قابىلىيەتكە ئىگە ئەمەستى. بۇلاردىن بەزىلىرى نەزەرىيە ۋە مەپكۇرە ساھەسىگە ۋەكىللىك قىلغان بولسىمۇ ئەمەلىيەتتە، يېتەرسىز قالغان. بەزىلىرى ئاكسىيۇن كىشىلەرىدى لېكىن، ئىلمىي تەرەپلىرى يوقتى. بەزىلەر يالغۇز دەۋلەت رەھبىرى بولۇپ ستراتېگىيەدىلا ئۆزىنى كۆرسەتكەن. يەنە بەزىلىرى، جەمئىيەتتىكى بىر خىل ئىجتىمائىي مەسىلىنى تەتقىق قىلالىغان. بەزىلىرى، ئەخلاق ۋە مەنىۋى تەرەپنى تەكشۈرۈپ چىققان بولسىمۇ، سىياسىي ئىقتىسات تەرەپنى كۆرەلمىگەن. بەزىلىرى، نوقۇل سىياسىي ئىقتىسات بىلەن شۇغۇللىنىپ ھاياتنىڭ مەنىۋى ۋە ئەخلاقىي تەرەپنى تاشلاپ قويغان.

قىسقىسى، دۇنيادا ھاياتنىڭ يەككە تەرىپىدىلا (بىر تەرەپلىملىك) قابىلىيىتىنى ۋە ماھارىتىنى كۆرسەتكەن قەھرىمانلار ئۇچرايدۇ. ئامما، بىزنىڭ پەيغەمبىرىمىز بولسا پۈتۈن قابىلىيەت ۋە ئۈستۈنلۈكلەرنىڭ بىر كىشىدە توپلانغانلىقىنىڭ يالغۇز مىسالىدۇر. ئۇ، مەنتىقنى ئاساس قىلىپ ھەرىكەت قىلىدىغان پەيغەمبەر ۋە تەلىماتلىرى، چاقىرىقلىرى ئۇچۇن ئۆزى جانلىق بىر ئۈلگە. ئۇنىڭ تەلىماتلىرى ئىنسان ھاياتىنىڭ پۈتۈن تەرەپلىرىنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ. مەسىلەن، ئۇنىڭ ئەمرى-پەرمانلىرى خەلقئارا مۇناسىۋەتتىن باشلاپ، يېمەك-ئىچمەك ۋە بەدەن تازىلىقىغا ئوخشاش كۈنلۈك تۇرمۇشقائائىت كەڭ بىر ساھەنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ. ھاياتنىڭ بىر بىرىگە زىد بولغان تەرەپلىرى ئوتتۇرىسىدا شۇنچىلىك مۇكەممەل مۇۋازىنەت (تەڭپۇڭلۇق) قۇرۇپ چىقتىكى، ئۇنىڭدا قىلچىمۇ يېتەرسىزلىك ۋە ياكى كەمچىلىك تېپىلمايدۇ. بۇنداق مۇكەممەل ۋە كۆپ تەرەپلىمەلىك ئۈستۈنلۈككە ئىگە يەنە بىر كىشى باردەپ كىم ئېيتالايدۇ؟.

گىگىل پەلسەپىچىلىرى ۋە ماركسىزمنىڭ تارىخىي ماتېرىيالىزم ئېتىقادچىلىرىنىڭ چوڭ قىلىدىغان سۆزى، «بىر مىللەتنىڭ مەيدانىغا كېلىپ بىر ئىمپېراتورلۇق قۇرۇپ چىقىشىغا رەھبەرلىك قىلىدىغان بىر داھىنىڭ ئوتتۇرىغا چىقىشىنى، زامان ۋە ئەتراپىدىكى مۇھىت كەلتۈرۈپ چىقىرىدۇ» دېيىشتىن نېرىغا كەتمەيدۇ. ئەمما، ۋەزىپىسى ئەڭ گۈزەل ئەخلاقىي پىرىنسىپلىرىنى ئۆگىتىش،

ئىنسانلارنى پۈتۈن ئەسكىلىكلەردىن تازىلاش، جاھالەت دەۋرىنىڭ خىيالى ۋە باتىل ئېتىقادلىرىنى يوقىتىپ ئىرق، مىللەت ۋە ئۆلكە دەيدىغان تار كۆز قاراشنى رەد قىلغان، يالغۇز ئۆز يۇرتى ئۈچۈنلا ئەمەس، بەلكى پۈتۈن دۇنيانىڭ مەنپەئەتى ئۈچۈن بىر ئەخلاق، مەنىۋىيات، مەدەنىيەت ۋە سىياسەت ئۈستقۇرۇلمىسىنى قۇرۇپ چىققان، پەقەت نەزەرىيە جەھەتتىلا ئەمەس، بەلكى ئەمەلىي مۇناسىۋەتلەر، يۇرتداشلىق ھەقلىرى، سىياسەت ۋە خەلقئارا مۇناسىۋەتلەرنى ئەخلاق پرىنسىپلىرى ئۈستىگە قۇرۇپ چىققان، بۈگۈنمۇ "ئەقىل ۋە قابىلىيەتنىڭ ئەسىرى" دەپ ئېتىراپ قىلىنغان، دۇنياۋى ۋە مەنىۋى جەھەتتە بىردەك يۈكسەلتىدىغان مۆتىدىل بىر سەنتېز ئۇيۇشتۇرغان ئادەمنى، ئەنە شۇنداق مۇھىتنىڭ قانداق ئوتتۇرىغا چىقىرالىغانلىقىنى، گېگىلچى ۋە ماركسچى پەلسەپە چۈشەندۈرەلمىدى. دۇرۇس ۋە ھەققانىي بىر ئادەم ئۇنداق بىر شەخسىيەتنىڭ مەيدانغا كېلىشىنى، شۇ چاغدىكى جاھالەت ۋە زۇلمەت مۇھىتىنىڭ ئەسىرى دەپ ئېيتامدۇ؟.

دۇنيانىڭ ئاتاغلىق شەخسلىرىنىڭ كۆپىنچىسى "ئەتراپىدىكى مۇھىتنىڭ ئەسىرى" دەپ كۆرسىتىلىدۇ. ئەمما، ئۇنىڭ ئەھۋالى باشقىلارغا پۈتۈنلەي ئوخشىمايدۇ. ئۇنىڭ بۇ ئۇلۇغ شەخسىيىتىنىڭ مەيدانغا چىقىشىنى، پۈتۈن ئىنسانلىقنىڭ پەيغەمبىرى بولۇپ ئوتتۇرىغا چىقىشىنى، ئۇ ياشىغان مۇھىتنىڭ ۋە ئەتراپىدىكى جەمئىيەتنىڭ يەنى ئۇ دەۋردىكى "ئەرەبىستاننىڭ ئىجتىمائىي ئەھۋالىنىڭ ئەسىرى" دەپ ئېيتىشقا بولامدۇ؟ ئۇ چاغدىكى ئەرەبىستان ۋەزىيىتىنىڭ تەقەززاسى، ئۇرۇشقاق قەبىلىلەرنى ئىتتىپاقلاشتۇرۇش ۋە مىللەت ھالىغا كەلتۈرۈپ ئەتراپىدىكى مەملىكەتلەردە تەسىر دائىرىسىنى كېڭەيتىش ئىدى. قىسقىسى، ئۇ زاماندىكى ئەرەپتىن چىقىدىغان بىر مىللىي رەھبەر، زۇلۇم سېلىش، قان تۆكۈش، ھىلە-مىكىر ئىشلىتىپ ئىككى يۈزلىمچىلىك بىلەن بايلىق يىغىپ پادىشالىق سەلتەنىتىنى قۇرۇشتىن باشقا ئىش قىلالمايتتى.

بەزىلەر، "مىڭ تۆرت يۈز يىل بۇرۇنقى «قاراڭغۇلۇق دەۋرىدىكى جاھالەت ۋە زۇلمەت» ئىچىدىكى ئەرەبىستاندا، ساۋاتسىز پادىچى كېيىنچە سودىگەرچىلىك بىلەن شۇغۇللىنىپ تۇرغان بىر كىشىدە، قىرىق ياشقا كىرگەندىن كېيىن، بۇ نۇرلۇق شەخسىيەت، بۇ ئىلىم-بىلىم بۇ كۈچ-قۇدرەت، بۇ ئاجايىپ قابىلىيەت ۋە ئۇقەدەر مۇكەممەل ئەخلاقىي زېھنىيەت بىردىن قانداق پەيدا بولغاندۇ؟ دەپ ھەيران قېلىشى مۇمكىن.

يۇقىرىقىدەك ئىنساننى ھەيرانلىقتا قالدۇرىدىغان قابىلىيەتكە ئىگە بىر كىشى،

بۇلارنىڭ ھەممىسىنى ئۆزى ئويلاپ تېپىپ چىققان بولسا ئىدى، ئۇچاغدا ئۇ، ئۆز-
زىنى پۈتۈن ئىنسانلاردىن ئۈستۈن ئالاھىدە بىرسى دەپ ئوتتۇرىغا چىقماتتى.
ئۇنىڭدىكى ئالاھىدىلىكنىڭ ھېچبىرىگە ئىگە بولمىغان «كىرىشنا»نى ۋە «بۇددا»نى
خۇدا دەپ چوقۇنۇۋاتقان، ھەزرىتى ئىسا (ئ س) نى «خۇدانىڭ ئوغلى» دەپ باش-
ئۇرۇۋاتقان ئىنسانلىق ئالەمى، ئۇنى ئاللىقاچان «الله» دەپ قوبۇل قىلاتتى.
ئەمما، قاراڭلار ئۇ نېمە دېدۇ:
«مەنمۇ سىلەرگە ئوخشاش بىر ئىنسان. سىلەرگە ئۆزەمچە ھېچ نەرسە ئېلىپ كە-
لمىدىم. بۇلار ھەممىسى الله تەرەپىدىندۇر. مەن ئىگە بولغىنىمنىڭ ھەممىسى اللەنىڭ
بەرگىنى ۋە بۇلارنىڭ ئىگىسى يالغۇز الله دۇر. پۈتۈن ئىنسانلار بىر يەرگە كەلسىمۇ
ئوخشۇتۇپ ئوتتۇرىغا چىقىرالىشلىرى مۇمكىن بولمىغان بۇ سۆز ۋە تەلىماتلار
نىڭ ھەممىسى اللەنىڭ چاقىرىقىدۇر. بۇلار مېنىڭ ئەقلىمنىڭ مەھسۇلى ئەمەس،
ھەممىسى اللەنىڭ كالامى. پۈتۈن شان شەرەپ بۇ كالام (سۆز) نىڭ ئىگىسى بولغان
اللەغا خاستۇر. سىلەرنىڭ ئالدىڭلاردا ئېتىبارىمنى، ئىناۋىتىمنى ئۈستۈرگەن پۈ-
تۈلئاددە مۇۋاپپىقىيەتلىرىم، ئورناتقان قانۇن ئىنتىزاملىرىم، سىلەرگە يەتكۈزگەن،
ئۆگەتكەن پۈتۈن پىرىنسىپلارنىڭ ھېچ بىرى ماڭا ئائىت ئەمەس. ئۆز قابىلىيىتىم
ۋە كۈچۈم يەتمەيدىغان يۇقارىقىدەك ئىشلارنى مەن ئۆزەمچە ھەرگىز بىجىرەل
مەيمەن. ھەر ئىشىمدە الله دىن مەدەت تىلەيمەن ۋە ئۇنىڭدىن پاناتىلەيمەن. ئۇ نېمە
دەپ بۇيرۇق قىلسا، شۇ بويىچە ئىش قىلىمەن، ئۇنىڭ ئەمرلىرىنى سىلەرگە
يەتكۈزىمەن».
دىققەت قىلىڭلار! بۇ نېمە دېگەن راستچىللىق؟ نېمە دېگەن ساداقەتلىك؟ ۋە ئالىي
جانابلىق! يالغانچى ۋە ئىككى يۈزلۈك كىشىلەر، ئۆزىنىڭ سۆزلىرى، قىلمىش
ساختاكارلىقلىرى ئاشكارا بىلىنىپ تۇرسىمۇ باشقىلارنىڭ ئۇتۇقلىرىنى داۋاملىق
ئۆزىنىڭ قىلىپ كۆرسىتىدۇ. ھېچ قانداق بىر ئىنساننىڭ، ئۇنىڭغا اللەدىن كەلگەن
ۋەھىينى ئىسپاتلاش ۋە ياكى رەد قىلىش قابىلىيىتي يوق (بۇلار، ئىنساننىڭ قولىدىن
كېلىدىغان ئىش ئەمەس) ئەمما، بۇ ئۇلۇغ ئىنسان ئۇ كارامەتلىرىنى، مۇۋەپپەقىيەت
لىرىنى ھېچ بىر زامان ئۆزىگە مال قىلىۋالمىدى.
مانا بۇلار ئۇ زاتىنىڭ اللەنىڭ ھەقىقي ئەلچىسى (پەيغەمبىرى) ئىكەنلىكىنىڭ ئىس
پاتى. مۇبارەك پەيغەمبىرىمىز ھەزرىتى مىحمد (ئ س) پەۋقۇلئاددە پەزىلەت، ئېڭ
گۈزەل ئەخلاققا ئىگە ئۈستۈن تەقۋا، توغرىلىق ۋە راستچىللىقنىڭ نەمۇنىسى، الله
نىڭ پۈتۈن ئالەمگە ئەۋەتكەن بۈيۈك پەيغەمبىرىدۇر. ئۇنىڭ پاك ھاياتى، ھەق-

تەلىماتلىرى ۋە مۇۋاپپىقىيەتلىرى ئۇنىڭ شەكسىز ئاللاھنىڭ بەرھەق پەيغەمبىرى ئىكەنلىكىنىڭ دەلىلىدۇر.

ئۇنىڭ ھاياتىنى ۋە تەلىماتىنى بىتەرەپلىك مەيدانىدا تۇرۇپ تەتقىق قىلغان ھەرقانداق ئىنسان، ئۇنىڭ ئاللاھنىڭ بەرھەق پەيغەمبىرى ئىكەنلىكىگە گوۋالىق بېرىدۇ. ئۇنىڭ ئېلىپ كەلگەن كىتابى قۇرئاننى، سەممىيەتلىك بىلەن مەنىسىگە چۈشىنىپ تۇرۇپ، ئوقۇپ چىققان كىشى، بۇنىڭ چوقۇم ئاللاھنىڭ سۆزى ئىكەنلىكىنى ۋە بۇنداق بىر ئەسەرنى ئوتتۇرىغا چىقىرىش ئىنساننىڭ قولىدىن كەلمەيدىغانلىقىنى ئېتىراپ قىلىدۇ.

يەنە شۇنىمۇ ياخشى بىلىشىڭلار كېرەككى؛ ئىسلامنىڭ ھەقىقىي ۋە توغرا يولىنى پەقەت، پەيغەمبىرىمىز ھەزرىتى محمد (ع س) نىڭ ۋاستىسى بىلەنلا تاپالايمىز. قۇرئان تەلىماتى ۋە ھەزرىتى محمد (ع س) نىڭ دەۋىتىدىن باشقا بىزنى ھەق يولىغا توغرا باشلايدىغان ھېچ قانداق بىر يول يوق. محمد (ع س) ئاللاھنىڭ پۈتۈن ئىنسانلارغا ئەۋەتكەن پەيغەمبىرى ۋە پەيغەمبەرلىك سىلسىلىسىنىڭ (تىزىلمىسىنىڭ. ت) ئاخىرقىسى. ئاللاھنىڭ ئىنسانلارغا ۋەھيى بىلەن بىۋاستە يەتكۈزۈشنى خالىغان پۈتۈن تەلىماتلىرى، ھەزرىتى محمد (ع س) ئارقىلىق يوللانغان، قۇرئان ھەدىس بىلەن تەسبىت ئېتىلگەن (مۇقىملاشتۇرۇلغان- ت). ئەندى، ھەقنى ئىزدىمەكچى بولغان ۋە ئاللاھ نىڭ مۇسۇلمان بەندىسى بولۇشنى خالىغان كىشىنىڭ بىردىن بىر ۋەزىپىسى، ئاللاھنىڭ ئاخىرقى پەيغەمبىرىگە ئىمان ئېيتىش، ئۇنىڭ تەلىماتلىرىنى قوبۇل قىلىش ئۇنىڭ پۈتۈن ئىنسانىيەت ئۈچۈن كۆرسەتكەن توغرا يول (سىراتىلمۇستەقىم) نى بويلاپ مېڭىشتىن ئىبارەت. مانا بۇ ھەقىقىي بەخت سائادەت ۋە قۇتۇلۇشنىڭ يولىدۇر.

پەيغەمبەرلىك ئاخىرلاشقانلىقىنىڭ دەلىللىرى

ئۆتكەنكى دەرسىمىزدە، پەيغەمبەرلىكنىڭ ماھىيىتى ۋە ھەقىقىتىنى مۇزاكىرە قىلىپ پەيغەمبەرلىكنىڭ ئوتتۇرىغا چىقىشى ئاددەتتىكى بىر ئەھۋال ئەمەسلىكىنى چۈشىنىپ يەتتۇق. ھەر زامان، ھەربىر ئۆلكىدە، ھەربىر خەلقلار ئىچىدە بىر پەيغەمبەر بولۇشى كېرەك ئەمەس. پەيغەمبەرنىڭ ھاياتى ۋە ئۇنىڭ تەلىماتلىرى ئىنسانلارغا توغرا يولنى كۆرسىتىپ بېرىدىغان مايا ك. ئۇنىڭ تەلىماتلىرى ۋە دەۋىتىنىڭ داۋام قىلىشى پەيغەمبەرنىڭ ھاياتتا ئىكەنلىكى بىلەن ئوخشاش. بىر پەيغەمبەرنىڭ ھەقىقەتەن ئۆلۈمى، ئۇنىڭ جىسمانى جەھەتتىن ئالەمدىن كېتىشى ئەمەس، بەلكى

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
www.uyghurkitap.com

ئۇنىڭ تەلىماتلىرىنىڭ كۈچتىن قېلىشى، چاقىرىقلىرىنىڭ ۋە رەھبەرلىكىنىڭ ئۆزگەرتىلىشى بىلەن بولىدۇ. بۇ جەھەتتىن ئېيتقاندا بۇرۇنقى پەيغەمبەرلەر ئۆلۈپ كەتكەن. چۈنكى، ئۇلارنىڭ قوۋملىرى پەيغەمبەرنىڭ تەلىماتلىرىنى بۇزۇپ ئۆزگەرتىۋەتكەن. ئۇلارنىڭ سەرگۈزەشتىلىرىگە ئۇيدۇرما ھادىسەلەرنى قوشۇپ ئىنسانلارنى ئالداتقان. بۇرۇنقى پەيغەمبەرگە نازىل بولغان تەۋرات، زەبۇر ۋە ئىنجىل قاتارلىق كىتابلاردىن بۈگۈن ھېچ بىرىسىنىڭ مەزمۇنى ئورىگىناللىرىغا ئۇيغۇن ئەمەس. ھەتتا، بۇ كىتابلەرغا ئېتىقاد قىلىدىغانلارمۇ ئورىگىنال كىتاپقا ئىگە بولمىغانلىقلىرىنى ئېتىراپ قىلماقتا. ھەزرىتى محمد (ع س) دىن. بۇرۇن ئۆتكەن پەيغەمبەرلەرنىڭ تارىخى ھىكايىلىرىدە ئۇيدۇرمىلار شۇنچىلىك كۆپكى، ئۇلارنىڭ راس ئىكەنلىكىنى ئىسپاتلىغۇدەك بىرمۇ دەلىل تاپقىلى بولمايدۇ. پەيغەمبەرلەرنىڭ ھاياتى ئەپسانە ۋە تەمسىللەرگە ئايلاندۇرۇۋېتىلگەن. بۇنىڭدا، خاتىرىلەرنىڭ يوق بولۇشى، تەلىماتلىرىنىڭ ئۇنتۇلۇپ كېتىشى ئۇياقتا تۇرسۇن، ئۇ پەيغەمبەرنىڭ قاچان ۋە قەيەردە تۇغۇلۇپ ئۆسكەنلىكىنى ۋە ئىنسانلارغا ئېلىپ كەلگەن چاقىرىقلىرىنىڭ پىرىنسىپلىرى زادى نېمىدى؟ ئىنسانلارنى نېمىلەردىن توساقاندى؟ بۇلارنىمۇ ئېنىق بىلگىلى بولمايدۇ. دېمەك، پەيغەمبەرنىڭ تەلىماتى ۋە تەبلىغىنىڭ يوق بولۇشى، ئۇنىڭ ئۆلۈمىدۇر.

مەسىلىگە بۇ نۇقتىئىنەزەردىن باھا بەرگىنىمىزدە ھېچكىم، ھەزرىتى محمد (ع س) نىڭ تەلىماتلىرىنىڭ جانلىقلىقىنى ئىنكار قىلالمايدۇ. ئۇنىڭ تەلىماتلىرى ھېچ بۇزۇلمىدى، ئۆزگەرتىلمىدى ۋە ئۆزگەرمەس بىر شەكىلدە مەۋجۇت تۇرماقتا. ئىنسانلار ئۈچۈن ئېلىپ كەلگەن قۇرئان ئەسلى ئورىگىنال ھالىدە مەۋجۇت. ئۇنىڭ بىر ھەرپى ياكى بىر كەلىمىسى ئۆزگەرگىنى يوق. پەيغەمبىرىمىزنىڭ ھاياتىنىڭ ھەر بىر تەرىپى، (سۆزلىرى، تەلىماتلىرى ۋە ھەركەتلىرىگىچە) تامامەن مۇھاپىزەت قىلىنىپ كەلمەكتە. ئارىدىن مىڭ تۆت يۈز يىل ئۆتكەندىن كېيىن بۈگۈنمۇ تارىختىكى ئۇنىڭ ئىز-نەقىشلىرى ئۇ قەدەر ئۇچۇق ۋە كەمكۈتىسىزكى، خۇددى ئۇنى كۆزىمىز بىلەن ئەينەن كۆرگەندەك بولىمىز. دۇنيادا ھېچبىر ئىنساننىڭ بىئوگرافىيىسى ئىسلام پەيغەمبىرى ھەزرىتى محمد (ع س) نىڭكىدەك مۇھاپىزەت قىلىنىپ ساقلانمىدى.

ھاياتىمىزدا ھەرقانداق مەسىلىگە دۇچ كەلگىنىمىزدە بۇ ھەقتە پەيغەمبىرىمىزنىڭ نەمۇنىلىك ھاياتىدىن ساۋاق ئېلىپ، ئۇنىڭ يوليورۇقلىرىدىن ياردەم ئالالايمىز. مانا بۇلار ئاخىرقى پەيغەمبەر محمد (ع س) دىن كېيىن باشقا بىر پەيغەمبەرگە

ئېھتىياج يوقلىقىنىڭ دەلىلى. يېڭى بىر پەيغەمبەرنىڭ زۇھۇر قىلىشى (مەيدانغا چىقىشى) ئۈچۈن تۆۋەندىكىچە ئۈچ سەۋەپ بولۇدۇ: (پەقەت، پەيغەمبەر ۋاپات بولسىلا، ئۇرنىغا يېڭى بىر پەيغەمبەرنىڭ ئوتتۇرىغا چىقىشى كېرەك ئەمەس).

بىرىنجى-ئالدىنقى پەيغەمبەرنىڭ تەلىماتلىرى بۇزۇلغان، ئۆزگەرتىلگەن ياكى پۈتۈنلەي يوقبولۇپ كەتكەنلىكتىن ئىنسانلارغا يېڭىۋاشتىن دىنىنىئۈگۈتۈش لازىم بولغاندا.

ئىككىنجى-ئالدىنقى پەيغەمبەرنىڭ تەلىماتى ۋە ئېلىپ كەلگەن شەرىئەتى تاماملانمىغان (تولۇقلانمىغان) لىقتىن ئۇنى تولۇقلاش، ئىسلاھ قىلىش لازىم بولغاندا.

ئۈچىنجى-ئالدىنقى پەيغەمبەرنىڭ تەلىماتى ۋە دەۋىتى مەخسۇس بىر قەۋمبىلەنلا چەكلىنىپ قالغانلىقتىن باشقا قەۋملارغىمۇ پەيغەمبەرئەۋەتىش كېرەك بولغاندا. (*)

يۇقارىدىكى ئاساسى شەرتلەرنى دىققەت بىلەن كۆزدىن كۆچۈرگىنىمىزدە، بۇلاردىن ھېچبىرىنىڭ مەۋجۇتئەمەسلىكىنى پەرقئېتىمىز. ئاخىرقى پەيغەمبىرىمىز محمد (ع س) نىڭ تەلىماتلىرى جانلىق ھالدا مەۋجۇتلىقىنى دۋام قىلماقتا، بىرپۈتۈن ھالدا مۇھاپىزەتبىلەن قوغدالماقتا. ئىنسانلارغا يەتكۈزگەن يولىيورۇقلىرىدا ھېچ قانداق كەمچىلىك يا ئۆزگىرىش يوق ۋە بۇلار قۇرئان كەرىمدە ئېنىق بەلگۈلەنگەن.

ئىسلامنىڭ مەنبەلىرى ھەرقانداق بىرئۆزگەرتىش ۋە ياكى بۇزۇلۇشقا ئۇچرىمىدى. ھەزرىتى پەيغەمبەرنىڭ ھەربىر تەلىماتىنى ۋە ئۇنىڭ پۈتۈن ھەركەتلىرىنى زەررىچىمۇگۇمان تۇغدۇرمايدىغان دەرىجىدە ئېنىق سۈرەتتە چۈشۈنۈپ ئۈگۈنەلەيمىز. دېمەك، ھەزرىتى پەيغەمبىرىمىزنىڭ تەلىماتى كۈچىنى يوقاتمىدى، ئۆزگەرمىدى ۋەجانلىق ھالدا مەۋجۇد. بۇلارنى يېڭىۋاشتىن تەقدىم قىلىشنىڭ ئېھتىياجى يوق. شۇنىڭ ئۈچۈن يېڭى بىر پەيغەمبەر كېلىشى لازىم ئەمەس.

ئىككىنچى، بەندىلىرىگە ئەۋەتكەن ئەمىرلىرىنىپەيغەمبىرى محمد (ع س) ئارقىلىق يەتكۈزۈپ ۋە ئىسلامنى ئىنسانلارئۈچۈن مۇكەممەل دىن قىلىپ جەنابىالله قۇرئاندا: «بۈگۈن سىزلارئۈچۈن دىنىڭىزنى كامالەتكە يەتكۈزدۈم ۋە سىزلەرگە بولغان

(*) يەنى- بىر پەيغەمبەر باشقا بىرپەيغەمبەرگە ياردەمقىلىش ئۈچۈن ئەۋەتىلىشى مۇمكىن. ئەمما، بۇخىل ئەھۋال ناھايىتى ئاز. قۇرئاندا بۇنداق پەيغەمبەر دىن ئىككىسى بىلدۈرۈلگەن. بۇ بىر ئىستىسنا ئەھۋال بولغانلىقىدىن بۇلارنى بۇ يەردە ذىكىر قىلمىدىم. (مەۋدۇدى)

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى www.uyghurkitap.com

نېمەتلىرىمنى تاماملىدىم» دەپ بۇيرۇلغان (مائىدە سۈرىسى، ئۈچىنچى ئايەت) ئىنسـ دۇنيا ۋە ئاخىرەت ھاياتى ئۈچۈن رەھبەرلىك قىلماقتا. بۇ دىندا ئىنسانلارغا توغرا يولنى كۆرسىتىشتە ھېچ بىر نەرسە كام ئەمەس، دىنىمىز تولۇقلانغان. قوشۇمچە قىلىشقا ۋە ئۆزگەرتىشكە ئېھتىياجى يوق. شۇڭا، يېڭى بىر پەيغەمبەرنىڭ كېلىشى ئۈچۈن ھېچ سەۋەپ يوق.

ھەزرىتى محمد (ع س) نىڭ تەلىماتلىرى مەلۇم بىر قەۋم ئۈچۈن، مەلۇم بىر مەنتىقىنىڭ خەلقلىرى ئۈچۈن ۋەيا مەلۇم بىر دەۋرى ئۈچۈن چەكلىك ئەمەس. ئۇنىڭ تەلىماتلىرى ئالەمشۇمۇل بولۇپ پۈتۈن ئىنسانىيەتكە خىتاپ قىلىندۇ. ئۇ پۈتۈن ئالەمگە ھەقنىڭ ئەلچىسى قىلىپ ئەۋەتىلگەنلىگەن. الله قۇرئان كەرىمدە ھەزرىتى محمد (ع س) غا؛ « "ئەي ئىنسانلار! مەن ھەممىڭلار ئۈچۈن اللهنىڭ ئەلچىسى" دېگىن» دەپ ئەمرى قىلدى. (ئەئراف سۈرىسى يۈز ئەللىك سەككىزىنچى ئايەت) يەنە، الله ئۇنى «ئالەملەرنىڭ رەھمىتى» دەپ ئاتىدى. (ئەنبىيا سۈرىسى، يۈز يەتتىنچى ئايەت). ھەزرىتى محمد (ع س) دىن كېيىن يېڭى بىر پەيغەمبەرنىڭ كېلىشىگە ئېھتىياج يوقتۇر، قورئاندا ئۇنىڭغا «خاتم النّبيين» دەپ خىتاپ قىلىپ ئۇنىڭ بىلەن پەيغەمبەرلىك سىلسىلىسىنىڭ تۈگىگەنلىكىنى بىلدۈرگەن.

شۇنىڭ ئۈچۈن، دۇنياغا يېڭى بىر پەيغەمبەر ئېھتىياجى يوق ئەمما، ھەزرىتى محمد (ع س) غا ئىمان ئېيتقان، ئۇنىڭ تەلىماتلىرىنى ئېلىپ چاقىرىقلىرىنى پۈتۈن يەر-يۈزىگە يايىدىغان، ئۇنىڭ ئىنسانىيەتكە يەتكۈزگەن ئىسىل مەدەنىيەتنى قۇرۇشقا غەيرەت كۆرسىتىدىغان كىشىلەرگە ئېھتىياجى بار. دۇنيانىڭ، ئۇنىڭ تەلىماتلىرىنى ئەمەلىيەتكە تەتبىقلايدىغان، ئۇنىڭ ئېلىپ كەلگەن قانۇنلىرى ئاساسىدىكى ھاكىمىيەتنى تىكلەش ئۈچۈن كۈرەش قىلىدىغان، خەلقلەر توپلىمىنى يېتىشتۈرۈپ چىقىدىغان ئىنسانلارغا ئېھتىياجى بار. مانا بۇ يول ھەزرىتى محمد (ع س) نىڭ يولى، ئىنسانىيەتنى بەخت-سائادەتكە ۋە ئۇتۇقلارغا باشلايدىغان يول.

تۆتىنچى باب

ئىماننىڭ ئاساسلىرى

باشقا يېڭى مەسىلىگە ئۆتۈشتىن بۇرۇن، ئۆتكەنكى بۆلۈملەردە ئۆگەنگەنلىر-مىزنى تەكرار كۆزدىن كۆچۈرسەك پايدىلىق بولىدۇ دەپ ھېسابلاپ، بۇلارنى تۆۋەندە قىسقىچە خۇلاسىلەيمەن.

(ئا) "ئىسلام" كائىناتنىڭ ئىگىسى بولغان اللهغا ئىتائەت قىلىش، تەسلىم بولۇش دېمەكتۇر. ئامما، اللهنىڭ خالىقىنىنى ۋە ئەمر-پەرمانلىرىنى بىلىشنىڭ يەگانە ۋە ئىشەنچلىك مەنبئى، ھەقىقى پەيغەمبەر تەلىماتىدىن ئىبارەت. شۇنىڭ ئۈ-چۈن ئىسلام دىنىنى «پەيغەمبەرنىڭ تەلىماتلىرىغا تولۇق ئىمان كەلتۈرۈش ۋە ئۇنىڭ كۆرسەتكەن ھايات دەستۇرىغا ئىككىلەنمەستىن بويسۇنۇش» دەپمۇ تەرىپلەيمىز. خۇلاسە قىلىپ ئېيتقاندا، پەيغەمبەرنىڭ ۋاستىسىنى قوبۇل قىلماي ئۆز ئالدىغا بىۋاستە اللهنى تېپىش يولىدا بولغان كىشى مۇسۇلمان ئەمەس.

(ب) قەدىمقى زامانلاردا ھەر قايسى قەۋملەر ئۈچۈن باشقا-باشقا پەيغەمبەر ئەۋەتىلگەنىدى. پەيغەمبەرلىك تارىخىدا، بىر مىللەتكە ئاقا-ئارقىدىن بىرقانچە پەيغەمبەر كەلگەنلىكى كۆرۈلگەن. بۇ پەيغەمبەرلەرنىڭ ھەممىسىنىڭ تەلىماتلىرى ئوخشاشلا ئىسلام دىنى ئىدى. شۇ چاغدا ھەر قايسى دەۋر ۋە ھەر قايسى مەملىكەتلەردە ئىسلام دىنىنىڭ ماھىيىتى بىردەك بولسىمۇ، شەرىئەت قانۇن-لىرى ۋە تۈزۈملىرىدا بەزى ئوخشىماسلىقلار بارئىدى. بۇ سەۋەپتىن، ئۆزىدىن بىر باشقا جايدىكى پەيغەمبەرنىڭ تەلىماتلىرىنى قوبۇل قىلىش شەرتى يوقتى. ت-ھەزرىتى محمد (ع س) پەيغەمبەر بولۇپ كېلىپ، ئۇنىڭ ۋاستىسى بىلەن ئىسلامنىڭ پۈتۈن تەلىماتى تولۇقلاندى. ھەزرىتى محمد (ع س) پۈتۈن ئىنسان-لار ئۈچۈن اللهنىڭ ئەلچىسى بولۇپ كەلدى ۋە. ئۇنىڭ تەلىماتلىرى، بىر قەۋمگە، ياكى بىر دەۋرگە مەخسۇس بولماستىن پۈتۈن ئىنسانلارغا ۋە ھەر دەۋرگە قارىتىلغان ئالەمشۇمۇل، مەڭگۈلۈك قانۇن. ئالدىنقى پەيغەمبەرلەر تەرەپىدىن ئوتتۇرىغا قويۇلغان شەرىئەت قانۇنلىرى ھەزرىتى محمد (ع س) پەيغەمبەر بولۇپ كەلگەندىن كېيىن ئەمەلدىن قالدۇرۇلدى. ئەندى تا قىيامەت كۈنىگىچە ھېچ بىر پەيغەمبەر كەلمەيدۇ ۋە ھېچ قانداغ شەرىئەت (ئىسلام قانۇنى) ئوتتۇرىغا قويۇ-لمايدۇ. شۇنىڭ ئۈچۈن، ھازىر "ئىسلام" ھەزرىتى محمد (ع س) غا ئەگىشىش يەنى

ئۇيغۇر كىتاب تورى بېكىتى
www.uyghurkitap.com

ئۇنىڭ پەيغەمبەرلىكىگە ئىمان ئېيتىش، ئۇنىڭغا ئىتائەت قىلىش، ئۇنىڭ ئەمرى پەرمانلىرىنى ۋە ئاگاھلاندۇرۇشلىرىنى اللهنىڭ ئەمرى ۋە ئاگاھلاندۇرۇشى دەپ تونۇشتىن ئىبارەت دەپ ئېيتىمىز. ئەندى، الله تەرەپىدىن ئىنسانلار ئۈچۈن ئىمان كەلتۈرۈش شەرت بولغان يا ئىمان كەلتۈرمىسە، كاپىر بولىدىغان باشقا بىر كىشى كەلمەيدۇ".

يۇقىرىدا سۆزلەنگەنلەردىن، ھەزرىتى محمد (ع س) نىمىگە ئىمان كەلتۈرۈشىمىزنى تەلەپ قىلىدۇ؟ ئىسلامدىكى ئىمان ئاساسى پىرىنسىپلىرى قايسى؟ دېگەن سوئال كېلىپ چىقىدۇ. تۆۋەندە بۇلارنى ئۆگىنىمىز ۋە بۇلارنىڭ نەقەدەر توغرا، نەقەدەر ئاسان، قىممەتلىك ۋە دۇنيا-ئاخىرەتتە ئىنساننىڭ مەرتىۋىسىنى ئۈستۈرىدىغانلىقىنى كۆرىمىز.

تەۋھىد (الله نى بىر دەپ ئىشىنىپ ئىمان ئېيتىش)

ھەزرىتى محمد (ع س) نىڭ ئەڭ مۇھىم ۋە ئاساس تەلىماتى اللهغا ئىمان ئېيتىش، اللهنى بار ۋە بىر دەپ ئىشىنىش. بۇ، ئىسلامنىڭ نېگىزى بولغان كەلىمەئى تەۋھىد، «لا اله الا الله» (لائىلاھە ئىللە لاھ) يەنى الله دىن باشقا "ئىلاھ" يوقتۇر، دېگەن جۈملە بىلەن ئىپادىلىنىدۇ. بۇ كەلىمە ئىسلامنىڭ ئاساسى ۋە خۇلاسىسى. بىر مۇسۇلماننى "كاپىر" دىن، دىنسىز "ئاتېئىست" ۋە مۇشرىكتىن ئايرىدىغان ئىشەنچنىڭ ئىپادىسى. بۇ كەلىمە نى قوبۇل قىلىش ۋە يا رەد قىلىش، ئىنسانلار ئارىسىدا ناھايىتى چوڭ بىر پەرقنى مەيدانغا چىقىرىدۇ. ئىشەنگەنلەر بىر گورۇھ، ئىشەنمىگەنلەر باشقا بىر قارشى گورۇھقا بۆلىنىدۇ. ئىشەنگۈچىلار دۇنيا-ئاخىرەتتە ھەر دائىم مۇۋاپپەقىيەتكە ۋە بەخت-سائادەتكە ئېرىشىدۇ، ئىنكار قىلغۇچىلار مەغلۇبىيەت ۋە زىللەتكە دۇچار بولىدۇ. ئەمما، ئىشەنگەنلەر ۋە ئىشەنمىگەنلەر ئوتتۇرىسىدىكى بۇ قەدەر چوڭ پەرق يالغۇز بىر قانچە كەلىمە سۆزنى ئېغىزدا تەلەپپۇز قىلىش بىلەن مەيدانغا چىقمايدىغانلىقى ئېنىق. مەسىلەن: بەزگەك كېسىلى تۇتقان كىشى، بەزگەك دارىسىنى يېمەي تۇرۇپ ئېغىزدا بەزگەك دارىسى، بەزگەك دارىسى دەپ يۈز مىڭ قېتىم دەۋەرسىمۇ، ئۇنىڭ تىترىشى توختىماي ئىستىمىسى سوۋۇمىغاندەك بىر ئىش. شۇنىڭغا ئوخشاش، «لا اله الا الله» (لائىلاھە ئىللە لاھ) يەنى الله دىن باشقا ئىلاھ يوق، دەپ تىلدا سۆزلەپ، ئەمما، ئۇنىڭ ھەقىقي مەنىسىنى چۈشۈنۈپ، ئىقرار قىلىپ ئۇنى ئۆز ھاياتىدا تەتبىق قىلمىسا، بۇ ئىنسانغا ھېچ بىر پايدا يەتكۈزمەيدۇ. ئىنساننىڭ ئىشەنچ ۋە ھاياتىدىكى ھەقىقي ئۆزگىرىش

نىڭ مەيدانىغا كېلىشى "تەۋھىد "كەلىمىسىنىڭ مەنىسىگە تولۇق چۈشۈنۈپ،ئۇنىڭغا ئەمەل قىلىشىغا باغلىق «لا اله الاّ الله» (لائىلا ھەئىللە لاھ)يەنى الله دىن باشقا ئىلاھ يوقتۇر ،نىڭ مەنىسى قەلبىڭىز گە سىڭگەندىلا ،سىزدە ئۇنىڭ مەنىسىگە تولۇق ئىشەنچ تۇغۇلىدۇ. يۈرىكىڭىز بۇنىڭ ئەكسى بولغان بارلىق تۇنۇش ۋە ئېتىقادلار دىن پاكلىنىدۇ. بۇ خۇددى،ئوتقا يېقىن كەلسىڭىز سىزنى كۆيدۈردىغانلىقىنى بىلىپ ئوتنى تۇتمايدىغانلىقىڭىز ،زەھەرنىڭ ئادەم نى ئۆلتۈرىدىغانلىقىنى بىلىپ ،ئۇنى ئىچمەيدىغانلىقىڭىز بىلەن ئوخشاش.

كەلىمە تەۋھىدنىڭ مەنىسىگە تولۇق چۈشەنگەندىلا ،ئىمانسىزلىق،كۇفۇر ،ئاتېزىم، پولىتېزىم(كۆپ تەڭرىچىلىق- ت) ۋە مۇشرىكلىك قاتارلىقلارنىڭ نەزەرىيە ۋە ئەمەلىيەتتىكى ھەر قانداق چوڭ-كىچىك تەسىرلىرىدىن ساقلىنالايمىز.

«لا اله الاّ الله»(لائىلا ھە ئىللە لاھ)نىڭ مەنىسى

ئەرەبچىدە "ئىلاھ "ئىبادەت قىلىنىدىغان" يەنى،ئەڭ ئۇلۇغ ۋە ئىنتايىن قۇدرەتكە ئىگە بولۇپ ئىبادەت قىلىشقا،ئۇنىڭغا سەجدە قىلىپ بەندىچىلىك قىلىشقا لايىق،دېگەن ئۇقۇمنى بىلدۈرىدۇ.ئىنسان ئەقلى مۆلچەر لىيەلمەيدىغان دەرىجىدە قۇدرەتلىك،ھېچكىمگە مۇھتاج ئەمەس ئەمما،باشقىلار ئۇنىڭغا مۇھتاج،سىرلىق، يۇشۇرۇن ۋە ھېچكىم ئۇنى كۆرەلمەيدىغان بىرزات دېگەن مەنىگىمۇ ئىگە.پارسچىدا،«خۇدا» ھىندىچە،«دېۋا» ، ئېنگىلىسچە «گاد» ۋە تۈركچە«تەڭرى» دېگەن سۆزلەرنىڭ مەنىسىمۇ يۇقىرىقى ئۇقۇمغا يېقىن كېلىدۇ.دۇنيادىكى باشقا دىنلاردىمۇ،بۇلارغا ئوخشاب كېتىدىغان ئىسىملار بار. الله(ئاللاھ) كەلىمىسى،باشقا شېرىكى يوق ۋە بىر خۇدانىڭ ذاتى ئىسمى.«لا اله الاّ الله» (لائىلاھە ئىللە لاھ) نىڭ لەپزى (سۆزمۇ-سۆز)تەرجىمىسى،«ئىسمى الله،بولغان ذاتتىن باشقا ئىلاھ يوقتۇر »(كونا ئۇيغۇرچە دىنى كىتابلاردە بۇ "خۇدا دىن باشقا ئىبادەت قىلىشقا لايىق مەبۇد بەرھەق يوقتۇر "دەپ تەرجىمە قىلىنىدۇ-ت).تەپسىلى تەرجىمىسى، مۇنداق؛"پۈتۈن كائىنات ئىچىدە الله دىن باشقا ئىبادەت قىلىشقا لايىق ھېچكىم ۋە ھېچ بىر شەيئىي يوق،ئىبادەت ۋە بەندىچىلىك قىلىپ ئالدىدا باش ئېگىپ سەجدە قىلىشقا لايىق يالغۇز الله دىن باشقا ھېچكىم يوق،ئۇ پۈتۈن ئالەمنىڭ يالغۇز ھۆكۈمدارى،ئەڭ بۈيۈك كۈچ-قۇدرەتكە ئىگە.پۈتۈن ئالەم ئۇنىڭ ياردىمىگە مۇھتاج،ئۇنىڭ مەۋجۇتلۇقىنى ئىنساننىڭ ھېس قىلىش كۈچى سىزىش قابىلىيىتىگە ئىگە ئەمەس ،ئەقلى كۈچىمىز ئۇنى چۈشۈنۈشتە ئاجىزلىق قىلىدۇ.

ئەندى بۇكەلىمەنىڭ ماھىيىتىنى ئۆگىنىمىز:

زامانىمىزغا قەدەر يېتىپ كەلگەن ئەڭ قەدىمقى ئىنسانلىق تارىخى كىتابلىرى ۋە تارىخى ۋەسىقەلەرگە قارىغاندا، ئىنسانلار ھەر زامان بىرسىنى «تەڭرى» ۋە يا قانچە «تەڭرىلەر» بار دەپ تونۇپ ئىبادەت قىلىپ، كەلگەنلىكى مەلۇم. ھازىر مۇ دۇنيادا ئەڭ ۋەھشى ۋە باشلانغۇچ ھايات ياشاۋاتقان قەۋملەردىن تارتىپ زامانىۋى مەدەنىيەتلىك مىللەتلەرنىڭ ھەممىسى ئۆز ئالدىدىغا بىرسىنى «تەڭرى» دەپ ئىشىنىدۇ ۋە ئۇنىڭغا چوقۇنىدۇ. بۇنىڭدىن مەلۇم بولىدىكى، ئىنسان تەبىئىتىدە «تەڭرى»گە ئىگە بولۇش (يەنى خۇداغا ئىشىنىش) چۈشەنچىسى يەرلەشكەن، ۋە ئۇنى خۇددى ئىچى-ئىچىدىن بۇنداق قىلىشقا مەجبۇرلايدىغان بىر نەرسىنىڭ بارلىقىنى ھېس قىلىدۇ.

بۇ يەردە ئۇ نەرسە نېمە، ۋە نېمە ئۈچۈن ئىنسان ئۆزىنى بۇنداق قىلىشقا مەجبۇر ھېس قىلىدۇ؟ دېگەن سوئال كېلىپ چىقىدۇ. بۇنىڭغا جاۋاپ تېپىش ئۈچۈن سىلەر، بۇچەكسىز دۇنيادىكى ئورنۇڭلارنى ۋە ئەتراپىدىكى تەبىئەت ھادىسىلىرىنى تەتقىق قىلىپ كۆرۈڭلار. نەتىجىدە، ئىنساننىڭ ھەر نەرسىگە كۈچى يەتمەيدىغانلىقى ئوتتۇرىغا چىقىدۇ. يەنى، ئىنساننىڭ تەبىئىتىدە بىر مۇھتاجلىق، ئاجىزلىق بار. ئۇنىڭ ھايات قېلىشىغا مۇناسىۋەتلىك يۈزلارچە نەرسەلەر باركى، ئۇلارنىڭ ھېچبىرىگە ئىنساننىڭ قۇدرىتى يەتمەيدۇ. بەزىدە بۇلاردىن بەزىلىرى ئىنسانغا قولايچە كېلىپ قالسا، بەزىدە ئۇلاردىن ئاسانلا مەھرۇم قالىدۇ. ئۆزى ئۈچۈن لازىم بولغان نۇرغۇن نەرسىگە ئىگە بولۇشقا تىرىشىدۇ ئەمما، بۇلاردىن بىر قىسمىغا ئىگە بۇلالىسىمۇ، يەنە بىر قىسمىغا ئېرىشەلمەيدۇ. چۈنكى، بۇلارنى قولغا كەلتۈرۈش ھەرگىز ئىنسان ئىختىيارىدىكى ئىش ئەمەس.

پۈتۈن ئۆمرى بۇيىچە تاپقان-تەگەنلىرىنى قازا بىلەن بىر دەمنىڭ ئىچىدىلا ھەممىسىنى يوقىتىپ قويىدۇ. تەسادىپى ھادىسىلەر پۈتۈن ئۈمىد ئارزۇلىرىنى يوققا چىقىرىدۇ. ئۇ، ھەردائىم خوشال-خۇرام ئۆتۈشنى خالايدۇ، ئەمما، كېسەللىك ئۆلۈم، مۇسىبەت ۋە پالاكەت ئۇنى ھەر زامان قورقۇتۇپ تۇرىدۇ. بۇلاردىن قۇتۇلماق ئۈچۈن چارە تەدبىرلارنى ئىزدىگىنىدە، بەزىدە غەلىبە قىلسىمۇ بەزىدە مەغلۇب بولىدۇ. چۈنكى، بۇلاردىن ساقلىنىش ياكى قولغا كەلتۈرۈشكە، ئىنساننىڭ قۇدرىتى يەتمەيدۇ.

تەبىئەتتە، نۇرغۇن نەرسىلەر ئۆزىنىڭ ھەشەمەتى ۋە قورقۇنۇشلىقى بىلەن ئىنساننى قورقىتىدۇ. ئاسمانغا تاقاشقۇدەك ئېگىز تاغلار، پايانسىز دېڭىز-دەريالار،

ۋەھشى جانۋارلار، يەر تەۋرەشلەر، بوران چاپقۇنلۇق گۈلدۈرمامالار، ئارقىسىدىن
شىددەتلىك يامغۇر ۋە كەلكۈن، سەل ئاپەتلىرى. بۇلارنىڭ ئالدىدا ئىنسان ئۆزىنى
قانچىلىك بىچارە ۋە ئاجىز ئىكەنلىكىنى كۆرىدۇ.

توختىماستىن ئايلىنىپ تۇرغان كۈن، ئاي ۋە يۇلتۇزلارغا قاراپ، بۇ نەرسىلەر
نەقەدەر بۈيۈك ۋە كۈچلۈك ئىكەنلىكىنى، بۇلارنىڭ ئالدىدا ئىنساننىڭ ناھايىتى
كىچىك ۋە تۆۋەنلىكىنى، چارىسىز ۋە مۇھتاج ئىكەنلىكىنى بىلىپ چىقىدۇ. بۇلار
نىڭ نەتىجىسىدە ئىنساندا ئۆزلىكىدىن بىر «ئۇلۇھىيەت» پىكرى تۇغۇلىدۇ. يەنى
الله نىڭ بارلىقىنى تەسەۋۋۇر قىلىشتىكى بىرىنچى قەدەمنى تاشلايدۇ. ئۆزىدىن ئۇ–
ستۈن ۋە قۇدرەتلىك بولغان كۈچلەر ئالدىدا سەممىيەت بىلەن باش ئېگىپ ئۇلار
غا ئىبادەت قىلىدۇ. قىيىن ئەھۋاللەرغا ئۇچراپ، بېشى قاتتىقاندا، ئۇلاردىن ياردەم
سورايدۇ. ئۇلارنىڭ غەزەب نەپرىتىدىن قورقۇپ دائىم ئۇلارنى خوش قىلىشنىڭ
يوللىرىنى ئىزدەيدۇ. شۇنىڭ بىلەن جاھالەتنىڭ ئەڭ قاراڭغۇلۇق چاغلىرىدا ئىنسان
قۇدرەتلىكلىكى ۋە ئەزەمىتىنىڭ چوڭلىقىدىن ئۇنىڭغا پايدا يەتكۈزەلەيدۇ، دەپ
ئىشەنگەن تەبىئەتتىكى ھەر شەيئىنى «تەڭرى» دەپ چۈشەنگەن. نەتىجىدە، جانۋار
لارغا، ئېگىز تاغلارغا، دەرەخلەرگە، زېمىنگە، ئوتقا، بورانغا، يامغۇرغا، كۈن ۋە ئايغا
«خۇدا» دەپ باش ئۇرۇپ ئىبادەت قىلغىلى باشلىغان.

ئىنسان ئەقىل ۋە ئىلىمدە بىرئاز تەرەققىي قىلغان چاغدا، جاھالەت بارغانسىرى
تارقىلىپ، بەزى ھەقىقەتلەر ئۇنىڭ كۆزى ئالدىدا ئايدىڭلاشقىلى باشلىدى. ئۇ
خۇدا دەپ ئىشەنگەن نەرسىلەرنىڭ خۇددى ئىنسانغا ئوخشاش ئاجىز بىر مەخلۇق
ئىكەنلىكى ئوتتۇرىغا چىققان. ئەڭ چوڭ يىرتقۇچ جانۋارلارمۇ ئاخىرى بىر قورتتەك
چۈشۈپ ئۆلىدۇ. ھەرچوڭ دەريالارمۇ قۇرۇپ قاقاس جىلغىغا ئايلىنىپ كېتىدۇ.
ئېگىز تاغلارنىمۇ ئىنسان چېپىپ تۈزلىۋېتەلەيدۇ. زېمىننىڭ مۇنبەتلىكى، زىرا–
ئەتنىڭ ئۆسۈپ يېتىشى ھاۋاغا، يامغۇرغا، سۇغا ۋە كۈن نۇرىغا مۇھتاج. كۈن،
ئاي ۋە يۇلتۇزلارمۇ بىر تۈزۈم ۋە بەلگۈلۈك بىر قانۇنىيەتكە بويسۇنغان ھالدا
ھەرىكەت قىلىدۇ. بۇ تۈزۈمگە قىلچىمۇ خىلاپلىق قىلالمايدۇ. ئىنسان بۇلارنى كۆر–
گەندىن كېيىن، بۇ نەرسىلەرنى باشقۇرىدىغان پۈتۈن ھاكىمىيەتنى قولدا تۇتقان،
يوشۇرۇن ۋە سىرلىق كۈچلەرنىڭ بولۇش ئېھتىمالىنى ئويلاپ ھەرتەبىئەت ھادىسى–
لىرىنىڭ ئارقىسىدا، ئۇلارنى كەلتۈرۈپ چىقىرىدىغان ۋە باشقۇرىدىغان بىر
سىرلىق قۇدرەت بار دېگەن چۈشەنچىنى ئوتتۇرىغا قويىدۇ. نەتىجىدە سۇخۇدا–
سى، ئوت خۇداسى، يامغۇر خۇداسى، قاراڭغۇلۇق، يورۇغلۇق خۇداسى، كېسەللىك ۋە

ئۇيغۇر كىتاب تورى
www.uyghurkitap.com

ساقلىقخۇداسى باردەپ ئىشىنىپ ئۇلارنىڭ سۈرەت ۋە ھەيكەللىرىنى ياساپ ئۇ-
نىڭغا ئىبادەت قىلغىلى باشلىدى.

ئىنساننىڭ بىلىش قابىلىيىتى تېخىمۇ تەرەققىي قىلىپ ھاياتلىق ۋە تۇرمۇشنىڭ ئاساسى مەسىلىلىرى ئۈستىدە تېخىمۇ چوڭقۇر باش قاتۇرغانسېرى، كائىناتتا نا-ھايىتى كۈچلۈك بىر قانۇننىڭ بارلىقىنى ۋە ھەر نەرسىنىڭ بۇ قانۇن ئىنتىزامىنىڭ مۇستەھكەم باشقۇرۇشىدا ئىكەنلىكىنى بىلىپ يېتىدۇ. كۈننىڭ بەلگۈلۈك بىر ۋاقىتتا چىقىشى ۋە پېتىشى، شامال چىقىپ، بۇلۇتلار يېغىلىپ تازا زىچلانغاندىن كېيىن يامغۇرنىڭ باشلىنىشى، كۈن ۋە ئاينىڭ تەرتىپلىك ئايلىنىپ پەسىللەر ئەنى زاماندا ئالمىشىپ تۇرۇشى قاتارلىق تەبىئەت ھادىسىلىرىدە نەقەدەر مۇكەممەل بىر تەرتىپ كۈچلۈق بىر ئىنتىزامنىڭ بارلىقى كۆرۈنۈپتۇرۇدۇ. بىر-بىرىگە ئوخشىمىغان ساز سىز كۈچلەر، قىل سىغمايدىغان ماسلىشىش ۋە ھەمكارلىق بىلەن ھەرىكەت قىلىدۇ. مانا بۇ كۈچلۈك قانۇن بويىچە تەبىئەتتە، بەلگۈلۈك كۈچلەر بەلگۈلۈك ۋاقىتتا سا-ئەتتە بىر يەرگە كېلىپ ھەمكارلىق بىلەن ئىشلەيدۇ. بۇ بىرلىك ۋە ئىنتىزامنى كۆرگەن مۇشرىكلار ۋە "كۆپ تەڭرى" ئېتىقادچىلىرى بۇ "كىچىك تەڭرىلەر"دىن دىن باشقا، بۇلارنىڭ ئۈستىدە ئەڭ قۇدرەتلىك ۋە ھەممىنى باشقۇرىدىغان «بىر الله»نىڭ بارلىقىنى ئېتىراپ قىلىشقا مەجبۇر بولىدۇ. چۈنكى، بىر-بىرىگە بويسۇنمايدىغان ھەر بىرى ئۆز ئالدىغا مۇستەقىل كۆپلىگەن تەڭرىلەر بولغاندا، بۇ ئالەمدە بۇنداق ھەرىكەت ۋە ئىش بىرلىكىنىڭ، تەرتىپ ئىنتىزامنىڭ ھېچبۇزۇ-لماستىن داۋام قىلىشى مۇمكىن ئەمەس. «خۇدا لار»دۇنيا ھاكىمىيىتىنى باشقۇرۇشتا بىر بىرلىرى بىلەن چىقىشالماي، بىر زاۋۇت-فابرىكاغا ئوخشاش ئىشلەۋاتقان ئالەم بىر دەمدىلا ئالتى-ئۈستۈن بولۇپ كېتەتتى دېگەن پىكىرگە كېلىپ «ئەڭ چوڭ» ۋە «بىر» تەڭرى باردەپ ئېتىقاد قىلىپ ئۇنى ئەرەپچە «الله»، پارسچە، «خۇدايى خۇداگان»، ھىندىچە «پەرمىشۋەر»، ئىنگلىزچە «گاد»دەپ ئاتىدى. لېكىن، ئىبادەتتە "كىچىك خۇدا"لارنى يەنىلا "چوڭ خۇدا"غا قوشۇپ(شېرىك)چو-قۇناتتى. الله نىڭ ئىلاھى ھاكىمىيىتىنى دۇنيا ھاكىمىيەتلىرىگە ئوخشۇتۇپ، پادىشا ۋە قول ئاستىدىكى ھەردەرىجىلىك ۋەزىرلىرى باردېگەندەك «چوڭ بىر تەڭرى» ۋە قول ئاستىدا بىر نەچچە «كىچىك تەڭرىلەر»بار دەپ ئىشىنىپ، چوڭ تەڭرىگە يېتىش ئۈچۈن كىچىك تەڭرىلەرنى خوش قىلىش كېرەك ئۇلار ۋاستىچى بولىدۇ دەپ ئېتىقاد قىلغان.

ئۇندىن كېيىن، ئىنسان بىلىمدە تېخىمۇ تەرەققى قىلدى ۋە خىيالى "كىچىك

خۇدا" لارنىڭ سانى بارغانسېرى ئازايغىلى باشلىدى، بىر ئاز بىلىملىك ئىنسان لار بۇخۇدا لارنى تەكشۈرۈپ تەتقىق قىلىدى ۋە ئىنسانلار ئۆزى ئىجاد قىلغان بۇخۇدا لارنىڭ ھېچقايسىدا ئىلاھى ئالاھىدىلىك يوقلىقىنى، ئەسلىدە بۇ لارنىڭ خۇددى ئىنسانلارغا ئوخشاش بىچارە ۋە ئاجىز مەخلۇق ئىكەنلىكىنى، ھەتتا بەزى لىرى بىر ئىنسانىدىنمۇ ئاجىز ئىكەنلىكىنى ئوتتۇرىغا قويدى. شۇنىڭ بىلەن ئۇ كىچىك خۇدالار بىر-بىرلەپ تاشلىنىپ قالدى ۋە «خۇدابىر» دېگەن چۈشەنچە بار-غانسېرى كۆپەيدى. ئەمما، بۇ «خۇدا بىر» دېگۈچىلەر جاھالەتنىڭ بىرقىسىم تەسىرى دىن خالى ئەمەستى. مەسىلەن، بۇلاردىن بەزىلىرى، اللە نىڭمۇ ئىنسانغا ئوخشاش ۋۇجۇدى بار، ئائىلىسى بار ۋە ئاسماندا مەلۇم بىر يەردە ئولتۇرۇدۇ دەپ قارىغان. بەزىلىرى، اللە ئىنسان سۈرىتىگە كىرىپ، يەريۈزىگە چۈشۈپ تۇرۇدۇ دىسە، بە-زىلىرى اللە ئالەمدىكى ئىشلىرىنى ئۇرۇنلاشتۇرۇپ بولۇپ، بىرخىلۋەت يەر دە دەم ئېلىۋاتىدۇ دەپ قارىغان. يەنە، بەزىلەر، اللەغا يېقىنلىشىش ئۈچۈن (اللە نىڭ رازىلىقىنى قولغا كەلتۈرۈش ئۈچۈن) ئەۋلىيا ۋە ئەرۋاھلارنىڭ شېپائىتى كېرەك، ئۇلاربولمىسا اللەنىڭ دەرگاھىدا ھېچ ئىش ھەل بولمايدۇ دېگەننى ئىلگىرى سۈ-رۈدۇ. يەنە بىرقىسىم كىشىلەر، اللەنىڭ خىيالى شەكلىنى ئويدۇرۇپ چىقىپ رەسىم لىرىنى سىزىپ ئىبادەت قىلغاندا بۇلار ئىنساننىڭ ئالدىدا بولۇشى لازىم دەپ ئېتىقاد قىلغان. بۇنداق ناتوغرا ئېتىقادلار ئىنسانلارئىچىدە خېلى چوڭقۇر يىل دىز تارتقان بولۇپ ئاسانلىقچە يوقالمايدۇ. ھازىرمۇ بۇخىل تونۇشلار ئىنسانلار ئارىسىدا ھۆكۈم سۈرۈپ كۇفۇرگە سەۋەپ بولماقتا.

تەۋھىد، اللە ئۆز پەيغەمبەرلىرى ئارقىلىق ئىنسانلارغا بىلدۈرگەن "اللە" نى بىلىش توغرىسىدىكى ئىلىمنىڭ ئەڭ يۈكسەك شەكلىدىن ئىبارەت. دەسلەپتا، ھەزرىتى ئادەم بىلەن يەريۈزىگە چۈشۈرۈلگەن ئىلىم، تەۋھىد ئىدى. ئۇندىن كېيىن، ھەزرىتى نۇھ(ع س)، ھەزرىتى ئىبراھىم، ھەزرىتى مۇسا ۋە ھەزرىتى ئىسا(ع س) لارغا تەلىم بېرىلگەن ئىلىممۇ تەۋھىد ئىدى. ھەزرىتى محمد(ع س)نىڭ پۈتۈن ئىنسانلار غا ئېلىپ كەلگەن تەلىماتلىرىمۇ يەنە شۇ تەۋھىد.

تەۋھىد ئىلمى بولسا، ئېنىق، تولۇق ۋە جاھالەتنىڭ ھەرقانداق داغلىرىدىن پاك بىر بىلىم. ئىنسانلار، پەيغەمبەرلىرىنىڭ تەلىماتلىرىنى تاشلىۋېتىپ ئۆزلىرى نىڭ خاتا مەنتىقلىرى بويىچە، بىر تەرەپلىمىلىك ۋە ئالدىن باھابېرىشتەك خاتا چۈ-شەنچىلەرگە تايىنىپ مۇشرىكلىك، بۇتپەرەستلىك قاتارلىق كۇفۇر يولىغا چۈشۈپ كەتكەن.

ئۇيغۇر كىتاب تورى
www.uyghurkitap.com

تەۋھىد، جاھالەتنىڭ پۈتۈن قارابۇلۇتلىرىنى تارقىتىپ ئۇپۇقنى ھەقىقەت نۇرى بىلەن ئايدىڭلاتتى. ئەندى، «لا اله الا الله» (لائىلاھە ئىللاللاھ) دېگەن بۇ كىچىك كەلىمىنىڭ نەقەدەر چوڭ بىر ھەقىقەتنى ئىپادىلەيدىغانلىقىنى كۆرەيلى:

ھەرنەرسىدە ئاۋۋال، «ئىلاھ» (ئۇلۇھىيەت) يەنى اللەنىڭ بارلىقىنىڭ تەسەۋۋۇرى كۆز ئالدىمىزغا كېلىدۇ. بىز بۈيۈك ۋە چەكسىز بىر ئالەمدە تۇرۇۋاتىمىز. ئىنسان ئەقلى ئالەمنىڭ قاچان پەيدا بولغان ۋە قاچان يوقۇلىدىغانلىقىنى كۆز ئالدىغىمۇ كەلتۈرەلمەيدۇ. بىلىنمىگەن بىر چاغدىن باشلاپ بەلگۈلەنگەن يولدا مېڭىپ نامەلۇم بىرزامانغا قاراپ كېتىۋاتىدۇ. كائىناتتا، سان-ساناقسىز مەخلۇقاتلار پەيدا بولۇپ ھەركۈنى بۇلارغا بىر يېڭىسى قوشۇلماقتا. يۈز بىرىۋاتقان ھادىسىلەرگە قاراپ ئىنسان ھەيرانقالىدۇ. بۇلارنىڭ كېلىپ چىقىشىنى، ماھىيىتىنى، ئىنسان باشقا بىر تەرەپتىن ياردەم ئالماي تۇرۇپ ئۆز زېھني قابىلىيتى بىلەن يېشىپ كېتەلمەيدۇ. ھەمدە بۇلارنىڭ ھەممىسىنىڭ «تەسادىپي» ۋە «ئۆزلىگىدىن» پەيدا بولۇپ قالغانلىقىغىمۇ ئىشەنمەيدۇ. چۈنكى، بۇلارنىڭ بىر ياراتقۇچىسى، پىلانلىغۇچىسى، نازارەت قىلغۇچىسى ۋە باشقۇرغۇچىسى بولماي تۇرۇپ ئۆزلىگىدىن ياكى، تاسادىپەن يارىتىلىپ قېلىشى مۇمكىن ئەمەس. بۇ قەدەر چوڭ ۋە ھەشەمەتلىك كائىناتنى كىم يارىتالايدۇ؟ كىم باشقۇرۇپ ئىدارە قىلالايدۇ؟.

بۇلارنى، پەقەت ئەزەلدىن باربولۇپ ئەبەتگىچە باربولىدىغان، ھەرنەرسىگە قادىرنىڭ كۈچلۈك، ھەممىنى بىلىدىغان ۋە كۆرۈپ تۇرىدىغان بىرى قىلالايدۇ. ئۇنىڭ پۈتۈن كائىناتتىكى ھەرنەرسىگە ھۆكمىرانلىق قىلىش قۇدرىتىبولۇش كېرەك. ئۇ، چەكسىزكۈچ-قۇدرەتكە ئىگە بولۇشى، ھەرقانداق كەمچىلىك ۋە ئاجىزلىقتىنخالى بولۇشى كېرەك. باشقا ھېچكىم ئۇنىڭغا شېرىك بولالايدىغان ۋە يا ئۇ نىڭ ئىشىغا ئارىلىشالايدىغان كۈچقا ئىگە بولماسلىقى لازىم.

ئىككىنچى- يۇقىرىقى سۈپەتلەر ۋە كۈچ-قۇدرەت نىڭ ھەممىسى يالغۇز بىر كىشىنىڭ ئىلكىدە بولۇشى كېرەك. چۈنكى، ئوخشاش سۈپەت ۋە كۈچ-قۇدرەت نىڭ ئىككى ۋە يا بىرقانچە كىشىدە بىر دەك بولۇشى مۇمكىن ئەمەس. ئۇنداقتا، ئارىلىرىدا زىددىيەت تۇغۇلىدۇ. شۇنىڭ ئۈچۈن باشقۇرۇش ۋە ئىدارە قىلىشتىكى ئەڭ ئالىي ھوقۇق بىرىسىدە مەركەزلىشىشى لازىم. بىر ۋىلايەتكە ئوخشاش ھوقۇققا ئىگە ئىككى ۋالىي، يا بىرقوشۇنغا ئىككى ئالىي باش قوماندان تەيىن قىلىنغىلى بولمىغىنىدەك، خۇدا نىڭ بىرى ھوقۇقدار، بىرسى ئالىم، بىرسى رىزىق بەرگۈچى بولۇپ بىر-بىرلىرىدىن مۇستەقىل ئىش ئېلىپ بارسا، پۈتۈن ئالەم بىر دەمدىلا

قالايمىقانلىشىپ يوقۇلىدۇ. بۇ سۈپەتلەر نىڭ خۇدا لار ئوتتۇرىسىدا ئالمىشىپ
تۇرۇشىمۇ مۇمكىن ئەمەس. ئۆزى مەڭگۈ ھايات قالالمايدىغان ئىلاھ، باشقىلارغا
قانداق ھايات بېرەلەيدۇ؟ شۇنداقلا، ئۆزىنىڭ ئىلاھىي كۈچىنى ساقلاپ قالالمايدى-
غان بىرسى بۇ چەكسىز بۈيۈك كائىناتتا ھۆكۈمرانلىق قىلالمايدۇ.

ئىلىم سىلەرنىڭ بىلىش يولۇڭلارنى ئايدىڭلاتقانسىرى "ئىلاھلىق قۇدرىتى"
نىڭ يالغۇز بىر كىشىدە مەركەزلىشىش نىڭ لازىملىقىنى تېخىمۇ ئېنىق چۈشۈ-
نىسىلەر. شۇنىڭ ئۈچۈن «كۆپ تەڭرىچىلىك» جاھالەت ۋە بىلىمسىزلىكنىڭ بىر
شەكلى ۋە راتسىونال چۈشەنچە(ئەقىللىق چۈشۈنۈش ـت)گىمۇ ئۇيغۇن ئەمەس. بۇ
ھەقىقەت ئىنسانىنى ئۇدۇل ھەق يولىغا، «تەۋھىد» گە، يەنى الله، بىر دېگەن ئېتى-
قاتقا باشلايدۇ.

ئۈچىنچى-ئىلاھلىق(خۇدالىق-ت) توغرىسىدىكى بۇ ئەتراپلىق تەسەۋۋۇرنى
كۆز ئالدىڭلاردا تۇتۇپ، پۈتۈن كائىناتتا بىر نەزەر سېلىڭلار ۋە سىلەر كۆرە-
لەيدىغان ھەرنەرسە ۋە ھېس قىلالايدىغان پۈتۈن شەيئى، قىسقىسى بارلىق ئىلمىي
ۋە ئەقلىي كۈچۈڭلار يېتىدىغان ھەرنەرسە ئۈستىدە تەتقىقات ئېلىپ بارساڭلار،
نەتىجىدە ئۇلارنىڭ ھېچبىرىدە يۇقىرىقى سۈپەت ۋە ياكى ئالاھىدىلىكنىڭ يوق-
لىقىنى ئېنىق كۆرۈۋالالايسىلار. بۇ ئالەمدە مەۋجۇد ھەر شەيئى بارلىققا كېلىدۇ،
ياشايدۇ، ئۆلىدۇ، ھېچبىر زامان مۇئەييەن بىر ھالەتتە داۋاملىق قالالمايدۇ. ھېچ
كىمنىڭ ئۆزى خالىغىنىچە ئىش قىلىش قۇدرىتى يوق. بەلگۈلەنگەن كائىنات قانۇنى-
غا خىلاپلىق قىلىش ۋە يا ئۆزگەرتىش بىر كىمنىڭ قولىدىن كەلمەيدۇ. شۇنداق
بولۇپ تۇرۇقلۇق، ئۇنەرسىلەرنى قارىغۇلارچە "ئىلاھ" دەپ ئاتىۋېلىش ئەقىلغا سىغا-
مدۇ؟ كۆرۈنۈپ تۇرۇپتىكى، بۇلارنىڭ ھېچ بىرىدە زەررىچىمۇ ئىلاھىيلىك ئەسەرى
يوق. دېمەك، ھېچ بىر ئىنسان ۋە يا ھېچ قانداق بىر نەرسە «ئىتائەت قىلىپ
ئىبادەت قىلىشقا لايىق» ئەمەس. لاالە(لا ئىلاھە) يەنى باشقا ئىلاھ يوق، نىڭ مەنىسى
بۇ.

بۇ تەتقىقاتىمىزنى، يەنە بىر ئاز چوڭقۇرلاشتۇرساق، بىز بۇ ئالەمدە ئادەتتە
دىققەت قىلماي ئۆتۈپ كەتكەن ھەر نەرسىدە بىر ئىلاھىي باشقۇرۇش قۇدرىتىنىڭ
ھاكىم ئىكەنلىكىنى سېزىۋالىمىز. ھادىسىلەر بىر ئۈستۈن كۈچنىڭ خاھىشى
بىلەن يۈز بېرىۋاتقانلىقىنى كۆرىمىز. بۈيۈك ئالەمنىڭ ياراتقۇچىسى كائىناتنىڭ
بۇ ئۇلۇغ قانۇنىيىتىنى باشقۇرىدىغان ۋە تەپتىش قىلىدىغان قۇدرەت ئىگىسىنىڭ
بارلىقىنى تونۇپ چىقىمىز. ئۇ كائىناتنىڭ ئىگىسى بولغان الله دۇر. ئۇ نىڭ باشقا

ئۇيغۇر كىتاب تورى بېكىتى www.uyghurkitap.com

ھېچ بىر شېرىكى يوق. مانا بۇ الاالله (ئىللەللاھ) يەنى الله دىن باشقا، دېگەننى مەنىسى.

تەۋھىد ئىلمى، باشقا پۈتۈن ئىلىملار نىڭ ئەڭ ئۈستۈندە تۇرىدۇ. بۇ ھەقتىكى بىلىمىمىز چوڭقۇرلاشقانسېرى، باشقا پۈتۈن ئىلىملار نىڭ باشلىنىش (چىقىش) نۇقتىسى ئىكەنلىكىگە بولغان ئىشەنچىمىز شۇنچە ئاشىدۇ. ھەر قايسى ئىلمى تەتقىقات ساھەلىرىدە (فىزىكا، خىمىيە، ئاسترونومىيە، گېئولوگىيە، بىئولوگىيە، زوئولوگىيە، ئىقتىساد، سىياسەت، ئىجتىمائىي پەنلىرى ۋە سەنئەت قاتارلىقلار دە) تەتقىقاتلىرىمىز چوڭقۇرلاشقانسېرى لااله الاالله (الله دىن باشقا ئىلاھ يوق) نىڭ ھەقىقىتى تېخىمۇ ئاشكارىلىنىدۇ. ئەگەر بۇ ھەقىقەت ئىنكار قىلىنسا، ياكى دىققەت ئېتىۋار غا ئېلىنمىسا، كائىناتتىكى ھەر شەيئىنىڭ ھەقىقىي ماھىيىتى ۋە توغرا ئىپادىسىدىن چەتنەپ كېتىدۇ، ھەر قەدەمدە بىر مۇۋاپپەقىيەتسىزلىككە ئۇچرايدۇ ۋە كائىناتنىڭ بىر مەنىسى قالمايدۇ.

تەۋھىدنىڭ ئىنسان ھاياتىدىكى تەسىرى

تۆۋەندە، لااله الاالله (الله دىن باشقا ئىلاھ يوق) دەپ ئىقرار قىلىشنىڭ ئىنسان ھاياتىغا قانداق تەسىر قىلىدىغانلىقىنى ئۆگىنىمىز؛

بىرىنچى- بۇ كەلىمىگە ئىمان كەلتۈرگەن كىشى قەتئىي كىچىككۆز بولمايدۇ. يەنى كۆز قاراش دائىرىسى چەكلىك ۋە تار بولمايدۇ. ئۇ زېمىن بىلەن ئاسماننى ياراتقان، شەرقتىن غەربكىچە پۈتۈن كائىناتنىڭ ھۆكۈمدارى ۋە پۈتۈن ئالەملار نىڭ پەرۋەردىگارى (پەرۋىش قىلغۇچىسى) بىر الله غا ئىمان كەلتۈرگەن. بۇنداق بىر ئىماندىن كېيىن، كائىناتتىكى ھېچ قانداق بىر شەيئىي ئۇنىڭغا يات كۆرۈنمەيدۇ. چۈنكى، ئۇ كائىناتتىكى ھەر نەرسىنى ئۆزىگە ئوخشاش الله نىڭ ئىگىلىكىدە (بىر پادىشا نىڭ پۇقرالىرىدەك) دەپ بىلىدۇ. چۈشەنچىسى (ئىددىيەسى-ت) سۆيگىدە ۋە يادەم قىلىشتا بىر گۇرۇپ، بىر سىنىپ ۋە يا بىر ئىرىقىي چېگرا چەكلىمە دائىرىسىدە قالمايدۇ. نەزەر دائىرىسى، خۇددى ياراتقۇچىسى الله نىڭ چەكسىز پايانسىز ئالەمدەك، كەڭرى ۋە ئەركىن. ئاتېست (ئاتېزىمچى، دىنسىز-ت)، كۆپ تەڭرى ئېتىقاتچىسى ۋە اللهنىڭ سۈپەتلىرىنى بەندىگە يېقىشتۇرىدىغان بىر ئىنساندا يۇقىرىقى ئېسىل خىسلەتلەر قانداقمۇ ھاسىل بولسۇن؟

ئىككىنچى- بۇ ئىمان بىلەن كىشى ئۆزىنى ھەقىقى رەۋىشتە تونۇپ، ئىززەتي-نەپس

تۇيغۇسى ئاشىدۇ.ئىمان ئېتقان كىشى،ئاللاھ پۈتۈن كۈچ-قۇدرەتنىڭ ئىگىسى ئىكەنلىكىگە،ئاللاھدىن باشقا ھېچكىمنىڭ ئۇنىڭغا ياخشىلىق ۋە يا يامانلىق قىلالمايدىغانلىقىنى،ھاجىتىنى راۋا قىلالمايدىغانلىقىنى،ئىختىيارىچە باشقۇرا-لمايدىغانلىقىنى،ئۆلتۈرۈپ تىرىلدۈرەلمەيدىغانلىقىنى بىلىدۇ.بۇلارغا ئىشەنگەن يەنى ئىمان ئېتقان كىشى ئاللاھدىن باشقا ھېچقانداق كۈچكە بويۇن ئەگمەيدىغان ۋە قورقمايدىغان بولىدۇ.ھېچ بىر مەخلۇقنىڭ ئالدىدا ئۇنىڭغا قۇللۇق قىلىپ باش ئەگمەيدۇ،قولىنى ئېچىپ ياردەم تىلىمەيدۇ.ھېچ كىمنىڭ چوڭلىقىدىن ۋە بۈزرۈكۋارلىقىدىن قورقمايدۇ.تەۋھىددىن باشقا ھېچ قانداق ئېتقاد ئىنساندا بۇ سۈپەت ۋە ئالاھىدىلىكنى پەيدا قىلالمايدۇ.چۈنكى،ئاللاھقا باشقا مەخلۇقلارنى شېرىك قوشىدىغان مۇشرىكلىك،ئاتېزىم قاتارلىقلار،مەخلۇققا بويۇن ئېگىپ چۆكۈنۈش،بەندىدىن ياخشىلىق ۋە يامانلىق كۈتۈش بىلەن ئىپادىلىنىدۇ.

ئۈچىنچى-بۇئىمان ئىنساندا نەپسىگىمۇ ئىتىۋار بىرىش تۇيغۇسى بىلەن بىرلىكتە كەمتەرلىك پەزىلىتىنى پەيدا قىلىدۇ.ئىمانى،ئۇنى مەغرۇرلۇقتىن تەكەببۇرلۇقتىن توسىدۇ.مال-بايلىق ۋە كۈچ-قۇدرەت ئۇنىڭ قەلبىنى ئىگەللىيەلمەيدۇ.چۈنكى، ئىگە بولغان پۈتۈن مال ۋە دۆلەتنىڭ ھەقىقى ئىگىسى ئاللاھ ئىكەنلىكىنى ۋە بۇلارنى ئاللاھ قانداق بەرگەن بولسا شۇنداق قايتۇرۇۋېلىش قۇدرىتىگە ئىگەئىكەنلىكىنى بىلىدۇ.بۇنىڭ ئەكسىچە،ئىمانسىز كىشىلەر پۇل مال ۋە دۆلەتكە ئېرىشكەندە، بۇلارنى ئۆزىنىڭ قابىلىيىتىدىن دەپ قارىسا،بەزىلىرى چوڭ-كىچىك خۇدا ۋە ئەرۋاھلار بىلەن باشقىلارغا قارىغاندا" يېقىن بولغان "لىقلىرىدىن قولغا كەلگەن دەپ ئىشىنىدۇ.

تۆتىنچى- بۇ كەلىمىگە ئىمان كەلتۈرگەن كىشى،روھى جەھەتتە پاك بولۇش ۋە سالىھ ئەمەل (ياخشى ئەمەل-ساۋاپچىلىق) دىن باشقا ئۇنى قۇتۇزۇپ قالالايدىغان ۋە بەخت-سائادەتكە ئېرىشتۈرىدىغان ھېچ نەرسىنىڭ يوقلىقىنى بىلىدۇ.ئاللاھنىڭ ئۇلۇغ ئادالەتلىك قۇدرىتىگە،ھېچكىمنىڭ ۋاستە بولالمايدىغانلىقىغا ۋە تەسىرى ئاستىدا ئەمەسلىكىگە ئىشىنىدۇ.ئاللاھنىڭ كۈچ قۇدرىتىگە باشقا ھېچكىمنىڭ شېرىك بۇلىشىغا،ئارىلىشىشىغا ۋە دەخلى قىلىشىغا كۈچى يەتمەيدىغانلىقىغا ئىمان كەلتۈرىدۇ.كاپىرلار ۋە مۇشرىكلار بۇنىڭ ئەكسىچە داۋاملىق بوش(يالغان) ئۈمىدلەر بىلەن ياشايدۇ.بۇلاردىن بەزىلىرى «گۇناھ ۋە يامان ئەمەللىرىمىز ئۈچۈن ئاللاھنىڭ ئوغلى بىزگە كاپارەت (ھۆددىگەر)بولغان دەپ ئېتىقاد قىلىدۇ. بەزىلىرى،ئۆزلىرىنى ئاللاھنىڭ «ئەتىۋار بەندىلىرى،شۇنىڭ ئۈچۈن جازاغا ئۇ-

ئۇيغۇر كىتاب تورى
www.uyghurkitap.com

چىرىمايمىز»دەيدۇ.يانا بىر قىسىملىرى «بىزنىڭ ئۇلۇغلىرىمىز بار،ئۇلار گۇناھلىرىمىزنى الله دىن تىلەپ بېرىدۇ دەپ ئىشىنىدۇ.بەزىلىرى ئاتالمىش كى-چىك تەڭرىلەرگە نەزىر-چىراغ ۋە قۇربانلىق قىلىپ (پارا بېرىپ)يالۋارساق، چوڭ تەڭرىدىن گۇناھىمىزنى تىلەپ بېرىدۇ دەپ ئىشىنىپ گۇناھ ۋە ئىسيانلىرى ئۈچۈن رۇخسەت خېتىمىز بار دېگەندەك سۆزلەر بىلەن ئۆزىنى ئۆزى ئالدايدۇ. بۇ يالغان ۋە ساختا ئېتىقاتچىلار داۋاملىق گۇناھ،ئەسكى ئەخلاق يامان ئىشلەرغا غەرق بولىدۇ.ئاتېزىمچى دەھرىيلەر ئەزەلدىن ئۆزلىرىدىن كۈچلۈك بولغان بىر ئىلاھىي قۇدرەت تەرەپىدىن دۇنيادىكى ياخشى يامان ئەمەللىرىدىن ھېساب ئېلىنىدىغانلىقىغا ئىشەنمەيدۇ.شۇنىڭ ئۈچۈن بۇ دۇنياھاياتىدا ئۆزلىرى خالىغان يامانلىق ۋە ئەسكى ئەمەللىرى ئۈچۈن ئۆزلىرىنى ئەركىن ھىساپلايدۇ.كىشىلىك ئارزۇلىرى ئۇلارنىڭ «خۇداسى»ۋە ئۇلار ئۆزنەپسىنىڭ بەندىسى بولۇپ ئۆتىدۇ.

بەشىنچى-ئىمان ئېتقان كىشى ھېچ بىر زامان ئۈمىتسىزلىكتە ۋە چۈشكۈنلۈكتە قالمايدۇ.چۈنكى ئۇ، ئاسمان ۋە زېمىندىكى پۈتۈن بايلىقلارنىڭ ئىگىسى،مەر-ھەمەتى،شەپقىتى ۋە قۇدرىتى چەكسىز بولغان الله غا ئىمان ئېتقان.بۇ ئىمان ئۇ كىشىنىڭ قەلبىگە پەۋقۇلئاددە تەسەللى ۋە چەكسىز ئىشەنچ بېغىشلايدۇ.ئۇنىڭغا بۇ دۇنيادىكى پۈتۈن ئۈمىد ئىشىكلىرى تاقىلىپ قالغاندىمۇ،سەۋەبنىڭ ھەر-خىل يوللىرىدا مەغلۇبىيەتكە ئۇچراپ كەتكەندىمۇ،مۇناسىۋەتلەرئۇنى بىر-بىرلەپ تاشلىۋەتكەندىمۇ،قەلبىدىكى الله غا بولغان ئىمان ۋە ئىشەنچ ئۇنى ھېچقاچان تاشلىۋەتمەيدۇ.بۇ ئىمان ۋە ئىشەنچىدىن مەدەت ئېلىپ ئۇ،يېڭى ئۈمىد-لەربىلەن(خۇدايىم بار دەپ) مۇجادىلىسىنى داۋاملاشتۇرىدۇ.كاپىرلار، مۇشرىكلارۋە دەھرىيلەرنىڭ قەلبىدە مۇنداق بىر تەسەللى ۋە ئىشەنچ مەنبەسى يوق.ئۇ-لار قورقاق ۋە ئۈمىتسىز.چۈنكى،ئۇلارنىڭ ئارقا تىرەكلىرى،يالغان ۋە ساختا تەڭرىلىرى ۋە قۇرۇق نەزەرىيەدىن ئىبارەت.شۇنىڭ ئۈچۈن ئۇلار بىر قېيىنچى-لىقتا،مەغلۇبىيەتكە ئۇچرىغاندا ئۈمىتسىزلىنىپ چارىسىز قالىدۇ،ھەتتا ئۆزىنى ئۆلتۈرىۋالىدۇ.

ئالتىنچى-بۇ كەلىمىگە ئېتىقاد قىلغان كىشىدە جاسارەت،سەۋرى-تاقەت ۋە الله غا بولغان قەتئىي ئىشەنچ ھاسىل بولىدۇ.بۇ ئىنسان الله نىڭ رازىلىقىنى كۆزلەپ، ئۇنىڭ بۇيرۇقلىرىنى ئىجرا قىلىش ئۈچۈن قەدەم تاشلىغاندا،ھەر قانداق چوڭ ۋە قىيىن ئىش بولسىمۇ،ئارقىسىدا «پۈتۈن ئاسمان ۋە زېمىننىڭ ھۆكۈمدارى بولغان الله»نىڭ كۈچى ۋە ياردىمى بارلىقىغا ئىشىنىدۇ.بۇئىشەنچ ئۇنىڭغا تاغ-

دەك كۈچ ۋە جاسارەت بېرىدۇ. دۇنيادىكى پۈتۈن توسالغۇ ۋە قىيىنچىلىقلار بىر-
لىشىپ ئۇنىڭ ئالدىغا چىقسىمۇ ئۇنىڭ ھىممىتىنى سۇندۇرالمايدۇ.

يەتتىنچى-بۈكەلمىگە ئىمان كەلتۈرگەن كىشى يۈرەكلىك بولىدۇ. ئەسلىدە ئىنساننى
قورقىتىدىغان مۇنداق ئىككى ئەھۋال بار. بىرىنچىسى، ئىنسان ئۆلۈمدىن، مال-
مۈلكى ۋە بالاچاقىسىدىن ئايرىلىپ قېلىشتىن قورقىدۇ. ئىككىنچىسى، اللە دىن
باشقىسى ئۇنى ئۆلتۈرۈۋېتەلەيدۇ دەپ قورقىدۇ ۋە ئۆلۈمدىن قېچىپ قۇتۇلۇش
مۇمكىن دەپ چۈشۈنىدۇ. ئىنسان «اللە دىن باشقا ئىلاھ يوق» دەپ ئىشەنگەندىن
كېيىن، يۈرىكىدە بۇنداق قورقۇلارغا يەر قالمايدۇ. چۈنكى بۈكەلمىگە ئىشەنگەن
كىشى، جېنىنى ۋە مېلىنى اللە نىڭ بەرگەنلىكىنى بىلىدۇ. اللە نىڭ رازىلىقى ئۈچۈن
بۇلاردىن ۋاز كېچىشكە ھەردائىم تەييار. ئىككىنچىدىن، اللە دىن باشقا ھېچ بىر
شەيئىنىڭ، ھېچ بىر ئىنسان، ھايۋان ياكى بىر قورالنىڭ ئۇنىڭ جېنىنى قەبزى
قىلىشقا كۈچ-قۇدرىتى يوقلىقىنى بىلىدۇ. اللە ئۇنىڭ ئۆلۈم ۋاختى-سائىتىنى
بەلگىلىگەن. دۇنيادىكى پۈتۈن كۈچلەر بىرلىشىپ كەلسىمۇ، ۋاختى-سائىتى كەلمە-
ستىن تۇرۇپ، ئىلگىرى ۋە يا كېيىن ئۇنىڭ جېنىنى ئالالمايدۇ. شۇنىڭ ئۈچۈن اللە
غا ئىمان ئېيتقان كىشىدەك قورقماس ۋە باتۇر كىشى ھېچ يەردە يوق. ھېچ
نەرسە ئۇنى چېكىندۈرەلمەيدۇ. ئەڭ يامان دۈشمەنلىرى، ئەڭ قاتتىق مۇخالىپلىرى
ۋە ئۆزىدىن قاتمۇ-قات كۈچلۈك بولغان دۈشمەنلىرى ئۈستىدىنمۇ غالىپ كېلىدۇ.
مۇشرىكلار، كاپىرلار ۋە ئاتېئىست دىنسىزلارغا بۇنداق جاسارەت ۋە بۈيۈك
ئىرادە نەدىن كەلسۇن؟ ئۇلار ئۈچۈن دۇنيادا ئەڭ قىممەتلىك نەرسە ھاياتلىرى
(جېنى)، ئەڭ قورقىدىغىنى ئۆلۈم. ئۇلار، ئۆلۈم دۈشمەننىڭ قولىدىن كېلىدۇ، ۋە
ئۇنىڭدىن قېچىپ قۇتۇلغىلى بولىدۇ دەپ ئىشىنىدۇ.

سەككىزىنچى-«اللەدىن باشقا ئىلاھ يوق» دەپ ئىمان ئېيتقان كىشىنىڭ كۆڭلى-
كۆكسى كەڭ ۋە قانائەتچان كېلىدۇ. ھەسەتخور(ئىچى تار) ئەمەس، ھاۋايى-ھەۋەسلەر
گە بېرىلمەيدۇ. مۇۋاپپەقىيەتكە ئىگە بولۇش ئۈچۈن يولسىزلىق قىلىش ۋە پەسكەش
لىك قىلىشنى ئەقلىگىمۇ كەلتۈرمەيدۇ. بايلىقنىڭ ئىگىسى اللە ئىكەنلىكىگە ۋە ئۇ
نى، اللە خالىغان كىشىگە خالىغان مىقداردا، بېرىدىغانلىقىغا ئىشىنىدۇ. ئىززەت،
شۆھرەت، كۈچ-قۇدرەت ۋە ھوقۇق، بۇلارھەممىسى اللەنىڭ ئىرادىسىغا باغلىق
ئىكەنلىكىگە ۋە ئۇنى خالىغان بەندىسىگە ئاتا قىلىدىغانلىقىغا، ئىنساننىڭ بۇ يەردە
بىردىن بىر ۋەزىپىسى، قۇدرىتى يەتكەنگە قەدەر تىرىشىپ ئىشلەشتىن ئىبارەت
ئىكەنلىكىگە ئىشىنىدۇ. غەلبە ياكى مەغلۇبىيەت، بۇلارنىڭ ھەممىسى اللەنىڭ لۇتپى

ئىنايىتى ئىكەنلىكىنى، باشقا بىر سىنىڭ بۇلارنى اللەنىڭ ئاتا قىلىشىنى تۇساپ قىلىشى ۋە ياكى ۋاستە بولۇپ بەرگۈزۈشكە قۇدرىتى يەتمەيدىغانلىقىنى بىلىدۇ.

باشقا بىر تەرەپتە بولسا، مۇشرىكلار، كاپىرلار ۋە ئاتىزىمچى دىنسىزلار غەلىبە ۋە ياكى مەغلۇبىيەت ئۆزىمىزنىڭ تىرىشچانلىقىمىزغا، ۋە دۇنيادىكى كۈچلەرنىڭ ياردىمىگە ۋە يا قارشىچىقىشلىرىغا باغلىق دەپ قارايدۇ. بۇ سەۋەپ بىلەن ئۇلارداۋاملىق ئاچكۆز ۋە ھەسەتخۇر كېلىدۇ. مۇۋاپپەقىيەتكە ئېرىشىش ئۈچۈن پارىخورلۇق، خوشامەتچىلىق، پىتنە-پاسات تېرىش ۋە سۇيىقەست قىلىشتەك ھەرخىل قەبىھ ۋە پەسكەش ئۇسۇللارنى ئىشلىتىپ قولىدىن كېلىدىغانھەممە ئەسكىلىكلارنى قىلىدۇ. باشقىلارنىڭ مۇۋاپپەقىيەتلىرىنى كۆرگەندە، ئىچى قىزكۆيىدۇ. قارشى تەرەپتىكىلەرنىڭ ئۇتۇقلىرىنى يوققا چىقىرىش ئۈچۈن قولىدىن كېلىدىغان ھەممە يامانلىقنى قىلىشتىن يانمايدۇ.

توققۇزىنچى- لاالە الااللە (لائىلاھە ئىللەللاھ) نىڭ ئەڭ مۇھىم تەسىرى، ئىنسان اللەنىڭ قانۇن ۋە ئەمرلىرىگە بويسۇنىدۇ ۋە قەتئىي ئەمەلگە ئاشۇرىدىغان بولىدۇ. بۇ كەلىمىگە ئىمان كەلتۈرگەن كىشى، اللە پۈتۈن مەخپى ۋە ئاشكارا ھەر نەرسىنى بىلىپ ۋە كۆرۈپ تۇرۇدىغانلىقىغا ئىشىنىدۇ ۋە اللە بىزگە «شاھ» تومۇرىمىز (گۆرەن تومۇرىمىز- ت) دىنمۇ بەك يېقىنىمىزدا دەپ بىلىدۇ. ھېچكىم كۆرمەيدۇ دەپ، بۇلۇڭ-پۇچقاق پىنھان جايلاردا، كېچىدە قاراڭغۇلۇقتا قىلىنغان گۇناھ ۋە ئەسكى ئىشلىرىمىزنى اللە كۆرۈپ تۇرىدۇ. ياخشى يامان خىيال ۋە چۈشەنچىلىرىمىزنى ۋە قەلبىمىزنىڭ ئەڭ چوڭقۇر قاتلاملىرىدىكى نىيىتىمىزنىمۇ بىلىدۇ. باشقىلاردىن يوشۇرۇپ قالالايمىز، ئامما اللە دىن ھېچ نەرسىنى يوشۇرالمايمىز. ھەر قانداق كىشىدىن قېچىپ قۇتۇلۇپ كېتەلەيمىز ئەمما، اللە نىڭ كۈچ قۇدرىتىدىن قاچالمايمىز. اللەنىڭ سەلتەنىتىدىن قېچىپ چىقىپ كېتەلمەيمىز. مانا بۇ ئىمان ۋە ئېتىقاد كۈچەيگەنسىرى، اللەنىڭ قانۇن ۋە بۇيرۇقلىرىغا بولغان ئېتائەتچانلىق شۇنچە ئاشىدۇ. اللە توسقان ۋە مەنئى قىلغانلاردىن قاچىدۇ. اللە نىڭ ئەمرىگە، ھېچكىم يوق، باشقا بىرسى كۆرەلمەيدىغان يالغۇز جاي بولسىمۇ، قەتئىي ئەمەل قىلىدۇ. چۈنكى، ئۇ اللە ھەرجايدا ئۇنى بايقاپ كۆزۈتۈپ تۇرۇدىغانلىقىغا، ئىلاھى بىر تەپتىش ھەر دائىم ئۇنىڭ ئۈستىدە نازارەت قىلىپ تۇرىدىغانلىقىغا ئىمان ئېتقان، ۋە بۇ نازارەتتىن ھېچ قانداق قىلىپ قۇتۇلۇپ كېتەلمەيدىغانلىقىنى بىلگەن. شۇنداقلا، بۇ ئىلاھى قانۇنىيەتنىڭ ھۆكۈمىدىن قۇتۇلۇش مۇمكىن ئەمەسلىكىنى بىلىپ ئىلاھى ئادالەت مەھكىمىسىنىڭ سوراقىقا تارتىشىدىن ھەر

زامان قورقۇپ تۇرۇدۇ. شۇ نىڭ ئۈچۈن، مۇسۇلمان بولۇشنىڭ بىرىنچى شەرتى، لاالەاللە — اللەدىن باشقا ئىلاھ يوق دەپ ئىشىنىپ ئىمان ئېيتىشتىن ئىبارەت. يۇقىرىدا سۆزلەپ ئۆتكىنىمىزدەك، «مۇسۇلمان» اللە غا بويسۇنغۇچى، ئىتائەت قىلغۇچى دېگەن بولىدۇ. بىر كىشى "اللە دىن باشقا ئىبادەت قىلىشقا لايىق ھېچ قانداق بىر شەيئى يوق" لىقىغا قەتئىي ئىشەنمىسە، ئۇ كىشىنىڭ اللە غا ئىتائەت قىلىشى مۇمكىن ئەمەس.

اللەنى بىر دەپ بىلىپ ئىمان ئېيتىش، پەيغەمبىرىمىز ھەزرىتى محمد (ع س) نىڭ تەلىماتىنىڭ ئەڭ مۇھىم ۋە ئاساسى پىرىنسىپى، ئىسلامنىڭ يىلىدىزى ۋە كۈچ مەنبەئى. ئىسلامنىڭ باشقا پۈتۈن ئېتىقاد، قانۇن ۋە ئەمرى-پەرمانلىرىنىڭ ھەممىسى بۇ پىرىنسىپ ئاساسىغا قۇرۇلغان. بۇلارنىڭ ھەممىسى بۇ مەركىزى پىرىنسىپتىن كۈچ قۇۋۋەت ئالىدۇ. ئەگەر بۇ ئاساسى پىرىنسىپ چىقىرىۋېتىلسە، نەتىجىدە ئىسلام «ئىسلام» لىق رولىنى يوقىتىدۇ.

اللەنىڭ پەرىشتىلىرىگە ئىمان كەلتۈرۈش

پەيغەمبىرىمىز بىزنى اللەنىڭ پەرىشتىلىرى باردەپ ئىمان ئېيتىشىمىزنى بۇيرۇغان. بۇ، ئىسلامدا ئىماننىڭ ئىككىنچى شەرتىنى تەشكىل قىلىدۇ. ۋە مۇھىم مەسىلىلەردىن بىرى. چۈنكى بۇ، ئىنساننىڭ تەۋھىد ئېتىقادى ئۈچۈن توسالغۇ بولىدىغان مۇشرىكلىك پاسكىنچىلىقلارنى تازىلايدۇ.

يۇقىرىدا سۆزلەپ ئۆتكىنىمىزدەك، مۇشرىكلار مۇنداق ئىككى خىل مەخلۇقنى اللەغا شېرىك (ئورتاق) كەلتۈرىدۇ؛

بىرىنچىسى—كۈن (قوياش)، ئاي، يۇلدۇز، ئوت (ئاتەش)، سۇ، ھەيۋەتلىك ھايۋان ۋە بۈيۈك ئىنسان قاتارلىق كۆزىمىز بىلەن كۆرەلەيدىغان ماددى جەھەتتە مەۋجۇت بولغانلار.

ئىككىنچىسى—ئىنسان كۆزى بىلەن كۆرەلمەيدىغان، ماددى جەھەتتە مەۋجۇد ئەمەس، كائىناتتىكى ئىشلارنى باشقۇرىدۇ دەپ خىيال قىلىنغان كۆزگە كۆرۈنمەيدىغان غايىپلار. مەسىلەن، بۇلاردىن بىرسى شامال چىقىرىشقا مۇئەككەل، بىرسى يامغۇر ياغدۇرۇدۇ، بىرسى يۇرۇغلۇق بېرىدۇ دەپ ئېتىقاد قىلىنغانغائوخشاش.

بىرىنچى تۈردىكى «خودالار» دەپ ئىشەنگەن نەرسىلەر ماددى جەھەتتە مەۋجۇد بولغانلىقتىن ئۇلارنى ئىنسان كۆرۈپ تۇرىدۇ. «اللەدىن باشقا ئىلاھ يوق» دېگەن

www.uyghurkitap.com

كەلىمە بۇنىڭ يالغان ئىكەنلىكىنى ئىسپاتلاپ ئۇ ساختا ئېتىقادنى سېپىتىپ تاشلايدۇ. ئىككىنچى خىلدىكىلەرى ماددى نەرسە بولمىغانلىقتىن ۋە ئىنسانلار كۆزى بىلەن كۆرەلمىگەنلىكتىن سىرلىق ۋە مەخلۇقاتتىن يۇشۇرۇن ھالدا بولغانلار.

«كۆپ تەڭرىلەر»گە ئېتىقاد قىلىدىغان مۇشرىكلار كۆپىنچە مانا، بۇلارغا ئىشىنىدۇ. بۇلارنى «چوڭ-كىچىك خۇدا»لار ۋە خۇدانىڭ پەرزەنتلىرى دەپ سۈرەتلىرىنى ياساپ چىقىپ، ئۇلارغا ئاتاپ نەزىر-چىراغ قىلىشىدۇ. ئاللاھنى بىر دەپ ئېتىقاد قىلىشتىن ئىبارەت تەۋھىد ئىلمىنى شېرىكنىڭ تەسىرىدىن پاك تۇتماق ئۈچۈن ئىماننىڭ بۇ ئالاھىدە ئاساسى بىلدۈرۈلگەن.

پەيغەمبىرىمىز بىزگە، «خۇدالار» ۋە «خۇدانىڭ بالىلىرى» دەپ ئېتىقاد قىلىنغان بۇكۆرۈنمەس غايىپ روھاني مەۋجۇداتلارنىڭ ئەسلىدە ئاللاھنىڭ مالائىكەلىرى ئىكەنلىكىنى بىلدۈرگەن. بۇلارنىڭ ئاللاھنىڭ ئۇلۇغلۇق سۈپىتى بىلەن ھېچ ئالاقىسى يوق. ئۇلار داۋاملىق ئاللاھنىڭ ئىتائىتىدە، ئىنتايىن پەرمان بەردارلىق بىلەن ئۇنىڭ ئەمرىدىن قىلچىمۇ تاشقىرىغا چىقمايدۇ. ئاللاھ ئۆزىنىڭ سەلتەنىتى (پادىشالىقى)نى بۇلار ئارقىلىق يۈرگۈزىدۇ ۋە بۇلار ئاللاھ تاپشۇرغان ۋەزىپىنى كەمكۈتىسىز ئورۇنلايدۇ. ئۆز ئالدىلىرىغا مۇستەقىل ئىش ئىلىپ بېرىش ھوقۇقلىرى يوق ۋە ئۆز قاراشلىرى ئاساسىدا ئاللاھغا پىلان تەقدىم مۇ قىلالمايدۇ. ھەر قانداق بىر ئىنسان ئۈچۈن ئاللاھ دىن شاپائەت تەلەپ قىلىش ھوقۇقىمۇ يوق. ئۇلارغا چوقۇنۇش (ئىبادەت قىلىش) مەدەت تىلەش، ئەسلىدە ئىنسان ئۈچۈن بىر رەزىللىك (ئۆزىنى پەسلەشتۈرۈش)، خورلاش-ت) چۈنكى، ئاللاھ ئىنسانىنى ياراتقان بىرىنچى كۈنى پەرىشتىلەرنى ھەزرىتى ئادەم (ئ س)گە سەجدە قىلدۇرغان ئىدى. ئادەم (ئ س)غا ئۇلاردىن كۆپ ئىلىم ئاتا قىلدى، ئۇلاردىن ئۈستۈن كۆرۈپ ئادەم (ئ س) نى يەر يۈزىگە «خەلىپە» قىلىپ تەيىنلىدى. شۇنىڭ ئۈچۈن ئىنساننىڭ، بۇرۇن ئۇنىڭغا سەجدە قىلغانلارغا، ئەندى ئۇنىڭ، سەجدە قىلىپ مەدەت تىلىشىدىنمۇ زىيادە رەزىللىك بولامدۇ؟

ھەزرىتى محمد (ئ س) مالائىكەلەرگە چوقۇنۇشنى (ئىبادەت قىلىشنى)، ئۇلۇغلۇقتا ئاللاھغا شېرىك (ئورتاق) قىلىشنى مەنئى قىلدى. ئەمما، ئۇلارنىڭ ئاللاھ نىڭ مۇستەسنا ئۇلۇغ مەخلۇقلىرى بولۇپ پۈتۈن گۇناھلاردىن پاك ئىكەنلىكىنى بىلدۈردى. ئۇلار ھەر دائىم ئاللاھنىڭ بۇيرۇقلىرىنى ئىجرا قىلىش ئاللاھغا تائەت ئىبادەت قىلىش بىلەن مەشغۇل بولىدۇ. بۇ ئۇلارنىڭ پەيغەمبىرىمىز تەرىپىدىن بىزگە بىلدۈرۈلگەن فىترى (يارىتىلىشىدىكى-ت) ئالاھىدىلىكلىرىدىن ئىبارەت. ئاللاھ بۇ پەرىشتىلىرىدىن جەبرائىل (ئ س) ئارقىلىق ئۆز پەيغەمبەرلىرىگە ۋەھيى بىلەن يولىيۇرۇقلىرىنى

يەتكۈزگەن. ھەزرىتى محمد(ئەس)غا قۇرئان ئايەتلىرىمۇ جەبرائىل(ئەس)ئارقىلىق
نازىل بولغان.

بۇلاردىن باشقا پەرىشتىلەرنىڭ داۋاملىق ئەتراپىمىزدا بىز بىلەن بىرلىكتە بو-
لىدىغانلىقى، بىزنى ھەردائىم كۆزىتىپ تۇرىدىغانلىقى بىلدۈرۈلگەن. بۇ دۇنيادىكى
ھەربىر ياخشى يامان ئەمەللىرىمىزنى ھەرىكەتلىرىمىزنى خاتىرلەپ ھەر ئىنسان
نىڭ ھايات خاتىرىسىنى يېزىپ تۇرىدىغانلىقى ۋە ئۆلگەندىن كېيىن، قايىتا تىرى-
لىپ الله نىڭ ئالدىغا بارغىنىمىزدا بۇ دۇنيادا ھاياتىدىكى قىلمىشلىرىمىز نىڭ
دوكىلادىنى يەنى «نامەئەمالىمىز»نى الله غا سۇنىدىغانلىقى بىلدۈرۈلگەن. بۇ دۇنيا
دا بىز ئەھمىيەتسىز دەپ قارىغان ياكى ئۇ ھەرىكىتىمىزنى ھېچكىم كۆرمىگەن
دەپ ئويلىغان، يوشۇرۇن ياكى ئاشكارا ئىشلىرىمىز بولسۇن، بۇلارنىڭ ھەممىسى
بىر-بىرلەپ ئۆزپېتى يېزىلغان بولىدۇ.

پەرىشتە(مالائىكە) لەرنىڭ ئەسلى ماھىيىتى بىزگە بىلدۈرۈلمىگەن. پەقەت بەزى
ئالاھىدىلىكلىرى ۋە ۋەزىپىلىرى پەيغەمبىرىمىز ئارقىلىق ئۇختۇرۇلۇپ، پەرىشتە
لەرنىڭ مەۋجۇدىيىتىگە ئىشىنىشىمىز بۇيرۇلغان. پەرىشتىلەرنىڭ ماھىيىتىنى، سۈ-
پىتىنى ۋە باشقا ئالاھىدىلىكلىرىنى بىلىش ئۈچۈن بىزدە باشقا يول يوق. شۇنىڭ
ئۈچۈن خىيالىمىز بىلەن ئۇلارغا قانداقتۇر بىرخىل سۈرەت ۋە سۈپەت توقۇپ
چىقىش ئەخمەقلىقتىن باشقا نەرسە ئەمەس. پەيغەمبىرىمىز ئۇلارنى بىزگە قانداق
بىلدۈرگەن بولسا شۇپېتى ئىشىنىپ قوبۇل قىلىشىمىزكېرەك. پەرىشىلەرنى يوق
دەپ ئىنكار قىلىش كۇپۇر ھىساپلىنىدۇ. چۈنكى، بىرىنچىدىن، ئۇلارنى يوق دەپ
ئىنكارقىلىشقا ئاساسىمىز يوق. ئىككىنچىدىن، پەرىشتىلەرنىڭ بارلىقىنى ئىنكار
قىلىش ئەسلىدە پەيغەمبىرىمىز نىڭ سۆزىگە ئىشەنمەسلىك بولۇپ كاپىرلىقنىڭ
بىر ئىپادىسى. بىز پەرىشتىلەرنىڭ مەۋجۇتلىقىغا پەقەت، اللهنىڭ ھەقىقي پەيغە-
مبىرىنىڭ بىلدۈرگەن تەلىماتلىرىغا ئىشىنىپ ئىمان ئېتىمىز.

اللهنىڭ كىتابلىرىغا ئىمان كەلتۈرۈش

الله نىڭ ئۆز پەيغەمبەرلىرىگە نازىل قىلغان كىتابلىرىغا ئىمان كەلتۈرۈش

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
www.uyghurkitap.com

ئىمان ئاساسىنىڭ ئۈچىنچىسى بولۇپ ھەزرىتى محمد (ع س) ئارقىلىق بىلدۈرۈلگەن.

ھەزرىتى محمد (ع س) دىن بۇرۇن كەلگەن پەيغەمبەرلەرگە نازىل قىلىنغان كىتابلارنىڭ ھەممىسى ھەزرىتى محمد (ع س) غا نازىل بولغان قۇرئان كەرىمگە ئوخشاش شەكىل ۋە ۋاستە بىلەن كەلگەن. بۇ كىتابلارنىڭ بىزگە بىلدۈرۈلگەنلىرىدىن بەزىلىرىنىڭ ئىسىملىرى شۇ: ھەزرىتى ئىبراھىم (ع س) غا نازىل بولغان «سۇھۇفى ئىبراھىم»، ھەزرىتى مۇسا (ع س) غا نازىل بولغان «تەۋرات»، ھەزرىتى داۋۇد (ع س) غا نازىل بولغان «زەبۇر» ۋە ھەزرىتى ئىسا (ع س) غا نازىل بولغان «ئىنجىل». بۇلاردىن باشقا پەيغەمبەرلەرگە كەلگەن كىتابلارنىڭ ئىسمى بىزگە بىلدۈرۈلمىگەنلىكتىن بۇلاردىن باشقا دىنى كىتابلارنىڭ ئەسلى ماھىيىتىگە ئىشەنچ بىلەن بىرنەرسە دېيەلمەيمىز. ئەمما، الله تەرەپىدىن كەلگەن پۈتۈن كىتابلارنى بەرھەق دەپ ئىمان ئېيتىمىز.

ئىسمى بىلدۈرۈلگەن كىتابلاردىن «سۇھۇفى ئىبراھىم» ھازىر دۇنيادا مەۋجۇت ئەمەس. قالغان كىتابلار دىن زەبۇر، تەۋرات ۋە ئىنجىل خىرىستىيان ۋە يەھۇدىيلارنىڭ قولىدا بار. ئەمما، قۇرئان كەرىم بىزگە، بۇ كىتابلارنىڭ ھەممىسى ئىنسانلار تەرەپىدىن بۇزۇلۇپ ئۆزگەرتىلگەنلىكىنى ۋە ئىنسانلار ئۆز قاراشلىرىنى قوشۇپ تامامەن ئۆزگەرتىۋەتكەنلىكىنى خەۋەر قىلىدۇ.

بۇ كىتابلارنىڭ ئەسلىدىن ئۆزگەرتىلگەنلىكى ئۇ قەدەر ئېنىقكى، خىرىستىيان ۋە يەھۇدىيلار ئۆزلىرى، بۇ كىتابلاردىن ھېچبىرى ئارگىنال تېكىستكە ئۇيغۇن ئەمەسلىكى، چۈنكى، ئەسىرلەردىن بېرى بۇ تېكىستلار، بىر قانچە قېتىم ئۆزگەرتىلگەنلىكى ۋە بۇ ئۆزگەرتىشلار ھازىرمۇ داۋام قىلىۋاتقانلىقى، بۇلارنىڭ ھەممىسى تەرجىمە قىلىنغان تېكىستلار بولۇپ تەرجىمەلىرىمۇ بىر-بىرىگە ھېچ ئوخشىمايدىغانلىقىنى ئېتىراپ قىلىدۇ. بىز بۇ كىتابلارنى تەتقىق قىلىپ كۆرسەك، بۇنىڭ مەزمۇن ۋە بايانلىرىدىكى ئىپادە ئىبارىلىرىنىڭ الله سۆزى ئەمەسلىكىنى ئوچۇق كۆرسىتىدۇ. الله كالامى ۋە ئىنسان سۆزى ئارىلاشتۇرۇۋېتىلگەن. قايسى الله كالامى قايسى ئىنسان سۆزى، بۇنى بىلىش ئۈچۈن بىز دە ھېچ بىر يول ياكى ۋاستە يوق. شۇنىڭ ئۈچۈن بىز بۇ كىتابلارنىڭ، الله كالامى بولغانلىقىنى قۇرئان كەرىمنىڭ [الله ئۆز پەيغەمبەرلىرى ئارقىلىق كىتابلار نازىل قىلغانلىقىنى، بۇ كىتابلارنىڭ ھەممىسى ئوخشاشلا بىر الله تەرەپىدىن ئەۋەتىلگەنلىكىنى، قۇرئاننىڭ بىر ئىلاھى كىتاب بولۇپ نازىل قىلىنىشى بولسا يېڭى بىر ئالاھىدە ھادىسە بولماستىن، پەقەت، ئىنسانلار زامان ئۆتكەنسىرى الله نىڭ ئەمىر-پەرمانلىرىغا ئۆز مەيلىچە

تۇزۇتۇش كىرگۈزۈپ بۇزۇپ ئۆزگەرتىۋەتكەن، يوقۇتۇپ ئۇنۇتۇپ كەتكەن چاغدا اللەنىڭ بۇيرۇقلىرىنى يېڭىدىن خاتىرلىتىپ قايتا تەلىم بېرىش ئۈچۈن نازىل قىلىنغانلىقىغا ئىشىنىپ، تەسدىقلاپ ئىمان كەلتۈرۈش] دېگەن ئەمرىگە ئىتائەت قىلىپ ئىمان ئېيتىمىز. قۇرئان، الله بەندىلىرىگە يوللىغان مۇقەددەس كىتابلارنىڭ ئەڭ ئاخىرقىسى. ئۇنىڭ بۇرۇنقى مۇقەددەس كىتابلاردىن بەزى پەرقلىرى بار. بۇلار تۆۋەندىكىچە:

بىرىنچى- بۇرۇنقى مۇقەددەس كىتابلارنىڭ ھەممىسىدە ئەسلى ئارگىنال تېكىست پۈتۈنلەي يوق. قۇرئان كەرىم بولسا، ھەزرىتى مۇھەممەد(ع س)غا نازىل بولغان پېتى مەۋجۇد بولۇپ، ھېچبىر كەلىمىسى ھەتتا بىرچېكىت ۋە نوقتىسىمۇ ئۆزگەرتىلگىنى يوق. قۇرئان كەرىم ھازىرقولىمىزدا ئارگىنال تېكىست شەكلى بىلەن مەۋجۇت. اللەنىڭ بۇكالامى كەلگۈسى زامان ئۈچۈن دىققەت بىلەن مۇھاپىزەت قىلىنماقتا.

ئىككىنچى-بۇرۇنقى مۇقەددەس كىتابلاردا ئىنسانلار اللەنىڭ كالامى بىلەن ئىنسان سۆزىنى بىر بىرىگە ئارىلاشتۇرۇۋەتكەن. پەقەت، قورئان كەرىمدە اللەنىڭ كالامى ئۆز ساپلىقى بىلەن ئەينەن ساقلانغان. بۇھەقىقەتنى ئىسلامغا قارشى بولغانلارمۇ ئېتىراپ قىلماقتا.

ئۈچىنچى- دۇنيادىكى باشقا قەۋملەرنىڭ دىنى كىتابلىرىنى تارىخى جەھەتتىن تازا ئېنىق ئىسپاتلاش مۇمكىن ئەمەس. بەزىلىرى قاچان، قەيەردە ۋە قايسى پەيغەمبەرگە كەلگەنلىكىنىمۇ بىلگىلى بولمايدۇ. ئەمما، قۇرئان كەرىمنىڭ ھەزرىتى محمد(ع س)غا نازىل بولغانلىقىنىڭ دەلىللىرى ئۇقەدەر كۆپ، توغرا، كۈچلۈك ۋە قايىل قىلارلىق ئىكەنكى، ئىسلامنى ئەڭ كۆپ تەنقىت قىلىدىغانلارمۇ بۇيەرگە كەلگەندە ھېچ شۈبھى كەلتۈرمەيدۇ. قۇرئان كەرىمنىڭ ئايەتلىرىنىڭ، الله نىڭ يولىيۇرۇق ۋە ئەمىرپەرمانلىرىنىڭ، قاچان ۋە قەيەردە نازىل بولغانلىقى ناھايىتى ئېنىق ۋە كەسكىن بىر شەكىلدە بىلىنمەكتە.

تۆتىنچى-بۇرۇنقى مۇقەددەس كىتابلار ناھايىتى قەدىمكى دەۋرگە ئائىت تىل بىلەن يېزىلغان. بۇ تىللار زامان ئۆتكەنسىرى يوقۇلۇپ «ئۆلۈك-تىل» ھالىغا كېلىپ قالدى ۋە بۇتىللارنى قوللىنىدىغانلار ھازىر دۇنيادا قالمىدى. بۇتىللارنى بىلىمەن دەيدىغان كىشىلەر، دۇنيادا بىر قانچە كىشى بولغان تەقدىردىمۇ، زامانىمىزدا ئۇنى ئوقۇپ چۈشىنىش مۇمكىن بولماس

كىتاب ئۇيغۇر كىتاب تورى www.uyghurkitap.com

ئىدى. ئەگەر ئۇكىتابلار ھازىر ئەسلىدىكى تىلى ۋە ئارگىنال شەكلى بىلەن مەۋجۇت بولغاندىمۇ، زامانىمىزدا ئۇنىڭ ئەمرلىرىنىمۇ ئەمەلگە ئاشۇرغىلى بولمايتتى. لېكىن، قۇرئان كەرىمنىڭ تىلى بولسا ياشاۋاتقان بىر تىل. مىليونلارچە ئىنسان بۇ تىلنى قوللىنىدۇ ۋە بۇ تىل بىلەن سۆزلىشىدۇ. يەنە مىليونلارچە ئىنسان بۇ تىلنى بىلىدۇ ۋە چۈشىنىپ كېتەلەيدۇ. دۇنيانىڭ ھەر يېرىدە بۇ تىلنى ئۆگىنىش-ئۆگىتىش ئورۇنلىرى بار. ھەرقانداق ئادەم بۇ تىلنى ئۆگىنەلەيدۇ. ئۆگىنىشكە ۋاقتى، پۇرسىتى بولمىغان كىشىلەر ئۇ-چۇن ھەر يەردە بۇ تىلنى بىلىدىغان ۋە قۇرئاننىڭ مەنىسىنى چۈشەن-دۈرۈپ بېرەلەيدىغان كىشىلەر تېپىلىدۇ.

بەشىنچى-دۇنيادىكى ھەرقايسى ئوخشاش بولمىغان قەۋملەر ئىچىدە مەۋجۇت بولغان مۇقەددەس كىتابلار، ھەربىرىدە ئايرىم خەلقلەرگە مەخسۇس خىتاپ قىلىنغان. بۇلارنىڭ ھەربىرى مەلۇم بىر تارىخى دەۋرىگە قارىتىلغان بو-لۇپ، پەقەت شۇ چاغنىڭ ئېھتىياجلىرىغا جاۋاپ بېرەلەيدىغان ئەھكاملارنى ئۆز ئىچىگە ئالاتتى. شۇنىڭ ئۈچۈنمۇ ھازىر بۇ كىتابلارغا ھاجەت يوق ھەمدە بۇلارغا ئەمەل قىلىشمۇ مۇمكىن ئەمەس. دېمەك، بۇ كىتابلار ئايرىم-ئايرىم قەۋم ۋە مەلۇم تارىخى دەۋرىگە خاس بولۇپ، بۇلاردىن ھېچبىرى پۈتۈن دۇنيا خەلقىغە قارىتىلمىغانلىقى ئېنىق كۆرۈنۈپ تۇرۇدۇ. شۇنداقلا خىتاپ قىلىنغان قەۋملەر ئۈچۈنمۇ، مەڭگۈلۈك بولماستىن مەلۇم بىر تارىخى مەزگىل بىلەن چەكلىك بولغان. ئەمما، قۇرئان پۈتۈن ئىنسانلارغا خىتاپ قىلىدۇ. ئۇنىڭ ھەربىر كەلىمىسىدىكى، ھەربىر ھۆكمىدىكى چاقىرىقلار، پۈتۈن ئىنسانلارغا قارىتىلغان. ئۇنىڭدا مەخسۇس بىر قەۋم ۋە ياكى بىر دەۋردىكى خەلقلارگە قاراتقان بىرجۈملە سۆزمۇ يوق. بۇلار شۇنى ئىسپاتلايدۇكى، قۇر-ئان كەرىم دۇنيادىكى پۈتۈن ئىنسانلار ئۈچۈن ئىبىرىلگەن مەڭگۈلۈك دەستۇر.

ئالتىنچى-بۇرۇنقى كىتابلاردا ياخشىلىق، پەزىلەت، راستچىللىق ۋە ئەخلاق پرىنسىپلىرىدىن تەلىم بېرىلگەندى. بەزىلىرى اللەنىڭ رىزاسىغا ئۇيغۇن ھايات دەستۇرىنىمۇ بىلدۈرۈگەن. ئەمما، بۇ كىتابلاردىن ھېچبىرى پۈتۈن ئالاھىدىلىكلەرنى بىر يەردە توپلاپ كۆرسۈتۈشتەك تاكامۇللۇققا ئىگە ئەمەستى. قۇرئان كەرىم بولسا، ئالدىنقى كىتابلاردىكى باشقا-باشقا بايان قىلىنغان پۈتۈن ياخشىلىق، پەزىلەت ۋە پەندى-نەسىھەتلەرنى بىر يەردە توپلاپ، ئۇلارنىڭ توغرىلىقىنى تەستىقلايدۇ، تېخىمۇ تولۇقلاپ بايان

قىلدى ۋە اللەنىڭ يولىنى (ئىسلامنى) ئىڭ مۇكەممەل باسقۇچقا يەتكۈزدى.
يەتتىنچى- ئىنسانلارنىڭ داۋاملىق مۇداخىلىسى (ئۆزمەيلىچە قوشۇمچە
قىلىپ ئۆزگەرتىشى، ئۆزخىيالىچە تەرجىمە قىلىشى) نەتىجىسىدە بۇ
كىتابلاردا ھەقىقەتكە خىلاپ، يالغان، ئەقىلگە سىغمايدىغان، زۇلۇم ۋە تە-
ڭسىزلىكنى تەرغىب قىلىدىغان ۋە ئادىل-ئادالەتنى ھېچ كۆزگە ئىلمەي-
دىغان ھەرخىل سۆز ئىبارىلار بولۇپ، بۇلار ئىنساننىڭ ئەقىدىسىنى
بۇزۇپ ھەق يولدىن ئازدۇرىدۇ. ھەتتا، بۇكىتابلارنىڭ بەزىلىرىدە ئاشكا-
را ئەخلاقسىز ھاياسىز سۆزلەر يېزىلغان. قۇرئان، بۇنداق ناچار نەر-
سىلەردىن قەتئىي پاكدۇر. ئۇنىڭدا ئەقىلغا سىغمايدىغان ھېچبىر نەرسە
يوق. بۇ گۇنگىچە، ئۇنىڭ سۇز- ئىبارىلىرىدە خاتالىق بار دەپ بىركىم-
نىڭ ئىسپاتلىيالىغىنى يوق. قۇرئاننىڭ ھۆكۈم ۋە قارارلىرىدا ئادالەت-
سىزلىك يوق، يولىيورۇقلىرىدىن ھېچبىرى ئىنساننى يامانلىققا باشلى-
مايدۇ. ئۇنىڭدا ئەدەپسىزلىك ۋە پاكى ئەخلاقسىزلىقنىڭ ئەسىرى مۇ
يوق. قۇرئان باشتىن ئاخىرغىچە ئىڭئالى ھېكمەت ۋە ھەقىقەتلەربىلەن
تولغان. ئىڭ ياخشى چۈشەنچ ۋە ئىنسان ئۈچۈن ئىڭ ئۈستۈن مەدەنىيەت
نىڭ تەڭداشسىز تۈزۈملىرىنى ئۆگىتىدۇ. ئىنساپ ۋە ئادالەتتىن تەلىم
بېرىپ ئىنسانلارنى توغرايولغا، ھىدايەت ۋە نىجاتلىق يولىغا باشلايدۇ.

قۇرئان كەرىمنىڭ يۇقىرىقىدەك مەخسۇس ئالاھىدىلىكلىرىدىن، الله بۇكىتاب
ئارقىلىق ئىنسانىيەت ئۈچۈن ئىڭ مۇكەممەل ھايات (ياشاش) دەستۇرىنى تولۇق-
لىغانلىقىنى كۆرۈۋالالايمىز. شۇنىڭ ئۈچۈن ئۇنىڭدىن باشقا يەنە بىر مۇقەددەس
كىتابقا ھاجەت قالمىغانلىقتىن باشقا كىتابلارنى قويۇپ يالغۇز قۇرئانكەرىم كۆر-
سەتكەن يول بىلەن مېڭىشقا بۇيرۇلدى.

قۇرئان بىلەن باشقا مۇقەددەس كىتابلار ئوتتۇرىسىدىكى پەرقنى تەكشۈرۈپ
چىقىپ، قۇرئانغا ئىمان كەلتۈرۈشنىڭ ماھىيىتى بىلەن باشقا مۇقەددەس كىتابلار-
غا ئىمان كەلتۈرۈشنىڭ ئوخشاش بىر مەسىلە ئەمەسلىكىنى ئۇقۇۋالدۇق. بۇرۇنقى
مۇقەددەس كىتابلارغا ئىشىنىش، ئۇلارنى پەقەت تەستىقلاش-يەنى «ئۇكىتابلارنىڭ
ھەممىسى بەرھەق راست، الله تەرەپىدىن نازىل بولغان، قۇرئاننىڭ نازىل بولۇ-
شىدىكى مەقسەد بىلەن ئوخشاش ۋە شۇدەۋرىدىكى ئىنسانلارنىڭ ئەمەل قىلىشى
ئۈچۈن ئەۋەتىلگەن» دېگەن بىلەنلا چەكلىنىشى لازىم. قۇرئانغا ئىمان كەلتۈرۈش
بولسا، ئۇنىڭ تامامەن الله نىڭ ئۆزكالامى (سۆزى) ئىكەنلىكى، ئۇنىڭ ھەر

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى www.uyghurkitap.com

بىر كەلىمىسى پۈتۈنلەي توغرا ۋە خاتاسىز ئىكەنلىكى ئۇنىڭدىكى بايانلارنىڭ ھەممىسى راست ئىكەنلىكىگە قەتئىي ئىشىنىپ ئۇنىڭدىكى ھەربىر ئەمرىنى ھاياتى داۋامىدا ئەمەلگە ئاشۇرۇش ئىنسان ئۈچۈن بىر مەجبۇرى ۋەزىپە ئىكەنلىگە ئىمان كەلتۈرۈپ، ئۇنىڭدا مەنئى قىلىنغان پۈتۈن ئىشلاردىن قەتئىي ساقلىنىشتىن ئىبارەتتۇر.

اللهنىڭ پەيغەمبەرلىرىگە ئىمان كەلتۈرۈش:

ئۆتكەنكى بابتا، ھەرقايسى قەۋملەر ئىچىدە كەلگەن پەيغەمبەرلەرنىڭ ھەممىسى ھەزرىتى محمد (ع س) ئۆگەتكەن ئىسلام دىنىنى تەلىم بەرگەنلىكىنى سۆزلەپ ئۆتكەن ئىدۇق. بۇنىڭغا قارىغاندا، پەيغەمبەرلەرنىڭ ھەممىسى بىر كاتېگورىيىگە كىرىدۇ، يەنى دەرىجە جەھەتتە ئوخشاشتۇر. بۇلارنىڭ ئىچىدىن بىرىنى ئىنكار قىلغان كىشى باشقا پۈتۈن پەيغەمبەرلەرنى ئىنكار قىلغان بولىدۇ. مەسىلەن: ئون كىشى ئوخشاش بىر مەسىلە ئۈستىدە سۆزلەۋاتسا، سىز ئۇلاردىن بىرىنىڭ سۆزىنى توغرا دەپ چۈشەنگەن بولسىڭىز، ئەمەلىيەتتە قالغان توققۇزىنىڭ سۆزلىگەنلىرىنىمۇ توغرا دەپ قارىغان بولىسىز. ئەگەر ئۇلاردىن بىرىنىڭ سۆزىنى يالغان دېسىڭىز، قالغان توققۇزىنىڭ ھەممىسىنىڭ سۆزىنى يالغان دەپ قارىغان بولىسىز.

شۇنىڭ ئۈچۈن، ئىسلامدا پۈتۈن پەيغەمبەرلەرنى بەرھەق دەپ ئىمان كەلتۈرۈش لازىم دەپ بۇيرۇلغان. ئەگەر پەيغەمبەرلەردىن بىرىگە ئىشەنمەي، قالغانلىرىغا ئىشىنىمەن دېسىمۇ، كىشى كاپىر بولىدۇ.

ھەر قايسى دەۋرلەردە ھەر قايسى قەۋملەرگە ئەۋەتىلگەن پەيغەمبەرلەرنىڭ سانى، ھەدىسلەردىكى رىۋايەتلەرگە قارىغاندا يۈز يىگىرمە تۆت مىڭ دەپ كۆرسىتىلگەن. دۇنيا يارىتىلغاندىن تارتىپ ھازىرغىچە كېلىپ-ئۆتكەن قەۋملەرنى ئويلاپ كۆرسەك، بۇ سانىڭ ئانچە كۆپ ئەمەسلىكىنى تەخمىن قىلالايمىز.

ئۇلاردىن قۇرئان كەرىمدە ئاتلىرى زىكرى قىلىنغانلارنىڭ ھەممىسىگە قەتئىي ئىشىنىپ ئىمان ئېيتىشىمىز شەرت. قالغانلىرى ھەققىدە بولسا، «الله تەرەپىدىن، ئىنسانلارغا رەھبەرلىك قىلىپ ھەق يولىغا باشلاش ئۈچۈن كەلگەن پەيغەمبەرلەرنىڭ ھەممىسىنى بەرھەق راست» دەپ ئېتىقاد قىلىشىمىز كېرەك. شۇنىڭ ئۈچۈن، ھىندىستان، جۇڭگو، ئىران، مىسىر، ئافرىقا، ياۋروپا ۋە دۇنيانىڭ باشقا جايلىرىغا

ئەۋەتىلگەن پۈتۈن پەيغەمبەرلەرگە ئىشىنىمىز.(*)
ئەمما، قۇرئاندا ئىسمى بېرىلگەن پەيغەمبەرلەردىن باشقا مەلۇم (خاس) بىر كىشىنىڭ پەيغەمبەرلىكى ۋە ياكى ئەمەسلىكى ھەققىدە پىكىر بايان قىلىش ئۈچۈن بىزگە ھېچقانداق تەلىمات بىرىلمىگەنلىكتىن، كەسكىن باھا بىرەلمەيمىز. باشقا مەزھەپكە ئېتىقاد قىلغۇچىلار تەرەپىدىن، پېشىۋا، دىنى رەھبەر دەپ ئېتىراپ قىلىنغان كىشىلەر توغرىسىدا بىلمەستىن تۇرۇپ قارشى پىكىر بايان قىلىش جائىز ئەمەس. چۈنكى، بۇلاردىن بەزىلىرى ھەقىقەتەن ئاللاھنىڭ پەيغەمبىرى بولىشىمۇ، خۇددى ھەزرىتى مۇسا (ئ س) ۋە ھەزرىتى ئىسا (ئ س) نىڭ ئۈممەتلىرى پەيغەمبەرلىرى دۇنيادىن ئۆتكەندىن كېين، ئۇلارنىڭ تەلىماتلىرىنى بۇزۇپ ئۆزگەرتىۋەتكەندەك، ئۇلارنىڭ ئەگەشكۈچىلىرىمۇ زامان ئۆتكەنسىرى تەلىماتلىرىنى ئۆزگەرتىۋەتكەن بولۇشلىرى مۇمكىن. شۇنىڭ ئۈچۈن، ئۇلار ھەققىدە پىكىر بايان قىلغىنىمىزدا پەقەت، مەزكۇر دىنىنىڭ ھازىرقى ئېتىقاد ۋە ئۆرپ-ئادەت قاتارلىق ئەھۋاللىرى ئۈستىدىلا تەھلىل يۈرگۈزىشىمىز كېرەك. ئۇلارنىڭ «دىنىمىزنىڭ قۇرغۇچىسى» دەپ بىلگەن كىشىلىرى ھەققىدە بولسا "بىر پەيغەمبەرنىڭ شەنىگە ھۆرمەتسىزلىك بولۇپ قالمىسۇن" دېگەن تۇنۇش بىلەن سۈكۈت قىلىشىمىز لازىم.
ھەزرىتى محمد (ئ س) دىن بۇرۇن كەلگەن پەيغەمبەرلارنىڭ ھەممىسى ئاللاھنىڭ ئەلچىلىرى بولۇپ، ئىنسانلارغا ئىسلامنىڭ ھەق يولىنى تەلىم بىرىشكە ۋەكىل قىلىپ ئەۋەتىلگەن. اللە، پۈتۈن بۇ پەيغەمبەرلارنى بەرھەق راست دەپ ئىمان ئېيتىشنى بۇيرىغان. مەنە، بۇ جەھەتتىن، ھەزرىتى محمد (ئ س) نىڭ باشقا پەيغەمبەرلەردىن پەرقى بولمىسىمۇ، تۆۋەندىكى ئۈچ جەھەتلەردە پەرقى بار:
بىرىنچى-بۇرۇنقى پەيغەمبەرلەر مەلۇم بىر قەۋملەر ئۈچۈن، مەلۇم بىر دەۋرگە مەخسۇس ئەۋەتىلگەن. لېكىن، ھەزرىتى محمد (ئ س) بولسا پۈتۈن ئىنسانىيەت ئۈچۈن، كەلگۈسى دەۋر ئۈچۈنمۇ، مەڭگۈلۈك بىر پەيغەمبەر قىلىپ ئەۋەتىلگەن بۇلارنى يۇقىرىدا

= =

(*) مەھەممەت ئىمىن بۇغرا «شەرقىي تۈركىستان تارىخى» ناملىق ئەسىرىدە، شەرھى ئاسامىئىل مۇسلىمىن دېگەن كىتابتىن نەقىل كەلتۈرۈپ يىگىرمە بەش تۈرك پەيغەمبىرىنىڭ ئىسىملىرىنى بىلدۈرگەن ۋە دىۋانى لۇغاتىتتۈركتە بايان قىلىنغان «قۇلباق» ناتلىق بىر زاتىنىڭ پەيغەمبەر بولۇپ ئۆتكەنلىكىنىمۇ نەقىل كەلتۈرگەن. (مۇئەللىپنىڭ قولىيازمانۇسخىسى ئوتتۇزيەتتىنچى بەتىنىڭ ئىزاھات قىسمىغا قاراڭ)
(تەرجىمە ۋە نەشر قىلغۇچىدىن)

ئۇيغۇر كىتاب تورى
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يېڭى ئادرېسى
www.uyghurkitap.com

سۆزلەپ ئۆتتۇم.

ئىككىنچى-بۇرۇنقى پەيغەمبەرلەرنىڭ تەلىماتلىرى پۈتۈنلەي يوق بولۇپ كەتكەن. بىرئاز ساقلىنىپ قالغانلىرى بولسا،ئەسلى ھالىتىدە ئەمەس،يوق نەرسىلەر قو-شۇلۇپ ئۆزگۆرۈپ كەتكەن.بىرسى، بۈگۈن ئۇ، پەيغەمبەرلەرنىڭ تەلىماتلىرىنى ئۆگىنىپ ئەمەلگە ئاشۇراي دىسە،يۇقىرىقى سەۋەپلەر بىلەن بۇ مۇمكىن ئەمەس. بۇنىڭ ئەكسىچە،ھەزرىتى محمد(ع س) نىڭ تەلىماتلىرى،سىرەتى(تەرجىمە ھالى) سۆزلىگەن نۇتۇقلىرى (خۇتبىلىرى)،ئۆزئاغزى بىلەن بەرگەن يولىيورۇقلىرى، ئەمەلىي پائلىيەتلىرى،ئەخلاق پەزىلىتى،ئادەت ۋە خۇسۇسىيەتلىرى،قىسقىسى ھەرنەرسىسى ئەينەن مۇھاپىزەت قىلىنغان ھالدا مەۋجۇتتۇر.بۇ مەنىدىن ئېيتقاندا، ھەزرىتى محمد(ع س)ھەقىقەتەن باشقا پەيغەمبەرلەرگە سېلىشتۇرغاندا،ھازىر ھايات ياشماقتا.شۇنىڭ ئۈچۈن،ھازىر تەلىماتلىرىنى ئۆگىنىپ،ئەگىشىپ ھەق يولىدا توغرا مېڭىشىمىز ئۈچۈن ھىدايەت مەنبەئىمىز بىرلا محمد(ع س)دۇر.

ئۈچىنچى-بۇرۇنقى پەيغەمبەرلەر ئارقىلىق تەلىم بىرىلگەن ئىسلام ھەممىنى ئۆز ئىچىگە ئالغان دەرىجىدە تاكامۇللۇققا ئىگەئەمەس ئىدى.ئارقىسىدىن كەلگەن بىر پەيغەمبەر ئالدىنقىسىنىڭ تەلىماتلىرىغا قوشۇمچە قىلىپ تولۇقلاپ ماڭغان.بۇ ئىسلاھات ۋە تەرەققىيات باسقۇچلىرى ئۈزۈلمەي داۋامقىلىپ كەلگەن.زامان ئۆ-تكەنسىرى ئىنسانلار بۇ تەلىماتلارنى ئۇنۇتتى.ئالدىنقىنىڭ ئورنىنى،يېڭى ۋە تېخىمۇ مۇكەممەل تەلىماتلارئالدى،كونىلىرىنىڭ ھۆكمى ۋە ئېھتىياجى قالمىدى.

ئاخىردا،الله ھەزرىتى محمد(ع س) ئارقىلىق پۈتۈن ئىنسانىيەتكە ئىسلامنىڭ تاكامۇللاشقان تەلىماتىنى يوللىدى.شۇنىڭ بىلەن بۇرۇنقى پەيغەمبەرلەرنىڭ تەلىماتلىرى ئۆزلىگىدىن ئەمەلدىن قالدى.چۈنكى،مۇكەممەل بىر تەلىمات كەلگەن ئىكەن،كونا ۋە تولۇق بولمىغان بىرتەلىماتقا ئېسىلىۋېلىش پايدىسىز بولۇپ، ئەقىللىك بىر ئىشمۇ ھېساپلانمايدۇ.

ھەزرىتى محمد(ع س) غا ئەگەشكەن كىشى،باشقا پۈتۈن پەيغەمبەرلەرگە ئەگە-شكەن بولىدۇ.چۈنكى،باشقا پەيغەمبەرلەرنىڭ تەلىماتلىرىدىكى پۈتۈن ياخشىلىق ۋە ھىدايەتكە باشلايدىغان قىسىملىرى،ھەزرىتى محمد(ع س)تەلىم بەرگەن ئىسلام دا بىر يەردە توپلانغان.شۇنىڭ ئۈچۈن ئەگەر،بىركىشى ھەزرىتى محمد(ع س)نىڭ تەلىماتلىرىنى ئىنكار قىلىپ باشقا بىر پەيغەمبەرگە ئەگىشىمەن دىسە،ئۇ كىشى ئەگەشكەن پەيغەمبەرنىڭ تەلىماتلىرىدا بىلدۈرۈلمىگەن ئەمما،ھەزرىتى محمد(ع س) نىڭ ۋاستىسى بىلەن تولۇقلانغان ئىسلامنىڭ ئىنتايىن مۇھىم ۋە پايدىلىق ئەمر

پەرمانلىرىدىن مەھرۇم قالغان بولىدۇ. شۇنىڭ ئۈچۈن ھەقىقى بىر مۇسۇلمان بولۇشنى خالىغان كىشى، پەقەت ھەزرىتى محمد(ع س)غا ئىمان كەلتۈرۈش ۋە ئۇنىڭغىلا ئەگىشىشى لازىم، بولۇپمۇ تۆۋەندىكى ئاساسلارنى چىڭ تۇتۇشى كېرەك:

(ئا) ھەزرىتى محمد(ع س)نى راست، بەرھەق پەيغەمبەر دەپ ئىمان كەلتۈرۈش.

(ب) ئۇنىڭ تەلىماتلىرىنىڭ ھەممىسى توغرا، خاتا ۋە كەمچىلىكلاردىن پۈتۈنلەي خالى ۋە مۇكەممەل دەپ ئىمان كەلتۈرۈشى.

(ت) ئۇنى اللەنىڭ ئەڭ ئاخىرقى پەيغەمبىرى، قىيامەتكىچە ھەرقانداق باشقا بىر قەۋم ئىچىدە باشقا پەيغەمبەر كەلمەيدۇ ۋە ياكى، مۇسۇلمانلار ئۈچۈن ئۇنىڭغا ئىمان ئېيتىش شەرت بولىدىغان ئىمان ئېيتمىسا، كاپىر بولىدىغان باشقا بىر كىشى مۇ بۇ دۇنياغا كەلمەيدۇ، دەپ ئىمان ئېيتىشى.

ئاخىرەتكە ئىمان كەلتۈرۈش:

ئىماننىڭ بەشىنچى ئاساسى ئاخىرەتكە (قىيامەت كۈنىگە) ئىمان كەلتۈرۈشتۇر. ھەزرىتى محمد(ع س)بىزگە ئاخىرەتكە ئىمان كەلتۈرۈش توغرىسىدا مۇنداق دەپ تەلىم بەرگەن:

بىر كۈنى الله، پۈتۈن ئالەمنى ۋە ئۇنىڭدىكى مەخلۇقاتلارنىڭ ھەممىسىنى يوقىتىدۇ. ئۇ كۈن، قىيامەت كۈنى دەپ ئاتىلىدۇ.

دۇنيا يارىتىلغاندىن باشلاپ يەر يۈزىدە ياشاپ ئۆتكەن پۈتۈن مەخلۇقاتلار يەنە بىر قېتىم تىرىلىپ، ھەممىسى اللەنىڭ ئالدىغا ھازىر بولىدۇ. بۇكۈننى مەھشەر كۈنى دەپ ئاتايمىز. ھەر بىر ئىنسان بۇ دۇنيادا قىلغان ياخشى ۋە يا يامان قىلمىشلىرى يېزىلغان "نامە ئامالى" بىلەن اللەنىڭ ئادالەت مەھكىمىسىگە تاپشۇرۇلىدۇ. الله ھەربىر كىشىنىڭ ياخشى يامان ئەمەللىرىنى(ئىشلىرىنى)تارتىدۇ. ئىلاھى تارازىدا ياخشىلىقى يامانلىقىدىن ئېغىر كەلگەنلەرنى مەغپىرەت قىلىپ مۇكاپاتلايدۇ. يامانلىقى ياخشىلىقىدىن ئېغىر كەلگەنلارنى جازالايدۇ. مەغپىرەت (ئەپۇ)قىلىنىپ مۇكاپاتلانغانلار جەننەتكە كىرىدۇ، جازالانغانلار دوزاققا تاشلىنىدۇ.

ئاخىرەتكە ئىشىنىشنىڭ مۇھىملىقى

ئاخىرەتكە ئىمان كەلتۈرۈشنىڭ مۇھىملىقىنى ھەزرىتى محمد(ع س)غا ئوخشاش

باشقا پۈتۈن پەيغەمبەرلارمۇ بىلدۈرگەن ۋە ھەرقايسى دەۋردىكى مۇسۇلمانلارنىڭ ئاخىرەتكە ئىمان كەلتۈرۈشى شەرت بولۇپ ئاخىرەتكە ئىنكار قىلغانلارنى ياكى شەك كەلتۈرگەنلەرنى، پەيغەمبەرلەرنىڭ ھەممىسى كاپىر دەپ ھۆكۈم قىلغان. چۈنكى، ئاخىرەتكە يەنى، ئۆلگەندىن كېيىن، يەنە تىرىلىپ، الله نىڭ ھۇزۇرىدا ھېساپ بېرىدىغانلىقىغا ئىشەنمىسە، قالغان باشقا ئىمان ئاساسلىرىنىڭ ھېچقانداق ئەھمىيىتى قالمايدۇ. باشقىچە قىلىپ ئېيتساق، سىزگە بىر ئىشنى قىلىش تاپشۇرۇلغاندا، ئەقلىڭىزگە كېلىدىغان بىرىنچى سوئال «بۇ ئىشتىن ماڭا قانداق پايدا-مەنپەئەت تېگىدۇ؟ قىلمىسام قانداق زىيان تارتىمەن؟» دىن ئىبارەت بولىدۇ. چۈنكى، ئىنسان تەبىئىتىدە، ئۆزىگە پايدا كەلتۈرمەيدىغان بىر ئىشنى ياقتۇرمايدۇ ۋە رەد قىلىدۇ. بىر ئىشنىڭ سىزگە ياخشىلىق ۋە مەنپەئەت كەلتۈرمەيدىغانلىقىغا ئىشەنگىنىڭىزدە ئۇ ئىشنى قىلىمەن دەپ ۋاقتىڭىزنى، كۈچىڭىزنى ئىسراپ قىلىشنى خالىمايسىز. سىزگە پايدا كەلتۈرىدىغانلىقىنى ئىشەنگەن بىر ئىشنى، باشقىسى سىز، نى قىلما دەپ توسۇپ تۇرسىمۇ، سىز ئۇ ئىشنى خاتىرجەم قىلىۋېرىسىز. بىر نەرسىدىن شەككىلەنگەن ۋە گۇمانلانغاندىمۇ ئەھۋال شۇنداق. نەتىجىسى گۇمانلىق ئىشلارنى قىلىشنى كۆڭلىڭىز تارتمايدۇ، قولىڭىز بارمايدۇ. سىزگە يەتكۈزىدىغان زىياننى بىلمىگىنىڭىزدە، ئۇنىڭدىن ساقلىنىشقا تىرىشمايسىز.

نېمە ئۈچۈن بوۋاق ئوتنى تۇتىدۇ؟ چۈنكى، ئۇ ئوتنىڭ قولىنى كۆيدۈرىدىغانلىقىنى بىلمەيدۇ. كىچىك باللار مەكتەپتىن قاچىدۇ، دەرسلىرىنى مەشق قىلمايدۇ. چۈنكى، ئۇلار ئىلىم-ئىرپاننىڭ پايدىسىنى بىلمەيدۇ، چوڭلارنىڭ ئىلىم ھاسىل قىلىشنىڭ كەلگۈسىدىكى پايدىلىرىنى سۆزلەپ قىلغان نەسىھەتلىرىگە ئىشەنمەيدۇ.

ئەمدى، ئاخىرەتكە (قىيامەت كۈنىگە) ئىشەنمەيدىغان بىر كىشىنى ئالايلى، ئۇ اللەغا ئىشىنىشىنىڭ، ئۇنىڭ ئەمىر پەرمانلىرىغا بويسۇنۇشنىڭ، ئۇنىڭ رىزاسىغا ئۇيغۇن بىر ھايات كەچۈرۈشنىڭ ھېچبىر نەتىجىسى يوق دەپ قارايدۇ. ئۇنىڭچە، اللەغا ئىتائەت قىلىشنىڭ ھېچ پايدىسى يوق، ئىتائەت قىلمىساڭمۇ ھېچبىر زىيىنى يوق دەپ قارايدۇ. بۇنداق بىر كىشىنىڭ، الله پەيغەمبەرلىرى ۋاستىسى بىلەن ئىلاھى كىتابلىرى ئارقىلىق بىلدۈرگەن ئەمىرلىرىگە ئىتائەت قىلىدۇ دەپ ئېيتقىلى بولامدۇ؟ يەنى اللەغا ئىمان كەلتۈرۈپ، ئاخىرەتكە ئىشەنمەيمەن دېگەن كىشى، ماھىيەتتە اللەغا ئىمان كەلتۈرمىگەن كىشىدۇر. چۈنكى، ئۇ ئىنسان ھېچبىر زامان اللەنىڭ ئەمىرلىرىگە ئىتائەت قىلمايدۇ، مەنئى قىلغانلىرىدىن قاچمايدۇ.

مەسىلە بۇنىڭ بىلەن تۈگىمەيدۇ تېخىمۇ چوڭقۇر پىكىر يۈرگۈزگىنىمىزدە، ئۆلۈمدىن كېيىنكى ھاياتقا يەنى ئاخىرەتكە، مەھشەرگۈنىگە ئىمان كەلتۈرۈش ئىنسان ھاياتىدىكى ئەڭ بۈيۈك يول كۆرسەتكۈچ ئىكەنلىكىنى بىلىۋالىمىز. ئۇنى قوبۇل قىلىش ياكى رەد قىلىش ئىنسان ھاياتىغا ۋە پائالىيەتلىرىگە جىددىي تەسىر كۆرسىتىدۇ.

بۇ دۇنيادىكى غەلىبە ۋە يا مەغلۇبىيەتنىلا كۆزلىگەن بىر كىشى، پەقەت بۇ دۇنيادا قولغا كەلتۈرەلەيدىغان پايدا زىياننىلا ئەھمىيەت بىرىدۇ ۋە جىددىي قارايدۇ. بۇ دۇنيادا ئۇنىڭغا پايدىسى تەگمەيدىغان ياخشىلىققا ھەرگىز يېقىن كەلمەيدۇ، بۇ دۇنيادا ئۇنىڭغا زىيىنى تەگمەيدىغان ھەرقانداق يامانلىقتىن قايتمايدۇ. ئەمما ئاخىرەتكە ئىمان كەلتۈرگەن ۋە بۇ دۇنيادىكى بارلىق پائالىيەتلىرىنىڭ ئەڭ ئاخىردا بىر نەتىجىگە ئېرىشىدىغانلىقىغا ئىشەنگەن كىشى، بۇ دۇنيادىكى بارلىق غەلىبە، مەغلۇبىيەت، پايدا ۋە زىيانلارنىڭ ھەممىسىنى ۋاقىتلىق ۋە ئۆتكۈنچى خاراكتېرلىك دەپ بىلىدۇ. بۇنداق ۋاقىتلىق بىر مەنپەئەتنى دەپ ئەبەدىي بەخت-سائادەتنى قولدىن بەرمەيدۇ. ئۇنىڭغا، ئاخىرەتتە پايدا يەتكۈزىدىغان ياخشى (ساۋاپ) ئىشلارنى قىلىدۇ، ئاخىرەتتە زىيان تارتىدىغان يامان ئىشلار (گۇناھ) تىن بۇ دۇنيادا ئۇنىڭغا قانچىلىك پايدا يەتكۈزۈشىدىن قەتئىينەزەر، قاچىدۇ. دۇنيادا ئۇنىڭغا ھەر قانچە زىيان زەخمەت كەلتۈرسىمۇ، كۆرۈنۈشتە شەخسىي ئارزۇ ۋە مەنپەئەتلىرىگە زىت كەلسىمۇ، ئاخىرەتتە ئەجرى-مۇكاپات بېرىلىدىغانلىقىغا ئىشەنگەن ياخشىلىق يولىدا مېڭىشنى داۋام قىلىۋېرىدۇ. اللە توسقان، ئاخىرەتتە جازا بېرىلىدىغانلىقىنى بىلگەن يامان ئىشلاردىن، بۇ دۇنيادا ئۇنىڭ قانچىلىك يېقىملىق ۋە جەلب قىلغۇچى بولۇشىدىن قەتئىينەزەر، ئۇنىڭغا قەتئىي يېقىنلاشمايدۇ. ھەر شەيئىگە، ئۇنىڭ ئەبەدىي (ئاخىرەتتىكى) نەتىجىسىگە قاراپ باھا بېرىدۇ.

ھاۋايى-ھەۋەسلەر ئىچىدە قاپىلىپ قالمايدۇ:

بۇ سەۋەپتىن، بۇ ئىككى خىل ئىنساننىڭ ئىمانى، مەسىلىگە باھا بېرىشى ۋە ھايات شەكلى بىربىرىگە پۈتۈنلەي ئوخشىمايدۇ. بۇلاردىن بىرى، بۇ قىسقا ۋە ۋاقىتلىق ھاياتتىكى پۇل-مالنى، شۆھرەت، كىشىلەرنىڭ ئالقىش ۋە ماختاشلىرىنى، مەنسەپ ۋە، ئابرۇيىنى ۋە بۇ دۇنيادا ئۇنىڭغا پايدا-مەنپەئەت يەتكۈزىدىغان ھەر شەيئىنى «ياخشىلىق» دەپ تونىدۇ. ئارزۇلىرىنى ئەمەلگە ئاشۇرۇش، نام، مەنسەپ، شۆھرەت ۋە پۇل-مالنى قولغا كەلتۈرۈش ئۈچۈن، ھەرقانداق يامانلىقتىن باشتارتمايدۇ. پۇل-مالدىن ئايرىلىپ قالسا، سالامەتلىكى ناچارلىشىپ ئۆلۈمگە-

دۇچاربولۇش خەۋپى بولسا، مەنسەپ قولدىن كەتسە، بۇلارنىڭ ھەممىسىنى «يامانلىق» دەپ تونۇيدۇ.

بۇنىڭ ئەكسىچە، مۆمىن بىر كىشىنىڭ «ياخشىلىق» ۋە «يامانلىق» دېگەنلەرگە قارىتا چۈشەنچىسى باشقىچە بولىدۇ. ئۇنىڭ ئۇچۇن الله رازى بولىدىغان، ماقۇل كۆرىدىغان ھەر نەرسە ياخشىلىق ۋە اللەنىڭ نارازىلىقىغا، غەزىپىگە سەۋەپ بولىدىغان ھەر نەرسە يامانلىقتۇر، ئۇنىڭچە ياخشى ئەمەل، كۆرۈنۈشتە بۇ دۇنيادا ئۇنىڭغا بىر پايدا كەلتۈرمىسىمۇ، بەزى شەخسى ئارزۇ ئارمانلىرىنى قولغا كەلتۈرۈشكە توسالغۇ بولسىمۇ، قەتئىي ئىككىلەنمەستىن ياخشى ئەمەلنى داۋام قىلىدۇ. اللەنىڭ، ئۇنى ئەبەدى ھاياتتا (ئاخىرەتتە) مۇكاپاتلايدىغانلىقىغا ۋە ئۇنىڭ ئۇچۇن ئاخىردا «ھەقىقىي غەلىبە» بولىدىغانلىقىغا ئىشىنىدۇ. شۇنىڭ بىلەن شەخشى ئارزۇ ھەۋەسلىرى ۋە دۇنيا مەنپەئەتلىرىنى دەپ يامان ئەمەللەرنىڭ قاپقىنىغا چۈشۈپ كەتمەيدۇ. چۈنكى، ئۇ بۇ پانى دۇنيادىكى قىسقا بىر ھايات جەريانىدا، جازادىن قۇتۇلۇپ كەتكەندەك قىلسىمۇ، ئاخىرەتتە اللەنىڭ ئادالىتىدىن، ئۇنىڭ ھۆكمىدىن قېچىپ قۇتۇلالمايدىغانلىقىغا ئىشىنىدۇ. ئاخىرەتكە، مەھشەر كۈنىگە ئىشەنمىگەن كىشىنىڭ، ھاياتتا ئىسلامنىڭ كۆرسەتكەن يول بىلەن مېڭىشى مۇمكىن ئەمەس.

ئىسلام «الله يولىدا پېقىر، ئاجىزلارغا زاكات بېرىشنى» بۇيرۇيدۇ. ئۇ كىشى "زاكات بەرسەم، پۇلۇم-دۆلىتىم ئازقالىدۇ، پۇلۇمنى جازانىغا (ئۆسۈمگە-ت) بېرىپ كۆپەيتىمەن" دەيدۇ. ئۆسۈمگە پۇل ئالغان كەمبىغەللەرنىڭ پۇلى ئۆسۈمنى قايتۇرۇشقا چىقىشمىسا، ئۇلارنىڭ بار-يوق ھەممە نەرسىسىنى ھېساپلاپ تارتىۋالىدۇ، ئاجىزنىڭ ئاچ-يالىڭاچ قېلىشىغا پەرۋا قىلمايدۇ.

ئىسلام، «ھەردائىم راست گەپ قىلىشنى، يالغاندىن قانچىلىك پايدا، راستچىللىقتىن قانچىلىك زىيان كۆرسىمۇ ھەر زامان راست گەپ قىلىشنى» بۇيرۇيدۇ. ئۇ كىشى "ماڭا زىيان كەلتۈرىدىغان راست گەپنى قىلىپ نېمىشقا زىيان تارتىمەن؟ ماڭا پايدا بولىدىغانلا ئىش بولسا يالغان ئېيتىشتىن نېمىشقا قاچىدىكەنمەن"؟ دەيدۇ.

ھېچكىم يوق تەنھا يولدا، ئۇنىڭغا قىممەت باھالىق بىر نەرسە ئۇچراپ قالسا، ئىسلام، «بۇ سىنىڭ مېلىڭ ئەمەس! بۇنى ئالما» دەپ بۇيرۇيدۇ. ئۇ كىشى، جاپا-مۇشەققەتسىز ئالدىمغا كەلگەن بۇ مالنى ئېلىپ نېمىشقا ئۆزەمنىڭ قىلىۋالمايمەن؟ بىرسى كۆرۈپ قېلىپ، ساقچىغا مەلۇم قىلغىلى ياكى ئەدلىيەمەھكىمىدە مىنى ئالدى دەپ بەتنام قىلىپ گۇۋالىق بىرىدۇ دەپ ئەندىشە قىلىدىغان ئىش يوق چۈنكى،

بۇنى ھېچكىم كۆرمىدى" دەيدۇ.

بىرسى مەخپىي ھالدا ئۇنىڭغا، قىممەت باھالىق نەرسىلەرنى ئامانەت قويدى
ۋە قازارا ئەجەل كېلىپ ئۆلۈپ كەتتى، ئىسلام «سىزگە ئامانەت بېرىلگەن نەرسى-
گە خىيانەت قىلماڭ! ئۇنى مەرھۇمنىڭ مىراسخورلىرىغا ساق تاپشۇرۇپ بېرىڭ»
دەپ بۇيرۇسا، ئۇ كىشى: ياق بەرمەيمەن، مەرھۇمنىڭ بۇ نەرسىلەرنى مەندە ئامانەت
قويغانلىقىنى ھېچكىم بىلمەيدۇ، بالا-چاقىلىرىنىڭمۇ خەۋىرى يوق. ئۈستۈمدە داۋا-
قىلسىمۇ، گۇۋالىق بېرىدىغان ھېچكىم چىقمايدۇ" دەيدۇ. قىسقىسى، ھاياتنىڭ
ھەربىر قەدىمىدە، ئىسلام ئۇنىڭغا توغرا يولنى كۆرسەتسە، ئۇ بۇنىڭغا تامامەن
خىلاپ بولغان يولغا ماڭىدۇ. چۈنكى، ئىسلام ھەرنەرسىنىڭ قەدرى-قىممىتىنى ئۇنىڭ
ئاخىرەتتىكى ئەبەدى نەتىجىسى بىلەن ئۆلچەيدۇ. لېكىن، ئۇ كىشى ئۇچۇن ھەر نەرسى-
نىڭ ئۆلچىمى، بۇ قىسقا دۇنيادىكى بىردەملىك نەتىجىدىن ئىبارەتتۇر.

مانا، يۇقىرىقىلاردىن ئاخىرەت كۈنىگە ئىمان كەلتۈرمىگەن كىشىنىڭ مۇسۇل-
مان بولالمايدىغانلىقىنى بىلىۋالدىڭلار. مۇسۇلمان بولۇش ئىنتايىن شەرەپلىك ۋە
سائادەتلىك چوڭ بىر ئىش. ئاخىرەتكە ئىشەنمىگەن كىشىنىڭ ياخشىراق بىرئىن-
سانمۇ بولالمايدىغانلىقى كۆرۈنۈپ تۇرۇپتۇ. چۈنكى، ئاخىرەتنى، مەھشەر كۈنىنى
ئىنكار قىلىش ئىنسانىنى، ئىنسانلىق دەرىجىسىدىن ھايۋانلىق دەرىجىسىگە
ھەتتا، ھايۋاندىنمۇ بەتتەر دەرىجىگە چۈشۈرۈپ قويىدۇ.

ئاخىرەت ئەقىدىسىگە راتسىئونال بىر قاراش.

ئاخىرەتكە ئىمان كەلتۈرۈشنىڭ ئەھمىيىتىنى ۋە پايدىسىنى چۈشىنىپ يەتكەندىن
كېيىن، ئەمدى تۆۋەندە، ھەزرىتى محمد (ع س)نىڭ ئاخىرەتكە ئىمان كەلتۈرۈشىمىز
توغرىسىدىكى تەلىماتىنىڭ مەنتىقى جەھەتتىن ئەقىلغا نەقەدەر ئۇيغۇن ئىكەنلىك-
ىنى قىسقىچە سۆزلەپ ئۆتىمەن.

بىزنىڭ ئاخىرەت ئەقىدىمىز يەنى، ئۆلۈمدىن كېيىنكى ھاياتقا بولغان ئىشەنچى-
مىز، ھەزرىتى محمد (ع س)نىڭ تەلىماتىغا بولغان قەتئىي ئىشەنچ ئاساسىدا، اللهنىڭ
پەيغەمبەرلىرىنىڭ راست ۋە بەرھەق سۆزلىرىگە ئىمان كەلتۈرگىنىمىزدىن كېلىپ
چىققان بولسىمۇ، راتسىئونال (ئەقىللىكلىك) چۈشەنچىمۇ بۇنى تەستىقلايدۇ ۋە
ھەزرىتى محمد (ع س)نىڭ تەلىماتلىرى، بۇ ھەقتىكى باشقا ھەرخىل نەزىرىيەلەرگە
قارىغاندا، مەنتىقىغا ۋە ئەقىلگە ئۇيغۇن ئىكەنلىكىنى ئىسپاتلايدۇ.

ئۇيغۇر كىتاب تورى
www.uyghurkitap.com

بىرىنچى-بىر تۈركۈم ئىنسانلار "ئىنسان ئۆلگەندىن كېيىن تۈگەيدۇ، ئۇنىڭدىن كېيىن يەنە باشقا بىر ھايات يوق (تىرىلمەيدۇ) دەيدۇ. ئۇلارنىڭچە، ئۆلۈمدىن كېيىنكى ھايات مەسىلىسى پەنگە، ئىلىمگە ئۇيغۇن ئەمەسمىش! بۇخىل قاراشتىكىلەر، غەرپنىڭ ئۆزلىرىنى «پەن ئالىملىرى» دەپ دەۋا قىلىدىغان بىر قىسىم ئاتېزىمچى دىنسىزلارنىڭ نەزىرىيەلىرىگە ئېتىقاد قىلغۇچىلاردۇر.

ئىككىنچىسى- يەنە بىر تۈركۈم كىشىلەر، ئىنسان ئۆز قىلمىشلىرىنىڭ نەتىجىسىنى كۆرۈش ئۈچۈن تەكرار بىر قانچە قېتىم دۇنياغا كېلىدۇ. بۇ دۇنيادا يامان ئەمەل قىلغان بولسا، ئۆلگەندىن كېيىن تەكرار بىر ھايۋان (مايمۇن، ئېشەك، مۈشۈك) بولۇپ دۇنياغا كېلىدۇ، بەزىلىرى دەرەخ ياكى تۆۋەن تەبىقىدىكى ئىنسان بولۇپ دۇنياغا كېلىدۇ. ئەگەر ياخشى ئەمەل قىلغان بولسا، ئېسىل تەبىقىدىكى ئىنسان بولۇپ، تەكرار تۇغۇلىدۇ دەپ قارايدۇ. بۇ مەلۇم مەزھەپچىلەرنىڭ ئېتىقادى.

ئۈچىنچى-ئاخىرەتتە، مەھشەر كۈنى پۈتۈن مەخلۇقاتلار قايتا تىرىلىپ ئاللاھنىڭ ئالدىدا ھېساپ بېرىدىغانلىقىغا، قىلمىشلىرىغا مۇكاپات ۋە ياكى جازا بېرىلىدىغانلىقىغا ئىمان كەلتۈرگەنلەر بولۇپ، بۇ ھەممە پەيغەمبەرلەرنىڭ ئورتاق تەلىماتىدۇر.

ئەندى، بۇلارنى بىر-بىرلەپ تەھلىل قىلايلى:

بىرىنچى تۈركۈمدىكى ئىنسانلار يەنى، ئۆزلىرىنى "ئىلىم-پەن ئەھلى" دەپ دەۋا قىلغۇچىلارغا ئەگەشكەنلەر- «ئۆلگەندىن كېيىنكى ھايات ھەقىقەتكە ئۇيغۇن ئەمەس، بىز ئۆلگەندىن كېيىن، يەنە قايتا تىرىلىپ كەلگەن بىرسىنى تېخىچە كۆرمىدۇق. ئىنسان ئۆلگەندىن كېيىن، ئۇنىڭ توپراققا ئايلىنىپ كەتكەنلىكىنى كۆردۇق. شۇنىڭ ئۈچۈن، ئۆلۈم دېمەك، ھاياتنىڭ تۈگىگەنلىكىدىن ئىبارەتتۇر. ئۆلۈمدىن كېيىن ھايات بولمايدۇ» دېيىشىدۇ. بۇلارنىڭ شۇمەنتىقىغا بىر قاراڭلار! بۇنى بىر ئىلمى تەھلىل دېگىلى بولامدۇ؟ بىرسىنىڭ ئۆلگەندىن كېيىن تىرىلىپ كەلگەنلىكىنى كۆرمىگەن بولسا، ئۇ كىشى «ئۆلگەندىن كېيىن نېمە بولۇشىنى بىلمەن» دېسە، بۇنى مەنتىقىغا ئۇيغۇن دېيىش مۇمكىن. ئەمما، بۇلار تېخىمۇ ئىلگىرىلەپ «ئۆلۈمدىن كېيىن ھېچ نەرسە بولمايدىغانلىقىنى بىلىمەن» دەيدۇ، ۋە بۇنى بىلىمگە، پەنگە ئاساسلىنىپ ئوتتۇرىغا قويغانلىقىنى دەۋا قىلىدۇ. ئەمەلىيەتتە بولسا، بۇ بىر بىلىمسىزلىكنىڭ ئىپادىسى. چۈنكى، ھازىرقى ئىلىم-پەن بۇ ھەقتە تېخىچە مەنپى ياكى مۇسبەت بىر نەتىجىگە كەلمىدى. شۇنىڭ ئۈچۈن ئۇلارنىڭ ئۆلۈمدىن كېيىنكى

ھاياتنى ئىنكار قىلىشلىرى تامامەن ئاساسسىز ۋە بىلگىسىزلىك باياناتىدىن ئىبارەتتۇر. ھاياتىدا ھېچ ئۇچاق (ئايروپىلان) كۆرمىگەن بىر جاھىل ئادەم «مەن ئۇچاق نىڭ قانداق بىر نەرسە ئىكەنلىكىنى بىلمەيمەن» دېيىشىنىڭ ئورنىغا «دۇنيادا ئۇچاق دەپ بىر نەرسە يوق» دەيدىغان بولسا، ئەقلى بار ھەرقانداق كىشى ئۇنى «ئەخمەق» دەيدۇ. شۇنىڭ ئۈچۈن بىر شەيئىنى كۆرمىگەنلىك، ئۇ شەيئىنىڭ مەۋجۇد ئەمەسلىكىنى ئىسپاتلىمايدۇ. بىر كىشى ئەمەس، پۈتۈن دۇنيادىكى ئىنسانلار كۆرمىگەن بىر شەيئىنى «بۇنداق نەرسە يوق، ياكى بولۇشى مۇمكىن ئەمەس» دەپ داۋا قىلالمايدۇ.

ئىككىنچى گۇرۇھتىكى ئىنسانلار نىڭ ئەقىدىسى مۇنداق:

ھازىر ئىنسان بولغان كىشى، بىر ئالدىنقى دەۋر دە (يارىتىلىشىدا) ھايۋان ئىكەن، قىلغان ياخشى ئەمەللىرىنىڭ نەتىجىسىدە، ئىنسان شەكلىدە دۇنياغا كەلگەن. بىر ھايۋاننىڭ ھايۋان بولۇشى ئۇ ئىنسان ئىكەن، قىلغان ئەسكى ئەمەللىرى تۈپەيلىدىن بۇ قېتىم ھايۋان بولۇپ دۇنياغا كەلدى. قىسقىسى، بىرسىنىڭ ئىنسان ياكى ھايۋان بولۇشى ئۇنىڭ بىر ئالدىنقى ھاياتىدىكى قىلمىشلىرىنىڭ نەتىجىسىدۇر، دېمەكچى.

بۇ يەردە مۇنداق بىر سوئال پەيدا بولىدۇ؛ «قايسى بۇرۇن بار ئىدى؟ ئىنسانمۇ، ياكى ھايۋانمۇ؟ ھايۋان بولىشىدىن بۇرۇن ئىنسان ئىدى دېيىلسە، ئۇ چاغدا ئۇنىڭ بىر ئالدىنقى ھاياتىدا، ھايۋان ئىكەنلىكى، ياخشى ئەمەللىرى نەتىجىسىدە بۇ قېتىم ئىنسان سۈرىتىدە دۇنياغا كەلگەنلىكىنى قوبۇل قىلىش كېرەك. ئەگەر ئۇ بۇرۇن بىر ھايۋان ئىدى دېيىلسە، ئۇ چاغدا، «بۇندىن بىر ئالدىنقى ھاياتىدا ئىنسان ئىدى، يامان قىلمىشلىرى تۈپەيلىدىن بۇ قېتىم ھايۋان بولۇپ دۇنياغا كەلدى، دېيىشكە توغرا كېلىدۇ. يەنى بۇ ئەقىدە، كىشىلەرنى "بارسا كەلمەس" بىر مۇجمەللىككە ئېلىپ بارىدۇ ۋە دەسلەپكى يارىتىق (مەخلۇق) نىڭ نېمە ئىكەنلىكىنى ھېچ بىر زامان ئىسپاتلاپ بېرەلمەيدۇ! چۈنكى، ئۇلار كېيىنكى مەخلۇق ئالدىنقىسىنىڭ نەتىجىسى دەپ تونىدۇ. بۇ تامامەن مەنتىقسىز ۋە ئەقىلغا ھېچ سىغمايدىغان بىر چۈشەنچە.

ئەندى، ئۈچىنچى ئەقىدىگە كەلسەك، ئۇنىڭ ئەڭ بىرىنچى تەلىماتى مۇنداق: «بىر كۈن قىيامەت بولىدۇ ۋە بۇ دۇنيا يوقىلىدۇ. الله پۈتۈن كائىناتنى يوقىتىدۇ، ئۇنىڭ ئورنىغا يېڭى ۋە ئالى بىر تۈزۈم يارىتىدۇ.» بۇ سۆزلار شەك-شۈبھىسىز توغرىدۇر. چۈنكى، بۇنى توغرى ئەمەس دەپ ئىنكار قىلىش ئۈچۈن ئىسپات يوق.

ئۇيغۇر كىتاب تورى بېكىتى
www.uyghurkitap.com

كائىناتنىڭ ماھىيىتى ئۈستىدە پىكىر يۈرگۈزگەنسىرى، ئۇنى چوڭقۇر ئۆگىنىپ تەھلىل قىلغانسىرى، ھازىرقى كائىنات سىستېمىنىڭ داۋاملىق ۋە مەڭگۈ مەۋجۇت بولۇپ تۇرالمايدىغانلىقى ۋە بىركۈنى تەبىئىي ھالدا پۈتۈنلەي تۈگەپ يوقۇلىدىغانلىقى ئىسپاتلانماقتا. ئالىملار «قوياش (كۈن) نىڭ ئىسسىقلىقى (ھارارىتى) بارغانسىرى تۆۋەنلەشمەكتە، بىركۈنى قوياش تامامەن سوۋۇپ ئۇنىڭ نۇرى ئۆچىدۇ ۋە ئېنېرگىيەسى تۈگەيدۇ. يۇلتۇزلار بىر-بىرلىرىگە سوقۇلۇش بىلەن پارچىلىنىپ، چوڭ پارتلاشلار يۈز بېرىپ كائىناتنىڭ ھازىرقى نىزامى، پۈتۈنلەي ئاستىن-ئۈستۈن بولۇپ كېتىدۇ. مانا بۇ دۇنيانىڭ تۈگىشى يەنى ئاخىرى دېمەكتۇر» دەپ قارايدۇ.

ئىككىنچىسى؛ «ئىنسانغا ئىككىنچى قېتىم ھايات بېرىلىدۇ. (ئۆلگەندىن كېيىن يانا قايتا تىرىلىدۇ)» دەپ تەلىم بېرىلگەن. بۇ مۇمكىن ئەمەسمۇ؟ ئەگەر مۇمكىن بولمىسائىدى، ھازىرقى ھايات قانداق قىلىپ مەۋجۇت بولدى؟ بۇ دۇنياغا ئىنساننى ياراتقان اللە ئۇ دۇنيادا (ئاخىرەتتە) مۇ يارىتالايدۇ. بۇنىڭدا ئەقىلغا سىغمايدىغان ھېچ قانداق ئەھۋال يوق.

ئۈچىنچىسى؛ «بۇ دۇنيادا ئىنساننىڭ پۈتۈن قىلمىش ھەرىكەتلىرى خاتىرلىنىپ، ئاخىرەتتە مەھشەر كۈنى اللەنىڭ ھوزۇرىدا ئوتتۇرىغا قويۇلىدۇ.» دەپ تەلىم بېرىلىدۇ. بۇ سۆزنىڭ توغرىلىقىنى، ھازىرقى ئىلىم-پەن ئۆزى ئىسپاتلاپ بېرىدۇ. بۇرۇن، بىز چىقارغان ئاۋازىمىز ھاۋادا يىنىك بىردولقۇن شەكلىدە تارقىلىپ يوقاپ كېتىدۇ دەپ چۈشىنىپ كەلگەن. ھازىر، بۇ ئاۋازلار ئەتراپىدىكى جىسىملاردا ئىز قالدۇرىدىغانلىقى ۋە ئۇ ئىزلاردىن ئاۋازىمىزنى قايتا چىقىرىۋالالايدىغانلىقىمىز كەشپ قىلىندى. فاتېپۇن تەخسىسى مانا شۇنىڭغا ئاساسەن ياسىلىپ چىققتى. شۇنىڭبىلەن ئىنساننىڭ ھەربىر ھەرىكىتىدىن كېلىپ چىققان ھاۋا دىكى تىترەش دولقۇنلىرى بېرىپ تەككەن ھەرقانداق شەيئى ئۈستىدە ئىز قالدۇرىدىغانلىقى مەلۇم بولدى. شۇنىڭ بىلەن، پۈتۈن سۆز-ھەرىكەتلىرىمىزنىڭ خاتىرىگە ئېلىنىپ كېيىن، بۇلارنى قايتىدىن مەيدانغا كەلتۈرۈلىشىنىڭ مۇمكىن ئىكەنلىكى ئوتتۇرىغا چىقتى.

تۆتىنچى؛ «مەھشەر كۈنى اللە ئىنسانلاردىن ھېساپ سورايدۇ، ياخشى ۋە ياكى يامان قىلمىشلىرىغا قاراپ مۇكاپاتلايدۇ ۋە ياكى جازالايدۇ» دەپ بىلدۈرلدى. بۇنىڭ ئەقىلغا ۋە مەنتىققا ئۇيغۇن كەلمەيدىغان ۋە ياكى مۇمكىن ئەمەس، دەيدىغان نېمىسى بار؟

زادى ئەقىل ۋە مەنتىقىنىڭ تەقەززاسى، الله دىن بۇ دۇنيادىكى ھەق-ناھەقچىلىقنىڭ
ھېسابىنى ئادالەتلىك بىلەن بىر تەرەپ قىلىشنى تىلەشتۇر.

دۇنيادا بەزى كىشىلەر كۆپ ياخشى ئىش قىلغان بولسىمۇ ئۇنىڭ پايدىسىنى
كۆرەلمەيدۇ، داۋاملىق يامان ئىشلار بىلەن شۇغۇللانغان كىشىلەرمۇ، قىلمىشلىرى-
نىڭ جازاسىنى تارتمايدۇ. ئەكسىچە، ياخشى ئىش قىلغانلار نىڭ زىيان تارتىۋا-
تقانلىقىنى، يامان ئىش قىلغانلار نىڭ راھەت-پاراغەتتە ياشاۋاتقانلىقىنى كۆرۈپ
تۇرۇمىز. بۇنداق مىساللار دۇنيادا يۈزمىڭلاپ تېپىلىدۇ. بۇ لارنى كۆرۈپ، بىر
ئادالەت يەنى ھەق-ناھەقنى سوراشنى تەلەپ قىلىش تۇيغۇسى پەيدا بولىدۇ. ئاخىردا
يامانلىق قىلغان كىشىلار نىڭ جازاسىنى تاپىدىغان، ياخشى ئىش قىلغانلارغا
ئەجرى ۋە مۇكاپات بېرىلىدىغان بىر كۈنىنىڭ كېلىشى لازىملىقىنى ھەربىر ئەقىل
ئىگىسى ھېس قىلىدۇ ۋە كېرەك دەپ ھېساپلايدۇ.

بەشىنچىسى بولسا «جەننەت بىلەن جەھەننەم (دوزاخ) بار» دېگەن ئەقىدە. بۇ مۇبىر
ئىمكانىسىز ئىش ئەمەس. كۈن بىلەن ئاينى ياراتقان الله، جەننەت بىلەن جەھەننەمنى
ياراتامدۇ؟! الله، سوراق-سۇئال قىلىپ ئادالەتلىك بىلەن ھۆكۈم قىلغاندىن كېيىن،
ئەجرى ۋە مۇكاپاتقا ئېرىشكەن كىشىلەر ئۈچۈن شەرەپلىك، خوشاللىق ۋە بەخت-
سائادەت ئىچىدە ياشايدىغان بىر جاي، جازا تارتىلىدىغانلار ئۈچۈن زىللەت،
ئازاپ ۋە يامانلىقنىڭ تەمىنى تېتىدىغان بىر باشقا ماكان بولۇشى كېرەك.

يۇقىرىقى تەھلىللىرىمىزغا قاراپ، ئەقلى بار ھەرقانداق بىركىشى "ئۆلۈمدىن
كېيىنكى ھاياتقا ئىشىنىش مەنتىقىقا ۋە ساغلام ئەقىلغا ئۇيغۇن، بۇ نىڭدا ئەقىلغا
سىغمايدىغان ۋە ئىمكانىسىز ھېچ بىرنەرسە يوق" دېگەن خۇلاسىغا كېلىدۇ. شۇندا-
قلا، ھەزرىتى محمد (ع س) غا ئوخشاش بەرھەق راست پەيغەمبەرنىڭ بۇ ھەقىقەتلەرنى
ئوتتۇرىغا قويۇشى ۋە بۇلارنىڭ ھەممىسىدە بىز ئۈچۈن ياخشىلىق ۋە پايدىلىق-
تىن باشقا بىر شەيئى بولمىغانلىق سەۋەبىدىن، بۇ تەلىماتلەرنى قۇبۇل قىلىش ئىڭ
ئەقىللىكلىك نىڭ ئىپادىسىدۇر. ھېچ قانداق بىردەلىل ئىسپات يوق ئىكەن، ئۇنىڭ-
دىن گۇمانلىنىپ شەك كەلتۈرۈش ۋە ئىنكار قىلىشنىڭ دەل ئۆزى، ئەقىل ۋە
مەنتىقىقا خىلاپتۇر.

مانا، ئىسلام يۇقىرىقىدەك بەش ئاساسى ئەقىدە ئۈستىگە قۇرۇلغان. بۇلار
كلمه طيّبه (كەلىمەئي تەييىبە) «لاالهَ الاَّ اللهُ محمّدٌ رّسُول الله» دېگەن كەلىمە بىلەن
يىغىنچاقلاشتۇرۇلغان. يەنى لاالهَ الاَّ اللهَ- (الله دىن باشقائىلاھ يوقتۇر) دىيىش بىلەن
پۈتۈن باتىل (يالغان) خۇدا لارنى تاشلاپ اللهنىڭ بەندىسى ئىكەنلىكىمىزنى قۇبۇل

قىلغان بولىسىز. بۇنىڭغا، محمد رّسۇل الله (محمد اللهنىڭ ئەلچىسىدۇر) نى قوشۇپ ئېيتىش بىلەن، ھەزرىتى محمد (ع س) نىڭ پەيغەمبەرلىكىنى تەستىقلىغان بولىسىز. شۇنىڭ بىلەن، الله نىڭ ئىلاھىي سۈپەتلىرىگە، اللهنىڭ پەرىشتىلىرىگە، الله نازىل قىلغان كىتابلارغا، پەيغەمبەرلىرىگە ۋە ئۆلۈمدىن كېيىنكى ھاياتقا (ئاخىرەتكە) ئىشىنىش بىلەن، ھەزرىتى محمد (ع س) تەلىم بېرىپ ئەمەل قىلىشىمىزغا بۇيرۇلغىنى بويىچە اللهغا ئىتائەت قىلىشىمىز ۋە ئىبادەت مېتودلىرىنى ئەستايىدىللىق بىلەن بېجىرىش مەجبۇرىيىتىنى ئۈستىڭىزگە ئالغان بولىسىز! (**)

= =

(**) — مەن بۇيەردە ئىماننىڭ ئاساسلىرىنى بەش تۈرلۈك دەپ ئېيتتىم. بۇلار قۇرئان كەرىمنىڭ بەقەرە سۈرىسى، ئىككى يۈز سەكسەن بەشىنچى ۋە نىسا سۈرىسى يۈز ئوتتۇز ئالتىنچى ئايەتلىرىدىن ئېلىندى. شۈبھىسىزكى، ھەدىس شەرىپلەردە «وَالْقَدَرِ خَيْرِهِ وَشَرِّهِ ...» (ياخشىلىق ۋە يامانلىق اللهنىڭ ئىرادىسىگە باغلىق) ئىكەنلىكىگە ئىشىنىشنىمۇ، ئىماننىڭ ئاساسلىرىدىن بىرى دەپ كۆرسىتىلگەن. شۇنىڭ بىلەن ئىماننىڭ ئاساسى، بەش ئەمەس ئالتە بولغان بولىدۇ. ھەقىقەتەن ياخشىلىق ۋە يامانلىق اللهنىڭ ئىرادىسىگە باغلىق» ئىكەنلىكىگە ئىمان كەلتۈرۈش، «اللهغا ئىمان كەلتۈرۈشنىڭ» ئايرىلماس بىر قىسمىدۇر ۋە قۇرئان كەرىمدىمۇ شۇنداق دەپ كۆرسىتىلگەن. شۇنىڭ ئۈچۈن، مەن بۇ ئەقىدىنى، تەۋھىد ئەقىدىسىگە قوشۇپ سۆزلەپ ئۆتتۈم. شۇنىڭغا ئوخشاش بەزى ھەدىسلەردە جەننەت ۋە دوزاخ، سىرات كۆۋرۈك ۋە تارازى مىزانغا ئىشىنىشنى، ئايرىم-ئايرىم ئەقىدىلەر دەپ كۆرسىتىلگەن بولۇپ بۇلار «ئاخىرەتكە ئىمان كەلتۈرۈش»نىڭ ئىچىدىكى بۆلۈملەردىن ئىبارەت. (مەۋدۇدى).

بەشىنچى باب

ئىبادەت

ئۆتكەنكى بابتا، ھەزرىتى مۇھەممەد (ئە س) ئىمان كەلتۈرۈشىمىزنى بۇيرۇغان ئىماننىڭ، مۇنداق بەش تۈرلۈك ئاساسىنى سۆزلەپ ئۆتتۇم:

- اللەنى بىر ۋە شېرىكى يوق دەپ ئىمان ئېيتىش
- اللەنىڭ كىتابلىرىغا خۇسۇسەن، قۇرئانغا ئىمان كەلتۈرۈش
- اللەنىڭ پۈتۈن پەيغەمبەرلىرىگە خۇسۇسەن، ئاخىرقى پەيغەمبىرى ھەزرىتى مۇھەممەد (ئە س) غا ئىمان كەلتۈرۈش
- ئاخىرەتتىكى ھاياتقا ئىمان كەلتۈرۈش

ئىسلامنىڭ ئۇلى، يۇقىرىدىكى بەش ئاساس ئۈستىگە قۇرۇلغان. بۇ پىرىنسىپلارغا ئىمان كەلتۈرگەن كىشى، ئىسلام جامائەسىگە قېتىلىپ، ئۇنىڭ بىر ئەزاسى بولغان بولىدۇ. كىشى ئېغىزدا ئىمان ئېيتىش دەپ قويۇش بىلەن تولۇق مۇسۇلمان بولالمايدۇ. ھەزرىتى مۇھەممەد (ئە س) تەلىم بەرگەن، اللەنىڭ ئەمىر پەرمانلىرىغا ئەمەل قىلغاندىلا مۇكەممەل بىر مۇسۇلمان بولغىلى بولىدۇ. چۈنكى، ئىسلام «ئىتائەت قىلىش» دېمەكتۇر. اللەغا ئىمان كەلتۈرۈش اللەغا بويسۇنۇش بىلەن ئىپادىلىنىدۇ.

سىز، ئىمان ئېيتىش بىلەن اللەنى بىر ۋە باشقا شېرىكى يوق دەپ ئېتىراپ قىلىسىز، ئۇنى ياراتقۇچى رەببىڭىز (پەرۋەردىگارىڭىز)، ئىگىڭىز، ھۆكۈمدارىڭىز دەپ قوبۇل قىلىسىز ۋە ئۆزىڭىزنى ئۇنىڭ مەخلۇقى دەپ تونۇيسىز لېكىن، ئەمىرلىرىگە بويسۇنمىسىڭىز، ياراتقۇچى ئىگەم دەپ تونۇغان رەببىڭىزغا ئىسيانكار بولۇپ جاۋابكار ئورۇنغا چۈشۈپ قالىسىز.

قۇرئاننى، اللەنىڭ كالامى (سۆزى) دەپ تونىدىڭىز. بۇنىڭ بىلەن ئۇنىڭ ھەربىر سۆزىنى اللەنىڭ بۇيرۇقى دەپ بىلىپ، ئۇنىڭدىكى ھەربىر ئەمرىنى بىجا كەلتۈرۈش مەسئۇلىيەتىنى ئۈستىڭىزگە ئالغان بولىسىز.

ھەزرىتى مۇھەممەد (ئە س) نى اللەنىڭ بەرھەق پەيغەمبىرى دەپ ئىقرار قىلدىڭىز، ئۇنىڭ ھەربىر تەلىماتىنى اللەدىن كەلگەن ئەمىر دەپ قوبۇل قىلدىڭىز. بۇنىڭ بىلەن ئەينى زاماندا، ھەزرىتى مۇھەممەد (ئە س) غا ئىتائەت قىلىش سىزگە «پەرز» يەنى باش تارتىپ بولمايدىغان دەرىجىدىكى مەسئۇلىيەتلىك ۋەزىپىڭىز بولغان بولىدۇ. دېمەك، ئېيتقان ئىمانىڭىزغا ئۇيغۇن ۋە ئىقرارىڭىزغا مۇناسىپ بولغان ئەمەل

ئۇيغۇر كىتاب تورى
www.uyghurkitap.com

لىرىڭىز بىلەنلا تولۇق «مۇسۇلمان» بولالايسىز. ئېتقان ئىمانىڭىز ۋە ئىقرارىڭىز
بىلەن ئەمەللىرىڭىز(قىلمىشلىرىڭىز) ئوتتۇرىسىدا قانچىلىك پەرق بولسا يەنى ئۇيغ-
ۇن بولمىسا، ئىمانىڭىز ئۇقەدەر كەم ۋە تولۇقسىز قالغان بولىدۇ.

ئەمدى، سىلەرگە پەيغەمبىرىمىزنىڭ بىزگە ئۆگەتكەن، ئاللاھنىڭ رىزاسىغا ئۇيغۇن
بىرھايات كۆچۈرۈشىمىز ئۈچۈن نېمىلەرگە ئەمەل قىلىشىمىز ۋە نېمىلەردىن سا-
قلىنىشىمىز كېرەكلىكىنى سۆزلەپ بېرىمەن. بۇلاردىن بىرىنچىسى ۋە ئەڭ مۇھىم
بولغىنى «ئىبادەت» دۇر.

ئىبادەتنىڭ ئۇقۇمى:

«ئىبادەت» ئەرەپچىدە قۇل يەنى «بەندە» مەنىدىكى «عبد» سۆزىدىن تۈرلەنگەن
سۆز بولۇپ، بولۇپ «بەندىچىلىك، ئىتائەت قىلىش» دېگەنلىكتۇر. الله بىزنىڭ ئىگ-
ىمىز ۋە بىز ئۇنىڭ قۇللىرى. ئاللاھقا ئىتائەت قىلىش يولىدا بەندىنىڭ قىلغان ھەر-
ئىشى بىرئىبادەت ھېساپلىنىدۇ. مەسىلەن سىز، الله مەنئى قىلغانلىقى ئۈچۈن كىشى-
لەربىلەن سۆزلەشكەندە، مۇئامىلىدە يالغان سۆزلەشتىن، يامان سۆز سەرپ قىلىشت-
تىن ۋە غەيۋەت-شكايەتتىن ساقلىنىسىز. ئاللاھنىڭ ياخشى كۆرگەنلىكى ئۈچۈن، ھەر
يەردە راست گەپ قىلىسىز، كىشىلەرگە ئىناپ ۋە ياخشى نىيەت بىلەن مۇئامىلە
قىلىسىز ۋە گۈزەل سۆزلەر سۆزلەيسىز. مانا، بۇلارنىڭ ھەممىسى ئىبادەت قاتار-
ىغا كىرىدۇ.

مەيلى دۇنيالىق مۇناسىۋەتلەردە بولسۇن، تىجارەت ئىشلىرىدا بولسۇن، بازار-
دىكى سودا-سېتىق ئىشلىرىدا بولسۇن، ئائىلە، ئاتا-ئانا ۋە قەۋم قېرىنداشلار
ئارىسىدىكى مۇناسىۋەتلەردە بولسۇن قىسقىسى، ھاياتىڭىزنىڭ ھەربىر ساھە-
سىدە ئاللاھنىڭ رىزاسىنى دەپ ئۇنىڭ ئەمرى بويىچە، توغرىلىق ۋە راستچىللىق
بىلەن ئىش ئېلىپ بارسىڭىز، الله مەنئى قىلغان دەپ ئىشىنىپ يالغان ئېيتىشتىن،
ساختىپەزلىك قىلىشتىن ۋە باشقىلارنىڭ ھەققىگە تاجاۋۇز قىلىشتىن ساقلانسىڭ-
ىز، سىز پۈتۈن ھاياتىڭىزنى ئىبادەت بىلەن ئۆتكۈزگەن بولىسىز! بىرئاجىز
پېقىرگە ياردەم قىلىسىڭىز، ئاچ قالغان بىرىنىڭ قوسقىنى تويغۇزۇپ قويسىڭ-
ىز، ياكى بىركېسەلنىڭ خىزمىتىنى قىلسىڭىز ۋە بۇلارنىڭ ھەممىسىنى ئۆز شەخ-
سى مەنپەئەتىڭىز ئۈچۈن ۋە ياكى نام-شۆھرەت قازىنىش ئۈچۈن ئەمەس، پەقەت الله
رازى بولىدىغانلىقىنى(خوش بولىدىغانلىقىنى) كۆزدە تۇتقانلىقىڭىزدىندۇر! مانا،

بۇلارنىڭ ھەممىسى ئىبادەت بولۇپ ھېساپلىنىدۇ. ئاللا كۆرسەتكەن يول بىلەن ئىشلەپ تاپقان ھالال تاپاۋىتى بىلەن ئائىلىسىنى ۋە قارىمىغىدىكىلەرنىڭ تۇرمۇشىنى قامداش ۋە ھەرخىل ئېھتىياجلىرىنى ھەل قىلىش جەھەتتىكى ئىقتىسادى پائالىيەتلىرىمۇ ئىبادەت. قىسقىسى، كىشىنىڭ پائالىيەتلىرى ئاللانىڭ قانۇنلىرىغا ئۇيغۇن بولسا، قەلبىگە ئاللا قورقۇسى يەرلەشكەن بولسا ۋە پۈتۈن بۇ ئەمەللىرىنىڭ ئاخىرقى غايىسى، ئاللا نىڭ رازىلىقىنى قولغا كەلتۈرۈشتىن ئىبارەت بولسا، ئۇنىڭ پۈتۈن پائالىيەتلىرى ۋە ھاياتى «ئىبادەت» بولىدۇ. شۇنداق قىلىپ ئۇ كىشى قاچانكى، ئاللانىڭ رازىلىقىنى ئىزدەپ بىر ياخشى ئەمەل(ئىش) قىلسا، ئاللادىن قورقۇپ بىر يامان ئىشتىن ئۆزىنى تارتسا، ئىسلامىي ۋەزىپىسىنى مەسئۇلىيەتلىك بىلەن ئادا قىلغان بولىدۇ. ھەتتا، بۇنداق بىر ھايات ياشاۋاتقان (ئىسلامىي ۋەزىپىسىنى مەسئۇلىيەتلىك بىلەن ئادا قىلىۋاتقان) كىشىنىڭ ھەربىر ئۇششاق-چۈشەك ئىشلىرى مەسىلەن، يېگىنى، ئىچكىنى، ماڭغىنى، ئولتۇرۇپ-قوپقىنى، ئۇخلىغىنى ۋە سۆزلىگىنى، ھەممىسى ئىبادەت بولۇپ ھېساپلىنىدۇ.

شۇنداقلا ئىبادەت، ئىسلام بىناسىنى ئۆرە تۇتۇپ تۇرغان تۈۋرۈكدۇر. ئەگەر بۇ تۈۋرۈكلەرگە زىيان يەتسە، ئىمارەتمۇ ساغلام بولمايدۇ. مانا، بۇلار ئىبادەتنىڭ ئۇقۇمىدۇر.

ئىسلامنىڭ ئاساسى مەقسىدى، مۇسۇلماننى پۈتۈن ھاياتى داۋامىدا بۇ ئىبادەت ئىچىدە ياشايدىغان كىشى قىلىپ يېتىشتۈرۈشتىن ئىبارەت. بۇ مەقسەتتە ئىسلام بىر قانچە مەخسۇس ئىبادەت ئۇسۇللىرىنى بەلگىلىدى. بۇلار ئەڭ ئالىي ئىبادەت (ئىسلامنىڭ ئاساس مەقسىدىگە يېتىش) ئۈچۈن بىر تەربىيەلەش كۇرسى بولۇپ ھېساپلىنىدۇ. كىشى بۇ كۇرستا، قانچىلىك ياخشى ئۆگىنىپ تەربىيەلەنسە، ئەڭ-ئالىي ئىبادەتنى ئۇ قەدەر ياخشى ئادا قىلالايدۇ. بۇمەخسۇس ئىبادەتلەر «فرضِ-عين(پەرزى ئەين)» دەپ بەلگىلەنگەن، شۇنداقلا "دىنىنىڭ تۈۋرۈكى" دەپ ئاتالدى. بىر ئىمارەت بىرقانچە تۈۋرۈك ئۈستىگە بىنا قىلىنغىنىدەك، ئىسلامىي ھاياتىنىڭ بىناسىمۇ مانا بۇ تۈۋرۈكلەر ئۈستىدە ئىنشا قىلىنىپ يۈكسىلىدۇ.

ناماز

بۇ پەرزلەر دىن بىرىنچىسى ۋە ئەڭ مۇھىم بولغىنى «سالات» يەنى ناماز دۇر. ناماز دېگەن نېمە ؟ ناماز، سىز ئېيتقان ئىماننىڭ ئاساسى پرىنسىپلىرىنى، كۆندە

ئۇيغۇر كىتاب تورى www.uyghurkitap.com

بەش قېتىم ئارقا-ئارقىدىن ئېغىز ۋە ھەرىكىتىڭىز بىلەن تەكرارلاش ۋە ئۇلارنى زېھنىڭىزدە يېڭىدىن ياشارتىشتىن ئىبارەت. ئەتتىگەن سەھەر ۋاقتىدا تاتلىق ئۇيقۇنى قويۇپ تۇرۇپ، پاكىزلىنىپ اللەنىڭ ھۇزۇرىغا ھازىر بولدىڭىز، ئۇنىڭ ئالدىدا ئېھتىرام بىلەن ئۆرە تۇردىڭىز، ئولتۇردىڭىز، ئېگىلدىڭىز ۋە بېشىڭىزنى يەردە قويۇپ سەجدە قىلىپ ئۇنىڭ بەندىسى ئىكەنلىكىڭىزنى قايتا-قايتا ئىقرار قىلدىڭىز! ئۇنىڭدىن مەدەت (ياردەم) ۋە ھىدايەت تىلىدىڭىز، ئۇنىڭغا ئىتائەت قىلغان ئەھدىڭىزنى يەنە تەكرارلىدىڭىز. ئارقا-ئارقىدىن ئۇنىڭ سىزدىن رازى بولۇشىنى تىلىدىڭىز ۋە ئۇنىڭ غەزىپىدىن پانا تىلىدىڭىز. ئۇنىڭ كىتابىدىن قىرائەت قىلىپ (ئوقۇپ-ت) دەرسلىرىڭىزنى پىششىقلىدىڭىز. ئۇنىڭ ئەۋەتكەن پەيغەمبىرىنىڭ ھەق راست ئىكەنلىكىگە يەنە بىر قېتىم گۇۋاھلىق بەردىڭىز!

بىر كۈنى اللەنىڭ ئالدىدا ھازىر بولۇپ، بۇ دۇنيادىكى پۈتۈن قىلمىشلىرىڭىزدىن ھېساپ سورۇلىدىغانلىقىنى ئېسىڭىزگە كەلتۈردىڭىز. شۇنىڭ بىلەن آللەغا ئېيتقان ئىمانىڭىزنى ۋە اللەغا بەرگەن ۋەدىڭىزنى ئېسىڭىزگە كەلتۈردىڭىز!

شۇنداق قىلىپ، سىز دۇنيا ئىشلىرىڭىزغا كىرىشىپ كەتتىڭىز. پېشىن ۋاقتى كەلگەندە مۇئەززىن سىزنى نامازغا چاقىردى (ئەزەن ئوقىدى) سىز ئىشىڭىزنى بىر قانچە مىنۇت توختىتىپ قويۇپ بەندىچىلىكىڭىزنى بىجاكەلتۈردىڭىز، ساۋىقىڭىزنى، ئەھدىڭىزنى ئۇنتۇپ اللە دىن غاپىل بولۇپ قالماسلىق ئۈچۈن بۇلارنى يېڭىدىن تەكرارلىۋالدىڭىز ۋە ھاياتتىكى ھەقىقى غايىڭىزنى زېھنىڭىزدە يەنە بىر قېتىم جانلاندۇردىڭىز. ئۇندىن كېيىن، دۇنيا ئىشلىرى بىلەن مەشغۇل بولدىڭىز. ئەسىر ۋاقتىدا يەنە بىر چاقىرىق ئالدىڭىز، سىز بۇ نىڭغىمۇ دەرھال ئاۋاز قوشۇپ ئەسىر نامازىنى ئوقۇدىڭىز، بۇ سىز ئۈچۈن ۋەزىپىنى يەنە بىر ئەسلەش بولۇپ، نىيەتىڭىزنى ئىمانىڭىز ئاساسلىرىغا مۇۋاپىق لاشتۇرۇۋالدىڭىز! كۈننىڭ پېتىشى بىلەن قارڭغۇلۇق باستى ۋە كۈندۈز ھاياتىڭىز قانداق باشلانغان بولسا، كېچىدە غەپلەتتە قېلىپ، ۋەزىپە ۋە مەسئۇلىيەتلىرىڭىزنى ئۇنتۇپ يولدىن ئېزىپ كەتمەسلىك ئۈچۈن ئاخشام نامازىغا ئەزان ئوقۇلىشى بىلەن تەكرار ناماز ئوقۇپ اللەغا بويۇن ئەگدىڭىز. بىر قانچە سائەت ئۆتكەندىن كېيىن، ئۇخلاش ئالدىدىكى (خۇپتەن) ناماز ۋاقتى كېلىدۇ، سىز، يەنە اللەنىڭ ھۇزۇرىدا تۇرىسىز. بۇ بىر كۈنلۈك ئىبادىتىڭىزدىكى ئاخىرقى ناماز بولۇپ ئۇخلاشتىن بۇرۇن يەنە بىر قېتىم اللەغا سەجدە قىلىپ، ئۇنى ئۇلۇغلاپ، نېمەتلىرىگە شۈكرى قىلىپ، بىلمەستىن

ئۆتكۈزۈپ قويغان خاتالىقلار ئۈچۈن تەۋبە قىلىپ ئۇنىڭدىن ئەپۇ تىلەش بىلەن ئىمانىڭىزنى ياشارتىپ يېڭىلىۋالىسىز! كۈندۈزدىكى قالايمىقانچىلىقلار سەۋەبىدىن خاتىرجەم ئادا قىلالمىغان ۋەزىپىلىرىڭىزنى (ئىبادەتلىرىڭىزنى) كېچىنىڭ جىمجىتلىقىدا خاتىرجەم ھالدا ئادا قىلىسىز. كۈندە بەشۋاخ ناماز ئوقۇش، ئىماننىڭ ئۇلىنى مۇستەھكەملەيدۇ. بىزنى، پەزىلەتلىك، بىر ھاياتقا ئىگە قىلىپ اللهغا ئىتائەتچان بىر بەندە قىلىپ يېتىشتۈرىدۇ. جاسارەتلىك، سەمىمى، مۇستەھكەم ئىرادىلىك، پاكىز قەلبلىك ۋە روھىي جەھەتتە يېتىشكەن ئېسىل ئەخلاققا ئىگە قىلىپ ئىمانىمىزنى ھەردائىم يېڭىلاپ ۋە ياشارتىپ تۇرىدۇ. مەسىلەن:

نامازئوقۇش ئۈچۈن، ئالدىبىلەن تاھارەت ئالدىڭىز. تاھارەتنى، پەيغەمبىرىمىز بۇيرۇغان ئۇسۇللىرىغا رىئايە قىلغان ھالدائالىسىز، ئۇندىن كېيىن، نامازنى پەيغەمبىرىمىزنىڭ تەلىماتلىرىغا ئۇيغۇن بىر شەكىلدە ئوقىدىڭىز.

نېمە ئۈچۈن؟ چۈنكى، ھەزرىتى محمد (ع س) ئىنىڭ پەيغەمبەرلىكىگە ئىشىنىسىز ۋە پەيغەمبىرىمىزگە ئەگىشىشنى ئۆزىڭىز ئۈچۈن مۇقەددەس ۋەزىپە دەپ بىلىسىز!

قۇرئان كەرىم ئوقۇغاندا، ناھايىتى دىققەت بىلەن ئوقۇيسىز چۈنكى، قۇرئاننى اللهنىڭ كالامى دەپ ئىشەندىڭىز، ئۇنى قەستەن خاتا ئوقۇشنىڭ گۇناھ ئىكەنلىكىنى بىلىسىز.

نامازدا، كۆپىنچە قۇرئان ئايەتلىرىنى ئۈن چىقارماي ئىچىمىزدە ئوقۇيمىز. بۇلارنى ئوقۇدىڭىزمۇ، ئوقۇمىدىڭىزمۇ؟ توغرا ئوقۇدىڭىزمۇ يا قەستەن ئۆزگەرتىپ خاتا ئوقۇدىڭىزمۇ؟ ئۇ يەردە سىزنى تىڭشاپ تۇرغان ياكى كۆرۈپ تۇرغان بىرسى يوق! ئەمما، اللهنىڭ سىزنى ھەر يەردە كۆرۈپ تۇرىدىغانلىقىغا، سىز ئوقۇۋاتقان مەخپى ۋە يا ئاشكارا بولغان ھەرنەرسىنى ئاڭلاپ تۇرىدىغانلىقىغا ئىشىنىسىز. سىزنى "ناماز ئوقۇ" دەپ ھەيدەيدىغان، ناماز ئوقۇۋاتقاندا سىزگە قاراپ تۇرىدىغان بىركىم بولمىغان ھالدا، سىزنى ناماز ئوقۇشقا نېمە ھەيدەكچىلىك قىلدى؟ مانا، بۇ سىزنىڭ «الله مېنى ھەر يەردە، ھەرۋاقىتتا كۆرۈپ تۇرىدۇ»، دەپ ئىشەنگەنلىكىڭىزدىن ئەمەسمۇ؟ ئەزان ئېيتىشى بىلەن تەڭ، پۈتۈن ئىشنى قويۇپ ئالدىراپ مەسجىدگە مېڭىشقا سىزنى زورلىغان نەرسە نېمە؟ ئەتىگەن سەھەردە تاتلىق ئۇيقۇنى قويۇپ، چۈشتە قاقاس ئاپتاپتا، ناماز قازا بولۇپ كەتمىسۇن دەپ مەسجىتكە بېرىشقا ئالدىرايسىز، ئاخشاملىرى دەم ئېلىش ۋە كۆڭۈل ئېچىشلارنى ناماز قىلىمەن دەپ تەرك ئېتىسىز! بۇلارنىڭ ھەممىسىنىڭ سەۋەبى نېمە؟ بۇلارنىڭ سەۋەبى، اللهغا ئىتائەت قىلىش ئۈچۈن پەرزنى، ۋەزىپىنى ئادا

ئۇيغۇر كىتاب تورى
www.uyghurkitap.com

قىلىشتىكى يۈكسەك مەسئۇلىيەتچانلىق تۇيغۇسى ئەمەسمۇ؟

ناماز ئەسناسىدا، بىرەر خاتالىق ئۆتكۈزۈپ قويۇشتىن قاتتىق ئېھتىيات قىلىسىز، چۈنكى، قەلبىڭىزدا ئاللاھ قورقۇسى چوڭقۇر ئورۇن ئالغان! ۋە بىر كۈنى بۇ دۇنيادىكى پۈتۈن قىلمىشلىرىڭىز دىن ئاللاھ ھۇزۇرىدا ھېساپ بىرىدىغانلىقىڭىزنى بىلىسىز.

ئەمدى، ئېيتىپ بېقىڭلار! ئىنساننىڭ مەنىۋى ۋە ئەخلاقىي جەھەتتە مۇكەممەل بىر مۇسۇلمان بولۇپ يېتىشىپ چىقىشى ئۈچۈن نامازدىنمۇ ياخشى بىر يول بارمىكەن؟

ناماز، ئىنساننىڭ ئاللاھغا قىلغان ئەھدىسىنى، كۈندە ئارقا-ئارقىدىن بىر قانچە قېتىم ئەسلەشكە سەۋەپچى بولىدۇ. ئاللاھ غا بولغان ئىمانىنى يېڭىلاپ ياشارتىدۇ، ئاخىرەتكە بولغان ئىشەنچىسىنى يەنى، بۇ دۇنيادىكى قىلمىشلىرىدىن قىيامەت كۈنى بولغاندا ھېساپ ئېلىنىدىغانلىقىنى ھېچ ئەستىن چىقارمايدۇ. ناماز بىلەن مۇسۇلمان كۈندە بەش قېتىم پەيغەمبىرىمىزگە ئەگەشكەن بولىدۇ. ئەتىگەندىن كەچكىچە، ئاللاھنىڭ ئەمىرلىرىنى، پەرز ۋەزىپىلىرىنى ئادا قىلىشنى تەكرار مەشق قىلىدۇ. دېمەك، نامازكىشىنىڭ چۈشەنچىسى(ئىمانى)بىلەن ئىبادەتتىكى ئەمەلىيىتىنى بىرلەشتۈرۈشنى قولغاكەلتۈرىدىغان بىردىن-بىر تەلىم تەربىيە دۇر.

ياراتقۇچىسىنىڭ ئەمىرلىرىگە بويسۇنۇپ ئىتائەت قىلىشتا بۇقەدەر جىددىي ۋە ئەستايىدىل بولغان بىر كىشى، نامازدىن چىقىپ ئۆز ئىشلىرى بىلەن مەشغۇل بولغان چاغلىرىدىمۇ، ئاللاھنىڭ قانۇنلىرىغا رىئايەقىلىدۇ، قەلبىدە دائىما ئاللاھ قورقۇسى يەرلەشكەن بولىدۇ. خاتا(گۇناھ)ئىشقا يېقىنلاشقاندا «ئاللاھ مېنى ھەرجايدا كۆرۈپ تۇرىدۇ» دەپ ئۇ ئىشتىن قايتىدۇ.

شۇنچىلىك بىر مۇكەممەل ۋە يۈكسەك تەلىم-تەربىيە ئالغاندىن كېيىنمۇ، ئەگەر بىرسى، ھاياتنىڭ باشقا ساھەلىرىدا، ئاللاھنىڭ ئەمىرلىرىگە ئىتائەتسىزلىك قىلىپ يامان ئىشلار قىلىۋاتقان بولسا، ئۇچاغدا، مەسىلە پەقەت ئۇنىڭ ئۆز نەپسىدىكى بۇزۇقلۇقتا، نامازدا ئەمەس. ئۇندىن باشقا، ئاللاھ نامازنى جامائەت بىلەن بىرلىكتە بىر يەرگە جەم بولۇپ ئۆتىشىمىزنى بۇيرۇدى. خۇسۇسەن ھەپتىدەبىرقېتىم جۈمە كۈنى «جۈمئە ناماز»نى جامائەت بىلەن ئۆتەشنى پەرزقىلدى. نامازنى جامائەت بىلەن قىلىش، مۇسۇلمانلار ئارىسىدا سۆيگۈ ۋە بىرلىك چۈشەنچىسى پەيدا قىلىپ، ئۇلارنى بىرلەشكەن، كاتتا ۋە كۈچلۈك بىر توپلۇلۇق(جامائە)ھالىغاكەلتۈرىدۇ. كۆپچىلىك مۇسۇلمانلار بىر يەرگە يىغىلىپ، بىر سەپتە يانمۇ-يان تۇ-

رۇپ ناماز ئوقۇغاندا، ئۇلارنىڭ قەلبىدە ئەڭ تەسىرلىك ھالدا، قېرىنداشلىق ۋە بەراۋەرلىك تۇيغۇسى چوڭقۇر يەرلىشىدۇ.

ناماز، تەڭلىك (بەراۋەرلىك) نىڭ سىمۋولىدۇر. چۈنكى، نامازدا مەيلى باي بولسۇن، پېقىر بولسۇن، ئەمەلدار بولسۇن، ئاددىي پۇقرا بولسۇن، ئوقۇمۇشلۇق ئالىم ياكى ساۋاتسىز كىشى بولسۇن، ئوقۇغۇچى ياكى ئوقۇتقۇچى بولسۇن، ئاق تەنلىك ياكى قارا تەنلىك بولسۇن، ئېسىلزادە يا خىزمەتكار بولسۇن، ھەممىسى بىر سەپتە بىر بىرلىرىگە ياندىشىپ سەپ تۈزۈپ اللهنىڭ ھۇزۇرىدا قول باغلىشىپ ئېھتىرامدا تۇرىدۇ. بىرلىكتە ئېگىلىدۇ ۋە باشلىرىنى يەردە قويۇپ بىر اللهغا سەجدە قىلىدۇ. پۈتۈن جامائەت بىر رەھبەرنىڭ (ئىمامنىڭ) ئارقىسىدا تۇرۇپ ئۇنىڭغا ئەگىشىپ ناماز ئوقىدۇ. بۇ مۇسۇلمانلاردا رەھبەرگە بولغان ئىتائەتتە بىرلىك ۋە ئىنتىزامچانلىق روھىنى پەيدا قىلىدۇ.

قىسقىسى ناماز، مۇسۇلمانلارغا مۇكەممەل بىر شەخسى ھاياتلا ئەمەس، بەلكى ئۇلارنى يىمىرىلمەس، قۇدرەتلىك بىر پۈتۈن توپلۇم بولۇپ يېتىشىشىنىڭ پەزىلەتلىك يولىغا باشلايدۇ.

يۇقۇرىدىكىلەر، بىزنىڭ كۈندە بەش ۋاخ ئوقۇغان نامازلىرىمىزنىڭ ھېساپسىز پايدىلىرىدىن بىر قانچىسى. ئەگەر بۇلاردىن ئۆزىمىزنى مەھرۇم قىلغان بولساق، ئۇ چاغدا زىيان تارتقۇچى پەقەت ئۆزىمىزلا بولۇپ قالىمىز.

الله ناماز ئارقىلىق سىزگە ئىنتايىن زور بىر قۇۋۋەت بېغىشلاۋاتسا، سىز ھۇرۇنلۇق قىلىسىز، ئېغىزدا ئىمان ئېيتىپ ئەمەلىيەتتە بولسا الله پەرز قىلغان نامازنى ئوقۇمايسىز. بۇنداق قىلىشتا مۇنداق ئىككى سەۋەپ بولۇشى مۇمكىن؛

بىرىنچىسى- سىز نامازنى ئۆزىڭىزگە پەرز ۋەزىپە دەپ قوبۇل قىلمايسىز. ئىككىنچىسى، نامازنى پەرز دەپ قوبۇل قىلىسىز ئەمما، ناماز ئوقۇمايسىز. بۇ ھەر ئىككى خىل ئەھۋالدا تۇرۇپ يەنە «ئىمانىم بار» يەنى مەن مۇسۇلمان دەپ دەۋا قىلىسىزغۇ، سىزنىڭ ئۇچىغا چىققان يالغانچىلىقىڭىزدىن باشقا نەرسە ئەمەس. ئەمرىنى قوبۇل قىلماسلىقنىڭ ئۆزى ھاكىمىيەتنى تونۇماسلىق يەنى اللهنىڭ ھاكىمىيىتىنى ئىتىراپ قىلماسلىقتۇر. ئىككىنچى ئەھۋالدا بولسا، اللهغا ئىمان ئېيتتىڭىز، لېكىن ئۇنىڭ ئەمرىنى ئىجرا قىلمايسىز، ئېغىزدا خۇدا باردەپ ئەمەلىيەتتە اللهغا بويسۇنمايسىز (ناماز ئوقۇمايسىز)، ئۇنداقتا سىز يەر يۈزىدىكى مەخلۇقاتلار ئىچىدە ئەڭ ئىشەنچسىز، ئەڭ ئەرزىمەس بىرى ئىكەنسىز! چۈنكى، كائىناتنىڭ ئەڭ چوڭ ھوقۇق ئىگىسى بولغان اللهغا نىسبەتەن بۇ دۇنيادا بۇنداق ئىككى-

يۇزلىمىلىكتە بولغان كىشى، مەخلۇقتا بۇنىڭدىنمۇ بەتتەر يالغانچىلىق ۋە ئىككى يۈزلىمچىلىك قىلمايدۇ دەپ كىم ئېيتالايدۇ؟ئەگەر بىر توپلۇم (جامائە) ئىچىدە بۇنداق ئىككى يۈزلىمىلىكلىك كىشىلەر كۆپەيسە، ئۇ جەمئىيەتنىڭ قانداق ئەھۋالغا چۈشۈپ قالىدىغانلىقىنى سىز بىر ئويلاپ بېقىڭ!

روزا

پەرزلەرنىڭ ئىككىنچىسى، يىلدا ھەر ئايدا بىر قېتىم پەرز بولغان روزا دۇر. روزا، بەشۋاخ نامازدەك ھەر يىلى بىر ئاي داۋامىدا، ئىمانىمىزنى يېڭىدىن ياشارتىدۇ ۋە ياراتقۇچىمىزغا بولغان بۇرچىمىزنى ئەسلىتىدۇ. رامىزان ئېيى كىرىشى بىلەن، سەھەردىن تارتىپ ئاخشامغىچە ھېچ نەرسە يېمەيمىز ئىچمەيمىز. سەھەردە ئەزان ئوقۇلۇشى بىلەن دەرھال داستىخاندىن قولىمىزنى يىغىمىز. ئاخشام ئىپتار ۋاختى كەلگىچە ئالدىمىزغا ھەرقانچە لەززەتلىك تاماق كەلسىمۇ، قورسىقىمىز ئاچ ۋە تولىمۇ ئۇسساپ كەتكەن بولساقمۇ، يېمەيمىز ئىچمەيمىز. مەيلى، ئادەم بار يەردە بولسۇن، يوق يەردە بولسۇن، بۇنىڭغا قەتئىي رىئايە قىلىمىز. ئاغزىمىزغا بىر لوقما يېمەك ۋە ياكى بىر تامچا سۇ مۇ ئالمايمىز! ئامازشامغا ئەزان چىقىشى بىلەن ئىپتار قىلىمىز (روزىمىزنى ئاچىمىز)، كۈندۈزى يېمىگەن-ئىچمىگەنلىرىمىزنى كېچىلىرى بىمالال يەۋېرىمىز ۋە بۇ تەرتىپ ئىنتىزامچانلىقنى رامىزان ئېيى چىققىچە داۋاملاشتۇرىمىز. بىرسى ھەيدەپ تۇرمىسىمۇ، بۇ بىرئاي مۇددەت ئىچىدە ئەتىگەندىن كەچكىچە يېمەي-ئىچمەي تۇرىمىز. بۇ قىيىن ۋە مۇشەققەتلىك ۋەزىپىنى، كۆڭۈل خوشلىقى بىلەن ئورۇنلىشىمىزغا نېمە سەۋەپ بولىدۇ؟ بۇلارنىڭ سەۋەبى، اللەدىن، ئاخىرەتتە مەھشەركۈنى ھېساپ بىرىشتىن قورققانلىقىمىز، قۇرئان ۋە پەيغەمبىرىمىزنىڭ ئەمىرلىرىگە قەتئىي بويسۇنۇش ئىرادىمىز، پەرزنى ئاداقىلىشقا بولغان مەسئۇلىيەتچانلىقىمىز، مۇسىبەتكە قىينچىلىققا، جاپا مۇشەققەتكە سەۋىر تاقەت ۋە بەرداشلىق كۈچىمىز ۋە اللەنىڭ رىزاسى ئالدىدا ئۆز نەپسىي خاھىشلىرىمىزنى يېڭىش كۈچىمىزدىن ئىبارەتتۇر. ھەر يىلى رامىزان ئېيى كىرىش بىلەن ئوتتۇز كۈنلۈك بۇ ئىبادىتىمىز، بىزنى تەربىيەلەپ چېنىقتۇرىدۇ، ھاياتىمىز جەريانىدا دۈچ كېلىدىغان پۈتۈن ھەقىقەتلەرنى كۆز ئالدىمىزغا كەلتۈرۈدۇ ۋە يىلنىڭ قالغان ئون بىرئېيىنىمۇ اللەغا ئىتات بىلەن ئۆتكۈزۈشىمىز ئۈچۈن چېنىقتۇرىدۇ.

شۇنىڭدەك، اللە پۈتۈن مۇسۇلمانلارنى ئوخشاش بىرئايدا روزا تۇتۇشنى بۇير-
دى. ئۆزى خالىغىنىچە باشقا بىرئايدا تۇتىمەن دېيىشكە بولمايدۇ. بۇنىڭ پۈتۈن
ئىنسانلارغا بولغان تەسىرى ئىنتايىن چوڭ. پۈتۈن ئىسلام دۇنياسىدىكى ئىنسان-
لارنىڭ ھەممىسى، بۇ ئاي ئىچىدە بىردەك روزا تۇتقان ھالدا بولىدۇ، ئەتراپتىكى
مۇھىتنىڭ ھەممىسى ئىمان-ئىسلام نۇرىغا چۈمۈلگەن، اللە قورقۇنچىسى بىلەن
تولغان بولۇپ ھەرجايدا اللەنىڭ ئەمرىگە ئىتائەتچانلىق، ياخشى ئەمەل ۋە گۈزەل
ئەخلاق نامايان بولغان بولىدۇ.

بۇلارنىڭ ھەممىسى ئۆزىمىزگە پايدىلىق بولغانلىقى ئۈچۈن پەرز قىلىنىدى.
بىزنى ئاچ ۋە ئۇسسۇز قويۇشنىڭ اللەغا بىر پايدىسى يوق. ماقۇل بىر سەۋەبى
بولماي تۇرۇپ روزا تۇتمىغانلار، ئۆزىگە ئۆزى زۇلۇم قىلغان بولىدۇ. بۇلارنىڭ
ئەڭ ھاياسىز قىلىقلىرى شۇكى، باشقىلار روزا تۇتسا ئۇلار، ئاشكارا يەپ-
ئىچىپ يۈرىدۇ. خۇددى، "بىز سىلەرنىڭ جامائىتىڭلاردىن ئەمەس"، دېگەندەك
ئوچۇق ئىسيانكارلىق قىلىدۇ. مانا، بۇنداق ئىككى يۈزلىمىلىك كىشىلەردىن
ھېچبىر ياخشىلىق كۈتكىلى بولمايدۇ.

زاكات

ئۈچىنچى پەرز زاكات بىرىشتۇر. اللە، ئىقتىسادىي جەھەتتە بەلگىلىك بىر سەۋ-
ىيەگە يەتكەن (باي) مۇسۇلمانلارئۈچۈن، پۇل-مالىنىڭ يۈزدە ئىككى يېرىمىنى، يەنى
"قىرقتىن بىرىنى" ھېساپلاپ، كەمبەغەل ئۇرۇقتۇغقانلىرىغا، مىسكىن پېقىرلارغا،
ئىقتىسادىي قىيىنچىلىقى بار يېڭى مۇسۇلمان بولغانلارغا، مۇساپىرلارغا، قەرزگە
بوغۇلۇپ قالغانلارغا بېرىشنى پەرز قىلدى. زاكاتنىڭ ئەڭ ئازمىقتارى، قىرقتىن
بىر بولۇپ بۇنىڭدىن ئارتۇق بەرگەن كىشىگە اللە تېخىمۇ كۆپ ئەجر ۋە ساۋاپ
ئاتا قىلىدۇ.

بايلىقىڭىزدىن ئازغىنە بىر مىقتار بەرگەن زاكات اللەغا تەگمەيدۇ. ئۇ ھېچبىر
نەرسىگە مۇھتاج ئەمەس. ئەگەر، بىر كەمبەغەل تۇققىنىڭىزغا اللەنىڭ ئەمرى دەپ
بىلىپ ئۇنى رازى قىلىش نىيىتى بىلەن زاكات بەرسىڭىز، اللە سىزگە بۇنىڭ ئۈچۈن
قاتمۇ-قات ساۋاپ بېرىمەن دەپ ۋەدە قىلىدۇ. ئەمما، بۇ ساۋاپقا ئېرىشىشنىڭ
شەرتى، بەرگەن زاكاتنى پەقەت اللە يولىدا دەپ بىرىش، ئۆز شەخسى مەنپەئەتىنى
چىقىش نۇقتىسى قىلماسلىق، زاكات ئالغان كىشىنى كەمسىتمەيدىغان، ئۇلارنىڭ

ئۆزىگە مىننەتتار بولۇشنى تەلەپ قىلىدىغان سۆز، ھەرىكەتلەردىن قاتتىق ساقلىنىش لازىم. بەرگەن زاكاتنى ھەر يەردە داۋراڭ سېلىپ "بەك سېخى كىشى ئىكەن" دەپ داڭقىم چىقسۇن، دېگەن تونۇشتا بولماسلىق لازىم. اللە نى رازى قىلىمەن دەپ، بايلىقىدىن ئازغىنە بىر مىقتارنى پېقىرلارغا بەرگەن كىشىگە اللە ئۆزىنىڭ خەزىنىسىدىن، تۈگىمەس-پۈتمەس بايلىق ئېھسان قىلىدۇ. (**)

ناماز ۋە روزاغا ئوخشاش زاكاتمۇ پەرز ئىبادەت بولۇپ ئىسلامنىڭ ئەڭ چوڭ ئاساسلىرىدىن بىرىدۇر. زاكات بېرىش، مۇسۇلمانلاردا اللەغا بولغان پىداكارلىق تۇيغۇسىنى ئاشۇرىدۇ. ئۇلارنى شەخسىيەتچىلىك، ئىچى تارلىق، بېخىللىق، مال-دۇنيا پەرەستلىككە ئوخشاش ئىللەتلەردىن ئۇزاق تۇتىدۇ. بېخىل، ئىچى تار ۋە تاماخور كىشىلەرنىڭ ئىسلامدا ئورنى يوقتۇر. ھالال ئەمگەك بىلەن تەر تۆكۈپ ئىشلەپ تاپقان مال-مۈلكىنى، ۋاختى كەلگەندە ھېچ ئىككىلەنمەستىن اللە يولىدا، قۇربان قىلىشقا (سەرپ قىلىشقا) ھەردائىم تەييار تۇرىدىغان كىشىلا، ئىسلامنىڭ سېپىدە تۇرۇپ (سىراتىل مۇستەقىمدا) يەنى، ئىسلام كۆرسەتكەن تۈز ۋە توغرا يولدا ئىلگىرلەيدۇ. دېمەك، زاكات مۇسۇلمانىنى بۇ، پىداكارلىق ۋە قەتئي ئىتائەتچانلىق روھىدا تەربىيەلەپ يېتىشتۈرىدۇ.

زاكاتنىڭ دۇنياۋى جەھەتتىكى پايدىسى، مۇسۇلمانلارنىڭ ئۆز ئارا ياردەملىشىشنى بىر تەشكىلى ۋە ئىجتىمائىي ۋەزىپە ھالىغا كەلتۈرىدۇ. ھېچكىم مەن باي دەپ بايلىقىنى بۇزۇپ چېچىپ ئەيشى-ئىشرەتتە غاپىل يۈرمەسلىكىنى، ھېچبىر مۇسۇلماننىڭ ئاچ-يالىڭاچ قالماسلىقىنى قولغا كەلتۈرۈشنى مەقسەت قىلىدۇ. چۈنكى، ئۇلارنىڭ بايلىقىدا، كەمبەغەللەر، تۇل ۋە يېتىملار، مېيىپلارنىڭ، قابىل ۋە ماھىر

(**) زاكات پەقەت نەخ پۇلنىلا ئەمەس، پۈتۈن ئىقتىسادنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ. مەسىلەن: ئالتۇن-كۈمۈش، تىجارەت ماللىرى ۋە چارۋامال قاتارلىقلارغىمۇ زاكات كېلىدۇ. بۇلارنىڭ تەپسىلاتى فىقھى كىتابلىرىدا تولۇق بايان قىلىنىدۇ. مەن، بۇ يەردە زاكات توغرىسىدىكى ئۇمۇمى مەسىلە ئۈستىدە توختالدىم.

بۇ يەردە، ئالاھىدە ئېتىبار ئۆتۈشكە تېگىشلىك بىر مەسىلە بار. پەيغەمبىرىمىز ئۆز ئائىلىسىدىكىلىرىنىڭ ۋە تۇغقانلىرىنىڭ زاكات ئېلىشىنى مەنئى قىلغان. يەنى «سېيىدلەر ۋە بەنى ھاشىمىلار»نىڭ زاكات بېرىشى پەرز ئەمما، كەمبەغەل بولسىمۇ زاكات ئېلىشى ھارامدەپ بۇيرۇغان. پەيغەمبىرىمىز نەسلىدىن كەلگەن، پېقىر بىرسىگە ياردەم قىلىشنى خالىغان كىشى، ھەدىيە ۋە تۆھپە بەرسە بولىدۇ. (مەۋدۇدى)

تۇرۇپ پۇلى يوق ئىشسىز قالغانلارنىڭ،ئۈستۈن ئەقلىي قابىلىيىتى بولسىمۇ،
ئوقۇيالمىغان كەمبەغەل بالىلارنىڭ ھەققى بار.بۇ ھەقنى تونۇمىغان كىشى ئەڭ چوڭ
زالىم دۇر.چۈنكى،ئۇ ئالتۇن-كۈمۈش ئاقچىلىرىنى دۆۋىلەپ قويۇپ،ساختىپەز-
لىك ۋەجازانىخورلۇق بىلەن دۇنياسىنى ھەدەپ كۆپەيتىشنىڭ كويىدا سارايىدا
ئەيشى-ئىشرەتتە ئولتۇرۇپ، پىكاپىتا گۈركىرەپ يۈررۇپ،ئەتراپتا مىڭلىغان
ئىنسانلار ئاچ-يالىڭاچ بىر بۇردا نانغا مۇھتاج ئىكەن،يەنە مىڭلارچە كىشى ئىش
سىزلىقتىن زارلىنىۋاتقان ئىكەن،يانچۇقىڭىزنى توشقۇزۇشنىڭ كويىدا يۈرسىڭىز
بۇنىڭدىنمۇ يامان زالىملىق بولامدۇ؟

ئىسلام مانا، شۇنداق دۇنيا پەرەستلىك ۋە ئاچكۆزلۈكنىڭ دۈشمىنىدۇر.

كاپىرلار بولسا،ئۇنداق ئۇمۇمى ئىنسان سۆيگۈسىدىن مەھرۇم كىشىلەردۇر.ئۇ
لارنىڭ مەدەنىيىتى،قولغا كەلگەن دۆلەتنى چولغاپ كۆپەيتىشنى،جازانىخورلۇق
قىلىپ پۇلنى ئۆسۈمگە تارقىتىپ،باشقىلارنىڭ تاپقان-تەرگىنىمۇ قوشۇپ يىغىـ
ۋېلىشنى ئۆگىتىدۇ.لېكىن،ئىسلام ئىنسانلارغا،ئەگەر ئاللانىڭ ساڭا بەرگەن رىزىق
ئېھتىياجىدىن ئاشسا،ئۇنىڭدىن بىر قىسمىنى مۇھتاج بولغان قېرىنداشلىرىڭغا بەر
ئۇلار بىر تەرەپتىن ئۆز ئېھتىياجلىرىنى قامداش بىلەن تەڭ،ئىشلەش ئىقتىدارىنى
تىكلىۋالسۇن دەپ تەلىم بېرىدۇ.

ھەج

ھەج،تۆتىنچى پەرز دۇر.مۇقەددەس شەھەر مەككىگە بېرىپ كېلىش ئۈچۈن
كۈچ-قۇدرەتى يەتكەن ھەربىر مۇسۇلماننىڭ ئۆمرىدە بىر قېتىم ھەج قىلىشى
پەرز قىلىندى.

ھازىرقى مەككە شەھىرىدە، بۇندىن نەچچە مىڭ يىل بۇرۇن، ھەزرىتى ئىبراھىم
(ع س) ئاللاغا ئىبادەت قىلىش ئۈچۈن كىچىك بىر ئۆي بىنا قىلغان، ھەزرىتى ئىب
راھىم(ع س)نىڭ بۇ خالىس نىيىتى ۋە مۇھەببىتىنى تەقدىرلەپ، ئاللا ئۇ ئۆينى
ئۆزىنىڭ ئۆيى دەپ قارار قىلىپ،ئاللاغا ئىبادەت ئۈچۈن ناماز ئوقۇغانلارنى بۇ
ئۆيگە(بىيتۇللاھ قا)قاراپ ئوقۇسۇن دەپ بۇيرۇدى.دۇنيانىڭ ھەر قانداق يېرىدە
بولسۇن،كۈچ-قۇدرىتى يەتكەن مۇسۇلمان،ھاياتىدا بىر قېتىم كېلىپ بۇ ئۆينى
زىيارەت قىلىشى ۋە خۇددى ھەزرىتى ئىبراھىم(ع س)نىڭ ئەڭ ئالى ھۆرمەت،
ئىززەت ۋە سۆيگۈ بىلەن بۇ ئۆينى تاۋاپ قىلغىنىدەك،تاۋاپ زىيارەت قىلىشى

ئۇيغۇر كىتاب تورى
www.uyghurkitap.com

پەرز قىلىندى.بۇ پەرز ئادەتتىكى زىيارەت شەكلىدە ئەمەس،مەخسۇس ئىبادەت سۈرىتىدە ئادا قىلىنىدۇ.ئاللاھنىڭ ئۆيىنى زىيارەت قىلىشقا،يەنى بەيتۇللا .غا ھەج پەرزىنى ئادا قىلىشقا كېلىدىغانلار ئالدى بىلەن قەلبلىرىنى پاكىزلاپ نەپسانىي خاھىشلىرىنى چەكلەشلىرى،يامان ئەخلاق ۋە ئەسكى قىلىقلارنى تاشلىۋېتىپ، جېدەل-ماجىرا ۋە قان تۆكۈشتىن ساقلىنىش كېرەك.ئاسمان-زېمىننى ياراتقان ئاللاھنىڭ ئۆيىنى زىيارەت ئۈچۈن بىرىنچىدا خۇددى،بۈيۈك بىر پادىشاھنىڭ ھۇزۇرىغا كېتىۋاتقاندەك،ئەيمەنگەن ھالدا،ئاجىزلىق ۋە ئېھتىرام بىلەن ھازىر بولۇش كېرەك.سەممىي ۋە ئىتائەتچانلىق بىلەن ئېلىپ بارغان بۇ ئىبادىتىمىز ئۈچۈن ئاللاھ بىزگە مول ئەجرى ۋە مۇكاپات بېرىمەن دەپ ۋەدە قىلىدۇ.

ھەج،ئەسلىدە ئەڭ چوڭ ئىبادەتتۇر.بىر ئىنساندا،ئاللاھ سۆيگۈسى بولمىسا ئۇ، ئۆز يۇرتىدىن ئايرىلىپ،يېقىن يۇرۇقلىرىنى تاشلاپ،شۇنچە ئۇزۇن سەپەر نىڭ مۇشەققىتىنى ئۈستىگە ئالامدۇ؟ھەجگەبارىمەن‌دەپ نىيەت قىلىشنىڭ ئۆزىلا ئىخلاس ۋە مۇھەببەتنىڭ ئىپادىسى ھېساپلىنىدۇ.يولغا چىققاندا ئۆكىشىدىكى ھېسسىيات ۋە ھاياجان،باشقا ئاددەتتىكى سەپەرگە چىقىش ئالدىدىكى ھاياجان غا ھېچ ئوخشىمايدۇ.ھەج سەپەرىگە ماڭغان كىشىنىڭ پۈتۈن پىكىر-خىيالى ئاللاھغا قارىتىلغان بولۇپ ئۇنىڭ قەلبى ئاللاھنىڭ بەيتىنى كۆرۈشكە بولغان ئىشتىياق ۋە مۇھەببەت بىلەن تولۇپ تاشقان بولىدۇ.مەنزىلگە يېقىنلاشقانسىرى بۇ ئىشتىياق تېخىمۇ ئاشىدۇ.مۇقەددەس زېمىنغا يېتىپ بارغاندىن كېيىن،تەقۋا ۋە گۈزەللىك بىلەن تولغان بىر مۇھىتقا كىرگەن بولىدۇ.بۇرۇنقى گۇناھ ۋە ئىتائەتسىزلىكلىرى ئۈچۈن پۇشايمان قىلىدۇ.بۇندىن كېيىن،گۇناھ ۋە ئىتائەتسىزلىكتىن ساقلاش ئۈچۈن ئاللاھدىن پانا تىلەيدۇ.ئىبادەتلەردىن زوقلىنىدۇ،نامازدا،سەجدىگە بېشىنى قويۇپ،بېشىنى يەردىن كۆتۈرگۈسى كەلمەيدۇ،قۇرئان ئوقۇغاندا تېخىمۇ تەسىرلىنىدىغان بولىدۇ.روزا تۇتسا،بۇ قېتىم باشقىچە ھۇزۇرلىنىدۇ.ھىجاز(ھازىرقى سەئۇدى‌ئەرەبىستان-ت)زېمىنىغا قەدەم قويۇش بىلەن،ئىسلامنىڭ پۈتۈن تارىخى كۆزئالدىدا جانلىنىدۇ،ھەر يەردە ئاللاھ يولىدا جانلىرىنى پىدا قىلىنغانلارنىڭ ئە-سەرلىرى كۆزگە كۆرۈنىدۇ.ئۇ جاينىڭ ھەربىر قۇم زەررىسى،خۇددى ئىسلامنىڭ ئۇلۇغلىقى ۋە شان-شۆھرىتىگە گۇۋاھلىق بەرگەندەك،ھەر بىر تاش پارچىسى، «قاراڭ!ئىسلامنىڭ،ئاللاھ دىن باشقا ئىلاھ يوقتۇر،دېگەن چاقىرىقى مانا،بۇ يەردىن ياڭراپ چىققان»دېگەندەك تۇيۇلىدۇ.ئۇنىڭ‌قەلبى،ئاللاھ سۆيگۈسى ۋە ئىسلام-غا بولغان چەكسىز ساداقەت بىلەن تولۇپ تاشىدۇ.بۇجەرياندا ئالغان تەسىرات

لىرى، ھاياتى داۋامىدا خاتىرىسىدىن ھېچ چىقمايدۇ.

ھەجنىڭ بۇ دۇنيادىكى پايدىلىرىمۇ ناھايىتى كۆپ. مەسىلەن ھەج مۇناسىۋىتى بىلەن، مەككە شەھرى پۈتۈن دۇنيا مۇسۇلمانلىرىنىڭ يىغىلىش مەركىزى ھالىغا كېلىدۇ. يىلدا بىرقېتىم دۇنيانىڭ ھەر قايسى جايلىرىدىن، ھەرقايسى قىتئەدىن كەلگەن نەسلى، ئىرقى ۋە رەڭگى بىر-بىرىگە ئوخشىمايدىغان ئەمما، ھەممىسى بىر ﷲغا ئىمان ئېيتقان مىليونلىغان مۇسۇلمانلار، ئەينى زامان ۋە بىر ماكاندا بىر يەرگە كېلىدۇ! ئۇلاردىكى بىربىرلىك ۋە ئىنتىزاملىق بىلەن ﷲغا بولغان بەندىچىلىك ۋەزىپىسىنى يەنى، ھەج ئىبادىتىنى ئادا قىلىشتىكى مىسىلسىز ئىتائەتچانلىق روھى، دۇنيا مۇسۇلمانلىرىنىڭ بىر-بىرلىرىگە بولغان قېرىنداشلىق سۆيگۈسىنى ياشارتىدۇ ۋە تېخىمۇ ناشۇرىدۇ. مۇسۇلمانلار بىرلىك، ئىتتىپاقلىق ۋە ئۆزئارا ياردەملىشىشنىڭ دۇنيا مىقياسىدىكى بىرقېتىملىق خەلقئارا نامايىشىنى ھەج مۇناسىۋىتى بىلەن ئەمەلگە ئاشۇرىدۇ.

ئىسلامنى ھىمايە قىلىش

ئىسلامنى ھىمايە قىلىش ۋە قوغداش، ئەسلىدە ئىسلامنىڭ ئاساسى پرىنسىپى ئىچىدە كۆرسىتىلمىگەن بولسىمۇ، ئىسلامى ۋەزىپىلەرئىچىدە مۇھىم ئورۇندا تۇرىدۇ. شۇنىڭدەك، قۇرئان كەرىم ۋە ھەدىسلەردە تەكىتلەنگەن ۋە كۆپ ئەھمىيەت بېرىلگەن بىر مەسىلە دۇر. ئىسلامنى ھىمايە قىلىش دېگەن نېمە؟ نېمە ئۈچۈن پەرز قىلىندى؟ بۇنى تۆۋەندىكى بىر مىسال ئارقىلىق ياخشى چۈشىنىپ كېتەلەيمىز: بىرسى سىز بىلەن دوست ئەمما، سىز ئۇنىڭ بىلەن بولغان مۇناسىۋىتىڭىزدە، ئۇنىڭ سىزنىڭ پايدا مەنپەئەتىڭىزگە كۆيۈنۈش جەھەتتە، سەممىي ئەمەلىيكىنى كۆرمىگىز. ئۇ سىزدىن پايدىلىنىشنىلا ئويلايدۇ، لېكىن زىيىنىڭىزغا پەرۋا قىلمايدۇ. ھەتتا، بۇنىڭدىن ئۆزى مەنپەئەت قازىنىشقا تىرىشىدۇ. بېشىڭىزغا كۈن چۈشسە، ياردەم قىلمايدۇ، يامىنى كەلسە دۈشمەن تەرەپكە ئۆتۈۋالىدۇ ياكى يامان بولمالىقىنىڭ يولىنى تۇتۇپ، چەتكە چىقىپ تۇرىۋالىدۇ. ئەمدى سىز ئېيتىپ بېقىڭ، بۇ ئادەمنى يەنىلا دوستۇم دەپ ئېيتالامسىز؟ ياق، بۇنداق ئادەمنى ھەرگىز دوستۇم دېمەيسىز! چۈنكى ئۇ ئادەمنىڭ دوستلۇقى پەقەت ئېغىزدا بولۇپ، چىن يۈرەكتىن ئەمەس. ھەقىقىي دوستىڭىزنىڭ نىيىتى خالاس، سۆيگۈسى ھەرزامان بىرخىل ۋە دائىم ياردىمىڭىزگە ھازىر بولىدۇ، دۈشمەنلىرىڭىزگە قارشى سىز بىلەن بىر سەپتە

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
www.uyghurkitap.com

كۈرەش قىلىدۇ. باشقىلار سىزنىڭ يامان گېپىڭىزنى، غەيۋىتىڭىزنى قىلسا، ئۇ
دەرھال رەددىيە بېرىدۇ. ئەگەر بۇنداق قىلمىسا، ئۇنىڭ «مەن، سىنىڭ دوستۇڭ»
دېگەن داۋاسى يالغان، ئۇ دوستىڭىز ئەمەس بەلكى، مۇناپىقتۇر. دېمەك، ئەگەر سىز
مۇسۇلمانلىق داۋاسى قىلىپ «مەن، مۇسۇلمان» دەيدىكەنسىز، ئۇ چاغدا ئىسلامنى
ھىمايە قىلىش سىزنىڭ ئەڭ بىرىنچى ۋەزىپىڭىز بولىدۇ! مۇسۇلمان بولۇشنىڭ
مەنىسى «ئىسلامنى قوغداش، ئىماندا غەيرەتلىك بولۇش، مۇسۇلمان دىنىي قېرىن-
داشلىرىنىڭ ھەقىقىي مەنپەئەتلىرىنى ھەردائىم قوغداش. ھەرقانداق بىر دۇنياۋىي
مەسىلىدە، ئىسلام مەنپەتىنى ۋە مۇسۇلمانلارنىڭ ئۇمۇمىي پايدىسىنى كۆزدە
تۇتۇش» دېگەنلىكتۇر. ئۆز شەخسىي مەنپەئەتىمىز ۋە ياكى زىيىنىمىزنى دەپ
ئىسلامنىڭ مەقسىدى ۋە ئۇمۇمىي مۇسۇلمانلار مەنپەئەتىگە زىيانلىق، سۆز ھەر-
ىكەتلەردە بولماسلىقىمىز لازىم. ئىسلام ۋە مۇسۇلمانلارنىڭ ياخشىلىقى ئۈچۈن
بولىدىغان ھەرقانداق پائالىيەتلارگە چىن قەلبىمىز بىلەن، مېلىمىز ھەتتا، جېنىمىز
بىلەن قاتنىشىمىز لازىم! ئىسلامغا، مۇسۇلمانلارغا زىيان يەتكۈزىدىغان پۈتۈن ھەر-
ىكەتلەردىن ئۇزاق تۇرۇشىمىز لازىم. دىنىمىزنىڭ، دىنىي جامائىتىمىزنىڭ، دىن-
قېرىنداشلىرىمىزنىڭ ئىززىتىنى، ئۆزىمىزنىڭ ئىززىتى دەپ ئۇنىڭغا قىلىنغان
تۆھمەت ۋە تاجاۋۇزغا قەتئىي قارشى تۇرۇشىمىز لازىم. شەخسىي ئىشلىرىمىزدا
دۈشمەن بىلەن چېك-چېگرىمىزنى قانداق ئايرىساق، ئىسلام دۈشمەنلىرى بىلەن
مۇشۇنداق ئايرىۋېلىشىمىز لازىم. ئىسلام ۋە مۇسۇلمانلارغا قارشى ھەرخىل تاجا-
ۋۇزلارغا تاقابىل تۇرۇشقا ھەردائىم ھازىر تۇرۇشىمىز لازىم. مانا، يۇقىرىقىلار
«مەن مۇسۇلمان» دېگەن كىشىدە بولۇشقا تېگىشلىك سۈپەتلەردۇر. ئېغىزدا مەن
مۇسۇلمان دېسىمۇ، بۇ سۈپەتلەرگە ئىگە بولمىغان كىشى مۇناپىق قاتارىغا كىرىدۇ.
چۈنكى، ئەمەلىي ھەرىكىتى ئۇنىڭ ئېغىز بىلەن قىلغان دەۋاسىنىڭ يالغانلىقىنى
ئىسپاتلاپ تۇرىدۇ.

جىھاد

ئىسلامنى ھىمايە قىلىش ھەرىكىتىنىڭ باسقۇچلىرىدىن بىرسى شەرىئەتتە
جىھاد دەپ ئاتىلىدۇ. «جاھاد» سۆزىنىڭ مەنىسى، بىرئىش ئۈچۈن ئەڭ ئاخىر-
كۈچىگە قەدەر كۈرەش قىلماق. بۇ مەنىدىن ئېيتقاندا، اللهنىڭ يولىدا ئىختىسادى
بىلەن، ئاغزى بىلەن، قەلىمى بىلەن ۋە ياكى قول-ئاياقلىرى بىلەن كۈرەش قىلىشمۇ

جىھاد قىلغانلىق بولىدۇ. لېكىن، «جىھاد» سۆزى مەخسۇس دىن ئۈچۈن، دۇنياۋى
مەقسەتلەرنى ھەرگىز كۆزدە تۇتمىغان ھالدا ئىسلام دۈشمەنلىرى بىلەن ئېلىپ
بېرىلغان ئۇرۇش (غازات ـ ت) ئۈچۈن قوللىنىدۇ. شەرىئەتتە، بۇنداق ئۇرۇشلار
«جىھادى كىفايە» يەنى، پۈتۈن مۇسۇلمانلار ئۈچۈن پەرز بولسىمۇ بىر قىسىم مۇ-
سۇلمانلار جىھاتتا قاتنىشىپ بۇ پەرزنى ئادا قىلسا، قالغان مۇسۇلمانلاردىن بۇ
پەرز ساقىت بولىدۇ (مەسئۇلىيەتلىك قالمايدۇ ـ ت). ئەگەر بىر ئىسلام مەملىكىتىگە
دۈشمەن تاجاۋۇز قىلسا، ئۇ مەملىكەتتىكى پۈتۈن مۇسۇلمانلارغا جىھاد قىلىش-
ناماز، روزا قاتارلىق پەرز ئىبادەتلەرگە ئوخشاش «پەرزى ئەين» بولىدۇ. ئۇ
مەملىكەت مۇسۇلمانلارنىڭ تاجاۋۇزچىلارغا كۈچى يەتمىسە، ئەتراپتىكى مۇسۇلمان
دۆلەتلىرىدىكى ھەر مۇسۇلماننىڭ ئۇلارغا ماللىرى ۋە جانلىرى بىلەن ياردەم قىلىش
لىرى پەرز. ھەتتا، پۈتۈن دۇنيا مۇسۇلمانلىرىنىڭ دۈشمەن تاجاۋۇزىغا ئۇچرىغان
بۇ مۇسۇلمانلارنى ھىمايە قىلىشى، قوغداپ ياردەم قىلىشى پەرزدۇر. يەنى، بىر
مۇسۇلمانغا ناماز، روزا، زاكات بېرىش ۋە ھەج قىلىش قانداق پەرز بولغان بولسا
ئىسلامنى ھىمايە قىلىش ئۇنى قوغداشمۇ ئوخشاش پەرز. بۇنى قەستەن ئادا قىل-
مىغان ئەھمىيەت بەرمىگەن كىشى گۇناھكار بولغان بولىدۇ. بۇنداق چاغلاردا جىھاد
نىڭ ئەھمىيىتى ناماز ۋە روزىدىن ئارتۇق بولىدۇ. چۈنكى، ئۇ چاغدا ئىمان ئۈچۈن
بىر سىناق بولىدۇ مۇسىبەتتە، بېشىغا كۈن چۈشكەندە، مۇسۇلمانلار سېپىدە تۇرۇپ
ئۇلارنى قوغدىمىغان ياردەم قىلمىغان كىشىنىڭ ئىمانى شۈبھىلىك يەنى ئىماندا
شەك بار. ئۇنداق كىشى نامازنى نېمە دەپ ئوقىيدۇ؟ روزىنى نېمە مەقسەت بىلەن
تۇتىدۇ؟ شۇنداق بىر كۈندە، مۇسۇلمانلارنىڭ دۈشمىنى بىلەن بىر سەپتە تۇرۇپ
ئىسلام دۈشمەنلىرىگە ياردەم قىلغان كىشى، نېمە دېگەن بەتبەخت بىر مۇناپىق
ئىنسان ـ ھە!

ئەلۋەتتە، ئۇنىڭ مەن مۇسۇلمان دەپ ئوقۇغان نامازلىرى توتقان، روزا، بەرگەن
زاكاتلىرى، ھەممىسى بىكار.

ئۇيغۇر كىتاب تورى بېكىتى
www.uyghurkitap.com

ئالتىنچى باب

دىن ۋە شەرىئەت

بۇ يەرگىچە،دىن ۋە ئىمان توغرىسىدا سۆزلىدىم.ئەمدى،پەيغەمبىرىمىز نىڭ شەرىئىتى توغرىسىدا بىر ئاز توختىلىمەن.لېكىن،ئالدى بىلەن شەرىئەت دېگەن نېمە؟دىن بىلەن شەرىئەتنىڭ پەرقى نېمە؟دېگەن مەسىلىنى ئۆگىنىمىز.

دىن بىلەن شەرىئەتنىڭ پەرقى

ئالدىنقى بابلاردا سۆزلەپ ئۆتكىنىمىزدەك،پۈتۈن پەيغەمبەرلەر ئىنسانلارغا ئىسلام دىنىنى ئېلىپ كېلىپ تەلىم بەرگەن.بۇ دىنى ئىسلام،بىز گە الله غا ئىمان ئېتىش ۋە ئۇنىڭ سۈپەتلىرىگە،ئاخىرەت ۋە مەھشەر كۈنىدىكى جازا ۋە مۇكاپات ئەقىدىلىرى ھەققىدە،اللەنىڭ بۇرۇنقى ھەقىقى پەيغەمبەرلىرى قانداق تەلىم بەرگەن بولسا،شۇ بويىچە ئىمان كەلتۈرۈشىمىزنى بۇيرۇغان.اللەنىڭ كىتابلىرىغا ئىشىنىپ،ئۆزىمىز خالىغانچە ئويدۇرۇۋالغان يولنى تاشلاپ ئۇنىڭ،كۆرسەتكەن يولىدا مېڭىشىمىزنى،باشقىلارنى قويۇپ پەقەت الله نىڭ پەيغەمبىرىگە ئەگىشىشنى بۇيرۇدى.اللەغا ئىبادەتتە ئۇنىڭغا باشقىسىنى ئورتاق(شىرىك) قىلماسلىقىمىزنى ئەمىر قىلدى.مەنا،بۇنداق ئىمان ۋە ئىبادەتنىڭ ئىسمى«دىن» ۋە پۈتۈن پەيغەمبەرلەرنىڭ ئورتاق تەلىماتىمۇ شۇ بىر دىن ئىدى.

ئىبادەتنىڭ ئۇسۇللىرىنى،تۇرمۇش دەستۇرىنى،ئۆزئارا مۇناسىۋەت،ئەخلاق ۋە مەدەنىيەت جەھەتتىكى تەربىيە يوللىرىنى،تىجارەتنىڭ قائىدە-تۈزۈملىرى ۋە ھالال-ھارامنىڭ چېگرىسىنى بىلدۈرۈش ئۈچۈن، الله بۇرۇنقى پەيغەمبەرلەر ئارقىلىق ھەرقايسى دەۋىرلەردە،ھەرقايسى جايلار ئۈچۈن بىر-بىرىدىن پەرقلىق بولغان شەرىئەت قانۇنلىرىنى بىلدۈرگەن.ئەڭ ئاخىرقى پەيغەمبىرى،محمد(ع س) ئارقىلىق بىلدۈرۈلگەن شەرىئەت قانۇنى بولسا،پۈتۈن ئىنسانلار ئۈچۈن،ئەبەدىي ۋە بۇرۇنقى شەرىئەتلەرگە قارىغاندا،ئەڭ تاكامۇللاشقا شەرىئەت بولدى.«دىن»بۇرۇنقى پەيغەمبەرلەر ئېلىپ كەلگەن «دىنى ئىسلام» لېكىن،بۇرۇنقى شەرىئەتلەرنىڭ ئورنىغا ھەزرىتى محمد(ع س)ئېلىپ كەلگەن،پۈتۈن ئىنسانلار ئۈچۈن ئورتاق ئىبادەت يوللىرى،تۇرمۇش شەكلى،ئۆزئارا مۇناسىۋەت تۈزۈملىرى،ھالال-ھارامنى پەرقلەندۈرۈشنىڭ ئۆلچەملىرى بەلگىلىنىپ.بۇرۇنقىلىرى ئەمەلدىن قالدۇرۇلدى.

شەرىئەتنى ئۆگىنىشنىڭ مەنبەلىرى

هازىر بىزدە ھەزرىتى محمد(ع س)نىڭ شەرىئىتىنى ئۆگىنىشىمىز ئۈچۈن ئىككى ئاساسى مەنبە بار.ئۇلاردىن بىرسى قۇرئان،ئىككىنچىسى ھەدىس.قۇرئان اللەنىڭ كالامى،ئۇنىڭ ھەربىر كەلىمىسى،اللەدىن كەلگەن بۇيرۇقتۇر.ھەدىس بولسا اللەنىڭ ئاخىرقى ئەلچىسى ھەزرىتى محمد(ع س)نىڭ سۆز ۋە ئەمەلى ھەرىكەتلىرى-نىڭ بىرىكمىسى بولۇپ،پەيغەمبىرىمىزدىن كېيىن،ساھابىلار ۋاستىسى بىلەن بىر- بىرلەپ بىزگىچە يېتىپ كەلگەن رىۋايەتلەردىن ئىبارەت.پەيغەمبىرىمىزنىڭ پۈتۈن ھاياتى قۇرئاننى شەرھلەش(چۈشەندۈرۈش،يېشىپ بېرىش-ت)بىلەن ئۆت-كەندى.بولۇپمۇ،پەيغەمبەرلىكىنىڭ كېيىنكى يىگىرمە ئۈچ يىلى دايىم،قۇرئاننى ئۆگىتىش.قۇرئاننى چۈشەندۈرۈش ۋە ئىنسانلارنى قۇرئان يولىدا تەربىيەلەش بىلەن ئۆتتى.ئۇ سۆزى بىلەن ئەمەلى ھەرىكىتى بىلەن ئىنسانلارنى،الله رازى بو-لىدىغان يول بىلەن ياشاشنى ئۆگەتتى.پەيغەمبىرىمىزنىڭ بۇ شانلىق ھاياتى جەريا-نىدا ئۇنىڭ سېپداشلىرى،ساھابىلار،پەيغەمبىرىمىزنىڭ يېقىن تۇغقانلىرى،خا-تۇنلىرى،پەيغەمبىرىمىزنىڭ ھەربىر سۆزىنى ئىنتايىن كۆڭۈل قويۇپ ئاڭلايتتى ۋە ھەربىر ھەرىكەتلىرىنى دىققەت بىلەن كۆزىتەتتى.دۇچ كەلگەن ھەر مەسىلىدە شەرىئەت ھۆكۈمىنى،ئۇنىڭدىن سوراپ، ئۇنىڭ كۆرسەتمىسى بويىچە ئىش قىلىپ ئۇنىڭ مەنئى قىلغانلىرىدىن ساقلىناتتى.يولىيۇرۇقلىرىنى ئاڭلاپ يادلىۋې-لىپ، باشقا ئاڭلىمىغانلارغا يەتكۈزۈپ تۇراتتى.پەيغەمبىرىمىز بىرسىنىڭ بىر ئىشنى كۆرگەندە،ئۇنىڭغا نىسبەتەن قوللاش،جىم تۇرۇش ۋە يا مەنئى قىلىش پوزىتسىيىسىنى بىلدۈرەتتى.بۇنى كۆرگەن،ئەر-ئايال ساھابىلار پەيغەمبىرىمىز-نىڭ بۇ تەلىم ئۇسۇلىنى خاتىرىلىۋالاتتى، ۋە يا يېزىۋالاتتى،باشقىلارغا سۆزلەپ بېرەتتى.مانا،بۇ يوللار بىلەن پەيغەمبىرىمىزنىڭ بۇ تەلىماتلىرى رىۋايەتلەر ۋاستە-سى ئارقىلىق بىزگىچە يېتىپ كەلدى.كېيىنچە بۇ رىۋايەتلەر توپلىنىپ كىتاب شەكلىدە بىرلەشتۈرۈلدى.شۇنىڭ بىلەن پەيغەمبىرىمىزنىڭ ھەدىسلىرىنىڭ خەزىنى-سى مەيدانغا چىقتى.بۇ كىتابلارنىڭ ئىچىدىن،ئىمام مالىك،ئىمام بۇخارى،ئىمام-مۇسلىم،ئىمام تىرمىزى،ئىمام ئەبۇداۋۇد،ئىمام نىسائى ۋە ئىمام ئىبنى ماجەنىڭ كىتابلىرى ئەڭ توغرا ۋە ئاساسلىق كىتابلار بولۇپ ھېساپلىنىدۇ.بۇ كىتابلار، پۈتۈن دۇنيادىكى مۇسۇلمانلارنىڭ شەرىئەتنى تونۇپ،ئۇنى ئوڭغايلىق بىلەن ئۆز ئەمەلىيەتلىرىگە تەدبىق قىلىشىدا ئىنتايىن مۇھىم رول ئوينايدۇ.

فىقھى

ئۆتمۈشتە بەزى دىنىي ئالىملىرىمىز، ئىنسان ھاياتىدا مەيدانغا كېلىدىغان نۇرغۇن مەسىلىلەرنى بىر تەرەپ قىلىش ئۈچۈن، قۇرئان ۋە ھەدىسنىڭ يوليورۇقلىرىنى ئاساس قىلىپ، ئەتراپلىق ھالدا بىرقىسىم قانۇن-تۈزۈملەرنى ئوتتۇرىغا قويغان. بۇلار «فىقھى» دەپ ئاتىلىدۇ. بۇنىڭ سەۋەبى، ھەر مۇسۇلمان قۇرئاننىڭ ھۆكۈملىرىنى، بولۇپمۇ بەزى ئىنچكە مەسىلىلەردىكى ھۆكۈملەرنى چۈشىنىپ كېتەلىشى مۇمكىن ئەمەس.. شۇنداقلا ھەربىر كىشىنىڭ ھەدىس ئىلمىدىن تولۇق خەۋەردار بولۇپ ئۇنىڭدىن شەرىئەت مەسىلىلىرىنى تېپىپ چىقىش قابىلىيىتىمۇ بولىشى مۇمكىن ئەمەس. شۇنىڭ ئۈچۈن، دىنىي ئالىملىرىمىز، ئۇزۇن مۇددەتلىك جاپالىق ئىزدىنىشلەردىن كېيىن، ھەر مۇسۇلماننىڭ ئوڭايلا چۈشىنىپ، ئەمەل قىلىپ ھاياتىنىڭ پۈتۈن ساھەلىرىدە ئىسلام كۆرسەتكەن يولدا ئازماي مېڭىشىغا ياردەمچى بولىدىغان قانۇن-ئىنتىزام دەستۇرى «فىقھى»نى تۈزۈپ چىقتى. بۇ ئالىملىرىمىزدىن بەزىلىرى بۇ ئۇلۇغ ئىش ئۈچۈن پۈتۈن ئۆمرىنى سەرپ قىلدى. نەتىجىدە، بۈگۈن دۇنيادا مىليونلىغان مۇسۇلمانلار، ھېچبىر قىينچىلىق تارتماستىن شەرىئەتنى چۈشىنىپ، ئۇنىڭغا ئەمەل قىلىپ اللە ۋە ئۇنىڭ پەيغەمبىرىنىڭ ئەمر-پەرمانلىرىنى ئەمەلگە ئاشۇرماقتا. مۇسۇلمانلار، ئالىملىرىنىڭ بۇ خىزمەتلىرى ئۈچۈن، ئۇلارغا نەقەدەر كۆپ مىننەتتارلىق بىلدۈرسىمۇ ئازلىق قىلىدۇ.

ئەسلىدە، بۇ ئۇلۇغ خىزمەتكە كىرىشكەن ئىسلام ئالىملىرى خېلى كۆپ، ئەمما ھازىر بۇلاردىن تۆت خىل فىقھى(مەزھىبى-ت)مەجۇتتۇر. پۈتۈن دۇنيادىكى مۇسۇلمانلار كۆپىنچە تۆۋەندىكى بۇ فىقھىلارگە ئەگىشىدۇ:

بىرىنچى- ھەنىپى فىقھىسى: بۇنى ئىمام ئەبۇھەنىپە نوئمان بىن سابىت، ئىمام يۈسۈپ ئىمام مۇھەممەد ۋە ئىمام زۇفەر قاتارلىق ئالىملارنىڭ پىكىرلىرىدىنمۇ پايدىلىنىپ تۈزۈپ چىققان.

ئىككىنچىسى- مالىكي فىقھىسى: ئىمام مالىك قۇرۇپ چىققان

ئۈچىنچىسى- شافىي فىقھىسى: مۇھەممەد ئىدرىس ئەششافىي قۇرۇپ چىققان

تۆتىنچىسى- ھەنبىلى فىقھىسى: ئىمام ئەھمەد بىن ھەنبىل قۇرۇپ چىققان

بۇ تۆت خىل فىقھى، پەيغەمبىرىمىز(ئ س)دىن كېيىنكى ئىككى ئەسىر مەزگىلى ئىچىدە قۇرۇلدى ۋە تولۇقلاندى. بۇلار ئوتتۇرىسىدىكى بەزى ئوخشىماسلىقلارنىڭ بولىشى تەبىئى بىر ھادىسە دۇر. بىر قانچە كىشى، ئوخشاش بىر مەسىلىنى

تەتقىق قىلسا ۋە ياكى بىر سۆزنى ئەتراپلىق يېشىپ چۈشەندۈرسە، ئۇلارنىڭ تەت-
قىق ۋە چۈشەندۈرۈشلىرىدا، چوقۇم ئاز-تولا ئوخشىماسلىق بولىدۇ. لېكىن، فىقھ-
ىنى تۈزۈپ چىققانلارنىڭ ھەممىسى، ھەقنى قوللايدىغان، ياخشى نىيەتلىك، مۇ-
سۇلمانلارنىڭ مەنپەئەتىنى قوغدايدىغان، تەقۋادار ۋە ئۇلۇغ زاتلار ئىدى. شۇنىڭ
ئۈچۈن مۇسۇلمانلار بۇ تۆت فىقھنىڭ (مەزھەبنىڭ-ت) ھەممىسىنى بەرھەق توغرا
دەپ تونىيدۇ.

شۇ بىر ھەقىقەتكى، ئىنسانلار ھاياتتا يوقىرىقى تۆت فىقھدىن بىرسىگىلا
ئەگىشىپ كېتەلەيدۇ، يەنى بىر ئادەمنىڭ تۆت فىقھقا بىردەك ئەمەل قىلىشى
مۇمكىن ئەمەس. شۇنىڭ ئۈچۈن كۆپچىلىك ئالىملىرىمىز، مۇسۇلمانلار بۇ تۆت
فىقھدىن بىرسىگە ئەگەشسە بولىدۇ دەپ قارايدۇ. بۇلاردىن باشقا، بىرقىسىم
ئىسلام ئالىملىرى، "مەخسۇس بىر فىقھقا ئەگىشىشىنىڭ كېرىكى يوق، ئىلمى بار
كىشى (سۆۋىيىسى بار كىشى-ت) ئۆزى بىۋاستە قۇرئان ھەدىستىن مەسىلىگە ھۆ-
كۈم تېپىشى كېرەك. ئىلمى يوق كىشىلەر، ئۆزى ئىشەنچ قىلالايدىغان ئالىملاردىن
بىرسىدىن يەنى، ئەھلى ھەدىس دەپ ئاتالغان ئالىملاردىن ئۆگەنسە بولىدۇ دەپ
قارايدۇ. چۈنكى، بۇ ئەھلى ھەدىس ئالىملىرىمىزمۇ يوقىرىدىكى تۆت فىقھى ئالىم-
لىرى بىلەن ئوخشاش.

تەسەۋۋۇف(*)

فىقھى، ئىنساننىڭ كۆرۈنۈشتىكى ئاشكارا ئەمەللىرى بىلەن مۇناسىۋەتلىك. يەنى
فىقھى، سىزگە بىرىلگەن ئەمىرنى تەلىماتقا ئۇيغۇن شەكىل بىلەن ئەمەلگە ئاشۇر-
دىڭىز مۇ يوق؟ ئەمەلگە ئاشۇرغان بولسىڭىز، بۇ جەرياندىكى روھىي ۋە قەلبىي
ھالىتىڭىزدىن فىقھى سۆز ئاچمايدۇ. تەسەۋۋۇف بولسا، ئەمەلنىڭ روھىي ۋە
قەلبىي ھالەت بىلەن بولغان مۇناسىۋىتىنى تەكىتلەيدۇ. مەسىلەن: سىز ناماز ئوقۇ-
دىڭىز، بۇنىڭدا فىقھى، سىزنىڭ تاھارەتنى ئۇسۇلىغا ئۇيغۇن ئالغانلىقىڭىزغا،
قىبلىغا قاراپ يۈزلەنگەنلىكىڭىزگە، نامازدىكى پۈتۈن ئەركان ۋە باسقۇچلارنى چالا
قويماي ئورۇندىغانلىقىڭىز، نامازدا ئوقۇشقا تېگىشلىك بولغانلارنىڭ ھەممىسىنى

(*) تەسەۋۋۇف- قۇرئاندا، تەزكىيە ۋە ھېكمەت دەپ ئاتىلىدۇ. ھەدىسلاردە ئېھسان
دەپ تەرىپلىنىدۇ. كېيىنچە، كىشىلەر ئارىسىدا «تەسەۋۋۇف» دەپ ئاتالدى.

www.uyghurkitap.com

تولۇق ئوقۇغانلىقىڭىزغا، نامازنى ئۆز ۋاختىدا ئوقۇپ بەلگىلەنگەن رەكەت سانىنى تولۇق ئادا قىلغانلىقىڭىزغا قارايدۇ. بۇلارنىڭ ھەممىسنى ئورۇندىغان بولسىڭىز «فىقھى» گە كۆرە، ئوقۇغان نامازىڭىز ئادا بولدى. ھەقىقىي ئىسلامىي تەسەۋۋۇف، ئىبادىتىڭىزنى ئادا قىلىۋاتقان چېغىڭىزدا قەلبىڭىز (روھىي ھالىتىڭىز) قانداق ئىدى؟ پۈتۈن خىيالىڭىز پەقەت ئاللاھقا قارىتىلغانمىدى؟ ۋە كۆڭلىڭىزدىن دۇنيا خىياللىرىنى پۈتۈنلەي چىقىرىپ ئاتقانمىدىڭىز؟ نامازنى ئوقۇۋاتقاندا، ئاللاھ قورقۇسنى يۈرىكىڭىزدە ھېس قىلىپ، ئۇنىڭ ھەرىكىتىڭىزنى كۆرۈپ تۇرىدىغانلىقىغا ئىشەنگەن ھالدا تۇرغانلىقىڭىز ۋە نامازنى پەقەت ئاللاھنىڭ رىزاسى ئۈچۈن ئوقۇۋاتقانلىقىڭىزغا قارايدۇ. شۇنىڭدەك، ناماز ئوقۇش بىلەن روھىڭىز قانچىلىك پاكلاندى، ئەخلاقىڭىز قانچىلىك تۈزەلدى؟ قانچىلىك ھەقىقىي ۋە مۇكەممەل مۇسۇلمانلىق دەرىجىسىگە يېتىپ باردىڭىز؟ مانا، بۇلارغا قارايدۇ. ئەسلىدە، بۇلارنىڭ ھەممىسى نامازنىڭ مەقسىدى بىلەن مۇناسىۋەتلىك بولۇپ تەسەۋۋۇف، بۇلار قانچىلىك تولۇق ئىجرا قىلىنغان بولسا، ناماز شۇنچىلىك مۇكەممەل بولغان بولىدۇ. قانچىلىك يېتەرسىز قالسا، ناماز شۇنچىلىك ناقىس قالىدۇ دەپ قارايدۇ. باشقا ئىبادەتلەرمۇ شۇنداق. قىسقىسى، تەسەۋۋۇپ شەرىئەت بۇيرۇغان ئەمرىگە بويسۇنۇپ ئىجرا قىلىشىدىكى خالىس نىيىتىڭىز ۋە ھەقىقىي ئىتائەتكارلىق روھىڭىزنى ئۆلچەشنى ئاساس قىلىدۇ. بۇلارنى، تۆۋەندىكى مىسال بىلەن تېخىمۇ ئوبدانراق چۈشىنىۋالىمىز؛

بىز، بىر كىشىنى كۆرگىنىمىزدە ئۇنىڭ شۇ ئىككى خۇسۇسىيىتىگە ئالاھىدە دىققەت بىلەن نەزەر سالىمىز. بىرىنچى، ئۇ كىشىنىڭ تەن سالامەتلىكىنىڭ ياخشى ۋە يا ناچارلىقىغا قارايمىز. قارىغۇ، گاس-گاچا، ئاقساق-چۇلاق، چىرايلىق يا سەتلىكىگە سەپسالىمىز. كىيىم-كېچەكلىرىنىڭ پاكىزە - پاسكىنىلىقىغا دىققەت قىلىمىز. ئىككىنچى، ئۇ كىشىنىڭ ئەخلاق، ئادەت ۋە باشقا ئالاھىدىلىكلىرىگە قارايمىز. ئەس-ھوشى جايىدىمۇ، ئالىم ياكى ساۋاتسىزمۇ، ياخشى پەزىلەتلىك بىرسىمۇ ياكى يامان نىيەتلىك پەسكەش بىرىمۇ؟ بۇلارغا قارايمىز. يەنى، بۇلاردىن بىرىنچىسىنى «فىقھى» دېسەك، ئىككىنچىسى، تەسەۋۋۇف دېگىنىمىزنىڭ ئۆزى!

سىز بىر كىشىگە "ياخشى" دەپ باھا بېرىش ئۈچۈن، ئۇنىڭ تاشقى كۆرۈنۈشى ۋە ئىچكى ئالاھىدىلىكلىرىنىڭ دىتىڭىزگە يېقىشىنى ئاساس قىلىسىز. شۇنىڭغا ئوخشاش ئىسلام ياخشى كۆرىدىغان كىشى، شەرىئەت ھۆكۈملىرىگە ئەمەل قىلىشتا، كۆرۈنۈش جەھەتتە توغرا بولغان ۋە ئىچكى جەھەتتىمۇ ئۇنىڭغا مۇۋاپىق

بولغان كىشىدۇر. ئەگەر بىر كىشىنىڭ كۆرۈنۈشتىكى ئىتائەتلىرى توغرا بولۇپ، روھىي جەھەتتە خالىس بولمىسا، ئۇنىڭ ئەمەل-ئىبادەتلىرى خۇددى، ئادەم ئۆزى چىرايلىق ئەمما، ئۆلۈك بىر جىسىمگە ئوخشايدۇ. ۋە روھىي جەھەتتە ئىتائەت-لىرى توغرا لېكىن، كۆرۈنۈشتىكى ئىتائەتلىرى توغرا بولمىسا، ئۆزى ناھايىتى چىرايلىق ئەمما، ئاقساق-چولاق ۋە ياكى قارىغۇ بىر ئادەمگە ئوخشايدۇ.

ئەپسۇسكى، كېيىنكى زاماندا ئىلىم ۋە ئەخلاقنىڭ زاۋاللىققا قاراپ مېڭىشىغا ئەگىشىپ، قۇرئان ۋە ھەدىس بىلەن ئالاقىسى بولمىغان خاتا ۋە يولسىز نەرسىلەر پەيدا بولۇپ، تەسەۋۋۇفنىڭ پاك بولىقىنى لايىقلاشتۇرۇۋەتتى. بەزىلەر خاتا ئېتىقادلىرى تۈپەيلىدىن ھەق يولدىن ئېزىپ كەتكەن قەۋملەردىن كۆچۈرۈۋالغان، قۇرئان ۋە ھەدىستە ئاساسى بولمىغان، ئىسلامغا خىلاپ ھەرخىل پەلسەپە ۋە نەزەرىيەلەرگە، ئاجايىپ ئەقىدە ۋە ئۇسۇللارغا «تەسەۋۋۇف» دېگەن ماركىنى چاپ-لاپ كۆتۈرۈپ چىقىشتى. شۇنىڭ بىلەن بۇكىشىلەر بارغانسىرى، ئۆزلىرىنى شە-رىئەتتىن «ئازات» قىلىۋېلىپ "تەسەۋۋۇفنىڭ شەرىئەت بىلەن ھېچ ئالاقىسى يوق، ئۇ باشقا بىر كوچا" دەپ ئوتتۇرىغا چىقتى. «سوپى»غا شەرىئەتكە بويسۇنۇشنىڭ نېمە كېرىكى بار؟ دېگەنگە ئوخشاش سۆزلەرنى كۆپچىلىك جاھىل سوپىلاردىن ھەر دائىم ئاڭلاپ تۇرىمىز. بۇ سەپسەتىلەرنىڭ ھەممىسى يالغان. چۈنكى، ئىسلام ئۆزىنى شەرىئەتتىن ئايرىم مۇستەقىل دەپ چۈشۈنىدىغان ۋە تەسەۋۋۇفنى شەر-ىئەتتىن باشقا بىر يول دەپ تەرىپلەيدىغان تەسەۋۋۇفنى قەتئىي قوبۇل قىلمايدۇ. ھېچ بىر «سوپى»نىڭ شەرىئەت ھۆكۈملىرىگە بويسۇنماي ناماز، روزا، زاكات ۋە ھەج قاتارلىق پەرزلەردىن «ئازات» بولۇش ھەققى يوق! ھېچقانداق بىر «سوپى»-نىڭ الله ئۆزى، پەيغەمبىرى ئارقىلىق بىلدۈرگەن تۇرمۇش، ئەخلاق، ئۆزئارا مۇناس-ۋەتلەر، ھەق ۋە ھوقۇق ۋەزىپىلىرى ۋە ھالال-ھارامنىڭ چەك-چېگرىسى ھەققى-دىكى ئەمرلىرىگە خىلاپلىق قىلىش ھوقۇقىمۇ يوق. پەيغەمبەر(ئ س)غا ھەقىقىي رەۋىشتە ئەگىشەلەيدىغان، ئۇنىڭ بەلگىلەپ بەرگەن پرىنسىپلىرىگە رىئايە قىلماي-دىغان بىرسى، مۇسۇلمان سوپى دېگەن نامغا قەتئىي لايىق ئەمەس. ھەقىقىي مەنىدە، تەسەۋۋۇف، الله ۋە ئۇنىڭ پەيغەمبىرىگە بولغان چەكسىز سۆيگۈ ۋە ئىشقىدىن ئىبارەتتۇر. بۇ سۆيگۈ ۋە ئىشقىنىڭ تەقەززاسى، اللەنىڭ ئەمرىگە ۋە پەيغەمبەرنىڭ تەلىماتلىرىغا قىلچىمۇ خىلاپلىق قىلماسلىقتۇر. دېمەك، ئىسلامى تەسەۋۋۇف، شەرىئەتتىن ئايرىم بىر نەرسە ئەمەس، بەلكى، شەرىئەت ھۆكۈملىرىنى ئىنتايىن ئى-خلاس ۋە سەممىي نىيەت بىلەن ئەمەلگە ئاشۇرۇش ۋە ئىتائەتكە، الله سۆيگۈسى، الله

قورقۇسى روھىنى سىگدۈرۈش دېمەكتۇر. ئىلاھىي ئەمىرلەردىن ئۆزاقلىشىپ ھەق يولىدىن ئېزىپ كەتكەن كىشىنىڭ، اللە سۆيگۈسى دەۋاسى قىلىشىنىڭ، ھېچ بىر قىممىتى يوق.

يەتتىنچى باب

شەرىئەت پرىنسىپلىرى

بۇ، ئاخىرقى بابتا، شەرىئەتنىڭ پرىنسىپلىرى ۋە ئۇنىڭ مەخسۇس ھۆكۈملىرى ئۈستىدە توختىلىمەن. شۇنداقلا، ئىسلام شەرىئىتى، قانداق بىر ئىنتىزام ۋە ئەخلاقىي پەزىلەتلارگە ئىگە ئىنسانىيەت جەمئىيىتى بەرپا قىلىشنى مەقسەت قىلىدىغانلىقىنى، ۋە بۇھەقتىكى ئىسلامنىڭ ئاساسى پرىنسىپلىرىنى تەتقىق قىلىمىز.

شەرىئەتنىڭ ئۇقۇمى ۋە ماھىيىتى

ئىنسان، پايدىلىنىش ئۈچۈن، سان-ساناقسىز كۈچ ۋە قابىلىيەتلەر بىلەن قورال-لاندۇرۇلغان. مەسىلەن، ئۆزىمىزنى ئالساق بىزدە، ئەقىل، ئىرادە-ئارزۇ، كۆرۈش، ئاڭلاش، تەم تېتىش، قول پۇتتا كۈچ-قۇۋۋەت، نەپرەت-غەزەپ، زوقى- شوق، سۆيگۈ، قورقۇ، سېخىلىك، بېخىللىك قاتارلىق ئالاھىدىلىكلەر مەۋجۇتتۇر. اللەنىڭ بىزگە ئاتا قىلغان بىرئىنايىتى بولغان بۇكۈچ ۋە قابىلىيەتلەر بۇ دۇنيادىكى ھاياتىمىزدا مۇۋەپپەقىيەتلىك بىلەن ياشاش ئۈچۈن كېرەكلىك بولۇپ بۇلاردىن تولۇق پايدىلانغاندىلا دۇنيا ھاياتىمىزدا باياشات ۋە مۇۋەپپەق بولالايمىز.

شۇنداقلا، اللە بۇكۈچ-قۇۋۋەتنى قوللىنىشنىڭ ئامىللىرىنىمۇ تولۇقلاپ بەرگەن. ھەممىدىن ئاۋال، سىزنىڭ ۋۇجۇدىڭىزدا يۇقىرىقىلارنى ئىشقا سېلىش ئۈچۈن لازىملىق مىخانىزىم تولۇق مەۋجۇتتۇر. ئۇنىڭدىن قالسا، ئەتراپىڭىزدا ھەرخىل ۋاستىلار بار، سىزگە ياردەملىشىش ئۈچۈن ھەمجىنسىڭىز بولغان ئىنسانلار بار. خىزمىتىڭىزگە تەييار ھايۋانلار، تەبىئەتتە تۇپراق، سۇ، ھاۋا، ھارارەت، يورۇقلۇق قاتارلىق ھېساپسىز شەيئىلەر بار. اللە بۇلارنىڭ ھەممىسىنى سىزنىڭ بۇلاردىن تولۇق پايدىلىنىپ دۇنيا ھاياتىڭىزنى ياخشى كۆچۈرۈشىڭىز ئۈچۈن ياراتتى.

يەنە، بىر تەرەپتىن قارىغاندا، بۇكۈچ ۋە ئىمكانلارنى ئۆز پايدىڭىز ئۈچۈن ھېچ بولمىغاندا، ئاز زىيان، كۆپ پايدا، تېگىدىغىنىنى تاللاش ئالاھىدىلىكىڭىز

بار.ئەگەر،ئەكسىچە بولغاندا،ئەقىل بۇنىڭ خاتا بولغانلىقىنى ھېس قىلىدۇ.يەنى، سىز ئۆزىڭىزگە زىيان يېتىدىغان ياكى باشقىلار زىيان تارتىدىغان ئىشنى قىلسىڭىز بۇنىڭ بىلەن،ئاللاھ بەرگەن كۈچ ۋە ئىمكانىنى خاتا يەرگە ئىشلەتكەن بولىسىز.

يوقىرىقى ئاساسلارغا كۆرە،دۇنيادا تۆۋەندىكىدەك ئىككى خىل ئىنسانلار بار: بىرىنچىسى،كۈچ ۋە ئىمكانلىرىنى بىلىپ تۇرۇپ،يامان(خاتا)يولغا ئىشلىتىدۇ، ئۇنى ئىسراپ قىلىدۇ ۋە باشقىلارغا زىيان يەتكۈزىدۇ.

ئىككىنچىسى،قەستەن ئەمەس، ئەمما بىلىمسىزلىكلىرى تۈپەيلىدىن خاتالىشىدۇ. بىرىنچى خىلدىكى ئىنسانلار،يامان نىيەتلىك،سەممىيەتسىز،گۇناھكار كىشىلەر بولۇپ بۇنداقلارنى باشقۇرۇش،ئىدارە قىلىش ۋە توغرا يولغا باشلاش ئۈچۈن، كۈچلۈك ھوقۇقى چارە تەدبىرلەر ۋە قانۇن تۈزۈملىرىنى ئورنىتىش لازىم.

بىلىمسىزلىكلىرىدىن،خاتالاشقانلارغا توغرا يولنى كۆرسۈتۈش،كۈچ-قۇۋۋەتلىرىنى ۋە ئىمكانلىرىنى ئەڭ توغرا قوللىنىشلىرى ئۈچۈن ئۇلارغا بىر يول كۆرسەتكۈچ ۋە قانۇن ئىنتىزامنىڭ كېرىكى بار.

ئاللاھنىڭ پەيغەمبەرلەر ۋاستىسى بىلەن بىلدۇرگەن،بىر ئەمەل دەستۇرى بولغان شەرىئەت مانا.يۇقىرىقى ئېھتىياجلار ئۈچۈندۇر.شەرىئەت ئاللاھنىڭ قانۇنى، ئۇ ئىنسان ئۈچۈن ئەڭ ياخشى،ئەڭ پايدىلىق يولنى كۆرسۈتۈپ بېرىشنى ۋە ئېھتىياجىنى ئەڭ ئۇنۇملۇك سۈرەتتە قامداشنى تولۇق كەلتۈرۈشنى مەقسەت قىلىدۇ.

ئاللاھنىڭ بۇقانۇنى، تامامەن سىزنىڭ مەنپەئەتىڭىزنى كۆزدە تۇتىدۇ.كۈچ ۋە ئىمكانلىرىڭىزنى ئىسراپ قىلىپ يوقىتىشىڭىزنى چەكلەيدۇ.شەرىئەت،سىزنى "دۇنيانى تاشلاپ «تەركىي دۇنيا»بولۇپ چۆل-باياۋاندا،تاغ ئۆڭكۈرلىرىدا، جاڭگاللاردا،ئىنسانلاردىن يىراقتا «خاكسار» بولۇپ ياشايسەن" دېمەيدۇ! "ئاچ-يالىڭاچ يۈرۈپ،نەپسىنى ئۆلتۈرىمەن دەپ ئۆزەڭمۇ ئۆلۈپ كەت" دېمەيدۇ. «نەپسكەشلىك» دەپ،دۇنيا نېمەتلىرىنى،راھەتلىك تۇرمۇشنى ئۆزەڭگە ھارام قىلىسەنمۇ دېمەيدۇ.شەرىئەتنى بەلگىلىگەن ئاللاھ، ئۆزى بۇدۇنيانى ياراتتى.شۇنىڭ بىلەن بۇدۇنيادىكى پۈتۈن نېمەتلەرنى،كۈچ-قۇدرەت ۋە ئىمكانىيەتلەرنىڭ ھەممىسىنى ئىنسان ئۈچۈن،ئۇنىڭ پايدىلىنىشى ئۈچۈن ياراتتى.مەيلى يەريۈزىدە بولسۇن،ئاسماندا بولسۇن.مەيلى ئىنساننىڭ ئۆز ۋۇجۇدىدا بولسۇن،كېرەكسىز، ئەھمىيەتسىز ۋە ياكى پايدىسىز ھېچ قانداق بىر نەرسە ياراتمىدى.ئاللاھ بۇلاردىن بەندىلىرىنىڭ تولۇق پايدىلىنىشىنى،دۇنيادىن ئىبارەت بۇچوڭ زاۋۇتنىڭ

كۆڭۈللىنىشىنى خالايدۇ. بەندىسىنىڭ، جاھىللىق ۋە بىلىمسىزلىك تۈپەيلىدىن زىيانغا ئۇچراپ قېلىشىنى خالىمايدۇ. بىلىپ تۇرۇپ يامان غەرەزبىلەن باشقىلارغا زىيانكەشلىك قىلىشىنىمۇ خالىمايدۇ. شۇنىڭ ئۈچۈن شەرىئەت، ئىنسانغا زەرەر يەتكۈزىدىغان ھەرقانداق شەيئىنى ھارام، ئىنسانغا پايدىلىق بولغان ھەر نەرسىنى ھالال قىلدى. ئىنساننىڭ ئۆزىگە، ياكى باشقىلارغا زىيان يەتكۈزىدىغان ھەرقانداق ئىشنى مەنئى قىلىدۇ. ئىنسانلىقنىڭ پايدا-مەنپەئەتىگە بولغان پۈتۈن ئىشلارنى قوللاپ قۇۋۋەتلەيدۇ. دېمەك، شەرىئەت قانۇنى ئىنساننىڭ بۇدۇنيادىكى پۈتۈن ھەقىقي ئېھتىياجلىرىنى، خاھىشلىرىنى قولغا كەلتۈرۈشنى، ئۇنىڭ بەخت-سائادەتلىك بىلەن مۇۋاپپەقىيەتلىك بىر ھاياتقا ئىگە بولۇش ھەققىنى قوغداشنى ئاساسىي پرىنسىپ قىلىدۇ. گەرچە، بەزى ئەھۋالدا، بۇ بىر مەجبۇري ۋەزىپە شەكلىنى ئالسىمۇ، بۇنىڭ باشقىلارنىڭ ھەققىگە تاجاۋۇز دەرىجىسىگە قەدەر يېتىپ بارماسلىقنى، مۇمكىن قەدەر باشقىلارغا ياردەم قىلىش ۋە ھەمكارلىشىشنى ئاساس قىلىشنى تەلەپ قىلىدۇ. شەرىئەت چوڭ پايدا ئالدىدا، كىچىك زىياندىن، چوڭ زىياننىڭ ئالدىنى ئېلىش ئۈچۈن كىچىك پايدىدىن ۋاز كېچىشنى ماقۇل كۆرىدۇ.

قانداق بىر كىشى بولۇشىدىن قەتئىينەزەر، ئىنساننىڭ بىلىمى چەكلىك بولغانلىقىدىن، نېمەنىڭ قانداق چاغدا، پايدىلىق ۋە نېمەنىڭ زىيانلىق ئىكەنلىكىنى بىلىشى مۇمكىن ئەمەس. شۇنىڭ ئۈچۈن، ئىلمى چەكسىز، كائىناتنىڭ پۈتۈن مەخپىيەتلىكلىگى ئۆزىگە ئاشكارا بولغان الله، ئىنسان ھاياتىنىڭ ھەرساھەسىگە مۇناسىۋەتلىك توغرا بىرقانۇن ۋە تۈزۈم بەلگىلەپ بەردى. يۈزيىللارغىچە، ئىنسانلار بۇئىلاھىي قانۇننى ۋە ئۇنىڭدىكى ھېكمەتنى چۈشۈنەلمىدى. ئەمما، ئىلىم-پەن نىڭ تەرەققىي قىلىشىغا ئەگىشىپ بۇلار تېخىمۇ ئايدىڭلاشتى. لېكىن، يەنىلا بەزىلەر بۇ ئىلاھىي قانۇننىڭ بىر قىسمىنى تېخىچە چۈشەنمەيۋاتىدۇ. ئىلىم-پەن يەنىمۇ تەرەققىي قىلغانسىرى بۇلار يەنە ئايدىڭلىشىدۇ. ئۆز ئەقلى ۋە تەجرىبەلىرىگە تولىمۇ ئىشىنىدىغان بىر قىسىم ئىنسانلار، ئەسىر بۇيىچە خاتا يولدا مېڭىپ، ئېغىر مەغلۇبىيەتلەرنى بېشىدىن ئۆتكۈزگەندىن كېيىن، ئاخىرى شەرىئەت نىڭ" بەزى يوللىرى ھەقىقەتەن توغرا ئىكەن "دەپ ئېتىراپ قىلماقتا. لېكىن، الله نىڭ پەيغەمبىرىگە ئىمان ئېيتقانلار بولسا، بۇخىل خاتالىق ۋە مەغلۇبىيەتلەرگە ئۇچرىمايدۇ. چۈنكى، ئۇلار شەرىئەت قانۇنىنى چۈشەنمىسىمۇ، اللهنىڭ پەيغەمبىرىگە بولغان قەتئىي ئىشەنچ ئاساسىدا، بۇ قانۇننى توغرا ۋە ھەقىقەت دەپ بىلىپ ئىككىلەنمەستىن ئەمەل قىلىدۇ.

شەرىئەتكە كۆرە ھەقلەر ۋە ۋەزىپىلەر

شەرىئەت،ھەربىر ئىنسانغا شۇ تۆت خىل ھەقنى ئادا قىلىشقا بۇيرۇيدۇ:

(ئا) ھەربىر ئىنسانىنىڭ ئاداقىلىشقا تېگىشلىك بولغان اللەنىڭ ھەققى.

(ب) ئىنسانىنىڭ ئۆز نەپسىنىڭ ۋە ۋۇجۇدىنىڭ ھەقلىرى

(پ) باشقا ئىنسانلارنىڭ ھەققى

(ت)اللە ئىنسانلارنىڭ پايدىلىنىشى ئۈچۈن ياراتقان شەيئىلارنىڭ ھەققى

بۇ تۆت خىل ھەققنى،ياخشى چۈشۈنۈپ،توغرا ۋە تەلتۆكۈس ئاداقىلىش،بىر ھەقىقي مۇسۇلمانىنىڭ مەجبۇرى ۋەزىپىسىدۇر.شەرىئەت بۇھەقلەرنىڭ ھەر بىرىنى ئايرىم-ئايرىم چۈشەندۇرۇپ بايان قىلىدۇ،بۇلارنى ئادا قىلىشنىڭ يوللىرىنى كۆرسۈتۈپ بېرىدۇ ۋە قانداق قىلغاندا،بۇلارنىڭ ھەممىسىنى بىردەك ۋە مۇمكىن قەدەر چالا قويماستىن ئادا قىلىشنىڭ يوللىرىنى كۆرسىتىپ بېرىدۇ.بۇھەقلەر دىن بىرىنىسگىمۇ،سەل قاراش،ئادا قىلماسلىق ياكى دەپسەندە قىلىشنى قەتئىي مەنئى قىلىدۇ.

اللەنىڭ ھەققى

اللە ئۈچۈن،ئىنسانىنىڭ بىجىرىشقا تېگىشلىك ئەڭ چوڭ ۋەزىپىسى يەنى،اللە نىڭ بەندە ئۈستىدىكى بىرىنچى ھەققى،ئىنسانلارنىڭ يالغۇز اللەغائىمان كەلتۈرۈش،ئۇنىڭغا باشقىسنى ئورتاق قوشماسلىق،(باشقىسىنى شىرىك قىلماسلىق). بۇ ھەقنى،يوقىرىدا سۆزلەپ ئۆتكىنىمىزدەك« اللە دىن باشقا،ئىبادەت قىلىشقا لايىق مەبۇد يوقتۇر(لااله الاالله)) دەپ ئىمان ئېيتىش بىلەن ئادا قىلغان بولىمىز.

اللەنىڭ بىز بەندىلىرى ئۈستىدىكى ئىككىنچى ھەققى،ئۇنىڭ ئۆز پەيغەمبىرى ۋاستىسى بىلەن بىزگە بىلدۈرگەن ھىدايەت كۆرسەتمىلىرىنى چىن يۈرىكىمىز بىلەن قوبۇل قىلىپ ئەمەل قىلىش بىلەن ئۇنىڭ رازىلىقىنى قولغا كەلتۈرۈشتۇر. ھەزرىتى محمد(ع س)غا ئىمان ئېيتىش بىلەن بۇھەقنى، ئاداقىلغان بولىمىز.بۇلار نى باشتا سۆزلەپ ئۆتتۇق.

اللەنىڭ ئۈچىنچى ھەققى،ئۇنىڭ ئەمىر-پەرمانلىرىغا ئىتائەت قىلىش،بۇلاراللە نىڭ كىتابى قۇرئان ۋە پەيغەمبىرىمىزنىڭ سۈننەتلىرى بايان قىلغان ھەدىسگە ئەمەل قىلىش بىلەن ئادابولىدۇ.اللەنىڭ تۆتىنچى ھەققى،ئۇنىڭغائىبادەت قىلىش-

www.uyghurkitap.com

دۇر. بۇ ھەققىنى، ناماز، روزا قاتارلىق پەرز ئىبادەتلەر بىلەن ئادا قىلىمىز. بۇلارنى يۇقىرىدا سۆزلەپ ئۆتتۇم.

بۇ ھەق ۋە ۋەزىپىلەر، باشقا پۈتۈن ھەقلەردىن ئۈستۈن دۇر. شۇنداقلا، بۇلارنى ئادا قىلىش ئۈچۈن باشقا ھەقلەرنى قۇربان قىلىشقا، ئۇلاردىن ۋاز كېچىشكە توغرا كېلىدۇ. مەسىلەن، ناماز ئوقۇغاندا، روزا تۇتقاندا ئىنسان ئۆز نەپسىنىڭ ۋە ۋۇجۇدىنىڭ بىرقانچە ھەقلىرىنى قۇربان قىلىدۇ. ناماز ئۈچۈن ھەركۈنى سەھەر ئۇيقۇسىنى قويۇپ ئورنىدىن تۇرۇدۇ. بۇنىڭ ئۈچۈن، ئۇيقۇسىنى، راھىتىنى پىدا قىلىدۇ. كۈن بويى، بىر قانچە قېتىم، ھەرقانچە مۇھىم ئىشى بولسىمۇ، تاشلاپ كەچكىدەم ئىلىشلىرىدىن ۋاز كېچىپ، ياراتقۇچىسىنىڭ ئىبادىتىگە كىرىشىدۇ. رامزاندا، بىرئاي ئاچلىق ۋە سۇسۇزلۇققا چىداپ، نەپسىنىڭ خاھىشلىرىنى تاشلاپ روزا تۇتىدۇ. زاكات بېرىمەن، دەپ پۇل-مالنىڭ ئازلاپ كېتىشىدىن ئەندىشە قىلماي، اللەنىڭ رازىلىقىنى دەپ، ئۆزى ئەزىز كۆرگەن بايلىقىدىن باشقىلارغا تارقىتىپ بېرىدۇ ۋە پۇل-مال سۆيگۈسىدىن الله سۆيگۈسىنى ئۈستۈن كۆرىدۇ. ھەج قىلىمەن دەپ، ئىقتىسادي جەھەتتە نۇرغۇن چىقىم قىلىپ، ئۇزۇن ۋە مۇشەقـەتلىك سەپەرگە چىداشلىق بېرىدۇ. جىھاتتا بولسا مۇسۇلمان، الله يولىدا، مېلىنى ھەتتا جېنىنىمۇ پىدا قىلىشتىن يانمايدۇ. شۇنداقلا، اللەنىڭ ھەققىنى ئادا قىلىش ئۈچۈن باشقىلارنىڭمۇ بىرقىسىم ھەقلىرىنى پىدا قىلىدۇ. مەسىلەن، بىرئىشچى ناماز قىلىمەن دەپ بىرمەزگىل ئىشىنى توختىتىدۇ، يەنى ئەڭ چوڭ ئىگىسى بولغان اللەنىڭ ئەمرىنى ئورۇندايمەن دەپ خوجايىنىنىڭ ئىشىنى تاشلايدۇ. ھەجگە ماڭغان بىر تىجارەتچى، ئىشىنى ياكى ئىشلەپ چىقىرىشىنى توختىتىدۇ، نەتىجىدە باشقا كىشىلەرنىڭ مەنپەئەتى ۋە ھەققىگە تەسىر يېتىدۇ. جىھاتتا كىرگەندە، پەقەت اللەنىڭ رازىلىقىنى دەپ نۇرغۇن ئىنسانلار جېنىنىپىدا قىلىدۇ. الله رىزاسى ئۈچۈن ئۆزئىگىلىكىدىكى ھايۋانلارنى قۇربان قىلىپ ئۆلتۈرۈدۇ، مال-مۈلكلىرىنى الله يولىدا تارقىتىپ سەدىقە قىلىدۇ.

ئەمما، بۇلارنىڭ ھەممىسى ئۈچۈن شەرىئەتتە بىر ئۆلچەم ۋە چېگرا بەلگۈلەنگەن بولۇپ، بۇھەقلەرنى ئادا قىلىشتا باشقىلارنىڭ ھەققىگە ئەڭ ئاز تەسىر قىلىشى ئاساس قىلىندۇ. نامازنى ئالساق، سىزگە پەرز قىلىنغان بۇ ئىبادەتتە سىزگە نۇرغۇن ئوڭايلىقلار يارىتىپ بېرىلدى. مەسىلەن؛ تاھارەت ئېلىشقا، سۇ تېپىلمىسا، كېسەللىك سەۋەبى بىلەن سۇ زىيان قىلىدىغان ئەھۋال بولسا، تاھارەت ئالماي، «تەيەممۇم» قىلىپ ناماز ئوقۇيسىز. سەپەردە بولسىڭىز نامازنى قىسقارتىپ

«قەسرى»ئۇسۇلى بىلەن ئوتەيسىز. كىسەللىك سەۋەبى بىلەن نامازدا ئۆرە تۇرالمىسىڭىز، ئولتۇرۇپ ۋە ياكى يېتىپ ئوقۇشقىمۇ بولىدۇ. نامازدا ئوقۇيدىغان ئايەت ۋە سۈرىلەر قىسقا، بىر ۋاخت نامازغا بىرقانچە مىنۇتلا كېتىدۇ. ۋاختىڭىز ئالدىراش بولمىسا، بىر رەكەت نامازدا پۈتۈن بەقەرە سۈرىسىنى(قۇرئاندىكى ئەڭ ئۇزۇن سۈرىنى) ئوقۇسىڭىزمۇ بولىدۇ. ۋاختىڭىز ئالدىراش بولسا، ئۈچ ئايەتكە قەدەر بولغان ئۇششاق سۈرىدىن بىرنى ئوقۇسىڭىزمۇ بولىدۇ. ئەمما، ئالدىراش چاغلاردا، تىجارەت ۋە ئىش سائەتىدە ، نامازنى ئۇزۇن ئوقۇش مەنئى قىلىندۇ. پەرز نامازنى ئوقۇپ بولۇپ«نەپلى »ناماز ئوقۇسىڭىز، الله كۆپ رازى بولىدۇ، لېكىن، نەپلى ناماز ئوقۇيمەن، نەپلى ئىبادەت قىلىمەن دەپ داۋاملىق كېچە ئۇخلىماي، رىيازەت بىلەن دەم ئېلىشنى ئۆزىڭىزگە هارام قىلىۋېلىشقا، الله رازى بولمايدۇ. هالال كەسىپ ۋە تاپاۋەتىڭىزگە دەخلى يەتكۈزۈشكە رۇخسەت قىلىنمايدۇ.

شۇنىڭغا ئوخشاش، روزا ئۇچۇنمۇ كۆپ ئوڭايلىقلار يارىتىپ بېرىلدى. مەسىلەن؛ هەر يىلى رامزان ئايىدا، بىر ئاي روزا پەرز قىلىندى. ئەگەر كېسەل بولۇپ ۋە ياكى سەپەر ئۈستىدە بولۇپ رۇزا تۇتالمىسىڭىز، ساقايغاندا ياكى سەپەردىن قايتقاندىن كېيىن قازاسىنى تۇتۇۋالىسىز. روزا تۇتۇغلۇق ئىكەن، ئاغرىپ قېلىپ، خەتەرلىك ئېهتىمالى بولغاندا، رۇزىنىڭىزنى سۇندۇرۇشقا بولىدۇ. رۇزىنى بەلگۈلەنگەن ۋاختىدىن(ئىپتار ۋاختىدىن)بىر مىنۇتمۇ ئۇزارتىشقا بولمايدۇ. سەهەردە(زۇهۇرلۇقنى)ئەڭ ئاخىرقى ۋاختىغىچىلىك ئۇزارتىشقا رۇخسەت قىلىنغان. ئاخشام، ۋاختىنىڭ كىرىشى بىلەن دەرهال ئىپتار قىلىپ رۇزىنى ئاچماق لازىم، ئىپتارنى كېچىكتۈرۈشكە بولمايدۇ. پەرز رۇزىنى تۇتۇپ بولۇپ «نەپلى رۇزا» تۇتقان كىشىگە الله كۆپ ئەجرى ۋە ساۋاپ بېرىمەن دەپ ۋەدە قىلىدۇ. ئەمما، بىر قانچە ئاي داۋاملىق نەپلى رۇزا تۇتۇپ، قۇۋۋەتسىزلىنىپ سالامەتلىكىڭىز ۋە هاياتىڭىزغا ياكى تۇرمۇشىڭىزغا دەخلى يەتكۈزۈش مەنئى قىلىندۇ.

زاكات ئۇچۇنمۇ، الله ئەڭ ئاز مىقدارنى بەلگۈلەپ بەردى. ئىقتىسادي ئەهۋالى، شەرئىئەت هۆكۈمى بويىچە زاكات بېرىش ئۆلچىمىگە يەتكەن كىشىگىلا پەرز قىلىندى. زاكاتتىن باشقا پەقىرلارگە هەر دائىم سەدىقە قىلىپ تۇرغان كىشىلەردىن الله رازى بولىدىغانلىقى هەققىدە، پەيغەمبىرىمىز خۇشخەۋەر بەرگەن. ئەمما، سەدىقە قىلىمەن دەپ، بار-يوقنى تارقىتىۋېتىپ، ئۆز نەپسىڭىزنىڭ هەققىنى ۋە سىزگە تەۋە بولغانلارنىڭ هەققىنى پىدا قىلىپ، ئاخىردا مۇهتاجلىق ئەهۋالىغا

ئۇيغۇر كىتاب تورى www.uyghurkitap.com

چۈشۈپ قىلىشىشىڭىزغا رۇخسەت قىلىنمايدۇ.

ھەج، باي كىشىلەرگە، ھەجگە بېرىپ كېلىشكە يول چىقىملىرىنى ۋە سەپەرنىڭ مۇشەققەتلىرىنى كۆتۈرەلەيدىغانلارغا پەرز قىلىندى. ھەج، ئۆمرىي ئىچىدە بىر قېتىم پەرز بولۇپ، يول خەتەرلىك، ئۇرۇش ۋە تىنچسىزلىق ئەھۋاللەردە جان ۋە مال بىخەتەرلىكى ئەندىشىلىك بولسا، ھەجگە بېرىشنى كېچىكتۈرۈپ يول ئامان بولغاندا يولغا چىقىش كېرەك دەپ تەكىتلەنگەن. شۇنداقلا، ھەج سەپەرىگە چىقىش ئۈچۈن ئاتا-ئانانىڭ رۇخسەت قىلىشى شەرتتۇر. چۈنكى، ئاتا-ئانىڭىز ياشانغان، كېسەلچان ۋە ياكى ئۇلارنى يالغۇز قويۇپ ھەجگە كەتسىڭىز ئۇلار قىيىنچىلىقتا ئۇچراپ قالىدىغان ئىش بولسا، بولمايدۇ.

جىھاد بىلەن مۇسۇلمان، اللە ئۈچۈن ئەڭ بۈيۈك پىداكارلىق كۆرسىتىدۇ يەنى، جىھاد قىلىش بىلەن، ئۆزىنىڭ ھەققىنى قۇربان قىلىپ اللەنىڭ ھەققىنى ئادا قىلىدۇ. چۈنكى، جىھادقا قاتناشقان مۇسۇلمان، ئۆزىنىڭ مېلىنى، جېنىنى قۇربانقىلىش بىلەن تەڭ باشقىلارنىڭ مېلىنى ۋە جېنىنىمۇ قۇربان قىلىدۇ.

بىز باشتا ئېيتىپ ئۆتكىنىمىزدەك، شەرىئەت چوڭ زىيانىنىڭ ئالدىنى ئېلىش ئۈچۈن، ئاز پايدىدىن ۋازكېچىشنى ماقۇل كۆردۇ. بىر جىھادتىتا، مىڭلارچە ھەتتا يۈز مىڭلارچە كىشى ئۆلۈدۇ. بۇنى دەپ، جىھاد قىلماي، ئىسلام دۈشمەنلىرىنىڭ تاجاۋۇزقىلىشىغا يول قويۇلغاندا، كۇپۇر راۋاجلىنىدۇ، اللەنىڭ دىنىنى، دىنسىزلىك ئوراۋالىدۇ، دۇنيادا، يامانلىق ياخشىلىقنى بېسىۋالىدۇ، زۇلۇم ۋە ئەخلاقسىزلىق ھەريەرگە تارقىلىپ كېتىدۇ. مانا، بۇلار مۇسۇلمانلارغا نىسبەتەن چوڭ زىياندۇر. بۇ چوڭ زىياندىن ساقلىنىشقا، اللە مۇسۇلمانلارغا، ئۇنىڭ رازىلىقى ئۈچۈن، جان ۋە مالدىن مۇمكىنقەدەر ئاز زىيان تارتىپ، جىھاد قىلىش بىلەن ئىسلامنى قوغداشنى بۇيرۇدى. ئەمما، بۇنىڭ ئۈچۈن «كېرەكسىز قان تۆكمەڭلار، قېرىلار، بالىلار، ئاياللار ۋە ياريدار لارگە قول كۆتەرمەڭلار (ئۆلتەرمەڭلار). سىلەرگە قارشى قورال كۆتۈرۈپ چىققانلار بىلەن ئۇرۇشۇڭلار. دۈشمەن يۇرتلىرىنى كېرەكسىز يەرگە ۋىران قىلماڭلار، مەغلۇپ بولغان دۈشمەنگە ئادىللىق بىلەن مۇئامىلە قىلىڭلار، كېلىشىم تۈزسەڭلار ئۇنىڭغا، قەتئىي رىئايە قىلىڭلار، ئۇلار ئۇرۇشنى توختاتسا، سىلەرمۇ توختۇتۇڭلار» دەپ ئەمر قىلدى. بۇلارنىڭ ھەممىسى، اللەنىڭ ھەققىنى ئادا قىلىش ئۈچۈن، ئىنسانىنىڭ ئۆز ھەققىنى قانچىلىك قۇربان قىلىشقا كېرەك بولسا، شۇنچىلىك پىداكارلىق قىلىش، ھەددىدىن ئاشۇرۋاتماسلىقنى كۆرسىتىدۇ.

نەپسىنىڭ ھەققى

ئىككىنچى ھەق، ئىنساننىڭ ئۆز نەپسى ۋە جىسمىنىڭ (ۋۇجۇدىنىڭ) ھەققىدۇر. سىلەر، «ئىنسان ئۆزىگە ئەڭ چوڭ زۇلۇم قىلغۇچىدۇر» دېگەن سۆزگە ھەيران قالىسىلەر. چۈنكى، بۇ ھەقىقەتەن بەكمۇ ھەيران قالارلىق ئىش. كۆرۈنۈشتە ھەركىشى ھەممىدىن كۆپ ئۆزىگە ئېتىبار بېرىدۇ، ئۆزىنى ياخشى كۆرىدۇ. "مەن ئۆزەمنى ياخشى كۆرمەيمەن ۋە ياكى ئۆزەمنى، ئۆزەمگە دۈشمەن دەپ تونۇيمەن" دەيدىغان ھېچكىم يوقتۇر. ئەمما، بىر ئاز دىققەت بىلەن بۇ مەسىلىنى تەھلىل قىلىپ كۆرسەك، بۇ ھەقىقەتنى چۈشۈنۈۋالالايمىز.

ئىنساننىڭ ئەڭ چوڭ ئاجىزلىق يېرى، ئۇنىڭدا، قانداقتۇر بىرخاھىش غەلىبە قىلسا، دەرھال ئۇنىڭ قۇلى (چاكىرى) بولۇپ قالىدۇ. بۇ خاھىشنى دەپ، ئۆزىگە زىيان كېلىشىنى بىلىپ تۇرۇپ ياكى بەزىدە، بىلمەسلىكتىن ئۆزى ئۆزىگە زىيان يەتكۈزىدۇ. بۇنداق ئەھۋاللارنى بىز ھەردائىم كۆرۈپ تۇرىمىز. مەسىلەن؛ بىرسى نەشە، ئەپيۇن، ھاراق قاتارلىق خۇمار قىلىدىغان نەرسەلەرگە كۆنۈپ قالسا، ئۇنى تاشلىۋېتەلمەيدۇ. سالامەتلىكىگە كەلتۈرىدىغان زىياننى، ئىقتىسادي جەھەتتىكى زىياننى ئۇنىڭ يۈز-ئابرۇيى نىڭ چۈشۈپ كېتىشىنى، قىسقىسى پۈتۈن يامان ئاقىبەتلىرىنى بىلىپ تۇرسىمۇ، بۇلارغا قارىماي، ئۆزىنىڭ بىلگىنىنى قىلىدۇ. باشقا بىرسى، گېلىغا بەك ئامراق، ئالدىغا نېمە كەلسە قويماي يەپ تۈگىتىدۇ، ئۇزۇقلۇنۇشىغا دىققەت قىلمايدۇ، سالامەتلىكى بوزۇلىدۇ، ھەتتا ھالاك بولىدۇ. يانا، بەزىلەر جىنسىي خاھىشلىرىغا چۈشكۈن، شەھۋەت پەرەس، بۇنىڭ بىلەن ئۆزىنى، ئائىلىسىنى ۋە جەمئىيەتنى خاراپ قىلىدۇ. بۇلاردىن باشقا يانا بىرخىل كىشىلەر باركى، ئۇلار «روھاني جەھەتتە كۈچلۈك» بولىمەن دەپ، ھەققي ئارزۇ ۋە نەپسي ئېھتىياجلىرىنى تەركى قىلىدۇ. ئۆيلەنمەيدۇ، توغرا-دۇرۇست كىيىم-كېچەك كىيمەيدۇ، يېمەيدۇ-ئىچمەيدۇ ھەتتا نەپەس ئېلىشنىمۇ خالىمايدۇ، تەركي دۇنيا بولۇپ تاغلاردا، چۆل باياۋاندا، جاڭگاللاردا ياشايدۇ. خۇددى بۇ دۇنيا، ئۇنىڭ ئۈچۈن يارىتىلمىغان دەپ چۈشىنىدۇ. ئىسلام شەرىئىتى، ئىنساننىڭ ھاياتىني خوشال-خۇرام ۋە باياشاتلىق ئىچىدە ئۆتكۈزۈشىنى مەقسەت قىلىدۇ. شۇنىڭ ئۈچۈن، شەرىئەت نەپسىمىزنىڭمۇ بىزدە ھەققي بار دەپ بەلگىلىگەن.

شەرىئەت ئىنسانغا، ئەقلي، فىزىكي، ئەخلاقي ۋە تەن سالامەتلىك جەھەتتە زىيانلىق بولغان ھەرقانداق شەيئىنى ھارام دەپ مەنئى قىلىدۇ. مەسىلەن؛ مەس

ئۇيغۇر كىتاب تورى www.uyghurkitap.com

قىلىدىغان ھاراق-شاراپقا ئوخشاش ئىچىملىكلەرنى، نەشىشە ۋە ئەپيۇنغا ئوخشاش
لەرنى، توڭغۇز گۆشىنى، زەھەرلىك ۋە يىرتقۇچ ھايۋانلارنىڭ گۆشىنى، پاسكىنا-
مەينەت ھايۋانلارنىڭ گۆشىنى، ئۆلۈك ھايۋاننىڭ گۆشىنى ۋە قاننى ھارام دەپ
يىشنى مەنئى قىلدى. چۈنكى، بۇلارنىڭ ھەممىسى ئىنسان ئۈچۈن زەرەرلىكتۇر.
بۇلاردىن باشقا ئىنسانغا ھەرجەھەتتىن پايدىلىق بولغان، پاكىزە نەرسىلەرنى ھالال
دەپ ھۆكۈم قىلدى ۋە بۇلاردىن ئۆزىمىزنى مەھرۇم قىلماسلىقىمىزنى تاپشۇردى.
چۈنكى، ئىنسان ۋۇجۇدىنىڭ بۇپايدىلىق نەرسىلەردىن ئوزۇقلىنىشقا ھەققى بار.
شەرىئەت، ئىنساننى يالىڭاچ يۈرۈشنى مەنئى قىلدى. الله ئاتا قىلغان گۈزەل ۋە
زىنەتلىك كىيىم-كېچەكلەردىن پايدىلىنىشىمىزنى، ھاياسىزلىق ۋە شەرمەندىلىككە
سەۋەپ بولىدىغان جايلىرىمىزنى يۆگەپ يۈرىشىمىزنى ئەمر قىلدى.
شەرىئەت، ئىشلەپ-تېپىپ، ھالال كەسپ بىلەن شۇغۇللىنىشىمىزنى، بىكار يۈرۈپ
تىرىك-تاپلىق قىلىپ، تىلەمچىلىك قىلىپ يا ئىشلىمەي ئۆگدا يېتىپ يەيمەن
دەپ ئاچلىقتىن ئۆلۈپ كەتمەسلىكىمىزنى بۇيرىدى.
نەپسىكەشلىك قىلىشقا (جىنسىي ئارزۇلىرىنى يوقىتىشقا) بولمايدۇ، نىكاھلىنى-
ىپ ئۆيلىنىش ئارقىلىق ئۆز خاھىشلىرىنى ئەمەلگە ئاشۇرۇشنى تەرغىپ قىلدى.
ئۆز نەپسىگە زۇلۇم قىلىپ، راھەتنى، ھاياتتىكى نېمەت ۋە لەززەتنى ئۆزىگە
ئۆزى ھارام قىلىپ «روھىمنى كۈچلەندۈرۈپ اللهغا يېقىن بولىمەن ۋە ئاخىرەتتە
نىجات تاپىمەن» دەپ بۇدۇنيانى تاشلىۋېتىشنىڭ كېرىكى يوق. تولۇق ۋە توغرى-
لىق بىلەن دۇنيا ئىشلىرى بىلەن شۇغۇللىنىپ، اللهغا ئىتائەت قىلىپ، ئۇنىڭغا ئاسى-
لىق قىلىشتىن (بويسۇنماسلىقتىن) دائىم قورقۇپ ۋە الله كۆرسەتكەن ھىدايەت يولى-
ىدا ئازاماي مېڭىپ، ئۇنىڭ شەرىئەت قانۇنلىرىغا قەتئىي رىئايە قىلىش بىلەن بۇ
مەقسەتكە يەتكىلى بولىدۇ.
شەرىئەت، ئۆزىنى ئۆلتۈرۈۋېلىشنى قەتئىي مەنئى قىلىدۇ. سىنىڭ ھاياتىڭ،
جېنىڭ بولسا، اللهنىڭ مۈلكىدۇر. الله ئۇنى، ساڭا مەلۇم بىر مۇددەتكىچە ئامانەت
بەردى، ئۇنى زايا قىلىشقا ھەققىڭىز يوق.

باشقىلارنىڭ ھەققى

شەرىئەت، بىر تەرەپتىن ئىنساننىڭ ئۆز نەپسىنىڭ ھەققىنى ئادا قىلىشقا
بۇيرۇسا، يەنە بىر تەرەپتىن بۇ ھەقلەرنى ئادا قىلغاندا، باشقىلارنىڭ ھەققىنىمۇ

دەپسەندە قىلماسلىقنىڭ يوللىرىنى كۆرسىتىپ بېرىدۇ. چۈنكى، ئۆز نەپسىنىڭ خاھىشىنى قولغا كەلتۈرىمەن دەپ، باشقىلارنىڭ ھەققىغا تاجاۋۇز قىلىش ئەسلىدە ئۆز نەپسىنى بولغاشتىن ئىبارەتتۇر. شۇنىڭ ئۈچۈن شەرىئەت ئوغرىلىق، بولاڭچىلىق، پارا خورلۇق، خىيانەتچىلىك، جازانخورلۇق ۋە چېقىمچىلىقنى ھارام دەپ ھۆكۈم قىلدى. چۈنكى، بۇنىڭدا ئۆز پايدىمىزنى دەپ باشقىلارغا زىيان سالىمىز. يالغانچىلىقنى، غەيۋەت-شىكايەتنى ۋە باشقىلارغا قارا سۇۋاپ بۆھتان چاپلاشنى شەرىئەت جىنايەت دەپ ھېسابلايدۇ. چۈنكى، بۇنىڭ بىلەن ئۆز پايدىمىزنى دەپ ئۆز نەپسىمىزنى پاسكىنىلاشتۇرىمىز.

قىمار ئويناش، لاتىرى (پىيانگو. ت)، بىرىنچىسىغا پۇل تىكىپ قول باغلىشىش تاتارلىق نىڭ ھەممىسى، شەرىئەت ھارام قىلىندى. چۈنكى، بىر كىشىگە بولىدىغان پايدا (چىقىدىغان مۇكاپات)، مىڭلارچە ئىنسانىنىڭ زىيان تارتىشىغا (ئۇتتۇرۇۋېتىشغا) سەۋەب بولىدۇ.

تىجارەت ئىشلىرىدا، ساختىپەزلىك ۋە كۆزبويامچىلىق ھارامدۇر. ئىككىنچى بىر تەرەپنىڭ مەنپەئەتىگە زىيان يەتكۈزۈشنى مەقسەت قىلغان سودا توختاملىرى تۈزۈش شەرىئەتتە جائىز ئەمەس، ھارامدۇر.

ئادەم ئۆلتۈرۈش، پىتنە-پاسات چىقىرىپ كۆپچىلىكنىڭ ئامانلىقىغا زەرەر- يەتكۈزۈش شەرىئەتتە ئېغىر جىنايەت بولۇپ ھېسابلىنىدۇ. چۈنكى، بۇنىڭدا مەلۇم كىشىلەر، ئۆز پايدىسى ئۈچۈن، نۇرغۇن كىشىلەرنىڭ جېنىغا ۋە مېلىغا زىيان يەتكۈزىدۇ.

زىنا (پاھىشە) ۋە غەيرىي تەبىئىي جىنسىي مۇناسىۋەتلەر قەتئىي چەكلەنگەن. چۈنكى، بۇ جىنايى قىلمىشلاردىن كىشى ئۆزىنىڭ ئەخلاقىنى ۋە سالامەتلىكىنى يوقىتىدۇ. شۇنداقلا جەمئىيەتكە بۇ قەبىھ ئەخلاقنى تارقىتىدۇ. ئىنسانلار ئوتتۇرىسىدىكى ئىناقلىققا تەسىر يېتىپ جېدەل-ماجىرالارغا سەۋەپكار بولىدۇ. جىنسىي ئالاقە يولى بىلەن يۇقىدىغان ھەر خىل داۋاسىز كېسەللەرنىڭ تارقىلىشىغا سەۋەپچى بولىدۇ. بۇزۇق بىر نەسىلنىڭ پەيدا بولۇشىغا يول ئاچىدۇ. جەمئىيەتنىڭ مەدەنىي ۋە ئەخلاقى سۈپىتىنى بۇزىدۇ. ئىسلامىي شەرىئەت بۇ يىرگىنىشلىك جىنايەتلارنى ھارام قىلىپ بۇنىڭ تۈپ يىلتىزىدىن يوقىتىشنى مەقسەت قىلىدۇ.

بۇلاردىن باشقا، جەمئىيەت تەرەققىياتى ۋە ئىنسانلارنىڭ مەنپەئەتى ئۈچۈن ئىنسانلارنىڭ ئۆز ئارا ياردەملىشىش ۋە ھەمكارلىشىشنىڭ ئەھمىيىتى چوڭ، شۇنىڭ ئۈچۈن شەرىئەت، تۆۋەندىكى مەخسۇس، ھېكمەتلىك قانۇنلارنى بەلگۈلىدى؛

ئۇيغۇر كىتاب تورى
www.uyghurkitap.com

(ئا) ئائىلىدە، ئا يماق (بىر قانچە ئائىلىنىڭ بىرلەشمىسى -ت) ئىچىدە بىر-بىرلىرى بىلەن ئارىلىشىپ يۈرىدىغان، تۇغۇلۇشتىن ئەڭ يېقىن تۇغقان ئەر-ئاياللارنىڭ ۋە ياكى كېيىن، ئەڭ يېقىن تۇغقان بولغان ئەر-ئاياللارنىڭ بىر-بىرلىرى بىلەن ئۆيلىنىشى هارام قىلىندى. مەسىلەن: ئانىسى بىلەن ئوغلى، قىزى بىلەن دادىسى، ئۆگەي قىزى بىلەن ئۆگەي دادىسى، ئۆگەي ئوغلى بىلەن ئۆگەي ئانىسى، بىر تۇغقان قېرىنداشلار، ئىملداش بولغانلار، دادىسىنىڭ بىر تۇغقىنىنىڭ قىزى ۋە يا ئوغلى بىلەن، ئانىسىنىڭ قىزى ۋە كۈيئوغلى بىلەن، قېيىن ئانا بىلەن كۈيئوغۇل ۋە چوڭ دادا بىلەن كېلىن، بۇلارنىڭ بىر-بىرلىرى بىلەن ئۆيلىنىشى هارامدۇر.

(ب) يۇقىرىقىلاردىن باشقا، تۇغقانلارنىڭ بىر-بىرلىرى بىلەن ئۆيلىنىشى جائىز دۇر. بولۇپمۇ، بىر-بىرلىرى بىلەن تونۇنۇش، بىر-بىرلىرىنىڭ خۇي-ئەپئاللىرىنى بىلىدىغان يېقىن-يۇرۇقلارنىڭ ئۆيلۈك-ئوچاقلىق بولۇشى، ئائىلىنىڭ بەختلىك ۋە خوشال-خورام بولۇشىدا چوڭ ئەهمىيەتكە ئىگە. يات، بىر-بىرلىرى بىلەن تونۇشمايدىغان ئائىلەر ئىچىدىن ئۆيلەنگەنلەرنىڭ ئائىلەۋي مۇۋاپپەقىيەتسىزلىكى كۆپ ئۇچرايدۇ. بىلەن شۇڭا، ئىسلام هارام قىلىمىغان تۇغقانلار بىلەن يېقىن ۋە تونۇش بولغان ئائىلىدىن ئۆيلۈك-ئوچاقلىق بولۇشنى تەرغىپ قىلىدۇ. چۈنكى، بۇ خىل ئائىلە مۇناسىۋەتلاردە ئىناقلىق ۋە بىر-بىرلىرىگە هۆرمەت تۇيغۇسى كۈچلۈك بولۇپ ئائىلەۋي هايات كۆپ مۇۋاپپەقىيەتلىك بولىدۇ. بۇ، يات ۋە يا تونۇمىغان ئائىلىدىن، ئۆيلىنىشكە بولمايدۇ دېگەنلىك ئەمەس.

(پ) ئۇرۇق-تۇغقانلار ئىچىدە، بەزىلىرى باي، بەزىلىرى كەمبەغەل كېلىدۇ. ئىسلام، كىشىدە ئەڭ كۆپ ئۇرۇق-تۇغقان ۋە يېقىن يۇرۇقلىرىنىڭ هەققى باردەپ قاراپ بۇنى «سىلە رەهمى» دەپ ئاتايدۇ. كەمبەغەل تۇغقانلىرىنىڭ هالىدىن خەۋەر تېپىش ۋە قىيىنچىلىققا ئۇچرىغاندا، «سىلە رەهمى» قىلىپ ياردەم قىلىش هەربىر مۇسۇلمانغا پەرز دۇر. بۇنى شەرىئەتتە بەك تەكىتلەيدۇ ۋە ئاجىز تۇغقانلىرىغا ۋاپاسىزلىق قىلىپ سىلە رەهمى قىلماسلىقنى، چوڭ گۇناھ دەپ هېساپلايدۇ. شۇنىڭدەك، سەدىقە ۋە باشقا ياردەمنىمۇ ئالدى بىلەن ئۆز تۇغقانلىرىغا قىلىشنى بۇيرۇيدۇ.

(ت) مىراس قانۇنىمۇ، يۇقىرىقىدىكىلەرگە ئاساسەن تۈزۈلگەن. ۋاپات قىلغان كىشىدىن قالغان پۇل-مال ئاز ۋەيا كۆپ بولسۇن، ئۇرۇق-تۇغقانلىرىغا تەقسىم قىلىپ بېرىلىدۇ. مەرهۇمنىڭ ئوغلى، قىزى، ئېرى، ئاتا-ئانىسى، بىر تۇغقىنى قاتارلىقلار ئۇنىڭ مىراسخورلىرى هېساپلىنىدۇ. ئەگەر، بۇلار هاياتتا بولمىسا، باشقا

ئەڭ يېقىن تۇغقانلىرىغا تەقسىم قىلىندۇ. شۇنداق قىلىپ بىر مۇسۇلماننىڭ ھايا-
تتا تاپقان دۆلىتى، ۋاپات قىلغاندىن كېيىنمۇ، تۇغقانلىرىغا ئەسقاتىدۇ. شەرىئەت-
نىڭ بۇ مىسلىسىز ئادالەتلىك قانۇنىدەك باشقا بىر قانۇن دۇنيانىڭ ھېچبىر يىر-
دە ئۇچرىمايدۇ! ھازىر، دۇنيادىكى باشقا مىللەتلار، ئىسلامنىڭ بۇ مىراس قانۇ-
نلىرىنى كۆچۈرۈپ ئېلىپ قوللانماقتا. ئەپسۇسكى، بەزى مۇسۇلمانلار، جاھالەتپە-
رەستلىك ۋە نادانلىقلىرى تۈپەيلىدىن، ھازىرمۇ ئىسلامنىڭ بۇ ئەمرىگە خىلاپ-
لىق قىلىۋاتىدۇ. بولۇپمۇ، يېتىم قالغان قىز بالىغا مىراس بەرمەيدىغان ئادەت
ھازىرمۇ ھىندىستان ۋە پاكىستاندىكى مۇسۇلمانلار ئارىسىدا كەڭ تارقالغان.
بۇ قەبىھ بىر زۇلۇمدىن ئىبارەت بولۇپ، بۇھەقتە قۇرئاننىڭ ھۆكۈمى ناھايىتى
ئۇچۇقتۇر.
ئائىلىدىن قالسا، ئىنسان ئۆز دوستلىرى بىلەن، قولۇم-قوشنىلىرى بىلەن، مە-
ھەللىدىكىلىرى بىلەن ئەڭ قويۇق مۇناسىۋەتتە بولىدۇ ۋە بىر-بىرلىرىگە ئېھتىيا-
جىلىرى چۈشىدۇ. مانا، ئىسلام، بۇلارغا ھەردائىم، سەمىمىي، توغرا، ئىنساپ
ۋە گۈزەل ئەخلاق بىلەن مۇئامىلە قىلىشىمىزنى، شۇنداقلا ئۇلارغا زىيان يەتكۈز-
مەسلىكىمىزنى، قوپاللىق بىلەن تىل ئۇزارتىپ، دىلئازار قىلماسلىقىمىزنى تە-
لەپ قىلىدۇ. داۋاملىق ئۆز-ئارا ياردەملىشىش، كېسەللەرنى يوقلاپ ھال سوراش
مۇسىبەتتە ياردەمدە بولۇش، ۋاپات قىلسا جىنازا نامىزىغا بېرىش، پېقىرلارغە
ياردەم قىلىش، مېئىپ ۋە تۇل-يېتىم قالغان قولۇم-قوشنىسىدىن خەۋەرئېلىش،
ئاچ قالغانلار بولسا يېمەك بىرىش، ئىشسىز قالغانلارغا قولىدىن كەلسە، ئىش
تېپىپ بېرىش ھەر بىر مۇسۇلماننىڭ ۋەزىپىسى دەپ ئەمر قىلىندۇ.
الله ئاتاقىلغان پۇل-مال ۋە دۆلەتنى شەخشى ئەيش-ئەشرەتكە بۇزۇپ چېچىپ
ئىسراپ قىلىش، ئالتۇن-كۆمۈشتىن ياسالغان قاچا قۇمۇشلارنى قوللۇنۇش، يىپەكتە-
تىن تىكىلگەن زىنەتلىك كىيىم كىيىپ بۇ، پۇل-مال ۋە دۆلەتنى ئىسراپ قىلىش
ئىسلامدا، قەتئىي مەنئى قىلىنغان. يۈزلارچە، ئىنساننىڭ قورسىقىنى تويغۇزۇشقا
يېتىدىغان پۇلنى بىر ئاخشامدا، بىر كىشىنىڭ ئەيشى-ئەشرەتكە بۇزۇپ چېچى-
شىنى، بويۇنىغا قىممەت باھالىق بىر دانە زۇننار قىلىپ ئېسىۋېلىشىنى، ئالتۇن
كۆمۈشتىن ياساپ، جاۋاھىرات قادالغان قاچا-قۇمۇشلارنى ئىشلىتىش ۋە يىپەك
گىلەملەر بىلەن ئۆيىنىڭ تام-تۈرۈسلىرىنى جابدۇشنى راۋا كۆرمەيدۇ.
ئىسلامنىڭ مەقسىدى، سىزنىڭ تاپقان پۇل-مېلىڭىزنى تارتىۋېلىش ئەمەس،
تاپقان بايلىقىڭىز ياكى سىزگە مىراس قالغانلارنىڭ ھەممىسى سىزنىڭ ھەققىڭىز.

ئۇيغۇر كىتاب تورى www.uyghurkitap.com

شۇنداقلا ،ئۇنىڭدىن پايدىلىنىش ،ياخشى كىيىنىش ،باياشات ياشاش ، سىزنىڭمۇ ھەققىڭىز .ئەمما ،ئىسلام ،ئىنسان پۈتۈن ھايات پائالىيىتى جەريانىدا ،باشقىلارنىڭ مەنپەئەت ۋە تۇرمۇشىغا دەخلى يەتكۈزىدىغان دەرىجىدە ھەددىدىن ئېشىپ كېتىدىغان شەخسىيەتچىلىككە قارشى تۇرۇشنى بۇيرۇيدۇ .ئىسلام ،ساددا ۋە ئوتتۇرا ھال تۇرمۇش يولىنى تەرغىپ قىلىدۇ .ئۆزئېھتىياجلىرىنى ھەددىدىن زىيادە ئاشۇرۇشنى مەنئى قىلىدۇ .ئۆز نەپسىڭىزنى ئويلىغىنىڭىزدا ،ئۇرۇق-تۇغقانلىرىڭىزنى ،دوستلىرىڭىزنى ،بىر يۇرتلۇقلىرىڭىزنى ،دۇنيا خەلقىنى شۇنداقلا ،پۈتۈن ئىنسانلارنىڭ ھەققىنىمۇ ئويلاڭ دەپ تەلىم بېرىدۇ .

ئەندى ،بىز بۇ تار دائىرە ئىچىدىن چىقىپ ،تېخىمۇ ئەتراپلىق ۋە كەڭ نۇقتىئېنەزەردىن قاراپ ئەتراپىمىزغا بىرنەزەر سالايلى .پۈتۈن دۇنيادىكى مۇسۇلمانلارنى ئۆزئىچىگە ئالغان بىر مۇھىتنى كۆز ئالدىمىزغا كەلتۈرەيلى .مانا ،بۇ كەڭ مۇھىتتا ئىسلام ،ئورتاق بىرقانۇن ۋە ئىنتىزام بېكىتىپ بۇنىڭغا ئاساسەن ،مۇسۇلمانلار ياخشىلىقتا بىر-بىرلىرىگە ياردەملىشىنى ، ئارىلىرىدا مۇمكىن قەدەر ، يامانلىق پەيدا بولماسلىقتا تىرىشىشنى ئەمر قىلىدۇ .تۆۋەندە بىرقانچە مىسال كۆرسىتىپ ئۆتىمەن ؛

بىرىنچى-جەمئىيەتنىڭ ئەخلاقىي ھاياتىنى مۇھاپىزەت قىلىش ۋە ئۇنىڭ ساغلام بىر شەكىلدە راۋاجلىنىشى ئۈچۈن شەرىئەت ،بىر-بىرلىرىگە ھارام قىلىنمىغان ئەر-ئاياللارنىڭ بىر-بىرلىرى بىلەن ئارىلىشىپ يۈرۈشى مەنئى قىلىدى .ئاياللار كۆپىنچە ،ئۆي ئىچىدىكى ئائىلە ھاياتى بىلەن مەشغۇل بولۇش ،تالا-تۈزگە چىقىشقا توغرا كەلگەندە ،ئالاھىدە ياسىنىپ پەدەز قىلىپ چىقماسلىق ،ساددا كېيىملار بىلەن بەدەننى يۆگەپ چىقىشلىرى لازىم .يۈز-قوللىرىنىمۇ مۇۋاپىق بىر شەكىل بىلەن يۆگەش كېرەك .ئەمما ،كېرەك بولغاندا ئېچىشقا بولىدۇ .ئەركەكلەرنىڭ يات ئاياللارغا نەزەر سېلىش مەنئى قىلىنىدۇ .تەسادىپەن كۆزى چۈشۈپ قالسا ،دەرھال كۆزنى باشقا تەرەپكە يۆتكەش لازىم .مەنىلىك مەقسەت بىلەن تەكرار باشقىدىن قاراش ، ئەيىبتۇر .ھەر ئەر ۋە ئايالغا ،ئۆز نەپسىي خاھىشىنى قاندۇرۇش ئۈچۈن ، شەرىئەت ھالال دەپ ھۆكۈم قىلغان جۈپ بىلەن نىكاھلىنىپ تۈي قىلىشى كېرەك . بۇ بەلگىلىمىدىن چىقىش ئۇياقتا تۇرسۇن خىلاپلىق قىلىش ۋەيا باشقىچە بىر يولنى خىيالىغىمۇ كەلتۈرمەسلىك لازىم دەپ تەكىتلەنگەن .

ئىككىنچى- ئەر-ئاياللارنىڭ كىيىنىش مەسىلىسىدە ،ئالاھىدە دىققەت قىلىشنى تەكىتلەنگەن .بۇ ئەخلاقىمىزنى ساقلاپ قىلىشتا ،ئىنتايىن مۇھىم ئەھمىيەتكە ئىگە

بىر مەسىلە دۇر. ئىسلامدا، ئەرلەر ئۈچۈن بەدەننىڭ، تىزدىن كىندىككىچە بولغان قىسمىنى يۆگەش، ئاياللار ئۈچۈن، يۈز ۋە قولدىن باشقا پۈتۈن قىسمىنى يۆگەش پەرز، بۇ شەرىئەتتە «سەترى» دەپ ئاتىلىدۇ. «سەترى» يەنى، بەدەننىڭ شەرىئەت بۇيرۇغان قىسىملىرىنى يۆگەش، مۇسۇلمان ئەر-ئاياللار ئۈچۈن بىردىنى ۋەزىپە بولۇپ ھېساپلىنىدۇ. بۇنىڭدىن ئىسلامنىڭ مەقسىتى، كىشىلەردە شەرم-ھايا تۇيغۇسى پەيدا قىلىپ، ئەخلاقسىزلىق ۋە شەرمەندىلىكنىڭ ئالدىنى توساشتۇر.

ئۈچىنچى-ئىسلام، يامان خاھىشلارنى قوزغايدىغان، ئەخلاقنى بۇزىدىغان كۆڭۈل ئېچىش ۋە ئويۇن-تاماشالارنى ئۇيغۇن كۆرمەيدۇ. بۇ ئىنساننىڭ ۋاختىنى زايا قىلىدۇ، تەن سالامەتلىككە يامان تەسىر قىلىدۇ. شۇنداقلا، پۇل، زامان ۋە كۈچ ئىسراپ بولىدۇ. دەم ئېلىش ۋە كۆڭۈل ئېچىش ئەسلىدە، كېرەكلىك بىر نەرسە ئەمما، بۇ ئىنساندا روھىي ۋە بەدەني جەھەتتە. كۈچ-قۇۋۋەت ۋە تېتىكلىك پەيدا قىلىشى لازىم. كۆرنۈشى قانچىلىك چىرايلىق بولۇشىدىن قەتئىي نەزەر، ئىنسان ھېرىپ كۈچى قالمايدىغان، كېرەكسىز مىڭلارچە كىشى بىر يەرگە يىغىلىپ، ئەخلاقسىزلىقنىڭ، شەرمەندىلىكنىڭ ھەممىسىنى قىلىدىغان ھەتتا، جىنايەت سادىر قىلىدىغان ئويۇن-تاماشا ۋە كۆڭۈل ئېچىشلار، پۈتۈن بىر مىللەتنىڭ ئەخلاقىنىڭ ۋە ئۆرپ-ئادەتلىرىنىڭ بۇزۇلۇشىغا سەۋەپ بولىدىغان مۇنداق «مەدەني كۆڭۈل-ئېچىش»لارنىڭ ئىسلامدا، قەتئىي يېرى يوق!

تۆتىنچى-پۈتۈن مۇسۇلمانلارنىڭ مەنپەئىتى ئۈچۈن، بىرلىك ۋە بەراۋەرلىكنى مۇستەھكەملەشكە كۆپ ئەھمىيەت بېرىپ، ئىسلام، گۇرۇھۋازلىقنى مەنئى قىلىدۇ. بىر ئىشتا ئىختىلاپ پەيدا بولسا، بۇنى قۇرئان ۋە ھەدىسنىڭ ھۆكۈمى ئاساسىدا ھەل قىلىشلىرىنى بۇيرۇيدۇ. يانىلا ھەل قىلىشقا بولماي، چىقىشالمايدىغان ئەھۋال بولۇپ قالغاندا، بۇنى خۇداغا تاپشۇرماق لازىم. ئۇممەتنىڭ پايدا-مەنپەئىتىنى بىرىنچى ئورۇنغا قويۇپ، بىر-بىرلىرىگە يول قويۇش لازىم. ئىتتىپاقلىقنى كۆزدە تۇتۇپ، رەھبەرلەر پىكرىگە قولاق سېلىپ، پىتنە-پاساتچىلاردىن ئۇزاق تۇرۇش كېرەك. ئورۇنسىز جېدەل-ماجرا ۋە ئۇرۇش-سوقاشلار بىلەن مىللەتنى رەسۋا قىلماسلىق لازىم.

بەشىنچى-شەرىئەت، مۇسۇلمانلار بىلەن غەيري مۇسلىم (مۇسۇلمان بولمىغان) لار ئوتتۇرىسىدىكى مۇناسىۋەتلەر ھەققىدە، ئۇمۇمي بىر قانۇن بەلگىلىدى. مەسىلەن؛ مۇسۇلمانلارنىڭ، مۇسۇلمان بولمىغانلاردىن، ئىلىم-پەن، تېخنىك قاتارلىق باشقا ھەرخىل پايدىلىق نەرسىلەرنى ئۆگىنىشكە تامامەن رۇخسەت قىلىندۇ. لېكىن، ئۇلار

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يېڭى ئادرېسى
www.uyghurkitap.com

نىڭ تۇرمۇش ئۇسۇللىرىنى، مەدەنىيىتىنى دورامچىلىق قىلىپ قوبۇل قىلىشنى مەنئى قىلىندۇ. بىر قەۋمنىڭ باشقا بىر قەۋمنى دوراپ تەقلىد قىلىشى، ئۆز قەۋمنى كەمسىتىشتىن ئىبارەت بولۇپ، زىللەت ۋە مەغلۇبىيەتكە تەسلىم بولغان قولluq ۋە تەسلىمچىلىكنىڭ ئىلانىدۇر. بۇنداق بىر مىللەت، ئاخىردا مۇنقەرەز بولۇشقا، ئۇنىڭ تارىخى ۋە مەدەنىيىتى يەر-يۈزىدىن يوقۇق بولۇشقا مەھكۇمدۇر. شۇنىڭ ئۈچۈن، پەيغەمبىرىمىز (ع س) غەيرىي مۇسلىم (كاپىرلار) نىڭ تۇرمۇش ۋە ئۆرپە-ئادەت شەكىللىرىنى قوللىنىشنى قاتتىق مەنئى قىلغان. بىر مىللەتنىڭ كۈچ-قۇدرىتىنى، كىيگەن كىيىملىرىدە، تۇرمۇش شەكىللىرىدە ۋە ياكى يېگەن ئىچكەنلىرىدە ئەمەس (بۇ، ئادەتتىكى ھەرقانداق ئىنسانىڭمۇ ئەقلىغا كېلىدىغان ھەقىقەتتۇر) بەلكى، ئۇ مىللەتنىڭ ئىلىم-پەن ۋە ئىنتىزامچانلىقىدىكى ئۈستۈنلىكىدە دۇر. ئىسلام، ئەگەر ئۇلاردىكى كۈچ-قۇددرەتنى ئۆگىنىشنى خالايدىغان بولساق، ئۇنىڭ مەنبەئى بولغان ئىلىم-پەن، تېخنىك، ئەمەلىي تىرشچانلىق ۋە ئىجتىمائىي ئىنتىزامچانلىقنى ئۆگىنىشنى، ئۇلارنىڭ قول-چاكىرى بولۇپ، قارغۇلارچە تەقلىد قىلىشتىن قەتئىي ساقلىنىپ مىللىتىمىزنى مۇنقەرەزلىكتىن ۋە باشقىلارغا يەم بولۇپ سىڭدۈرۈپ كېتىشتىن (ئېكسپىلاتاتسىيەدىن-ت) ساقلىشىمىزنى تەلەپ قىلىدۇ. شۇنداقلا، ئىسلام بىزگە، غەيرىي دىندىكىلەرگە مۇتەئەسسىپلىك بىلەن مۇئامىلە قىلماسلىقنى تەلەپ قىلىدۇ. ئۇلارنىڭ دىنىي رەھبەرلىرىنىڭ يامان گېپىنى قىلىشنى ۋە ياكى ھاقارەتلەشنى مەنئىي قىلىدۇ. ئەگەر، ئۇلار بىز بىلەن سۈلھى قىلىپ، تىنچ بىرگە ياشاشنى قوبۇل قىلىپ بىزنىڭ مەنپەئەتلىرىمىزگە قارشى چىقمىسا، بىزنىڭ ھەقلىرىمىزنى دەپسەندە قىلمىسا، بىزنىڭ ئۇلارغا ئىنساپ ۋە دوستلۇق بىلەن مۇئامىلە قىلىپ، جېدەل-ماجىرا چىقارماسلىقىمىزنى بۇيرىيدۇ.

بىزدىكى، شەرەپلىك ئىسلام ئەنئەنىسىنىڭ تەقەززاسى، ھەممىدىن زىيادە ئىنسانىي ياردەم ۋە ياخشى ئەخلاقلىق مۇئامىلىنى ھەرقانداق كىشىدىن ئايىماسلىقتىن ئىبارەتتۇر. كەج تەبىئەتلىك، باشقىلارغا زۇلۇم سېلىش ۋە ئىچى تارلىق قىلىش، بىز مۇسۇلمانلارغا مەنسۇپ ئەمەس. مۇسۇلمان دۇنياغا گۈزەل ئەخلاق، شان-شەرەپ ۋە ياخشىلىقنىڭ ئۈلگىسى قىلىپ يارىتىلدى. ئىسلام مۇسۇلمانلارنى مانا، بۇئېسىل ئەنئەنىلىرى بىلەن مۇسۇلمان بولمىغانلارنىڭ قەلبىگە تەسىر كۆرسىتىشىمىزنى تەلەپ قىلىدۇ.

باشقا پۈتۈن مەخلۇقاتلارنىڭ ھەققى

ئەمدى، تۆۋەندە تۆتىنچى ھەق توغرىسىدا قىسقىچە توختىلىمەن؛ اللە ئۆزى ياراتقان باشقا سانسىز مەخلۇقاتلار ئۈستىدە، ئىنسانغا كۆپلىگەن ئىختىيار بەردى. ئۇلارنى ئىنسان ئۆزكۈچى بىلەن بويسۇندۇرۇپ ئىشلىتىدۇ ۋە پايدىلىنىدۇ. چۈنكى، ئىنسان ئۇلاردىن ئۈستۈن بىر مەخلۇق بولغانلىقىدىن، ئۇنىڭغا ھەققى بار. ئەمما، ئۇلارنىڭمۇ ئىنسانلار ئۈستىدە بىر قىسىم ھەقلىرى بار. مەسىلەن؛ ئىنسانلار ئۇلاردىن پايدىلىنىدىكەن، ئىسراپ قىلماسلىقى، ئۇلارغا كېرەكسىز زىيانداشلىق قىلماسلىق لازىم. شەرىئەت بۇ جەھەتتە نۇرغۇن ھۆكۈملەر بېكىتتى. مەسىلەن، ھايۋانلار يالغۇز ئۇلارنىڭ گۆشىدىن ئوزۇقلىنىش مەقسىتى بىلەن ۋە يا ئۇلارنىڭ زىيانداشلىقىدىن ساقلىنىش ئۈچۈنلا ئۆلتۈرۈشكە بولىدۇ. كۆڭۈل ئېچىش ۋە ئويۇن-تاماشا دەپ ئۇلارنى ئۆلتۈرۈشكە بولمايدۇ. شۇنداقلا، گۆش ئۈچۈن ئۆلتۈرىدىغان ھايۋاننىمۇ، قاتتىق ئازار بەرمەستىن، قىينىماستىن ئۆلتۈرۈش دەپ بۇنىڭ ئۈچۈن مەخسۇس ئۇسۇللار كۆرسىتىلگەن. يىرتقۇچ زەھەرلىك ھايۋانلارنى ئۆلتۈرۈشكە رۇخسەت، چۈنكى، ئىنساننىڭ ھاياتى ئۇلارنىڭ جېنىدىن قىممەتلىكتۇر. لېكىن، ئۇلارنىمۇ قىيناپ ئۆلتۈرۈش مەنئى قىلىنىدۇ. يۈك ئارتىدىغان، مىنىدىغان ھايۋانلارنى، ئاچ ۋە ئۇسسۇز قويۇپ قىناش، ئېغىر يۈك ئارتىش، جاپا سېلىپ قاتتىق ئۇرۇپ ئىشلىتىش مەنئى قىلىندى. شەرىئەتتە ئۇچار-قانات قۇشلارنى قەپەزگە سولاپ ساقلاش جايىز ئەمەس.

ئىسلام، دەل-دەرەخ ۋە ئورمانلىقلارنى قالايمىقان كېسىشنى مەنئى قىلىدۇ، بولۇپمۇ مېۋىلىك دەرەخنىڭ پايدىسىنى كۆرۈپ تۇرۇپ ئۇلارنى كېسىپ يوقاتماق، قەبىھ بىر ھەرىكەت بولۇپ ھېساپلىنىدۇ.

يۇقىرىقىلاردىن ئىسلامنىڭ مەقسىتى، تەبىئەتتىكى مەيلى جانلىق مەخلۇقاتلار بولسۇن ۋە ياكى جانسىز مەخلۇقاتلار بولسۇن، ھېچبىرىگە ئارتۇقلۇق (ئۇشۇقلۇقت) قىلىشقا، كېرەكسىز يەرگە ئىسراپ قىلىشقا ھەققىمىزنىڭ يوقلىقىنى چۈشەندۈرۈشتىن ئىبارەتتۇر. ھەتتا، ئىسلامدا سۇنى ئىسراپ قىلىشمۇ مەنئى قىلىنىدۇ.

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
www.uyghurkitap.com

شەرىئەت ئالەمشۇمۇل ۋە ئەبەدىي بىر قانۇندۇر

يۇقىرىدا، ھەزرىتى محمد (ع س) ئېلىپ كەلگەن، ئىسلامنىڭ پۈتۈن ئىنسانلار ئۈچۈن، قىيامەتكىچە كۈچكە ئىگە قانۇننى يەنى، شەرىئەتنىڭ ناھايىتى قىسقا بىر خۇلاسىسىنى تەقدىم قىلدىم. ئىسلامنىڭ بۇ قانۇنى، ئىنسانلار ئارىسىدا دىن ۋە ئىماندىن باشقا، ئەقىدە ۋە ئەمەلدىن باشقا، ھېچقانداق بىر ئايرىم چىلىقنى قوبۇل قىلمايدۇ. ئىرقىنى، يۇرتىنى ۋە رەڭگىنى، ئىنسانلار ئوتتۇرىسىدىكى بىر توسالغۇدەك پەرق دەپ كۆرۈدىغان باشقا پۈتۈن دىنلار، سىياسى ۋە ئىجتىمائىي تۈزۈملار، مەدەنىيەتلەر ۋە ئىدېئولوگىيىلەرنىڭ ھېچبىرى، بىر دۇنيا خاراكتېرلىك ۋە ئالەمشۇمۇل ئەقىدە ۋە يا دۇنياۋىي ئىدېئولوگىيىسى بولالمايدۇ. چۈنكى، ئۇلار ئۆزىدىن باشقىسىنى چەتكە قاقىدۇ. ھەممىگە مەلۇم بولغىنىدەك، مەلۇم بىر مەملىكەتتە تۇغۇلغان كىشى، ئۆزىنىڭ تۇغۇلغان يېرىنى ئىنكار قىلالمايدۇ، بىر قارا تەنلىكنىڭ قارا رەڭگى، بىر جۇڭگولۇقنىڭ سېرىق رەڭگى، بىر غەرپلىكنىڭ ئاق رەڭگى، ھېچقاچان باشقا بىر خالىغان رەڭگە ئۆزگەرمەيدۇ! شۇنىڭ ئۈچۈن، بۇ خىل ئىرقىي ۋە يۇرتۋاز ئىجتىمائىي ۋە ئىدېئولوگىيىلىك سىستېملار، ھەممىسى ئۆزىنىڭ شۇ تار رامكىسى ئىچىدە چېگرالىنىپ قېلىشقا مەھكۇم دۇر لار!

ئەمما، يۇقىرىدىكىلارگە قارىغاندا، ئىسلام شەرىئىتى، ئالەمشۇمۇل ۋە دۇنياۋىي خاراكتېرگە ئىگە. لاالەاللا (الله دىن باشقا ئىبادەت قىلىشقا لايىق ئىلاھ يوق) دەپ ئىمان ئېيتقان ھەر قانداق كىشى، ئىسلام سېپىگە كىرگەن بولىدۇ. شەرىئەتكە كۆرە ئۇكىشى باشقا مۇسۇلمانلار ئىگە بولغان، پۈتۈن ھوقۇقلەرگە بىردەك ئىگە بولىدۇ. ئىسلامدا، ئىرق، مەملىكەت، تەن رەڭگى، تىل، مەدەنىيەت ۋە شۇنىڭغا ئوخشاش باشقا ئاساسلارنىڭ ھېچبىر ئىمتىيازى (ئېتىبارى) يۇقتۇر. ئۇ پۈتۈن ئىنسانلىققا خىتاپ قىلىدۇ. شۇنداقلا، بۇ شەرىئەت ئەبەدىي دۇر. چۈنكى، بۇنىڭدىكى قانۇن ۋە تۈزۈملار، مەخسۇس بىر قەۋمگە، مەخسۇس بىر دەۋرگە، ۋە ياكى مەلۇم بىر ئۆرپە-ئادەتكە مەنسۇپ ئەمەس. ئىنساننى يارىتىشتىكى تەبىئى مەقسەتكە ئۇيغۇن بولغان پرىنسىپلارنى ئاساس قىلىدۇ.

ئىنساننىڭ تەبىئىتى، پۈتۈن زامان ۋە ھەرقانداق شارائىتتا، ئۆزگەرمەس بىر ئالاھىدىلىككە ئىگە بولغانلىقى ئۈچۈن، بۇ پرىنسىپلار ئۈستىگە قۇرۇلغان شەرىئەت قانۇنىمۇ، ھەر زامان ۋە ھەر شارائىتتا ئەمەلگە ئاشۇرۇلۇشى تەبىئىي دۇر!

مانا، بۇ ئالەمشۇمۇل دۇنياۋىي ۋە ئەبەدىي دىن ئىسلام دۇر.

www.uyghurkitap.com

Towards Understanding Islam

İslam'a İlk Adım

مبادى الاسلام

ريسالے دينيات

n'in

Uygurce Tercümesi

BEDELSİZDİR